

ویژه نامه

پنجمین جشنواره علامه حلی^(ره) استان تهران

تهیه و تنظیم:

دبیر خانه دائمی جشنواره علامه حلی^(ره) استان تهران

نظارت علمی، ویراستاری محتوایی و ادبی:

سید علی شمسی، محمد ایرانشاهی

مسئول اجرایی: مهدی محمدی

طراح و صفحه آرا: رضا نوروزی

همکاران:

آقایان حسین جوادی نیا، علی جورابلو

خانم ها طبیبی، حمیدیان

تایپ: حسین عقابی

تلفن دبیر خانه: ۷۷۴۸۸۹۰۰ داخلی ۴۰۵

دورنگار: ۷۷۴۸۶۰۰۷

نشانی دبیر خانه:

تهران، خیابان پیروزی، خیابان دوم نیروی هوایی،

فرعی ۲/۳۱، پلاک ۲۵

رایانامه: tehran.helli@gmail.com

مصدوق پستی: ۱۴۵-۱۷۳۸۵

لیتوگرافی چاپ و صحافی: واژه پرداز اندیشه

تاریخ نشر: بهار ۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

بیانات

نسیم روح‌نواز پژوهش، از جشنواره علامه حلی (ره) وزیدن گرفته است / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین حبیب الله غفوری / ۸
 «پژوهش» و ضرورت تولید علوم اسلامی / در گفتگو با حجت‌الاسلام والمسلمین سید محمدرضا آقامیری / ۱۰
 ترویج فرهنگ پژوهش در حوزه های علمیه، یکی از موفقیتهای جشنواره علامه حلی (ره) / در گفتگو با حجت‌الاسلام والمسلمین اسماعیل نیا / ۱۸
 تفکر، جستجوی بصیرت است / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین جعفر سماوات / ۲۴
 جایگاه پژوهش در حوزه‌های علمیه خواهران / در یادداشتی از خانم زینب پور حمزه / ۳۰
 پژوهش، انضباط فکری، هویت علمی / در یادداشتی از آقای محمد کریمی / ۳۳
 گزارشی از روند اجرایی پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران / در یادداشتی از آقای مهدی محمدی / ۳۵

دیدگاه

اهمیت پژوهش و ضرورت برگزاری جشنواره‌های علمی در حوزه‌های علمیه / در گفتگو با آیت الله سید باقر خسروشاهی / ۳۸
 شکوفایی علم در حوزه، منوط به پشتیبانی تام از پژوهشگران / در گفتگو با آیت الله علیرضا تقوایی / ۴۲
 جشنواره، بهترین فرصت برای فعال ساختن استعدادها و جوایز / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین محمد حسین زاده / ۴۶
 «پژوهش»، مقدمه‌ای است بر تولید علم / در گفتگو با سرکار خانم آفرین کیا / ۴۸

یادداشت مدیران مدارس علمیه برادران

نگاهی به راهکارهای برون رفت از مشکلات پژوهش در حوزه‌های علمیه / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین سید ابراهیم هاشمی / ۵۲
 لزوم ترسیم چشم‌اندازهای علمی و پژوهشی برای طلاب / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین ظفر قاسمی / ۵۴
 علم، و پژوهش‌های علمی، چیزی جز حقیقت‌جویی نیست / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین حجت صفری / ۵۵
 حمایت از استعدادها و جوایز، از جمله مطالبات رهبری / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی رنجبریان / ۵۶
 باید از تمام ظرفیت‌های حوزه استفاده کرد / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین مصطفی صبوری / ۵۷
 جشنواره علامه حلی (ره)، تبلور جلوه‌های رویش / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین رضا حاجی آقایی / ۵۸
 احیاء سنت‌های اصیل حوزوی / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین ناصر پناهی / ۵۹
 توقعات و تقیدات روحانیت در تبلیغ دین با ابزار آموزش و پژوهش / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین محمد حسین معزی / ۶۰
 اوج شرافت قلم و نویسندگی، در اسلام تبلور یافته است / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین حسن قاسمی / ۶۲

یادداشت معاونان پژوهش مدارس علمیه برادران

حضور در جشنواره علامه حلی (ره)، حرکتی در طول اجتهاد است / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین مجید محمدی / ۶۶
 اسلام، اهل تفکر و جستجوگران حقیقت را بسی مدح نموده است / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین سید حجت حسینی / ۶۷
 نقش بی بدیل اساتید در الگوسازی پژوهشی برای طلاب / در یادداشتی از علیرضا منصور / ۶۸
 ضرورت تحول در برنامه های علمی مدارس / در یادداشتی از آقای سید امیر اشرف واقفی / ۷۰
 همایش‌های علمی و نشریات، به مثابه ضور رایج گفتمان علمی / در یادداشتی از آقای حسین زاده / ۷۲
 پژوهش در کشور ما هنوز جایگاه اساسی خود را پیدا نکرده است / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین روح الله کریمی / ۷۴
 پیوند آموزش و پژوهش / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین علی قنبریان / ۷۶
 آموزش پژوهش محور / در یادداشتی از حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی گودرزی / ۷۸

یادداشت اعضای گروه علمی

به بهانه جشنواره علامه حلی (ره) / در یادداشتی از دکتر هادی وکیلی / ۸۰
 برای محقق شدن، باید عالمانه زیست / در یادداشتی از سید علی شمسی / ۸۲
 نباید به پژوهش، نگاهی ابزاری داشت / در یادداشتی از حسین زحمتکش زنجانی / ۸۳
 پژوهش، رکنی ضروری، رشد دهنده و هویت‌ساز / در یادداشتی از حامد رفیعی / ۸۴

امروز بدنه حوزه، نیازمند عوامل مولّد انگیزه‌های علمی است / در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین خلعتیری/ ۸۶
 پژوهش و ضرورت دغدغه‌سازی حلّ علمی مسائل و مشکلات واقعی / در یادداشتی از مسعود فهامی/ ۸۷
 جشنواره علامه حلی (ره)، خدمات علمی و فرهنگی مهمی را ارائه کرده است / در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین امیرحسن رفیعی/ ۸۸
 خلاقیت در اندیشه، مولّد نوآوری است / در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین داوود کمیجانی/ ۹۰
 ضرورت معرفت‌پدیدارشناسانه در حوزه پژوهش‌های دینی / در یادداشتی از علی‌اصغر درلیک/ ۹۲
 توجه به پژوهش در حوزه، ضرورت تولید علوم و معارف اسلامی / در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین حجت اله رحمانی/ ۹۴

یادداشت مدیران مدارس علمیه خواهران

پژوهش، بایسته‌ها و آسیب‌شناسی آن / در یادداشتی از خانم سیده زهرا میرمؤمنی/ ۹۶
 فرهنگ اسلام، با پژوهش گره خورده است / در یادداشتی از خانم زهره وفایی‌نژاد/ ۹۷
 مهارت‌محوری، عنصر اصلی تحول‌آفرینی در حوزه / در یادداشتی از خانم خدیجه جلالی/ ۹۸
 هم‌سویی آموزش و پژوهش، عامل شکوفایی دانش / در یادداشتی از خانم فاطمه ریحانی/ ۹۹
 پژوهش، نقطه عطفی در تولید علم است / در یادداشتی از خانم فرحناز ریاضی منتظر/ ۱۰۰
 پژوهش‌های کاربردی، نیازی جدی و فراگیر / در یادداشتی از خانم طاهره سادات نعیمی/ ۱۰۲
 جشنواره علامه حلی(ره) و بروز استعدادهای نو در حوزه علمیه / در یادداشتی از خانم خاموشی/ ۱۰۴

یادداشت معاونان پژوهش مدارس علمیه خواهران

باید موفقیت‌های پیشین حوزه‌های علمیه را احیا نمود/ در یادداشتی از خانم زهرا فیروزآبادی/ ۱۰۸
 جایگاه پژوهش، پژوهش‌محوری و ارتقاء توانمندی پژوهشگران / در یادداشتی از خانم اقدس منصوری/ ۱۱۰
 جشنواره علامه حلی(ره) باعث ایجاد نشاط و خودباوری در میان طلاب شده است / در یادداشتی از خانم صدیقه خانی/ ۱۱۱
 تفکر و تولید علم / در یادداشتی از خانم مریم رضایی/ ۱۱۲
 ضرورت تدوین نقشه راه پژوهش، در حوزه علمیه / در یادداشتی از خانم شیرین حسین آبادی/ ۱۱۳
 هم‌دوشی آموزش و پژوهش در حوزه‌های علمیه / در یادداشتی از خانم فائزه سادات خرمند/ ۱۱۴
 «پژوهش» در متن آموزش معنا پیدا می‌کند / در یادداشتی از خانم سیده کبری قاسمی/ ۱۱۶
 مسأله پژوهش علمی در حوزه‌های علمیه / در یادداشتی از خانم خدیجه حامدی/ ۱۱۸

یادداشت اعضای گروه علمی

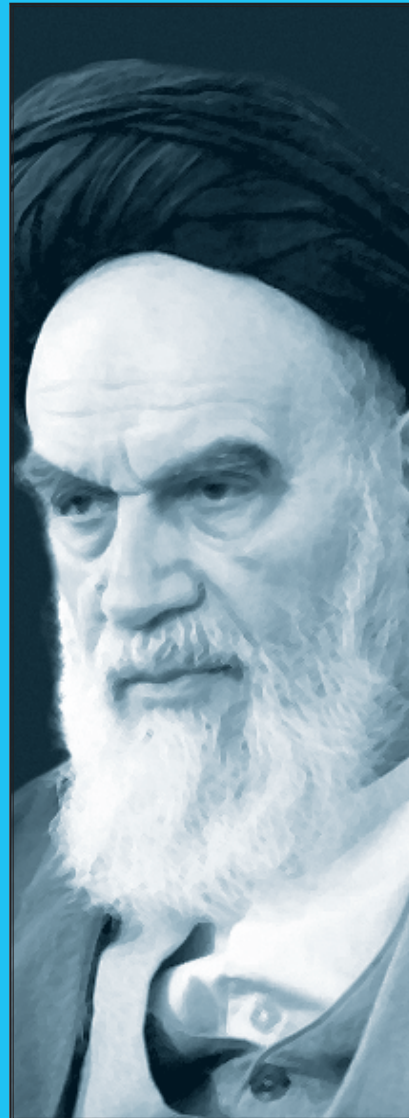
مهارت تفکر و تحقیق / در یادداشتی از خانم خدیجه جلالی/ ۱۲۰
 شأن پژوهش، فرایند تولید علم است / در یادداشتی از خانم ام البنین خالقیان/ ۱۲۲
 جشنواره علامه حلی(ره) و ضرورت‌های پیش‌رو / در یادداشتی از خانم زهرا امی/ ۱۲۴
 جشنواره علامه حلی(ره) و رونق فضای علمی در حوزه‌های علمیه / در یادداشتی از خانم فاطمه فلاح/ ۱۲۵
 اجشنواره علامه حلی(ره)، تجلی جنبش علمی در حوزه علمیه تهران / در یادداشتی از خانم فاطمه محمد/ ۱۲۶
 تحقیقات علمی، پایه و اساس تدریس و تبلیغ است / در یادداشتی از خانم خدیجه حاجی نصیری/ ۱۲۷
 لزوم همسویی جشنواره علامه حلی (ره) با نیازهای علمی / در یادداشتی از خانم فاطمه سروی/ ۱۲۸
 جشنواره علامه حلی(ره) زمینه احیاء سنت تحقیق و نویسندگی در مدارس علمیه / در یادداشتی از خانم کبری فرجی/ ۱۲۹

معرفی آثار برتر خواهران/ ۱۳۱

معرفی آثار برتر برادران/ ۱۴۵

معرفی تحقیقات کلاسی/ ۱۶۱

گزارش و آمار کلی/ ۱۶۸

با اراده و عزم راسخ خود به طرف علم و عمل و کسب دانش و بینش حرکت نمایید، که زندگی زیر چتر علم و آگاهی آن قدر شیرین و انس با کتاب و قلم و اندوخته‌ها آن قدر خاطره‌آفرین و پایدار است که همه تلخی‌ها و ناکامی‌های دیگر را از یاد می‌برد. بشریت با همه پیشرفت‌هایش در علوم و فنون، هنوز در گهواره طفولیت دانش است، و تا رسیدن به بلوغ کامل، راه طولانی در پیش است.^{۹۰}

لازم است علما و مدرسین محترم نگذارند در درس‌هایی که مربوط به فقاہت است و حوزه‌های فقهی و اصولی از طریقه مشایخ معظم که تنها راه برای حفظ فقه اسلامی است منحرف شوند، و کوشش نمایند که هر روز بر دقت‌ها و بحث و نظرها و ابتکار و تحقیق‌ها افزوده شود؛ و فقه سنتی که ارث سلف صالح است و انحراف از آن سست شدن ارکان تحقیق و تدقیق است، محفوظ بماند و تحقیقات بر تحقیقات اضافه گردد.^{۹۱}

۹۰. بیانات حضرت امام خمینی(ره) در تاریخ ۱۳۶۷/۶/۲۸

۹۱. بخشی از وصیت‌نامه سیاسی الهی حضرت امام خمینی(ره)

کشور ما بدون حرکت در جاده گسترش دانش و گسترش پژوهش، امکان ندارد بتواند به نقطه مطلوب خودش دست پیدا کند. مخصوص کشور ما هم نیست. کلید، دانش و پژوهش است. دانشمند شدن یک ملت هم به این نیست که دانسته‌های دیگران را فراگیرد. آن، مقدمه کار است. علم، یک دامنه وسیعی دارد؛ انحصاری نمی‌تواند باشد که ما فرض کنیم یک مجموعه‌ای از کشورها و یا ملت‌ها هستند که نخبگان این‌ها، علم را باید تولید کنند، مرزهای جدیدی را برای علم تعریف کنند، یک مقداری خودشان استفاده کنند، یک مقداری هم که زیاد آمد، بدهند دیگران استفاده کنند. این نمی‌شود. این نسبت، این شکل کار، معنایش همین عقب‌ماندگی دائمی بخشی از کشورها، همین رابطه ظالمانه بین کشورها، همین مسئله دنیای اول و دنیای دوم و دنیای سوم و شمال و جنوب و همین حرف‌هایی است که جزء ادبیات رائج سیاسی در این قرن و قرن قبل بوده و شده.*

«بیانات معظم‌له در دیدار اساتید و رؤسای دانشگاه‌ها - ۱۳۸۶/۷/۹»

بیانات

نسیم روح نواز پژوهش، از جشنواره علامه حلی^(ره) وزیدن گرفته است

در یادداشتی از حجت الاسلام والمسلمین حبیب الله غفوری
رئیس شورای پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران

۱. جشنواره‌های علمی پژوهشی، فرصت بسیار مناسبی را برای رشد و شکوفایی علمی و ارتقاء توانمندی تحقیق و پژوهش؛ برای طلاب و اساتید حوزه فراهم می‌کنند. جشنواره علامه حلی(ره) که چند سالی است عرصه جدیدی را جهت بروز استعدادها و پژوهشی طلاب حوزه‌های علمیه فراهم نموده، فرصت مناسبی است تا طلاب علوم دینی بتوانند از طریق آن، «تهضت قلم»، میدان‌داری پژوهش در آموزش، تولید علم و نظریه‌پردازی در عرصه معارف اسلامی و علوم انسانی را رقم بزنند و سهم حوزه که اصلی‌ترین سهم در این زمینه است را به انجام رسانند. عصر نورانی حاکمیت نظام مقدس جمهوری اسلامی، فرصتی استثنایی را برای اندیشمندان جامعه فراهم کرده است. طلاب علوم دینی که بخشی مؤثر از اندیشمندان آینده کشور و دنیای اسلام را تشکیل می‌دهند، در صورتی موفق به ایفای نقش سازنده خود در آینده می‌شوند که از هم‌اکنون، نسبت به تحقیقات علمی و پژوهش به عنوان یک وظیفه خطیر و مسلم نگاه کنند. نسیم روح‌نواز تحقیق و پژوهش که از سوی جشنواره علامه حلی(ره) و با ابتکار معاونت پژوهش حوزه علمیه، هرساله به دل‌ها و ذهن‌های نورانی و معنوی طلاب و فضایی حوزه می‌وزد، مناسب‌ترین فرصت برای تحقق این افق روشن است.

۲. پژوهش و تحقیق، یک تخصص مسلم است که طلاب علوم دینی برای دستیابی به رشد علمی، نیازمند به آن هستند. ضمن اینکه «قلم» همانند «بیان» یک ابزار مهم برای تبیین و انتقال معارف دین است، با این فرق که بیان شفاهی، ماندگاری نوشتار را ندارد. انتظار حداقلی مدیریت حوزه علمیه استان از طلاب و فضایی محترم حوزه علمیه تهران این است که در

شرایط فعلی، هر یک از طلاب علوم دینی، حداقل یک مقاله علمی را زیر نظر اساتید؛ تدوین و منتشر نمایند. شعار جشنواره علامه حلی(ره) در سال تحصیلی آینده، در حوزه علمیه استان تهران «هر طلبه یک مقاله علمی در سال» خواهد بود که انشاءالله به همت مدیران و معاونان پژوهش مدارس علمیه و همکاری معاونت‌های آموزش مدارس به انجام خواهد رسید.

۳. نقش اساتید در توسعه کمی و کیفی پژوهش در حوزه، یک نقش کلیدی و بی‌نظیر است. در صورتی که استاد، اهل پژوهش و تحقیق باشد و شاگردان، آثار علمی استاد خویش را ببینند، ناخودآگاه زمینه و شوق به تحقیق و نوشتن در آنان شکل می‌گیرد. در این مرحله است که استاد از زمینه و فرصت پیش آمده استفاده کرده، شاگردان خویش را با آثار و برکات فراوان تحقیق و پژوهش به عنوان تلاش علمی ماندگار آشنا می‌کند. انتقال تخصص پژوهش به شاگردان، موجب می‌شود، طلاب، عرصه پژوهش را یک قله رفیع، ولی دست یافتنی تلقی کنند و با تحقیق در موضوعات مختلف، به یافته‌های جدید دست یابند؛ با این وصف، اولین شیرینی پژوهش و تولید علم در کام طلاب جوان شکل خواهد گرفت که بسیار لذت‌بخش و به یادماندنی خواهد بود. اصلاح و رفع نواقص پژوهش‌های اولیه طلاب توسط استاد، مرحله تکمیل نقش آفرینی استاد در انتقال تجربه و تخصص خویش به شاگردان است. خوشبختانه، در حوزه علمیه استان تهران، جشنواره علامه شعرانی(ره) که مختص پژوهش اساتید است، زمینه‌ساز نقش آفرینی هرچه بیشتر اساتید در عرصه تحقیق و پژوهش در حوزه علمیه و علوم انسانی است.

۴. البته یکی از نقص‌های جدی نظام آموزشی فعلی حوزه، عدم توجه لازم به پژوهش تحصیلی است که زمینه‌ساز ورود جدی طلاب علوم دینی به عرصه پژوهش مصطلح است. انتظار می‌رود، مدیران محترم، معاونان پرتلاش پژوهش و آموزش مدارس علمیه و اساتید معظم، با ورود برنامه‌ریزی شده طلاب به عرصه پژوهش تحصیلی، این نقیصه نظام آموزشی را جبران نمایند.

۵. مهم‌ترین نقش معاونت پژوهش حوزه علمیه استان، آموزش و انتقال تخصص تحقیق و پژوهش به اساتید، طلاب و فضلاء محترم و تشویق آنان به ورود مؤثر و نقش آفرینی در این عرصه مهم و سرنوشت‌ساز است. از تلاش معاون پژوهش استان و همکاران پرتلاش ایشان در برگزاری دو جشنواره مهم علمی پژوهشی سپاسگزارم و امیدوارم با ایفای نقش مؤثر مدارس علمیه استان در برگزاری جشنواره‌های علامه حلی(ره) و علامه شعرانی(ره)، شاهد رشد و شکوفایی علمی هرچه بیشتر حوزه علمیه استان تهران باشیم.

«پژوهش» و ضرورت تولید علوم اسلامی

در گفتگو با حجت الاسلام والمسلمین سید محمدرضا آقامیری
نائب رئیس شورای پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران

ویژه نامه | آیا برگزاری جشنواره‌هایی مانند علامه حلی (ره) می‌تواند اهداف عالی واستانی حوزه تهران را از جهت علمی پوشش دهد؟

یکی از مباحثی که از قدیم الایام خیلی اهمیت داشته، بحث ایجاد رقابت است. در آیه شریفه «فَلْيَتَنافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ» رقابت و مسابقه را به عنوان یک کار معقول و منطقی پررنگ می‌کند. اولین خاصیت جشنواره‌هایی مثل علامه حلی، بالندگی در اثر ایجاد خاستگاه رقابت است. طبیعی است افراد برای آنکه حائز مقام برتر شوند، فعالیت‌های فوق العاده‌ای از خودشان بروز می‌دهند و این همان چیزی است که ما می‌خواهیم. بسیاری از محققان بنام حوزه علمیه کسانی هستند که در این جشنواره‌ها احیاناً پژوهش و مقاله‌ای داشته‌اند. خب استعداد ذاتی هم بوده و در این رقابت آن استعداد از قوه به فعلیت رسیده و به عنوان یک پژوهشگر برتر، این شخص را مطرح کرده است، همان‌طور که مباحثه بین دو طلبه مبتدی و انتخاب یک شخص جهت تقریر درس استاد نیز رقابت ایجاد می‌کند.

خاصیت دوم اینکه اگر بحث پژوهش از زندگی علمی طلبه حذف شود و صرفاً طلبه به بحث آموزش بپردازد، در حقیقت آن دانش‌هایی که فراگرفته غنی‌سازی و تحلیل نمی‌شود و چه بسا گاهی اوقات شخص برای ارائه آنچه آموخته، مجالی پیدا نمی‌کند و این به مرور زمان به بوته فراموشی سپرده می‌شود و نتیجه خاصی گرفته نمی‌شود. اینگونه جشنواره‌ها روحیه پژوهش را در طلاب احیا می‌کند.

اگر ما آثار معنوی و مادی جشنواره را برای طلبه بررسی کنیم آثار زیادی دارد؛ مثل آشنا

شدن با پژوهش، گنجانده شدن مطالعاتی در برنامه طلبه فراتر از آنچه در آموزش نیاز داشته؛ اگر حمایت‌های مادی هم برای طلاب داشته باشد مثل جشنواره خوارزمی، قطعاً برجستگی این جشنواره بیشتر خواهد شد. این اهداف اولیه‌ای است که ما در گام‌های نخست در برگزاری جشنواره علامه حلی (ره) به صورت کلان در کل حوزه‌های علمیه و به صورت خاص در تهران به عنوان بزرگ‌ترین مجموعه علمی حوزوی در کل کشور دنبال می‌کنیم. از آن جهت که بزرگ‌ترین دانشگاه‌های کشور در تهران است و چه خوب است با برگزاری این جشنواره‌ها و تقویت پژوهش طلاب، آن‌ها بتوانند در مجموعه‌های دانشگاهی هم حضور داشته باشند مانند فضایی حوزوی که در موسسه رویان در بحث شبیه‌سازی فعالیت می‌کنند یا در مباحث فقهی که در زمینه نانو، گاهی مطرح می‌شود. ما می‌خواهیم حوزه علمیه تهران یکی از حوزه‌های بالنده و مملو از توسعه علم و دانش باشد و با برگزاری جشنواره علامه، جرقه‌های ایجاد چنین حوزه‌ای زده می‌شود.

نتیجه‌نامه آموزش و تبلیغ اندیشه دینی هر کدام به نحوی مدیون پژوهش است. جشنواره علامه حلی (ره) چقدر می‌تواند در تقویت تبلیغ امور دینی و نیز جهت بخشی به آموزش علوم دینی موثر باشد؟ آیا سازوکاری برای ارتباط این سه حوزه (آموزش، تبلیغ و پژوهش) در نظر گرفته شده است؟

ما گاهی آموزش صرف داریم مانند آموزش مطلبی به یک طوطی که این آموزش نیست، چون برآمده از قوه ناطقه نیست. آموزش وقتی در حوزه انسان‌ها قرار می‌گیرد و پشت آن قوه

ناطقه است، معنای دیگری پیدا می‌کند. گاهی یک کودک می‌آموزد مثل این که ما یک بحث مشکلی از مباحث فلسفه را به کودک بیاموزیم و حفظ کند که این جز چینش کلمات نیست اما گاهی غنی سازی آموزش است. آموزش مد نظر ما آموزشی است که همراه تفهیم باشد یعنی هم بیاموزد، هم بفهمد. مثلاً در فقه می‌گوییم وقت اذان صبح هنگامی است که فجر صادق صورت گیرد. فجر کاذب چیست؟ علامت آن چیست؟ چرا ما در حوزه‌های علمیه نباید منجم داشته باشیم که فجر صادق را از فجر کاذب تشخیص دهیم. از امام سوال شد فجر کاذب چیست؟ فرمود: «کالرمح صاعدا فی السماء» مثل دم روباهی که مستقیم رفته در افق؛ فجر صادق چیست؟ می‌فرماید: «اعتراض الفجر کبیاض نهر سوری» مثل سفیدی رودخانه سوری یعنی شما وقتی همان نوری که «کالرمح فی السماء» بود نگاه می‌کنید، در مطلع آفتاب معترض شد (در مرز طلوع خورشید حالت عرضی پیدا کرد و افق را فرا گرفت) می‌شود فجر صادق، حالا چرا مراکز علمی نجومی باید تشخیص دهند؟ چرا طلاب نتوانند تشخیص دهند؟ اگر طلبه‌ای بگوید می‌خواهم تحقیق کنم آیا اذانی که از رادیو و مآذنه‌ها پخش می‌شود، مطابق با شرایطی که ائمه اطهار و قرآن است که می‌فرماید: «حتی یتبین لکم الخیط الابیض من الخیط الاسود» و روایت هم می‌گوید: «کبیاض نهر سوری»، می‌رسد به اینکه انطباق آیات شریفه و روایات اهل بیت با واقعیت در مورد فجر صادق و فجر کاذب با لمعه روشن نمی‌شود. این باید از لمعه بگذرد و سراغ کتب فقهی برود و کتب فقهی اگر جواب نداد باید یک مقداری فیزیک بخواند، نجوم و هیات بخواند تا بفهمد فجر کاذب و فجر صادق چیست و این حائز اهمیت است. گاهی اوقات ما بسنده می‌کنیم به اطلاعات اولیه که در کتب مقدماتی خواندیم و مشکلات ایجاد می‌شود. مثلاً امروز با وجود دستگاه‌های پیشرفته نجومی بینه‌ای که در کتب فقهی گفته شده که اگر چهار نفر شهادت دادند باید از آن‌ها پذیرفت اینها دیگر پذیرفته نیست برای رویت هلال ماه رمضان و هلال عید فطر و با وجود این دستگاه‌ها نمی‌توان به بینه اکتفا کرد. ما باید آن بینه را تقویت کنیم با روایاتی که از این دست هستند با عالم علم و عالم واقع که نیازمند پژوهش است. گاهی مجتهد جامع الشرایط با تمام امان‌های علم هیات و نجوم آشناست. چه اشکال دارد که ما حتی مراجع تقلید هم در امور نجومی این شخص را مقتدای خودشان قرار دهند این هم فقه نجوم را خوانده است.

پایان نامه چه سازوکاری می‌توان بین نیازهای عمومی در حوزه اندیشه دینی و

دستاوردهای جشنواره برقرار کرد؟

یکی از مباحثی که از دیرباز مدنظر مقام معظم رهبری (دام ظلّه) بوده، بحث جنبش نرم افزاری و کرسی‌های آزاداندیشی در حوزه علوم انسانی بوده است. حوزه‌های علمیه در قرون گذشته، متصدی توسعه هر گونه علم در جامعه بوده است یعنی یک فقیه طبیب بوده، حکیم بوده، اهل نجوم بوده، فیلسوف بوده و حوزه‌های علمیه صرفاً به آموزش فقه و اصول نمی‌پرداختند. شما با مراجعه به تاریخ حوزه‌های علمیه این را درمی‌یابید. مثلاً استاد مرحوم آیت الله علامه طباطبایی به نام مرحوم میرزا سید ابوالقاسم خوانساری ریاضی که از علمای دین و فقها بوده، متصدی آموزش‌های ریاضی به طلاب حوزه علمیه نجف بوده و استاد مسلم ریاضیات، به طوری که ایشان را برای حل مسائل بگرنج و لاینحل ریاضی به دانشگاه بغداد می‌بردند. در سنوات گذشته، محل توزیع علم و دانش صرفاً حوزه‌های علمیه بوده از بوعلی سینا گرفته تا خواجه نصیرالدین طوسی و شیخ بهایی حتی در علوم ریاضیات و نجوم و علم کیمیا؛ اما متأسفانه در یک قرن گذشته با توجه به تفکیکی که بین دانشگاه‌ها و حوزه‌ها صورت گرفت، حوزه‌های علمیه صرفاً به دانش‌های دینی پرداختند و این خیلی ما را عقب انداخته و این یعنی دانشگاه‌ها بخشی از دانش‌های علوم انسانی را به خود اختصاص دادند مثل مباحث جامعه‌شناسی، مباحث علوم اجتماعی، اقتصاد، سیاست، حقوق که در دانشگاه‌ها پیرامون آن‌ها کار می‌کنند. اشکالی هم نیست اما بدانییم عقبه مباحث دانشگاهی عقبه مناسبی نیست. به هر حال بحث علوم انسانی به نظر من معضله کشور ما هست. الان رشد ما در علوم غیر انسانی بسیار بالا بوده اما در علوم انسانی هم تابع غرب بودیم و هم در داشته‌های خودمان درجا می‌زدیم؛ عمده مشکل ما همین جاست. به عنوان مثال مباحث اقتصادی که ما در اسلام داریم بسیار غنی است: بانکداری مبتنی بر عدم ربا، بانکداری مبتنی بر انفاق، بانکداری مبتنی بر شناخت جامعه، بانکداری مبتنی بر هبه، بانکداری مبتنی بر عقود و ایقاعاتی که در اقتصاد غرب معنا ندارد. مثلاً در فقه می‌گویند تجهیز میت بر همه افراد جامعه اسلامی واجب است. حالا این وجوب در کجای اقتصاد غرب جا دارد؟ هیچ جا؛ روایت می‌فرماید: «من أصبح لا يهتم بأمور المسلمين فليس بمسلم»؛ هر کس صبح کند در حالی که به امور مسلمانان اهتمام ندارد مسلمان نیست. الان از خانه بیرون می‌آیید می‌بینید همسایه شما مقروض است و مامور درب منزل او آمده و بدهکار است. اقتصاد غربی می‌گوید این مشکل شخص است، مشکل جامعه نیست. اما اقتصاد اسلامی می‌گوید بخشی از این بدهکاری، اشکال اجتماعی است و باید آن را برطرف کرد. ما متأسفانه بین دو برزخ و دو نگاه در علوم انسانی قرار گرفتیم. آنچه حاکم است نمی‌دانیم چیست: آیا فقه آل محمد حاکم

است یا علوم انسانی که دانشگاه‌ها توزیع می‌کنند. اقتصاد غربی می‌گوید هرچه شما مصرف کنید و بخرید و از بین ببرید موجب رونق اقتصاد می‌شود، اما اقتصاد اسلامی این را نمی‌گوید. اقتصاد اسلامی مبتنی بر شاخصه‌هایی است که آن شاخصه‌ها اختصاص به خودش دارد. البته به نظر من بحث اقتصاد اولویت اول نیست. عمده‌ترین مباحثی که ما در علوم انسانی داریم شاید مباحث جامعه‌شناختی و علوم اجتماعی است. شاید نگاه خاص به قشر زنان است. دغدغه حضرت آقا، جنبش نرم‌افزاری و کرسی‌های آزاداندیشی و انقلاب فکری و دانشی است. ما در کجای این کار هستیم؟ متأسفانه در سال‌های بعد از انقلاب آن توسعه‌ای که در زمان شیخ انصاری و مرحوم آخوند خراسانی صاحب کفایه و مرحوم حاج آقا رضا همدانی و حتی در این اخیر مرحوم امام خمینی (ره) و آقای خوئی بوده است، کمتر دیده و شنیده‌ایم. در حوزه علوم انسانی الآن مشکل وجود دارد. چون آبشخور آن مکتب اهل بیت نیست، بافته‌ها و یافته‌های غربی هاست. مباحث پژوهشی در حوزه‌های علمیه، در حقیقت طلاب را آماده می‌کند برای دغدغه‌ای که موجب نگرانی مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) و بسیاری از علمای اعلام است. مثلاً در مباحث علوم انسانی گرفتار داعش هستیم که یک فکری برای اداره جامعه دارد. یک فکر قهری و اجرای احکام اسلام از طریق قوه قهریه و قتل و غارت و نهیب و می‌گوید که توحید را اینگونه ما می‌خواهیم توسعه دهیم. آن می‌تواند مخرب باشد که الآن منطقه خاورمیانه را حدود بیست سال به خودش مشغول کرده است. از ظهور القاعده در پاکستان و افغانستان و عربستان تاکنون. این نشان می‌دهد که باید فرزندانمان در علوم انسانی پژوهش کنند و برداشت‌های خوب داشته باشند، حتی در مباحث ریز اعتقادی مثل بحث عصمت، توسل، شفاعت.

پی‌انامه با توجه به آنچه فرمودید که از دغدغه‌های مورد تأکید مقام معظم رهبری و علمای اعلام تعمق در علوم انسانی است، ورود طلاب در کدام گرایش‌ها نیاز غالب جامعه امروز است؟

به نظر من، عمده‌ترین وظیفه طلاب، بحث دفع اتهامات از جامعه شیعه است. تشیع متأسفانه گرفتار یکسری افراطی‌گری‌ها و جریان‌های تکفیری شده است. نمی‌خواهم بگویم کسانی که اعتقاد به این مباحث افراطی دارند، از ما نیستند، اما این فکر اشتباه از جامعه شیعی باید رخت بربندد. افراطی‌گری و اینگونه مباحث هرگز موجب توسعه نشده است. وقتی پیامبر اکرم (ص) وارد مکه شد، جنود حضرت گفتند الیوم یوم الملحمه امروز روز انتقام است، اما حضرت فرمود: «الیوم یوم المرحمه» و کل مکه را فرمود: «انتم الطلقاء»؛ شما امروز آزاد هستید؛ حتی

ابوسفیان که اعدا عدو حضرت بود، اعتقادات ما باید روان باشد. در صدو سی و اندی سال پیش بزرگ شیعیان بخارا نامه‌ای به ملافتح الله شیخ الشریعه اصفهانی نوشت که شکم زن باردار ما را می‌درند، جنینش را در می‌آورند و در مقابل چشم مادر می‌کشند و این به خاطر دشنام‌هایی است که ما نسبت به بزرگان بعضی از مذاهب روا می‌داریم و از شیخ الشریعه اجازه می‌خواهد که شما فتوا دهید سب از جامعه شیعه حذف شود. ملافتح الله در پاسخ گفت که شیعیان چهار گونه‌اند: یک شیعه تفضیلیه که قائل به برتری علی بن ابی طالب (ع) نسبت به سایر خلفا هستند مثل ابن ابی الحدید که ملافتح الله می‌گوید ما از اینها نیستیم. گروه دوم شیعیان تفضیلیه تبرائیه که هم قائل به تفضیل علی بن ابی طالب (ع) نسبت به سایر خلفا هستند و هم نسبت به دشمنان علی بن ابی طالب (ع) و ائمه معصومین تبری می‌جویند؛ فقط می‌گویند ما از دشمنان حضرت برائت می‌جوییم که ما از آن‌ها هستیم. گروه سوم شیعیان تفضیلیه تبرائیه سبیه، شیعیانی که تفضیلیه و تبرائیه هستند اما به دشمنان حضرت دشنام می‌دهند که ما از آن‌ها نیستیم و گروه چهارم شیعیان تفضیلیه تبرائیه سبیه غالیه. ما از گروه غالیه هم نیستیم. ما می‌گوییم که ما با ذکر فضایل اهل بیت و مزایای فقه ناب اهل بیت برتر هستیم چه بخواهیم چه نخواهیم. اما افراطی‌گری‌ها موجب شکاف عمیق بین جامعه شیعه و اهل سنت در سراسر جهان شده است و وقتی ما افراط کنیم، راه ما برای ورود معارف حقه و ذکر سایر فضایل اهل بیت مسدود می‌شود. مساله دوم که باید مورد توجه قرار گیرد، پاکسازی حوزه علوم انسانی از ناخالصی‌های مخدوش و باطل غربی است. مثلاً در روانشناسی غربی آن بخشی که متکی بر مباحث تکنیکی و مادی است، طبیعتاً به خاطر اینکه آن‌ها در مباحث تجربی از ما بالاترند قابل اعتماد است اما راهکارهای غیرشرعی که برخی روانشناسان می‌دهند باید با راهکار مشروع پالایش شود مانند تجویز خودارضایی براساس یک سری بافته‌های غربی، در صورتی که در فقه اسلامی بعضی از فقها قائل به حدّ شده‌اند. ما باید علوم انسانی که در دانشگاه‌ها رواج پیدا کرده، بررسی و آسیب‌شناسی کنیم و اینگونه نباشد که طلبه وارد دانشگاه شود و خودش اعتقاد به آن علوم انسانی پیدا کند. طلبه باید در حوزه علمیه داده‌های خود را کامل کند و در پژوهش به آن علوم انسانی بپردازد و آن را به صورت قابل توجهی با موازین اسلامی تغییر دهد. این دومین اولویت است، پالایش و بعد از آن ایجاد روانشناسی اسلامی، ایجاد اقتصاد اسلامی، بعضی‌ها می‌گویند مکتب اقتصادی نداریم در اسلام. حالا منظور ورود مباحث اقتصاد اسلامی در اقتصاد است. آقایان علمای اقتصادی که بحث خاصی داشته باشند، قابل احترام هستند. ما

باید این افکار و اعتقادات را به هم نزدیک کنیم. اولویت سوم هم طرح مباحث نظری در منابع است، به صورتی که برای عموم قابل فهم باشد.

پی‌ان‌ام: مستحضر هستید آینده پژوهی شرط اصلی پیشرفت، در دهه پیشرفت و توسعه است. مدیریت حوزه استان تهران در این راستا چه برنامه‌ای دارند؟

می‌دانید که حوزه‌های علمیه خواهران در سراسر کشور به این شکلی که ملاحظه می‌کنید، مجموعه‌ای نوپاست. عمده فعالیت مجموعه نوپا به سمت توسعه است. ما فعلاً در یک گذر شکل‌گیری و ایجاد ساختار به سر می‌بریم، البته آنچه اتفاق افتاده با انتظار ما بسیار و بسیار در تغایر و تهافت بوده طوری که استقبال در حوزه‌های علمیه خواهران باورنکردنی و چندین برابر حوزه‌های علمیه برادران است. هرچند به خاطر محدودیت‌هایی که نسبت به مدارس و اساتید و حتی نسبت به ساختار و محتوای درسی داریم طبیعی است که نمی‌توانیم پاسخگوی هفت هزار نفر متقاضی باشیم و این نظرمان را فعلاً معطوف به مباحث توسعه می‌کند، اما توجه حوزه‌های علمیه خواهران به بحث پایان نامه‌ها، تحقیقات پایانی، برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی و کارگاه‌های پژوهشی، حکایت از این دارد که ما به آینده پژوهی حوزه‌های علمیه خواهران دلبندی خاصی پیدا کردیم و معتقدیم این پژوهش‌هایی که به صورت مقطعی صورت می‌گیرد، حداقل در حوزه زنان در آینده مجال خاصی برای ما ایجاد می‌کند.

پی‌ان‌ام: یکی از آسیب‌هایی که به نظر می‌رسد وجود دارد ضعف فرهنگ پژوهش است. در این زمینه دیدگاه حضرت‌عالی چیست؟

اتفاقات خوب، همیشه زمینه می‌خواهد. مثلاً اعتکاف که یک عمل عبادی مستحبی است به این صورت که فرد سه روز در مسجد معتکف شود و روزه بگیرد و عبادت کند و الا بالضروره از مسجد خارج نشود. در سی سال پیش در کل جامعه ایران این اتفاق برای عده کمی می‌افتاد. اما اکنون بحث اعتکاف در کشور فراگیر شده، طوری که در ایام بیض رجب بسیاری از افراد فکر می‌کنند اگر نروند، کار مهمی از دستشان رفته است. در زمینه پژوهش هم ما باید همین کار را بکنیم. ایجاد فرهنگ پژوهش همین کاری است که اتفاق می‌افتد، جشنواره‌هایی مثل جشنواره علامه حلی (ره) که من از مسئولان امر خواش می‌کنم جشنواره را به این سمت ببرند که طلبه حائز رتبه، یک امتیاز عمومی در جامعه و در بین نهادهای کشور داشته باشد و به عنوان یک نخبه علمی مورد اهمیت قرار بگیرد. برای چنین جشنواره‌هایی امتیازاتی بدهند

حتی امتیازات مالی قابل توجه، کسی که در یک موضوع خاص دینی رساله ای راهگشا می‌دهد چهارصد هزار تومان پول یک ساعت اوست. اگر در حوزه علمیه برادران برندگان مثل جشنواره خوارزمی معاف از خدمت سربازی شوند، بعد می‌بینید جشنواره علامه حلی (ره) چطور می‌شود.

پی‌نامه به عنوان سخن پایانی، توصیه حضرت‌عالی برای طلابی که علاقمند به

پژوهش هستند؟

طلاب باید اهل قلم و اهل دقت بشوند. در اعلمیت فقها برای مرجعیت و خبره چند چیز مطرح است. یکی تضلع و دقت در ابواب مختلف فقهی است یعنی پژوهش شخص در ابواب مختلف فقه زیاد باشد. این خود یک ملاک اعلمیت است. طلبه در حال تحصیل در سطح دو و سطح سه بخشی را برای قلم زدن بگذارد و برای درس خود نمایه ایجاد کند. خیلی از طلابی که بعد مباحث درسی شان چاپ شده مثلاً مکاسب می‌خوانده بعد شرح مکاسب او چاپ شده، خلاصه نویسی و چکیده نویسی می‌کرد، نمایه می‌زد، متا دیتا درست می‌کرد و شارح مکاسب شد. این کارها را طلاب برای خودشان و برای تقویت روحیه پژوهشی شان انجام دهند.

ترویج فرهنگ پژوهش در حوزه های علمی، یکی از موفقیت های جشنواره علامه حلی^(ره)

در گفتگو با حجت الاسلام والمسلمین اسماعیل نیا
دبیر جشنواره سراسری علامه حلی^(ره)

ویژه نامه لطفاً، اهدافی را که جشنواره علامه حلی^(ره) در پی تحقق آن است، ذکر بفرمایید؛ همچنین بفرمایید که چه مقدار از این اهداف تا کنون محقق شده است و موانع احتمالی تحقق برخی اهداف، چه بوده است؟

در طلیعه سخن، از مدیران محترم حوزه های علمیه خواهران و برادران استان تهران و معاونین پژوهش هر دو مجموعه و تمامی همکاران خدوم در دبیرخانه جشنواره علامه حلی^(ره) استان تهران، کمال تشکر را دارم.

مهم ترین هدف ما در جشنواره علامه حلی^(ره)، تشویق طلاب جوان نسبت به تحقیق و نویسندگی، همچنین شناسایی افراد مستعد در این زمینه و معرفی و تشویق ایشان است که تصوّرمان این است که بعد از سپری شدن هفت دوره موفق جشنواره علامه حلی^(ره)، موفقیت های نسبتاً خوبی به دست آورده ایم؛ به طوری که از مشارکت حدود دو هزار نفر در دوره های نخست، امسال حدود دوازده هزار اثر پژوهشی به دبیرخانه رسیده است که این حاکی از موفقیت جشنواره در «ترویج فرهنگ پژوهش»، بین طلاب جوان است.

در باب موانع احتمالی می توان گفت یکی از مهم ترین موانع، «کمبود زمان» است. با عنایت به اینکه این جشنواره به طور سالیانه برگزار می گردد، متأسفانه با فرهنگ اشتباهی که در بین بیشتر طلبه ها ریشه دوانده که از ایام تعطیلات تابستان هیچ استفاده علمی و تحقیقاتی نمی کنیم، زمان به همین چند ماهه تحصیلی، محدود است؛ در این بین طلاب هم طبیعتاً بیشتر به کارهای آموزشی خود مشغول هستند و کمتر فرصت پرداختن به مباحث

پژوهشی می‌کنند. ان شاء الله برای هشتمین دوره، برنامه‌ریزی‌های دقیقی به عمل آمده است که ما در دبیرخانه از یک سو و طلاب از سوی دیگر، زمان بیشتر برای اجرای این برنامه در اختیار داشته باشیم.

ویژه‌نامه جشنواره علامه حلی(ره)، برای تبدیل شدن به یک جشنواره ملی، اکنون چه ظرفیت‌ها و کاستی‌هایی دارد؟ آیا برای رفع کمبودها و حفظ و تقویت نقاط قوت، برنامه‌ریزی شده است؟

البته ما اکنون هم جشنواره علامه حلی (ره) را «جشنواره‌های ملی» می‌دانیم. منتهی جشنواره‌های حوزوی، که آن هم ویژه طلاب جوان حوزه علمیه است. خب طبیعتاً این دو قید از سویی، محدودیت‌هایی برای ما ایجاد می‌کند و از سوی دیگر هم، ما را موظف می‌کند که ناظر به این دو قید، برنامه ریزی نماییم. لذا چون هدف اصلی ما، شناسایی و تشویق طلاب جوان در بحث پژوهش است، فکر می‌کنم که اگر ما، از نظر بودجه‌ای و اعتباری و از نظر زمان و وقت اجرای هر جشنواره دست ما بازتر باشد، یقیناً این جشنواره برای یافتن جایگاه ملی خودش، موفق‌تر خواهد بود. به عنوان نمونه عرض می‌کنم که بسیار ضروری است از برگزیدگان جشنواره، «حمایت مادی و معنوی» کنیم. برای نشر آثار ایشان تلاش نموده که این بالاترین عامل تشویق یک طلبه جوان است که اثر برگزیده خود را چاپ شده و نشر یافته ببیند. ولی متأسفانه ما به دلیل مشکلات اعتباری و بودجه‌ای، هم اکنون از این مسئله و این امتیاز، محروم هستیم. از این رو به دنبال این هستیم که حداقل یک نشریه

علمی مخصوص به این جشنواره داشته باشیم تا بتوانیم قسمتی از آثار برگزیدگان را آنجا نشر داده و به جوامع علمی، معرفی نماییم. لذا اگر این نوع محدودیت‌ها برطرف شود، جایگاه جشنواره علامه حلی (ره) در بین جشنواره‌های ملی دیگر، بیش از پیش مشخص شده و نور افشانی خواهد کرد.

پایه نهم سیر جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران را چگونه ارزیابی می‌فرمایید؟ **ظرفیت‌ها، نقاط قوت و کاستی‌ها و ضرورت‌های جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران، با توجه به وضعیت خاص این استان، چگونه است؟**

توسعه جشنواره‌های استانی علامه حلی (ره)، از سیاست‌های قطعی دبیرخانه است. با توجه به هدف اصلی که جشنواره دنبال می‌کند که آن هم تشویق طلاب جوان به تحقیق، پژوهش و نویسندگی است، ما هر چه این مراحل را جزئی‌تر کنیم، امکان مشارکت و رتبه‌آوری طلاب جوان را بیشتر فراهم آورده‌ایم. با بیان همین استدلال، ما در تلاش هستیم که جشنواره‌های استانی را توسعه دهیم در همین راستا، امسال در نُه استان، جشنواره استانی راه‌اندازی کردیم که ان‌شاء الله در سال‌های بعد، چند استان دیگر که ظرفیت لازمه را داشته باشند به این تعداد اضافه خواهند شد.

در این باره، حوزه علمیه استان تهران، ظرفیت بسیار عظیمی برای تبدیل شدن به یک «قطب علمی و پژوهشی دینی» را دارد. به امید خدا در این چند ساله که جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران برگزار شده، موفقیت‌های چشم‌گیری داشته است و عامل توسعه فرهنگ پژوهش در واحدهای آموزشی استان بوده که جای تقدیر و تشکر از همه عزیزان دست‌اندرکار دارد. منتهی چند پیشنهاد به محضر دوستان می‌دهم که اگر این‌ها را رعایت کنند احتمالاً بیش از پیش، جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران، موفق خواهد بود. در مرحله اول، نسبت به اطلاع رسانی دقیق و تبلیغات اولیه همت گماشته و در مرحله دوم، برنامه‌ریزی دقیق‌تری نسبت به زمان‌بندی اجرای جشنواره در دبیرخانه استانی تدبیر نمایند. این موضوع با توجه به استفاده بهینه از ظرفیت‌های حوزه علمیه برادران و حوزه علمیه خواهران استان تهران و در نهایت، هم‌اندیشی بیشتر در موارد مختلف و مراحل مختلف جشنواره استانی با همه بزرگان حوزه استان تهران مدیران دو مجموعه، مدیران مدارس و معاونین پژوهش قابل دسترسی است. بحمدالله، هم اکنون این امر اجرا می‌شود ولی اگر بیشتر به آن اهمیت داده شود، ما شاهد یکی از موفق‌ترین جشنواره‌های استانی خواهیم بود.

پایه نهم برای ارتقاء سطح کیفی آثار، چه سیاست‌ها و برنامه‌هایی در نظر گرفته شده؟

این مسئله چند وجه دارد که همه وجوه مختلف آن هم به عهده جشنواره علامه حلی (ره) نیست. فقط قسمتی از امور پژوهشی حوزه‌های علمیه را شورای عالی به عهده ما گذاشته است. قبلاً هم عرض کردم که برگزاری یک فراخوان علمی فراگیر سالیانه در حوزه‌های علمیه برادران و خواهران بین طلاب جوان، با هدف تشویق و معرفی آن‌ها به جامعه علمی و تشویق آن‌ها از وظایف ما بوده که بیشتر از این واقعاً دیگر وظیفه ما نبوده و از ظرفیت ما بر نمی‌آید. اگر ما بخواهیم پژوهش را هم از نظر کیفی و هم از نظر کمی در حوزه‌های علمیه توسعه دهیم، باید همه اجزاء حوزه دست به دست هم داده و برای کیفی کردن آثار تلاش نمایند. تصوّر می‌کنم بیشترین نقش را در این زمینه معاونت آموزش حوزه و اساتید حوزه بر عهده دارند. اگر روش آموزش اساتید ما پژوهش محور شود، خودشان اهل پژوهش، تحقیق، کتاب‌شناسی و مراحل مختلف تحقیق بشوند، به طور طبیعی طلاب ما هم به تدریج تبدیل به پژوهشگری شده که آثار و پژوهش‌های مفید، فاخر و کیفی از خودش ارائه می‌کند. ولی در جشنواره، ما موظف نیستیم که برنامه کیفی سازی هم داشته باشیم، به طور مثال افرادی که برگزیده شده‌اند، در مراحل بعدی باید حمایت شوند که مراکز حوزوی مثل امور نخبگان، معاونت آموزش و غیره، همه این‌ها دست به دست هم داده و خروجی ما یک خروجی کیفی و مطلوب شود؛ ولی همان‌طور که گفتم، این موضوع به صورت روشن و واضح در شرح وظایف جشنواره دیده نشده است. در عین حال ما تلاش‌هایی کرده‌ایم که این‌ها به صورت مقطعی می‌باشد.

پایه نهم چه میزان از آثار ارسالی به جشنواره، معطوف به مهم‌ترین مسائل جامعه ایرانی و چالش‌های بین‌المللی است؟ آیا برای هدایت افکار و ظرفیت علمی طلاب به سمت توجه به مسائل واقعی و مهم، برنامه‌ریزی شده است؟

اولاً که ما هر سال علاوه بر آن گرایش‌های علمی متداول در حوزه علمیه، هست موضوع ویژه، ناظر به مسائل روز کشور و جهان اسلام انتخاب می‌نماییم. به‌طور مثال ما در سال گذشته، مسئله «سبک زندگی اسلامی» را که از دغدغه‌های مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بود انتخاب نمودیم و آثار بسیار زیاد که از لحاظ کمی و کیفی به واقع خوب بودند از طرف طلاب جوان به دبیرخانه جشنواره ارسال شد. لذا ما هر سال موضوعی را مربوط به

یکی از مباحث مهم روز و چالش‌های جامعه ایرانی و بین‌المللی تحت عنوان موضوع ویژه، قرار می‌دهیم. از یک سوی دیگر در رشته‌های متداول حوزه هم، شاهد استقبال طلاب از مسائل روز هستیم. مثلاً دانش کلام که از یک سو متکفل پاسخگویی به شبهات اعتقادی است، یکی از رشته‌هایی است که طلاب از آن استقبال می‌کنند. در مباحث تطبیقی و قرآنی یا در مباحث اخلاق و تربیت، هم ما آثار زیادی داریم. از این رو، موضوعاتی که مربوط به مسائل روز، سؤالات و شبهات روز و دغدغه‌های جوانان ماست که چالش‌های مهم فکری جامعه هم بوده انتخاب می‌شود.

پایان‌نامه‌های طلاب حوزه علمیه خواهران، بخش زیادی از آثار ارسالی به دبیرخانه را تشکیل داده است. طبیعتاً با توجه به روال پایان‌نامه، اساتید راهنما و مشاور، به روز بودن موضوعات را منترل می‌کنند. خب در اینجا می‌توان ادعا کرد که اکثر آثاری که به جشنواره علامه حلی (ره) می‌رسد، ناظر به مسائل روز و پاسخ به سؤالی از سؤالات و دغدغه‌ای از دغدغه‌های جامعه امروزی است.

نتیجه‌نامه به نظر حضرت عالی، جشنواره علامه حلی (ره) توانسته چه تأثیری بر جامعه علمی حوزوی بر جای گذارد؟ آیا این جشنواره می‌تواند در آینده، جریان‌های علمی را در حوزه و به تبع آن در سطح کشور، ایجاد و هدایت کند؟

ببینید ما هیچ شکی نداریم که این جشنواره، یکی از تأثیرگذارترین حرکت‌های علمی در حوزه بوده است. وقتی در جشنواره‌های سراسری، دوازده هزار اثر پژوهشی ثبت می‌شود، از وجود یک جو علمی حکایت دارد که تبدیل به یک جریان شده است. این نشانگر این است که جشنواره علامه حلی (ره) جایگاه خود را بین مراکز علمی حوزوی و واحدهای آموزشی پیدا نموده است. این در حالی است که از رقم هزار یا دو هزار اثر در سال‌های گذشته، تعداد آثار به دوازده هزار اثر رسیده است. هر سال، ما حدوداً هشت هزار و پانصد اثر ثبت کرده‌ایم که امسال به دوازده هزار اثر رسیده است؛ یعنی نزدیک به پنجاه درصد افزایش شرکت‌کننده داشته‌ایم.

خب، این حکایت از این دارد که جشنواره علامه حلی (ره)، تبدیل به یک جریان مؤثر شده است و حوزه‌های علمیه نیز این را پذیرفته‌اند. اما اینکه این تبدیل بشود به اصطلاح به یک جریان علمی عظیم جا افتاده‌ای که در همه مجامع علمی حرفی برای گفتن داشته باشد، اینگونه نیست. با این نگاه که اولاً شرکت‌کنندگان، طلاب جوان حوزه هستند و ثانیاً اینکه

همه وظایف بر عهده ما نیست؛ بلکه اجزای دیگر حوزه هستند که این‌ها همه در کنار هم، مثل یک پازل، هر کدام، یک قسمتی از این جریان را اجرا می‌کنند و این‌ها مکمل همدیگر هستند. بعضی مقدمات این کار و بعضی مؤخرات کار ما را انجام می‌دهند. روی هم رفته جشنواره علامه حلی(ره)، شروع مبارکی است که امید می‌رود در آینده‌های نزدیک، شاهد پیشرفت و تأثیرگذاری این جشنواره در مجامع علمی کشور اسلامیمان، جهان اسلام و حتی در سطح بین‌الملل باشیم. بحمدالله، جشنواره از نظر کمی و البته از نظر کیفی، موفقیت‌های چشم‌گیری داشته که اگر سایر قسمت‌های حوزه به کمک ما بشتابند و وظایف تعریف شده خودشان را انجام دهند، امیدواریم که حوزه‌های علمیه به مراحل تولید علم، نظریه‌پردازی و توسعه و ترویج کرسی‌های آزاد اندیشی، برسد.

پی‌نوشت: در پایان اگر توصیه‌ای برای اساتید، طلاب یا دبیرخانه جشنواره علامه حلی(ره) استان تهران دارید، بفرمایید.

توصیه اول بنده به اساتید محترم حوزه‌های علمیه است که ایشان «دغدغه پژوهش» داشته باشند. در کنار امر مهم آموزش، به طلاب کمک کنند تا طلبه‌ای پژوهشی و محقق بار بیابند؛ در این صورت، حوزه در تولید علم، به جایگاه واقعی خود دست خواهد یافت. توصیه دوم حقیر به طلاب عزیز است که از تحقیق نهراسند و از نوشتن خوف نداشته و ترسی به دل راه ندهند. هر طلبه‌ای در هر مرحله علمی که قرار دارد، قلم به دست بگیرد، نویسندگی را شروع و تحقیق و پژوهش کند و بداند که در جشنواره علامه حلی(ره) هر کسی بر حسب رتبه علمی که دارد، سنجش و مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. فرم‌های ارزیابی ما متفاوت است و هر گروهی با گروه همسان خود، ارزیابی می‌شود. مهم‌ترین بخش از جشنواره، بیان توصیه‌های ارزیابان و اشکالات هر اثر است که در پایان جشنواره برای شرکت کنندگان ارسال می‌شود و حداقل می‌توان یک نگاه تمرینی در حوزه مهارت‌های پژوهشی به آن داشت.

در پایان، ضمن خسته نباشید و عرض خدافوت به مسئولین جشنواره، امیدوارم که در سال‌های آینده کلیه طلاب جوان ما، که شرایط ثبت نامی دارند، به نحوی در این جشنواره مشارکت کرده و خودشان را محک بزنند.

«تفکر»، جستجوی بصیرت است

در یادداشتی از حجت الاسلام والمسلمین جعفر سماوات
عضو شورا و دبیر پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران

پژوهش دینی، پژوهشی توأم با نوآوری و روشمندی است که هدف عمده آن کشف حقایق دین و غور و تفقه در آن به منظور دستیابی به مسائل جدید است؛ چنان که معصوم می‌فرماید: «تازه یک حرف از حقایق در دسترس است». پژوهش را نمی‌توان به چیز دیگری تحویل برد و آن را با اشاره به امر دیگری به سخن درآورد؛ در واقع، به تعبیری شرح پژوهش و پژوهشگری را جز از خود پژوهش بر نمی‌آید و تا کسی در عمل به آن وارد نشود، نمی‌تواند اهمیت و ضرورت آن را دریابد. پژوهش وظیفه‌ساز است چون از سنخ دانش شمرده می‌شود و دانش، خود علم به حساب می‌آید و علم، عمل‌ساز و عمل‌آفرین است. از این رو، پژوهش، امری امیدساز و امیدآفرین است که جامعه را به اعتلا و بیداری رسانده و راهی است که در نهایت، به بینش و بصیرت ختم می‌شود.

پژوهش، تئوری‌ساز و تفکرآفرین است و موجب برون‌رفت انسان از بازتولید افکار پیشین، و مولّد مسائل تازه و حرکت رو به جلوی انسان می‌شود. تفکر پژوهشی، نه صرف تفکر در حوزه تعریف و منطق، بلکه تفکر در حوزه اخلاق، خیرآفرینی، خیرسازی، نشاط‌آفرینی، تشویق و انگیزه‌سازی نیز هست و دایره آن بسیار گسترده است و همین سنخ از تفکر است که مورد تأکید و توصیه پیامبر اکرم (ص) قرار گرفته است و فرموده‌اند: «ان تفکر ساعه خیر من عباده سنه». حضرت امام (ره) که خود از جمله متفکران برجسته سنت اسلامی به شمار می‌آیند، در کتاب گرانقدر «چهل

حدیث»، برای این امر جایگاه بسیار والا و رفیعی قائل شده است و تعبیر خواجه عبدالله انصاری را بهترین تعبیر در این باب به شمار می‌آورد و می‌فرماید: «تفکر، جستجوی بصیرت است». تفکر و پژوهش لازم و ملزوم یکدیگرند و هر یک، بدون دیگری ناقص و ابتر است و از این روست که مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) می‌فرماید: بدون تحقیق، پیشرفت علمی امکان‌پذیر نیست. در واقع، بدون تحقیق و تفکر، حقیقت از ما روی می‌پوشاند و به چنگ فاهمه ما در نمی‌آید.

آسیب‌های پژوهش را می‌توان در دو مقوله ساختاری و محتوایی دسته‌بندی کرد. عمده مشکل در مقالات ارسالی به جشنواره، مربوط به وجه ظاهری اثر و عدم توجه به معیارهای ساختار مقاله‌نویسی است که گاهاً همین مسئله، محتوای خوب اثر را نیز به سایه برده است. عدم توجه به روش، ساختار و شاکله تحقیق، و نیز بی‌توجهی به قواعد نگارشی، از جمله مسائلی است که مورد غفلت پژوهشگران ارجمند قرار گرفته است. در وجه محتوایی نیز، فقدان تحلیل، مدنظر قرار ندادن نظام ارزشیابی و ترازوی نقد، و نیز اولویت‌دار نبودن نیازسنجی پژوهشی، از جمله مواردی است که در عمده آثار به چشم می‌خورد. در پژوهش آنچه که بیش از هر چیز حائز اهمیت است توجه به نیاز جامعه و خواست مردم است که غالب پژوهش‌ها بدون توجه به این دو مقوله انجام گرفته است و دلیل اصلی بی‌توجهی جامعه به آن‌ها، و نیز عدم استفاده از آن‌ها، علی‌رغم زحمت فراوانی که محقق برای نگارش آن متحمل شده است نیز

در همین امر نهفته است. امروزه در انتشار مکتوبات، باید نیاز و اضطراب ملاک و حاکم باشد نه سلیقه و علاقه؛ البته علاقه و میل باطنی نسبت به تألیف و جمع‌آوری آثار، در پژوهش‌های تحصیلی در مسیر طلبگی و زمان تحصیل، امری ضروری و حائز اهمیت به نظر می‌رسد و نمی‌توان به سادگی از کنار آن گذشت. از این‌رو، لازم است از این علاقه و میل باطنی استفاده و بهره‌ها برده و آن را در مسیر درست هدایت کرد. طلاب جوان با توجه به نیازهای جامعه خود و نیز با تمرین و ممارست در نویسندگی، و نگارش آثار مسئله‌محور، می‌توانند به سطوح بالای نویسندگی و تحقیق دست‌یازیده و از جمله ارباب قلم و اصحاب تصنیف محسوب شوند.

از جمله برنامه‌های پژوهشی، که به حول و قوه الهی، در معاونت پژوهش اجرایی خواهد شد، نخست، تأسیس و راه‌اندازی یک مرکز پژوهشی و ایجاد و ایصال حلقه وصل و تعامل فی‌مابین پژوهشگران و مراکز پژوهشی است تا پژوهشگران جوان، در این مراکز و محافل پژوهشی، برنامه‌ریزی، هدایت و مدیریت شوند. تأسیس چنین نهادهایی، افزون بر آنکه پویایی و تفکر را در میان طلاب پژوهشگر دامن می‌زند، موجب می‌شود تا نیازها و تکالیف ظاهری و سطحی، طلاب پژوهشگر را تحت‌الشعاع خود قرار نداده و آنان را از مسیر واقعی و علمی خود دور نسازد. برنامه دیگر، تدوین برنامه‌ای برای ثبت و ضبط فعالیت‌های پژوهشی طلاب و اساتید فاضل استان و تشکیل پرونده علمی و پژوهشی طلاب و دانش‌آموختگان حوزوی است که فکر فنی و زیرساخت آن، با تنظیم و ارائه یک برنامه نرم‌افزاری در دستور کار و اولویت این معاونت قرار گرفته است. با شکل‌گیری این کارنامه و رزومه ارزشیابی، می‌توان با توجه نیازهای علمی جامعه حوزوی، برنامه‌ریزی و پیش‌بینی دقیق‌تری کرد و حمایت‌های درخور و ارزنده‌ای را از پژوهشگران به عمل آورد تا تلاش‌های این صاحبان تصنیف، در این مسیر سخت و دشوار، مغفول نماند. وظیفه بعدی و جدی این معاونت، عملیاتی نمودن و برگزاری نشست‌های علمی در سطح استان است که با این امر، می‌توان روحیه علمی و پرسشگری را در میان طلاب و اساتید، تقویت و احیا نمود و یکی از برنامه‌های مهم و پیچیده و بسیار ارزشمند و اثرگذار این معاونت محسوب می‌شود. بخشی از فعالیت‌های معاونت پژوهش حوزه علمیه استان تهران در سال جاری به شرح ذیل است:

- افزایش رشد کمی و کیفی آثار علمی طلاب در پنجمین دوره جشنواره علامه حلی(ره)؛
- برگزاری نخستین دوره جشنواره علامه شعرانی(ره) و ورود اساتید و فضلاء استان به عرصه رقابت‌های علمی و ایجاد زمینه مناسب جهت رشد و ارتقاء مهارت‌های پژوهشی؛
- تدوین آیین‌نامه برگزاری جشنواره‌های داخلی در مدارس و ورود اساتید مدارس علمیه، جهت ارائه مشورت‌های علمی و ارتقاء سطح کیفی آثار طلاب و ایجاد شور و روحیه علمی در مدارس؛
- چاپ و انتشار نشریه علمی تخصصی «محفل»؛
- انجام اقدامات لازم، برای کسب مجوز علمی نشریه علمی-پژوهشی «مطالعات دین»؛
- برگزاری جلسات هم‌اندیشی با اساتید مدارس علمیه استان؛
- تجهیز کتابخانه‌های مدارس علمیه استان؛
- تأسیس صندوق قرض الحسنه ویژه پژوهشگران و طلاب و اساتید اهل قلم تهران؛
- برگزاری کلاس و کارگاه آموزشی روش تحقیق؛
- ارتقاء سطح کیفی و محتوای نشریات و تهیه دستور العمل‌های واحد؛
- حمایت از کانون‌های علمی؛
- تأسیس دبیرخانه منشورات استان و نظارت و ارزیابی شکلی و محتوایی بر نشریات مدارس علمیه استان.

درباره پنجمین جشنواره علامه حلی(ره) استان تهران

جشنواره علامه حلی(ره) که هر ساله، و به منظور ترغیب و تشویق طلاب، به مقوله پژوهش برگزار می‌شود، امسال، افزون بر رشد کمی و کیفی در سطوح گوناگون، رویکرد مشارکتی و تعاملی بیشتری را، در قیاس با سنوات گذشته، در دستور کار خود قرار داده است. باتوجه به اینکه مدیریت و معاونت پژوهش حوزه علمیه خواهران، هر ساله نقش بسزایی در جشنواره علامه حلی(ره) ایفا کرده و آثار متعدد و بسیار خوبی را به این جشنواره ارسال داشته‌اند. دبیرخانه پنجمین دوره جشنواره امسال

با موافقت معاونت پژوهش برادران، تعامل بیشتری را با معاونت پژوهش و مدارس علمیه خواهران برقرار ساخته تا از توانایی‌ها و ظرفیت‌های علمی این معاونت بهره بیشتر و مناسبتری جوید. دبیرخانه پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران، امسال از بدو برگزاری جشنواره، تا زمان اختتامیه مراسم، همواره از آراء و نظرات مدیریت محترم و معاونت پژوهش حوزه علمیه خواهران بهره جسته و در تمام مراحل سعی کرده است که از نظرات و توانایی‌های این معاونت برای بهبود فرایند جشنواره استفاده نماید.

دبیرخانه جشنواره در ابتدای برگزاری جشنواره، نشست هم‌اندیشی مشترکی با مسئولین و ارزیابان حوزه علمیه خواهران برگزار کرد تا فرایند و چگونگی انجام کار به نحو مشترک مورد بررسی قرار گیرد و برنامه‌ریزی‌های لازم جهت بهبود هرچه بیشتر فرایند علمی و اجرایی جشنواره انجام شود. پس از برنامه‌ریزی مشترک و تبادل نظر ابتدایی با حوزه علمیه خواهران، امسال برای اولین بار، ارزیابی اجمالی اکثر آثار ارسالی به جشنواره، برعهده ارزیابان علمی مورد تأیید معاونت پژوهش حوزه خواهران و دبیر جشنواره، قرار گرفت. همچنین پس از بررسی اجمالی آثار، ارزیابان خواهر در مرحله تفصیلی نیز، نقشی فعال در داوری آثار ارسالی ایفا کرده و بخش قابل توجهی از آثار مرحله تفصیلی نیز توسط ارزیابان حوزه علمیه خواهران مورد داوری قرار گرفت. شایان ذکر است، این همکاری دوسویه، کمک شایانی به برگزاری هرچه بهتر و شایسته‌تر این دوره از جشنواره نمود که افزون بر همکاری علمی، شامل دراختیار گذاشتن فضایی ویژه و مناسب برای ارزیابی آثار بوده است. این همکاری و تعامل درباره نحوه برگزاری مراسم اختتامیه نیز ادامه داشت و تصمیمات لازم برای تعیین سخنرانان مدعو و محل برگزاری مراسم پایانی نیز با تبادل نظر و مشارکت موثر مدیریت حوزه علمیه خواهران استان تهران انجام پذیرفت.

معاونت پژوهش حوزه علمیه استان تهران هر ساله در پی نیل به این امر بوده است که گامی رو به جلو و قدمی فراتر از آنچه که پیشتر بوده، بردارد. اکنون، پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان با تمام نقاط قوت و ضعف خود، پایان پذیرفته است. در پایان لازم است، از رئیس شورای جشنواره علامه حلی و مدیر حوزه علمیه برادران استان تهران، جناب حجت الاسلام والمسلمین غفوری و نیز نائب رئیس

شورا، مدیر حوزه علمیه خواهران استان تهران و جناب حجت الاسلام و المسلمین آقامیری، صمیمانه تقدیر و تشکر شود. زحمات بی دریغ معاون محترم پژوهش حوزه خواهران سرکار خانم پورحمزه در تنظیم و مدیریت جلسات مختلف، معرفی و همکاری با ارزیابان علمی و همچنین تصحیح و مدیریت در ارسال انبوهی از آثار خواهران قابل تقدیر ویژه است. بار سنگین ارزیابی‌ها، مدیریت و تعامل با گروه علمی بر دوش مسئول گروه علمی جشنواره علامه حلی، جناب آقای محمد کریمی بوده است و در اینجا لازم می‌دانم که از زحمات ایشان تقدیر و تشکر خود را اعلام دارم. زحمات بی وقفه دبیر اجرایی جشنواره، جناب آقای مهدی محمدی و جناب آقای حسین جوادی نیا در بخش انفورماتیک دبیرخانه، فراموش نشدنی است و جای تشکر ویژه دارد. سرکار خانم طیبی و سرکار خانم حمیدیان نیز که در فرایند اجرای جشنواره متحمل زحمات فراوانی شدند هم صمیمانه سپاسگزاریم.

امید داریم که برنامه‌های این معاونت در سال جاری، همانند سایر فعالیت‌های علمی و برنامه‌های ارزشمند انجام شده آن، مورد تأیید و نظر طلاب و اساتید فاضل مدارس علمیه استان قرار گیرد و نیز، عنایت و نظر صاحب و ولی‌مان، حضرت مهدی (عج)، را به خود جلب نماید. ان شاء الله.

جایگاه پژوهش در حوزه های علمی خاوران

در یادداشتی از خانم زینب پور حمزه
عضو شورای پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران

قال علی (علیه السلام): «العلم سلطان من وجده صال به و من لم یجده صیل علیه» علم، قدرتی است که هرکس آن را بیابد بر دیگران غلبه پیدا خواهد کرد و هرکس به آن دست نیابد دیگران بر او پیروز خواهند شد.

در فرهنگ اسلامی، علم و دانش یکی از پایه های اقتدار به شمار می رود. به همین سبب، توسعه علمی به عنوان یکی از راهبردهای کلیدی کشور اسلامی مان مطرح می گردد؛ بدان معنا که جامعه علمی پس از دست یابی به منابع غنی و اصیل و انبوه سازی اطلاعات موجود، درصدد تحلیل و تولید علم بر آمده و علوم نافع و علمای تأثیرگذار را به جهان بشری تقدیم نماید.

رهبر معظم انقلاب نیز همواره تأکید دارند که یکی از عوامل ماندگاری و پیشرفت در جهان امروز، توسعه علمی، همگام با سرعت جهانی آن است و وقفه علمی موجب عقبگرد فرهنگی است. بررسی تاریخ گذشته تمدن اسلامی از شکوفایی و ظهور دوران طلایی این تمدن حکایت می کند. ظهور بزرگانی چون علامه حلی، خواجه نصیر طوسی، فارابی، خوارزمی رازی، ابن سینا و ... در دوران گذشته در بستر تمدن اسلامی گویای این مطلب است که پرورش چنین نخبگانی دور از ذهن و خارج از توان آینده سازان ایران اسلامی نخواهد بود. علمایی همچون علامه حلی (ره) که در نوجوانی به درجه اجتهاد نائل گردیده، در اوان جوانی زعامت و مرجعیت شیعیان را به عهده گرفت، می تواند به عنوان الگو، مسیر حرکت پژوهشگران جوان را در راستای اهداف عالیه روشن نماید.

جشنواره «علامه حلی (ره)» با این پیام تشکیل می شود که حوزویان با تأسی از سیره اهل بیت (ع) و علمای اسلامی می توانند در عرصه زندگی دینی و حرکت به سوی تشکیل جامعه ایده آل دینی قدم های شایسته ای بردارند.

در این زمینه حضور استادان متعهد و توانمند، تشویق‌ها و حمایت‌های مادی و معنوی پژوهشگران، به ایجاد انگیزه ایشان کمک شایانی خواهد کرد؛ زیرا استادان و پژوهشگران، به دور از دغدغه‌های اقتصادی و معیشتی و با آرامش فکری می‌توانند درخشان‌های عمیق و ثمربخشی را به منصفه ظهور در آورد و بدین ترتیب حوزه‌های علمیه جایگاه واقعی خود را در تولید علم و پرورش پژوهشگر باز خواهد یافت.

به عبارت دیگر می‌توان گفت احیای دوران طلایی شکوفایی مسلمان، زمانی محقق می‌گردد که پژوهشگران ابتدا براساس نقشه‌ای جامع و طراحی هدفمند، آموزه‌های دینی خود را در ارتباطی معنادار با سایر علوم مورد تحلیل قرار دهند و سپس متناسب با نیاز افراد و جوامع امروز به تولید علم و دانش پرداخته، همچنین جهت کشف معانی آفرینش، گام‌های شایسته بردارند که این، همان پژوهش است. توجه به این مسئله ضروری است که طبقه بندی، چینش، ترجمه، بازخوانی آثار دیگران و اقداماتی نظیر این موارد، به تنهایی پژوهش به شمار نمی‌آیند؛ حقیقت پژوهش، جوشش علمی است که از دغدغه مندی و درونمایه‌های فکری پژوهشگر آغاز می‌شود و در فرآیندی تعریف شده و مسیری مشخص به تولید علم و حل مسئله می‌انجامد.

علمی که به فرموده امیرالمؤمنین (علی ع)، غلبه بر افکار را به همراه دارد و انسان‌ها را به سمت شناخت واقعیت‌ها و حقایق عالم هستی هدایت می‌کند و موجب شناخت خود و خالق کائنات و اعتلای فکر، منش، شخصیت، اعتقادات و رفتارهای ما شده، در پی آن انسان‌ها از آن در جهت تکامل و کسب آرامش بهره‌مند می‌شوند. طلبه تاثیرگذار با حضور فعال در اجتماع می‌تواند به آسیب‌های موجود پی برده، نیازهای جامعه را شناسایی کند و مبتنی بر شواهد علمی، در جهت

تکامل معنوی آحاد جامعه تلاش نماید. انتظار می رود افراد مستعدی که مصداق آیه شریفه «الله فضّل بعضکم علی بعض فی الرزق» می باشند، به شکرانه چنین رزق مبارکی که نصیبشان گردیده است، اندیشه خود را در مسیر صحیح به کار گیرند تا به تولیدات ارزشمندی نائل گردند.

آنچه بیان شد، مورد عنایت ویژه رهبر معظم انقلاب بوده و در ابلاغ سیاست‌های کلی علم و فناوری، مسایل ذیل مورد توجه ایشان قرار گرفته است: تولید علم و توسعه نوآوری و نظریه پردازی، تحول و ارتقاء علوم انسانی به ویژه تعمیق شناخت معارف دینی و مبانی انقلاب اسلامی، شناسایی نخبگان و پرورش استعدادهای درخشان و حفظ و جذب سرمایه‌های انسانی، تقویت و گسترش گفتمان تولید علم و جنبش نرم افزاری در کشور، تشکیل کرسی‌های نظریه پردازی و تقویت فرهنگ تبادل آراء و تضارب افکار و آزاداندیشی علمی، تحکیم و تعمیق پیوند حوزه و دانشگاه و تقویت همکاری‌های مستمر راهبردی، تعیین اولویت‌ها در آموزش و پرورش با توجه به مزیت‌ها و ظرفیت‌ها و نیازهای استانی و کشوری، از جمله مسایل مهمی است که ایشان بر آن تأکید نموده‌اند.

مدیریت حوزه علمیه خواهران استان تهران نیز به‌عنوان یکی از مجامع علمی کشور، شناسایی ظرفیت‌های موجود در میان طلاب خواهر و زمینه سازی برای تقویت و بهره‌مندی از این ظرفیت را در دستور کار خود قرار داده است. به‌عنوان نمونه، امروز با ایجاد زمینه رقابت علمی بین فضلا و طلاب از طریق برگزاری جشنواره‌هایی مانند جشنواره علامه حلی (ره)، علاوه بر نه‌اینه کردن روش تحقیق استاندارد در بین طلاب خواهر، شاهد ایجاد خودکفایی نسبی علمی پژوهشی حوزه علمیه خواهران به واسطه پرورش بانوان فاضله و عالمه بوده و در حد وسع و توان خود در پی ایجاد تعامل با نهادها و سازمان‌های مرتبط و معرفی این فضلا به جامعه علمی کشور هستیم.

البته بدیهی است به ثمر نشستن چنین تلاش‌هایی نیازمند عزمی همگانی است به گونه‌ای که فرآیند پژوهشگر پروری مستلزم اصلاح سیستم آموزشی به شکل آموزش پژوهش محور و تأسیس مدارس نخبگان و مشارکت مسئولان فرهنگی در راستای تقویت فرهنگ پژوهش می باشد و در سطح خرد، مدارس با شناسایی طلاب مستعد در قدم نخست و ایجاد انگیزه و نشاط پژوهشی و آموزش تدریجی مهارت‌های پژوهشی در مراحل بعد، راه را برای ورود طلاب به این عرصه مؤثر فراهم می سازند. ایمان به خداوند و عزم راسخ به منظور حرکت در مسیر اعتلای دین خدا، اهتمام جمعی بر اساس برنامه ریزی مناسب و حمایت دست اندرکاران امر، قطعاً نویدبخش آینده روشنی برای جامعه اسلامی خواهد بود.

پژوهش، انضباط فکری، هویت علمی

در یادداشتی از محمد کریمی
مستول گروه علمی پنجمین جشنواره علامه حلی (ده) استان تهران

فرایند آموزش در حوزه‌های علمیه از چنان وسعتی برخوردار است که کشف هویت علمی حتی بعد از صرف سال‌ها آموزش فقه و اصول برای طلاب سخت می‌نماید. طلبه، علوم مختلفی را در مدت بیش از ده سال فرا می‌گیرد: ادبیات، منطق، فقه، اصول، کلام، فلسفه، رجال، درایه، تفسیر و حتی عرفان؛ اینها نشان از گستردگی قابل توجه دوره آموزش است. در نگاه اول گویا می‌توان نخ تسبیح این علوم را نشان داد و با تبیین غایی، جهت هر یک را به سوی یک علم خاص توضیح داد. به این صورت که دروس ادبیات، منطق، رجال و درایه را در طول فقه اسلامی گنجانند و ترتیبی برای رسیدن به غایتی تصویر کرد. همین روند نسبت به علوم دیگر مانند تفسیر قابل اجرا است. به این معنا که تمام دروس مذکور به همراه فقه را در طول تفسیر دانست. اما با اندک تأملی روشن می‌شود که اولاً این تقسیم‌بندی‌ها همیشه واضح نیست و ثانیاً طول زمان آموزش هر کدام و حد نصاب آموزش هر یک برای رسیدن به علم غایی چندان روشن نیست. ملاک کفایت آموزش در میان اساتید، مختلف است، علاوه بر این، که هر یک از علوم پیش گفته، خود مبانی و غایات منحصر به فردی دارند و می‌توانند به مثابه یک تخصص جداگانه در نظر گرفته شوند. فی‌المثل مبانی علم اصول و علم فقه، خود، مباحث گسترده و فراوانی دارند که توجه اندیشوران حوزوی و غیر حوزوی را بیش از گذشته به خود جلب کرده؛ به نحوی که فلسفه اصول و فلسفه فقه و یا حتی فلسفه معرفت دینی، به تدریج در مباحث مختلف حوزوی به عنوان یک تخصص مطرح می‌شود. از این رو، گویا حد کفایت علوم نیز راهی است تخصصی؛ در نتیجه، به روشنی و شفافیت، قابل توصیه به طلاب نیست. طلبه بعد از گذران چندین سال با گستردگی عجیبی مواجه می‌شود. حتی برخی از طلاب با وجود اتمام دروس سطح، چندان نتوانسته‌اند دامنه علاقه، توانمندی و هویت علمی خود را در میان رشته‌های گوناگون حوزوی بیابند. راه حل‌های آموزشی و یا تربیتی، هر چه بوده، اگرچه خالی از تأثیر نیست، ولی نتوانسته نیاز به کشف هویت علمی را در میان طلاب به

نحو مطلوبی پاسخ دهد. در این میان، نگاه پژوهشی به علوم حوزوی، نقش مؤثرتری را ایفا می‌کند. فعالیت پژوهشی که یک فرایند نظام‌مند است، خود شامل ملزومات و مقومات متعددی از جمله نویسندگی، مسأله‌شناسی، مسأله‌یابی، منبع‌شناسی، فرضیه‌سازی، استناد دهی دقیق به آراء مختلف در قالب فیش‌برداری، تحلیل و بررسی و نقد آراء است؛ همین فرایند، ابزار بسیار مهمی برای انضباط فکری و کشف هویت علمی طلاب خواهد بود. پژوهش، مهارت می‌طلبد و داده‌های مرحله آموزش را طبقه‌بندی می‌کند؛ در نتیجه، به طالب دانش، انضباط فکری می‌دهد. طلاب با درگیر شدن با موضوعات جزئی، و آراء و منابع مختلف، فرایند تفکر را به صورت عینی، خارجی و آگاهانه تمرین می‌کنند و پژوهش چیزی جز همین فرایند عینی تفکر نیست. خودآگاهی ناشی از این تمرین عملی، به تدریج توانمندی و نقاط ضعف طلاب و میزان پذیرش و واژنش درونی آن‌ها به موضوعات مختلف را روشن می‌سازد. همین فرایند، موجب انضباط فکری و کشف هویت علمی طلاب خواهد بود. مع‌الاسف در حوزه برادران، اساساً هیچ سازوکار جدی در دوره سطح برای ساختارسازی و جهت‌دهی پژوهشی طلاب وجود ندارد. این نقیصه در حوزه خواهران به نحو مطلوبی جبران شده است و حوزه خواهران با وجود چنین ساختار و نقشه‌ای، طبعاً آینده بهتری از حوزه برادران خواهد داشت. اکنون تنها روزه جدی راهیابی موفق طلاب به امر پژوهش، برگزاری جشنواره‌هایی از جنس جشنواره علامه حلی است که خوشبختانه برای پنجمین دوره، راه تکاملی خود را طی کرده است. طلاب محترم با رقابت در این سطح، انگیزه مضاعفی در انجام دقیق مراحل پژوهشی می‌یابند و در نهایت، تلاش علمی خود را در معرض نقد داوران قرار می‌دهند. در این میان، پذیرش آراء نقادانه داوران، خود، مهارت نقدپذیری و اصلاح اندیشه را برای طلاب فراهم می‌کند و طلاب در سطوح مختلف آماده اندیشه‌ورزی جدی‌تر در مراحل بعدی می‌شوند. از این جهت، جشنواره با ایجاد فرصت‌های پژوهشی، فرایند کشف هویت علمی طلاب را تسریع می‌بخشد که می‌طلبد بیش از گذشته مورد توجه مسئولین قرار بگیرد.

کنارشی از روند اجرایی پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران

در یادداشتی از مهدی محمدی
مسئول اجرایی پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران

«باید علم و پژوهش را به عنوان یک باور عمومی در بیاوریم تا یک همت همگانی بر این کار گماشته شود»

مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)

پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران، با در نظر داشتن اهداف کلان جشنواره علامه حلی (ره) برگزار گردید. بهتر است پیش از اعلام روند آن، ابتدا اهداف و سیاست‌های کلان جشنواره علامه حلی (ره) را به اجمال ذکر گردد:

اهداف برگزاری جشنواره عبارت است از:

تقویت نشاط علمی و گسترش روحیه پژوهش در بین طلاب؛ شناسایی نخبگان و استعدادهای علمی برتر طلاب و حمایت از آنان؛ تقویت فرهنگ پژوهش و نگارش آثار علمی؛ افزایش سطح مشارکت و رقابت طلاب در عرصه‌های علمی پژوهشی؛ زمینه‌سازی و هدایت طلاب مستعد به گرایش‌های تخصصی علوم حوزوی؛ جهت‌دهی فعالیت‌های پژوهشی طلاب به سمت نیازهای پژوهشی حوزه و نظام اسلامی؛ کمک به کاربردی کردن علوم اسلامی از طریق شناسایی مسائل و نیازهای حوزه‌های علمیه، جامعه و نظام اسلامی.

سیاست‌های کلان جشنواره نیز عبارت است از:

ارتباط فعال و اثربخش با واحدهای آموزشی و پژوهشی در راستای اهداف جشنواره؛ جلب مشارکت اساتید، مدیران، طلاب و فضلا در فرآیند برگزاری جشنواره؛ توجه به سطوح مختلف طلاب و توانایی‌های آنان؛ اهتمام به نیازهای علمی و پرداختن به موضوعات روزآمد و تخصصی مناسب با سطح علمی جشنواره.

با نگاهی اجمالی به این اهداف و سیاست‌ها، می‌توان دریافت که همواره حضور چشمگیر طلاب در جشنواره علامه حلی (ره) که پرچمدار رقابت علمی در حوزه‌های علمیه کشور می‌باشد، از این رو حائز اهمیت است که طلاب جوان مدارس علمیه در پرتو این حضور به مرور انگیزه پیدا می‌کنند تا در تولید علم گام بردارند. حضور حداکثری طلاب، از مهم‌ترین سیاست‌های جشنواره است؛ لذا پرداختن به این مهم در دستور کار دبیرخانه جشنواره علامه حلی (ره) و معاونت پژوهش

استان تهران قرار گرفت و بر این اساس تبلیغات گسترده‌ای با مساعدت حجج اسلام و المسلمین غفوری و آقامیری، مدیران محترم حوزه های علمیه برادران و خواهران استان تهران و حجت الاسلام والمسلمین سماوات و سرکار خانم پور حمزه، معاونین پژوهش حوزه های علمیه برادران و خواهران، در مدارس علمیه صورت پذیرفت. بحمد الله اکنون که در انتهای راه یکساله پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران قرار گرفته‌ایم می‌توانیم ثمره این تلاش‌ها را به روشنی ببینیم؛ شرکت ۱۳۲۰ نفر از طلاب و ارسال ۱۵۲۰ اثر به دبیرخانه پنجمین جشنواره نشان از رشد ۷۷ درصدی مشارکت نسب به سال گذشته دارد؛ این رشد فزاینده که در استان تهران، بی سابقه بوده است، خود بازگوی همت بی وقفه و بی منتی است که تلاش می‌شود در دوره‌های آتی جشنواره نیز تداوم یابد.

لازم به ذکر است از ۱۵۲۰ اثر ثبت شده در دبیرخانه جشنواره ۷۳۰ اثر متعلق به حوزه‌های علمیه خواهران و ۷۹۰ اثر متعلق به حوزه علمیه برادران استان می‌باشد که در مرحله ارزیابی اجمالی به رقابت پرداختند. که از این تعداد ۲۱۰ اثر از حوزه خواهران و ۱۶۹ اثر از حوزه برادران به مرحله تفصیلی را پیدا کرده که طی دو مرحله ارزیابی تفصیلی ۱ و ۲ تعداد ۲۷ اثر برگزیده و شایسته تقدیر گشتند.

همچنین از نظر میزان شرکت در ۱۰ موضوع عمومی جشنواره نیز باید گفت؛ از مجموع ۱۵۲۰ اثر ارسالی ۱۸۲ اثر در حوزه تفسیر و علوم قرآنی، ۴۸ اثر در حوزه علوم حدیث، ۱۸۴ اثر در حوزه کلام، ۳۵۹ اثر در حوزه اخلاق و تربیت، ۱۳۸ اثر در حوزه فقه و حقوق اسلامی، ۵۳ اثر در حوزه فلسفه و منطق، ۲۵ اثر در حوزه اصول فقه، ۱۴۲ اثر در حوزه تاریخ اسلام، ۱۶۶ اثر در حوزه ادبیات و ۲۳۳ اثر در حوزه علوم انسانی مرتبط با حوزه دین، در دبیرخانه ثبت گردیده است. همچنین از نظر شرکت آثار در ۳ قالب مورد تایید جشنواره باید عنوان کرد: که ۱۱۴۱ اثر در قالب مقاله، ۳۷۹ اثر در قالب پایان نامه و تحقیق پایانی و ۵ اثر در قالب کتاب در دبیرخانه جشنواره به ثبت رسیده است.

لازم به ذکر است کلیه آمار پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران در سه بخش آمار کلی، مدرسه‌ای و برگزیدگان به تفصیل آورده شده که حاصل تلاش شبانه روزی گروه اجرایی معاونت پژوهش حوزه علمیه استان تهران، آقایان حسین جوادنی و علی قدردان و همچنین گروه اجرایی معاونت پژوهش حوزه علمیه خواهران استان تهران، خانم‌ها طیبی، کرمی، نصیری و حمیدیان است که به جد قابل تقدیر و تشکر ویژه است.

دیدگاه

اهمیت پژوهش و ضرورت برگزاری جشنواره های علمی در حوزه های علمیه

در گفتگو با آیت الله سید باقر خرساھی
استاد سطوح عالی حوزه علمیه

پیشنه نامه: ضمن تشکر از فرصتی که در اختیار ما قرار داده اید، لطفاً بفرمایید

که هر کدام از «آموزش» و «پژوهش»، چه جایگاهی در علوم دارند؟

پژوهش، تلاشی است برای بارور کردن درخت تنومند علم؛ اگر ما بخواهیم درخت علم را بارور کنیم و میوه های تازه ای از این درخت بچینیم و از بوستان بی انتهای علوم استفاده کنیم، ناچاریم پژوهش کنیم. پژوهش، دارای رتبه ای بالاتر از آموزش است. آموزش، تعلیم اطلاعاتی است که وجود دارد و درواقع، تنها رؤیت و فهم میوه های علم است؛ ولی مسائلی که در پرده استتار است و زوایای مختلف علم که بشر با آن ها آشنا نیست، با پژوهش روشن می گردد. از این جهت، یک پژوهشگر نسبت به آموزشگر، زحمات بیشتری را متحمل می شود. به عبارت دیگر، آن کسی که می آموزد، تنها علم را فرا می گیرد اما آن کس که پژوهشی انجام می دهد ناشناخته های علم را ظاهر می کند.

بدین جهت ما می بینیم علمای بزرگ ما از عصر غیبت کبری تاکنون، فقط جنبه آموزش را دنبال نمی کرده اند؛ به عنوان نمونه، شیخ مفید، شیخ طوسی، مرحوم شهید اول، مرحوم شهید ثانی، محقق کرکی، مرحوم شیخ بهایی و تا این اواخر، مرحوم آیت الله خویی و دیگران، پژوهشگران پر تلاشی بودند؛ علاوه بر اینکه طلاب را آموزش می دادند، خودشان پژوهشگران بسیار زبردستی بودند. کتاب های مرحوم شیخ مفید، شیخ طوسی، شهید اول و شهید ثانی، نماد تولید علم هستند. از این جهت

پژوهش باید در کلّ حوزه‌های علمیّه رایج شود.

پی‌نانه به نظر حضرت‌عالی، در حال حاضر، وضعیت پژوهش در حوزه‌های علمیّه چگونه است؟

در حال حاضر، تقریباً حوزه‌های ما آموزش‌محور است و باید از این تک بعدی خارج شوند. ما باید شاهد روزی باشیم که علاوه بر آموزش، محور پژوهش، یکی از محورهای مهمّ در حوزه‌های علمیّه باشد. استعدادهای پژوهشی در حوزه‌های علمیّه زیاد است و باید این‌ها را بارور کنیم و این مستلزم توجّه بیشتر به امر پژوهش است. من پیشنهادم این است که یک شورای پژوهش در سطح کلان حوزه علمیّه در قم ایجاد شود و برنامه‌ها و سیاست‌های آن، در سطوح پایین‌تر، در تمام مدارس علمیّه کشور اجرا شود.

قبل از انقلاب، تقریباً پژوهش در حوزه‌های علمیّه، فراموش شده بود؛ ولی الحمدلله بعد از انقلاب یک شکلی گرفت. یک وقتی در تاریخ نگاه می‌کردم، دیدم یک وقتی که مرحوم حائری در قم تشریف داشتند، فقط یک کتاب پژوهشی چاپ شده بود و این برای حوزه‌های علمیّه خیلی باعث عقب ماندگی بود.

در حوزه‌های علمیّه، پژوهش باید همانند آموزش، محوری اساسی باشد تا در زمینه‌های مختلف فقهی و اصولی و... شاهد تولیدات علمی باشیم؛ به عنوان مثال، تفسیر «المیزان»، نمونه یک پژوهش خوب است که برای شیعه مایه افتخار است.

ما این اواخر تفسیری مانند «المیزان» که مشار بالبنان باشد نداریم. در تمام علوم، ما می‌توانیم این کارها را بکنیم؛ ما می‌توانیم در علوم مثل حدیث‌شناسی، در علوم مختلف قرآنی، فقه و اصول و در فلسفه، محورهای پژوهشی به طلاب ارائه دهیم تا طلاب بر اساس آن‌ها کارهای پژوهشی انجام دهند.

پایه‌نامه برگزاری جشنواره‌های علمی، تا چه حد در ایجاد و مانایی فرهنگ

پژوهش مؤثر است؟

جشنواره‌های علمی در حوزه‌های علمی بسیار مفید است؛ زیرا به ایجاد و تقویت روحیه پژوهشگری در طلاب کمک می‌کند؛ البته ما باید مقدمات پژوهش را برای طلبه‌ها فراهم کنیم، باید کتابخانه‌های قدیمی و روش‌های قدیمی را تبدیل به احسن کنیم؛ به عنوان نمونه، باید نرم‌افزارهای فراوانی در اختیار طلبه‌ها قرار دهیم و روش پژوهش را به آن‌ها آموزش دهیم و از کسانی که در حوزه مسائل پژوهشی، توفیقاتی کسب می‌کنند، تقدیر و تجلیل کنیم تا بتوانیم به این وسیله تشیّع را در دنیا ترویج کنیم.

من عقیده‌ام این است که مسیر آینده جشنواره علامه حلی(ره) بسیار آینده روشنی است و این جشنواره یکی از کارهای بسیار خوب شورای مدیریت حوزه‌های علمیه کشور است. این جشنواره باید به سمت تخصصی شدن پیش رود. تخصصی شدن موضوعات جشنواره علامه حلی(ره) منافع و برکات بسیاری دارد. موضوع‌شناسی، یکی از ملزومات تخصصی شدن جشنواره علامه حلی(ره) است.

پایه‌نامه توصیه جناب‌عالی برای بالا بردن سطح کیفی و کمی تحقیقات

حوزوی چیست؟

امیدوارم که آقایان، دقت و عنایت بیشتری داشته باشند و پژوهشگران خوب حوزه را تشویق و حمایت کنند و به کار گیرند تا تولیدات پژوهشی حوزه رشد کند؛ این افتخار حوزه‌های علمیه است و اگر ما در حوزه‌های علمیه این بال ارزشمند علمی را یعنی پژوهش را ارج بنهیم، قطعاً می‌توانیم در تولید علم و دانش توفیق پیدا کنیم. تدبیر و اعتقاد طلبه‌های ما یکی از مهم‌ترین امتیازات حوزه است. چون طلاب حوزه‌های علمیه، تحقیقات را با جنبه الهی و معنوی انجام می‌دهند، قطعاً موفق خواهند بود و این بُعد با برنامه‌ریزی باید تقویت گردد. انتظار از طلبه‌ها این است

که همان‌طور که به آموزش اهمیت می‌دهند، به پژوهش هم اهمیت دهند. انتظار ما این است که معاونین پژوهش بیایند در بین طلبه‌ها و استعداد آن‌ها را شکوفا کنند. حوزه‌ها می‌توانند پژوهشگرانی در حدّ و اندازه صاحب جواهر تربیت کنند. مرحوم پدرم نقل می‌کرد که: «رفته بودیم الازهر در قاهره و چند جلد «جواهر الکلام» را برده بودم و من توضیح دادم که جواهر الکلام، یک دوره کامل، از اوّل تا آخر فقه است، رئیس الازهر باور نمی‌کرد که این مجموعه عظیم، کار یک نفر باشد».

سکوفایی علم در حوزه
منوط به پشتیبانی تام از پژوهشگران است
در گفتگو با آیت الله علیرضا تقوایی
استاد سطوح عالی حوزه علمیه

پیش‌نامه با توجه به نیازها و ضرورت‌های فعلی، آیا نویسندگی و کسب مهارت در آن، ضرورتی دارد؟ چنانچه پاسخ حضرت عالی مثبت است، چگونه می‌توان به ارتقاء سطح این مهارت در میان طلاب و اساتید مکرم مدارس علمیه، کمک نمود؟

مسئله نویسندگی و کسب مهارت در آن، روشن است که یک ضرورت اجتماعی است. متأسفانه در حال حاضر، حوزه‌های علمیه آن‌طور که باید، جز از طرف خدا و امام زمان، پشتیبانی نمی‌شوند و آن پشتیبانی که باید از طرف مسئولین بشود، خیلی ضعیف است؛ ولی به برکت امام زمان، تحول دارد صورت می‌گیرد. دنیا الآن، نیاز دارد به حوزه‌های علمیه و مسلمانان نیز با این امکانات فعلی خیلی فاصله دارد و امکانات ما خیلی ضعیف است. خیلی کار وسیعی نیاز است که ما بتوانیم در جامعه جهانی اسلام را تبلیغ کنیم. یکی از دوستان حقیر رفته بود ژاپن از طرف وزارت نیرو، می‌گفت که ژاپنی‌ها تصویری که از ایران دارند، چیزی شبیه به طالبان است؛ هیچ تصویری از ایران ندارند جز جنایت. اینقدر در آن‌جا تبلیغات بر ضد ما قوی و وسیع است! حالا ببینید که ما چقدر باید کار بکنیم. خوب این مسلماً کار جدی ما را می‌طلبد. بدون شک، یکی از مؤثرترین، زیباترین و بهترین کارهایی که می‌توانیم انجام بدهیم، همین نویسندگی است و شکی در آن نیست. پس ضرورت این کار، خیلی خیلی شدید است. اما در رابطه با ارتقای سطح مهارت نویسندگی در میان اساتید و طلاب، من فکر می‌کنم، که اولاً و بالذات ما باید پشتیبانی خودمان از حوزه‌ها را تقویت کنیم؛ به خصوص پشتیبانی معنوی را. متأسفانه تمام دنیا با ما دشمنی می‌کند، ما هم خودمان با خودمان دشمنی می‌کنیم! ببینید ما خودمان در بین خودمان،

آن وحدتی را که باید داشته باشیم، نداریم. مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، نظیر ندارند در علم در تقوا، عظمت روحی، مدیریت و تدبیر؛ ما چه کسی را داریم مثل ایشان؟ ایشان بی نظیر هستند واقعاً؛ ولی متأسفانه به جای اینکه بیاییم و ایشان را تقویت و پشتیبانی کنیم، حوزه‌ها و علما از ایشان پشتیبانی کنند و مسئولین تابع ایشان باشند، باید پرسید که چقدر به فرمایشات ایشان عمل می‌شود؟ من یادم نمی‌رود ایشان در رابطه با مفاسد اقتصادی فرمودند: «چقدر من گفتم که این مسئله مفاسد اقتصادی را درست کنید و نکردید؟» این پشتیبانی معنوی، این پشتیبانی باطنی و پشتیبانی عملی، به نظر من خیلی مهم است. ما متأسفانه یکدیگر را می‌گوییم، جلوی پیشرفت هم را می‌گیریم، و پشتیبانی که باید از هم بکنیم، نمی‌کنیم؛ لذا اولاً و بالذات ما باید این مسئله را ریشه‌ای حل کنیم.

ثانیاً برای اینکه این مهارت در روحانیت معظم در اساتید بزرگوار و طلاب عزیز، تقویت شود، خُب مسلّم است که ما باید سبک‌های سنتی حوزوی را تقویت کنیم. الآن حقیر سی و چند سال است که در حوزه تدریس کرده‌ام و دیگر باید بازنشست شوم؛ منظورم این است که بنده به حوزه‌ها اشراف دارم؛ در حال حاضر هم در سه چهار حوزه مشغول تدریس هستم؛ باید خیلی خوب درس خواند؛ درس خواندن پیش مطالعه می‌خواهد، پس مطالعه می‌خواهد، مباحثه می‌خواهد، تدریس می‌خواهد، تعلیقه و حاشیه و شرح می‌خواهد. ببینید، اینها هستند که نویسندگی را تقویت می‌کنند. به نظر من، ریشه، همین‌ها است. بله، البته این کار زیبایی هم که شما انجام می‌دهید مثل برگزاری همین جشنواره‌ها و غیره، این‌ها هم اثر دارد، ولی به نظر حقیر، ریشه باید درست

شود. ریشه این است که اگر سطح علمی طلاب و اساتید بالا نباشد، نویسندگی، چطور می تواند محقق شود؟ لذا حقیر فکر می کنم که ریشه ای ترین کار، بعد از این مواردی که عرض کردم، این است که راه سنتی حوزه با قوت ادامه پیدا کند. حقیر یادم نمی رود که صمدیه و یا سیوطی و مغنی که می گفتیم، این دروس را شاخه بندی می کردم و روی تخته می نوشتم، بعد کنار کتاب ها تعلیقه و حاشیه و شرح می نوشتم؛ خیلی کار می شد و همان ها خیلی اثر داشت.

پیژه نامه ما در جشنواره علامه حلی (ره) سعی کرده ایم که به نحوی همه این فعالیت های به اصطلاح کلاسی هم دیده بشود و مورد تقدیر و تجلیل قرار بگیرد و به هر حال برای ما بسیار مهم است که طلبه بتواند بنویسد و این توانایی را کسب کند. حالا به نظر حضرت عالی، جشنواره علامه حلی (ره) توانسته است که انگیزه ها را تقویت کند؟

بله، این اقدامات صد در صد، مفید و مثبت است و این زحمات شما حتماً پاسخ های مثبتی داشته است. یکی از طلاب مدرسه ما هم در جشنواره سال گذشته ظاهراً برگزیده شد. وجود جشنواره های علمی، صد در صد لازم است و حقیر از زحمات شما هم تشکر می کنم؛ ولی این اقدامات کافی نیست. به نظر من، آن چه که بسیار پر اهمیت است، این است که باید از حوزه های علمیه پشتیبانی معنوی محکمی داشته باشیم. الآن حقیر بیش از بیست سال است که کفایه و مکاسب درس می دهم، تمام دروس حوزوی را سه چهار مرتبه تدریس کرده ام و حدود پانزده سال است که با اجازه مرحوم حاج آقای مهدوی کنی و مرحوم حاج آقای رضوانی که خدا رحمتشان کند، به تدریس درس خارج مشغول هستم؛ ولی یک نفر نیامده از ما پشتیبانی کند. پژوهش واقعی چیست؟ به نظر شما این اقدامات، پژوهش نیست؟

میرزا اسماعیل [دولابی] خدا رحمتشان کند، که ما گاهی خدمتشان می رسیدیم، می فرمودند: «راه دیگران را باز کن تا راه تو را باز کنند؛ اگر می خواهید که خدا راهتان را باز کند، راه دیگران را باز کنید». این نگاه باید در حوزه ها مدنظر قرار بگیرد که اگر شما رشد کردید، استاد خوبی شدید، به درجات رسیدید، نویسنده خوب و پژوهشگر خوبی شدید، نه تنها من عقب نمی افتم، بلکه صد در صد شما به من کمک خواهید کرد.

باید همه رشد کنند و مجتهد بشوند؛ باید راه را برای پژوهش، برای نویسندگی، برای علم باز کرد. یک سری از این آقایان هستند که الآن به صورت آزاد درس می خوانند و خیلی زحمت می کشند. این آقایان، روزی ۱۲ ساعت درس می خوانند. سطح آن ها از آقایانی که در درس بنده

حاضر می‌شوند و رسمی هم هستند، بالاتر است؛ ولی کسی نیست که از این‌ها پشتیبانی کند و این‌ها چقدر اذیت می‌شوند. خُب این‌ها را چه کسی باید درست کند؟ پشتیبانی یعنی این؛ ما باید این گره‌ها را باز کنیم. ما نباید اجازه بدهیم که مشکلات و بروکراسی اداری که در سازمان‌ها و ادارات رایج است، دست و پای حوزه را ببندد.

پایه نهم از نگاه حضرت عالی، نقاط قوت و ضعف امروزین حوزه‌های علمیه چه هستند؟ چه عواملی موجب می‌شود که حوزه‌های علمیه به حاشیه رانده شود و چه عواملی می‌تواند اصالت و مرجعیت علمی حوزه‌های علمیه را قوام بخشد؟

البته همان‌طور که عرض شد، اساتید و طلاب خوب، کسانی هستند که از همان ابتدا، با پس‌مطالعه، پیش‌مطالعه، مباحثه، تدریس، حاشیه و تعلیق و شرح و... کار خود را آغاز کنند. و لذا اگر این سنت حوزوی احیا شود، این مسائل، خود به خود حل می‌شود. اگر کسی همین راه سنتی طلبگی را به خوبی ادامه بدهد، همه این مسائل به خوبی حل می‌شود.

از من حقیر، بارها و بارها درخواست کرده‌اند که در دانشگاه تدریس کنم و امکانات بسیار زیادی را هم در اختیار قرار بدهند، ولی بنده به دانشگاه نرفته‌ام چون عشق بنده حوزه است. حوزه باید از کسانی که زحمت می‌کشند حمایت کند و امکانات امروزی را در اختیار آن‌ها قرار بدهد. تقویت پژوهش، یعنی تقویت و پشتیبانی حوزه از کسانی که زحمت می‌کشند و وقت خود را برای علم صرف کنند.

پایه نهم در انتها چنانچه در رابطه با برگزاری جشنواره‌های علمی، چاپ نشریات و دیگر فعالیت‌ها، توصیه‌ای به مسئولین پژوهش حوزه دارید بفرمایید.

البته شما الحمدلله کار بسیار مفید و خوبی انجام می‌دهید و موفق هستید. یک نکته مهمی را لازم است که تذکر بدهم این است که گاهی ما در تلویزیون می‌بینیم که از برخی شخصیت‌های ورزشی بسیار تجلیل می‌کنند که در واقع از جهات مختلف صلاحیت الگوشدن را ندارند و اقداماتی از این دست؛ می‌خواهم بگویم که این چه مدل کار فرهنگ‌سازی در جامعه است؟ ما باید بباییم و بر معرفی نخبه‌هایی که صلاحیت دارند تمرکز کنیم و آن‌ها را حمایت کنیم. کار شما که در واقع شناسایی و پشتیبانی از طلاب مستعد و پژوهشگر است، بسیار خوب و ضروری است و باید با قوت بیشتر به این کار خود ادامه بدهید. کار شما خیلی اهمیت دارد و باید وسعت پیدا کند ان شاءالله.

جشنواره علامه علی (ره)
بهترین فرصت برای فعال ساختن استعداد های حوزوی

در یادداشتی از حجت الاسلام والمسلمین محمد حسین زاده
پژوهشگر و استاد سطوح عالی حوزه علمیه

مهم‌ترین مسائل پیش روی ما در عصر حاضر، چالش‌های معرفتی و ارزشی است. از بُعد معرفتی با انبوهی از اندیشه‌های ترجمه‌ای مواجه‌ایم که کیان اعتقادی و از پی آن، ارزش‌های ما را در معرض تاخت و تاز قرار داده است و دردناک‌تر آنکه، در حالی که عده‌ای در خواب‌اند، عده‌ای دیگر به دلیل نا آشنایی با میراث عظیم معرفتی اسلام و خاندان عصمت علیهم‌السلام و بی آنکه اندک مایه‌ای در این قلمرو داشته باشند بدان دل می‌سپارند. این جانب با پژوهش‌های مستمر در حوزه‌های معرفت‌شناختی، فلسفه دین و... معتقدم مراجعه به این میراث و کسب توانمندی برای بهره‌گیری از آن، ما را در برابر اندیشه‌های اومانیستی، سکولاریستی و شکاکانه یا نسبیت‌انگارانه مقاوم می‌سازد و راه‌حل‌های نویی را در برابر مسائل می‌گشاید.

از بُعد علمی، متأسفانه ما از ظرفیت‌های موجود علمی در حوزه، آن‌چنان که بایسته و شایسته است بهره‌برداری نمی‌کنیم. ما نیروهای با استعداد، خلاق و کوشای بسیاری داریم که باید آن‌ها را به کار بگیریم و باور داشته باشیم که در این عرصه نیز «ما می‌توانیم». زبان و ابزار اصلی در این عرصه مهم، انجام پژوهش‌های علمی در قالب مقالات علمی و کتاب است؛ لذا توجه به مهارت‌های پژوهشی در سطوح مختلف حوزه‌های علمیه، از اولویت‌ها و سیاست‌های آموزشی و پژوهشی است.

مهارت نگارش، یکی از فنونی است که پژوهشگر باید به آن تسلط داشته باشد. یک پژوهش قابل قبول، مبتنی بر داشتن مهارت‌های بسیاری است که این جانب در

جزوه‌ای که برای پژوهش‌گران تهیه کرده‌ام، توضیح داده‌ام؛ از جمله آن مهارت‌ها، مهارت مهندسی پژوهش، گردآوری اطلاعات لازم، بازنویسی، نقادی و تحلیل است. با تجربه‌های بسیاری که در کارگاه‌های پژوهشی و آموزش پژوهش محور داشته‌ام، مهم‌ترین ضعف طلاب در پژوهش، مهارت بازنویسی است که این مهم، به آسانی به دست نمی‌آید و نیازمند دست‌کم سه دوره کارگاه پژوهشی در طول بیست ماه است. دیگر مهارت‌ها، در کوتاه مدت به آسانی قابل دستیابی است ولی این مهارت‌ها مستلزم صرف وقت بسیاری است. اگر طلاب از سال‌های اول تحصیل زیر نظر استادی مجرب، در هفته پنج ساعت به تمرین بپردازند، در پایان دوره سطح، بر این مهارت‌ها و مهارت‌های دیگری تسلط خواهند داشت.

تشکیل جشنواره بهترین فرصت است تا نیروهای لایق و با استعدادی که در حوزه هستند و شمار آن‌ها هم کم نیست، فعال ساخته و آن‌ها را بازناسیم و با ارزیابی درست توانایی‌های‌شان، آنان را به عرصه‌های مورد نیاز پژوهش در علوم انسانی اسلامی رهنمون شویم. جشنواره که خود می‌تواند مشوقی برای پژوهشگران باشد، تشویق‌هایی هدفمند را برگزیند و سیاست‌هایی اتخاذ کند که طلاب با پویایی، نشاط و تحرک، احساس کنند که توان مشارکت در حل مسائل را دارند و می‌توانند تأثیرگذار باشند. بزرگ‌ترین خطر این است که نیروها احساس رخوت و ناکارآمدی داشته، فکر کنند خاصیتی ندارند. داستان غروب غم‌بار برخی از مدارس، سندی بر این گفته است.

«پژوهش»، مقدمه‌ای است بر تولید علم

در گفتگو با سرکار خانم آفرین کیا
پژوهشگر و استاد حوزه علمیه خواهران

پایه نهم به نظر شما نقش و جایگاه طلاب در آینده علمی کشور چگونه است؟

با توجه به اینکه مواد درسی در حوزه‌ها بسیار متنوع است، به همین جهت پرداختن به آن به سبب حجم زیاد مطالب کافی نیست و طلاب بیشتر زمان خود را در حفظ و مطالعه سطحی می‌گذرانند، دیده می‌شود فارغ التحصیلان توانمندی از آن مراکز به جامعه علمی کشور وارد نمی‌شوند. این امر بدین گونه محقق خواهد شد که مطالب دروس تا حدی متعادل شود که زمان بیشتری به موشکافی و بررسی عمیق مطالب گذاشته شود. در بررسی دقیق، نکاتی بر طلبه آشکار خواهد شد که با پرسش و پاسخ و رسیدن به جواب از این طریق می‌تواند در تولید علم نقش بسزایی داشته باشد.

پایه نهم به نظر شما، جشنواره علامه حلی (ره) چه میزان در رسیدن به این

جایگاه راه‌گشا است؟

جشنواره‌های علمی می‌توانند در تولید آثار علمی ارزشمند و نیز هدایت و جهت‌دهی طلبه‌ها نقش مؤثری داشته باشند ولی این کافی نیست. در این زمینه، هدایت پژوهشگران توسط استادان متعهد و توانمند و خلاق و ایجاد انگیزه می‌تواند کمک شایانی در تولید علم و پرورش پژوهشگران نخبه داشته باشد.

پایه نهم به نظر شما، غیر از جشنواره علامه حلی (ره)، چه راه‌کارهای دیگری

برای تشویق طلاب به پژوهش وجود دارد؟

باید فضای پژوهشگری در حوزه‌ها ایجاد شود و این امر ایجاد نمی‌شود مگر با حضور استادانی که با داشتن اطلاعات همه‌جانبه، در طلبه‌ها ایجاد سؤال کرده و اینگونه ذهن آن‌ها را جستجوگر و خلاق تربیت نمایند و برای رسیدن به جواب سؤال‌ها تنها برایشان هادی و راهنما باشند و اینگونه، علاوه بر شکوفا شدن استعدادهای شان انگیزه‌ای ایجاد می‌شود تا به سمت مطالعه و پژوهش سوق داده شوند.

پایه نهم چه آسیب‌ها و آفت‌هایی در راه تربیت و تکامل مهارت‌های پژوهشی

طلاب وجود دارد؟

طلبه‌های فارغ التحصیل حوزه‌های علمیه نمی‌توانند آموخته‌های خود را کاربردی کنند و سپس در طول زمان به فراموشی سپارند و عملاً هزینه‌های مصرف شده برای تحصیل این ذهن‌های آماده به هدر رفته و نتیجه‌ای نمی‌دهد. آن‌ها در دوران تحصیل، تنها می‌آموزند مطالبی را حفظ کرده، نمره‌ای بگیرند و سال بالاتر بروند که باید برای حل آن چاره‌ای اندیشید؛ از جمله کم کردن حجم دروس و ایجاد تفکر استدلالی در طلبه‌ها.

نکته مهم دیگری که به عنوان آسیب می‌توان به آن پرداخت، ایجاد نشدن مهارت نوشتن در طلبه هاست. در حوزه‌های علمیه، طلبه‌ها ۴ واحد درسی ادبیات فارسی می‌گذرانند که برای ایجاد مهارت نوشتن در آن‌ها کافی نیست. پیشنهاد می‌شود برای این منظور واحد ادبیات فارسی را اضافه شده به گونه‌ای که علاوه بر ایجاد مهارت نوشتن مهارت نقد و بررسی و تحلیل در آن‌ها افزایش یابد و بتوانند آموخته‌های خود را با زبانی تحلیل‌گرا نه و روان به خواننده القا کنند.

❖ یکی از مسائل مورد تأکید مقام معظم رهبری، بحث تولید علم است.

به نظر شما، طلاب چگونه می‌توانند در این مسیر حرکت کنند؟

نوآوری در پژوهش، لازمه تولید علم است. یکی از مهم‌ترین آسیب‌هایی که در حوزه‌های علمیه به طور آشکار دیده می‌شود، نپرداختن به نوآوری در پژوهش است. پرداختن به عناوین کلیشه‌ای در حوزه‌های علمیه بسیار دیده می‌شود و اگر حوزه‌ها این جسارت را بیابند که در پژوهش‌های بین رشته‌ای گام بردارند، پژوهشگران می‌توانند آموخته‌های دینی خود را در مسیر اسلامی کردن دیگر علوم به کار گیرند؛ این گونه می‌توانند به تولید علم کمک شایانی انجام دهند. پژوهش در رشته‌هایی چون هنر و ادبیات، بسیار جای کار دارد که متأسفانه این وادی رها گذاشته شده است و همان گونه که در جامعه دیده می‌شود محصول فارغ‌التحصیلان رشته‌های هنر و ادبیات در ایجاد تغییر رفتار در جامعه جوان بسیار تاثیر گذارند.

❖ به نظر شما، کدام گرایش‌های علمی باید مورد توجه پژوهشگران

حوزوی قرار گیرد؟

با توجه به گسترش علوم انسانی به نظر می‌رسد طلاب با انجام پژوهش‌های میان رشته‌ای می‌توانند گره‌هایی را در علوم انسانی باز کنند. آن‌ها می‌توانند در رشته‌هایی چون سینما، موسیقی، روانشناسی و... که عمدتاً از غرب و فرهنگ غربی تاثیر پذیرفته، وارد شده و آن‌ها را پالایش نمایند و سپس از آن‌ها ابزاری سازند تا مفاهیم مطالب دینی، فلسفی و حکمی را به راحتی به مخاطب خود انتقال دهند.

یادداشت مدیران
مدارس علمیه برادران

نگاهی به راهکارهای برون رفت از مشکلات پژوهش در حوزه‌های علمی

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین سید ابراهیم هاشمی
مدیر مدرسه علمیه دارالمبلغین فلسفی

در بررسی روابط مفهومی و کاربردی آموزش و پژوهش به نکاتی بر می‌خوریم که غفلت از هر یک، گاهی مانع از تحقق هدف دیگری می‌شود؛ هر چند این دو مقوله، همواره ارتباطی نزدیک و تنگاتنگ دارند ولی به هیچ وجه نسبت این همانی با هم ندارند، بلکه با هر تقدّم و تاخّری مکمل با یکدیگر دارند. آموزش مقدمه است و پژوهش مقدم برای سیر و سلوک علمی و کشف حقیقت. آموزش، پایه و اساس است برای فهم مسئله و پژوهش راهی است برای حل مسئله؛ آموزش برای آگاهی یافتن است و پژوهش، برای مشاهده و درک حقیقت است.

کالبد پژوهش در حوزه‌های علمی و راه‌های درمان معضلات آن

در این مقال، سخن از جایگاه و اهمیت پژوهش در نظام آموزش‌های دینی و حوزوی است. اگر امروزه آموزش‌های ابتدایی و متوسطه را گامی برای آمادگی و خیز برداشتن به سوی ساخت شخصیت فردی و اجتماعی معقول و مطلوب می‌دانیم، بی تردید حوزه‌های علمی که در قالب نظام آموزشی و تهذیبی، بهره‌مند از متون دینی و اعتقادی غنی است و از لحاظ رتبی و هم لحاظ انتظارات و توقعات، باید متفاوت‌تر از ساختارهای علمی دیگر جلوه نموده و شرایط را برای کسب کمالات عالیه انسانی فراهم آورد؛ یکی از عوامل موفقیت در حوزه علوم دینی، پرداختن به نحوه بینش‌ها و نگرش‌های نوین افراد در مواجهه با دین و هدایت این نگرش‌ها به سمت دین‌مداری است. نیل به این هدف و شناخت روش‌های صحیح اجرای آن، جز در سایه‌سار پژوهش‌ها و تحقیقات کاربردی، امکان‌پذیر نمی‌باشد.

بنابراین، با نگاهی راهبردی به مقوله پژوهش در یک کلمه باید گفت: زندگی انسان حوزوی نباید به کسب آگاهی و سازش با وضع موجود باشد، محدود گردد؛ بلکه ساختن و دوباره ساختن خویش و جامعه است که وظیفه عالی وی محسوب می‌گردد و باید کوشش تا جامعه را به اندیشه در مسائل جدی زندگی، اعم از فلسفه آفرینش، دریافت راه‌ها و روش‌های سلوک برتر این جهانی و آمادگی روحی و روانی برای سلوک آن جهانی و...، وادار نمود. مسأله مهم، همین اندیشه و تفکر است که در نهایت، همه را ناگزیر از تحقیق و پژوهش خواهد نمود.

باید این واقعیت را قبول کرد که روح و کالبد پژوهش در حوزه‌های علمیه، با ضعف‌ها و آسیب‌های جدی روبروست و اگر بگوییم بدنه حوزه‌های علمیه ما هیچ اهمیتی به جریان پژوهش و تحقیق نمی‌دهند سخنی گزاف نباشد؛ پژوهش و تحقیق برای تحقق، نیاز به شرایطی دارد که اگر بسترهای لازم برای ایجاد و رشد آن مهیا نگردد، نه طلاب به دنبال آن خواهند رفت و نه حاصل و ثمری از چند مقاله و پایان نامه مختصر به بار خواهد آمد و چه بسا تجمیع بی ثمر اطلاعات و آموزش‌ها، خود عامل افساد و انحراف شوند؛ لذا برای گریز از این مشکل باید به مسائل زیر توجه جدی شود:

۱- مقام معظم رهبری در مناسبت‌های مختلف، درباره مقوله پژوهش فرموده‌اند:

«عنصر تحقیق و پژوهش در همه جا و بصورت یک اصل، باید در مجموعه فعالیت‌های حوزه، مورد توجه قرار بگیرد»؛

۲- حوزه علمیه برای تحقق زمینه‌های تحقیق و ایجاد ابزار لازم، باید در زمینه آموزش، به عناصر ذیل توجه نماید:

الف- متون علمی پژوهش محور؛ متونی که طلبه را به بررسی منابع دیگر علمی سوق دهد؛

ب- اساتید خبره و پژوهشگر؛ استادی که خود دانش و فرهنگ تحقیق و تتبع ندارد و مراحل تحقیق و تجربه و جستجوی عملی را ندیده و ندارد، چگونه می‌تواند محقق پرور و متخلق تربیت کند که به قول فلاسفه «فاقد شیء نمی‌تواند معطی شیء باشد»؛

ج- اختصاص بخشی از نمره دروس به انجام کارهای تحقیقاتی؛

۳- کار تحقیق از آنجایی شروع می‌شود که آموزش، در مرحله‌ای قابل قبول و منطبق با نیاز فردی می‌باشد و تلاش‌های فرد، معطوف به این امر است که یافته‌ها و دانسته‌ها را به آستانه آگاهی عموم جامعه برساند و به دنبال راهکاری برای تحقق آن و یافته‌های فردی در سطح اجتماعی است.

بدین لحاظ، علاوه بر ایجاد روحیه مطالعه و پژوهش، شایسته است روش‌های علمی، کاربردی و صحیح پژوهش در سطح اجتماع مورد توجه قرار گیرد نه اینکه ساعت‌ها پژوهش و مطالعه فقط جنبه نظری داشته و پس از پیمودن مسیر جشنواره‌ها مسیر عزلت در پیش گیرد.

۴- ایجاد هدف و انگیزه لازم و کافی در طلاب می‌تواند عنصر مهمی در تبدیل حوزه، از یک مجموعه صرفاً نظری به یک مجموعه کارآمد، به روز و فعال دینی در عرصه اجتماعی باشد؛

۵- محقق باید با مسائل جدی و واقعی جامعه درگیر شود و بر حل مشکلات آن، متمحض گردد.

لزوم ترسیم چشم اندازهای علمی و پژوهشی برای طلاب

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین ظفر قاسمی
مدیر مدرسه علمیه فیلسوف الدوله

موفقیت در گزینش صحیح یک فعالیت و طی مراحل آن و در نهایت به انجام رساندن فعالیت انتخاب شده، مرهون عواملی چند است؛ یکی از عوامل دخیل در این فرآیند که از اهمیت بسزایی برخوردار است، «انگیزه» است. فعالیت پژوهشی و تحقیقی نیز از این قاعده مستثنی نیست. طلاب علوم دینی، هنگامی به این مهم روی می آورند که انگیزه کافی را برای حضور در این عرصه در خود احساس کنند. در غیر این صورت، رویکرد طلاب به تحقیق و فعالیت های پژوهشی، ضعیف و ناچیز خواهد بود. بنابراین، می توان «ایجاد انگیزه» در راستای تحقق فرهنگ پژوهش را یکی از خط مشی های اساسی مسئولین پژوهش در حوزه های علمیه دانست. در همین راستا مواردی را که می توان در ایجاد انگیزه طلاب موثر دانست، به صورت مختصر ذکر می کنیم؛ بدین امید که مسئولین مربوطه، توجه خاصشان را به آن معطوف نمایند: ۱. تبیین آثار و ثمرات پژوهش در عرصه های مختلف علوم و فرهنگ دینی، یکی از عوامل انگیزه ساز در پژوهش است؛ ۲. آن گاه که تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم فعالیت های پژوهشی، در رونق یافتن دین و فرآورده های دینی و فرهنگی برای طلبه ای ترسیم گردد، به صورت قهری انگیزه های وی برای حضور در این عرصه افزایش پیدا می کند؛ ۳. ترسیم نیازمندی جامعه دینی به پژوهش برای حل معضلات و مشکلات اجتماعی از عوامل وادار کننده طلاب به پژوهش است. نیازها و چالش هایی از قبیل: معضل جمعیت، اقتصاد مقاومتی، ماهواره و شبکه های اجتماعی و...؛ ۴. تدوین چشم انداز پژوهشی و آگاه سازی طلاب نسبت به این چشم انداز، از مسائل ضروری در بقای انگیزه آنهاست. این چشم انداز باید بتواند مسیر پژوهشی یک طلبه را از آغاز تا انجام طرح ریزی نماید؛ ۵. یکی از ضعفها در امر پژوهش، عدم آگاهی طلاب نسبت به آینده پژوهشی خود است؛ ۶. معرفی پژوهشگران موفق و برگزاری جلسات گفتگو و برگزاری اردوهای مشترک با ایشان؛ ۷. معرفی مهم ترین و تأثیرگذارترین تحقیقات علمی در زمینه های مختلف؛ ۸. تشویق و تقدیر شایسته و قابل توجه از طلاب پژوهشگر که در انگیزه سازی طلاب، نقش قابل توجهی دارد.

علم، پژوهش‌های علمی، چیزی جز حقیقت‌جویی نیست

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین حجت صفری

مدیر مدرسه علمیه جامعه امیرالمؤمنین (ع)

هدف اصلی متولیان، مدیران و اساتید محترم مدارس علمیه، پرورش استعدادهای بالقوه طلاب در دو بعد علمی و تقوایی است. در رابطه با ماهیت و شرافت علم و تعلیم و تعلم، روایات متعددی با تعبیر بسیار بلند و شگفت‌آور وجود دارد. شهید مطهری در رابطه با علم می‌گوید: «خداوند انسان را حقیقت‌طلب آفریده است؛ یعنی انسان می‌خواهد حقایق را آنچنان که هستند بفهمد، می‌خواهد اشیاء را همان‌طور که هستند بشناسد و درک کند، و این فرع بر این است که انسان خودش را نسبت به حقایق، بی‌طرف و بی‌غرض نگاه دارد». بنابراین، علم، و پژوهش‌های علمی، چیزی جز حقیقت‌جویی نیست. از طلاب انتظار می‌رود که فعالیت‌های علمی خود را با نیازهای جامعه تطبیق دهند و خود را در صحنه‌های مختلف فلسفی، فقهی، کلامی و... در دنیای علم حاضر کنند و بار دیگر، مرجع علمی مسائل روز و نیازهای جامعه شوند و حتی مبتکر برخی از رشته‌های علمی گردند و این هدف میسر نخواهد شد مگر با «آموزش پژوهش محور»؛ آموزشی که طلبه به جای حفظ‌محوری، و آزمون‌محوری و نمره‌محوری، با تفکر، مطالعه، پرسش، پیگیری و پشتکار برای به دست آوردن علم تلاش کند. برای این منظور باید از همه فرصت‌ها و نعمتهایی که در دست دارد استفاده کند. روش‌های کنونی و مرسوم در حوزه‌های علمیه دارای نواقصی است که بایستی مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. امروز در حوزه‌های علمیه، اساس کار طلبگی، حفظ‌محوری است و نظام آموزش محور، سابقه‌ای طولانی در حوزه‌های علمیه دارد. تا جایی که دیگر فضایی برای پژوهش وجود ندارد و دست‌اندرکاران امر پژوهش، به سختی و با موانع زیاد چرخ پژوهش را می‌چرخانند. نظامی که باعث می‌شود بعضاً طلبه پس از سه سال تحصیل در حوزه علمیه به نوعی بی‌انگیزگی و احساس ناکارآمدی در جامعه مبتلا شود و دست از تحصیل علم و حقیقت‌جویی برداشته و بیشتر به فکر حل نیازهای اقل جامعه بیفتد. مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، مرجع اصلی رسیدگی و حل این مسائل است. این مرکز می‌تواند با تدوین نظام آموزشی پژوهش محور و با برگشت به اصول آموزشی موفق که در گذشته مرسوم بوده، نواقص خود را برطرف کرده و زمینه پرورش اندیشمندان و متفکران بزرگ اسلامی را فراهم آورد.

حمایت از استعداد های حوزوی، از جمله مطالبات رهبری

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین مهدی رنجبریان
مدیر مدرسه علمیه امام خمینی (ره) تهران

یکی از بایسته‌های مغفول در نظام آموزشی حوزه‌های علمیه، مسأله آموزش روش تحقیق، هنر نویسندگی، معرفی و شناساندن منابع معتبر، اعم از کتاب و نرم افزار و همچنین شیوه استخراج اطلاعات مناسب برای پیدا کردن پاسخ یک مسأله علمی است. بی توجهی به این مهم، سبب گردیده که بسیاری از دانش آموختگان حوزه‌های علمیه، فاقد قدرت تحقیق و تتبع باشند و حتی برای استخراج مطالب مناسب جهت عرضه در منابر هم دچار مشکل شده و با مراجعه به منابع دست چندم و کم اعتبار، نیازهای خود را برآورده می‌کنند. در سال‌های اخیر، برپایی منظم و موفق جشنواره علامه حلی (ره) در سطح مدارس علمیه استان تهران، از یک سو، مسئولان، استادان و طلاب مدارس را متوجه این مهم نموده و جنب و جوش تحسین برانگیزی را در برخی مدارس موجب شده و از سوی دیگر، بستر بسیار مناسبی را برای شناسایی، تقویت، رشد و شکوفایی طلاب مستعدی که در مدارس علمیه تهران مشغول تحصیل هستند فراهم آورده است. این مهم را می‌توان از جمله اقدامات بسیار ارزشمند و مبارک مرکز مدیریت حوزه علمیه استان تهران به شمار آورد که از مطالبات رهبر فرزانه انقلاب است. اما برای آنکه شاهد شکوفاتر شدن این نهال نوپا باشیم پیشنهادهایی به شرح ذیل تقدیم می‌گردد: ۱. با تنظیم آیین‌نامه‌های مناسب، طلابی که در این جشنواره توفیقاتی به دست آورده‌اند با لحاظ شرایط از پیش تعیین شده، در عداد طلاب نخبه استان، ثبت و از «تسهیلات بنیاد ملی نخبگان» بهره‌مند شوند؛ ۲. اختصاص امتیازهای ویژه همچون دیدار با مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، تخفیفات نظام وظیفه، وام ازدواج و مسکن و... به برگزیدگان جشنواره؛ ۳. تعریف مدارج پژوهشی برای مراکز تخصصی حوزوی جهت اختصاص امتیاز ویژه به طلاب برگزیده به منظور تحصیل طلاب در آن مراکز؛ ۴. تعریف مدارج پژوهشی برای مراکز برون حوزوی چون وزارت آموزش و پرورش، سازمان تبلیغات، سازمان صدا و سیما و سایر مراکز جهت ایجاد فرصت‌های شغلی مناسب.

امید است با اهتمام و حسن تدبیر مسئولان ذی‌ربط، شاهد توفیقات روزافزون این حرکت علمی باشیم و در افق بالاتر، جهان اسلام از برکات و ثمرات این اقدام مبارک بهره‌مند گردد.

باید از تمام ظرفیت های حوزه استفاده کرد

در یادداشتی از حجت الاسلام والمسلمین مصطفی صبوری

مدیر مدرسه علمیه خاتم الاوصیاء (عج)

در حوزه های علمیه، بین استاد، طلبه و متن آموزشی، ارتباطی تنگاتنگ وجود دارد. از این رو، شایسته است هر کدام از این مؤلفه ها به بالاترین سطح کیفی خود برسند. لازمه این پیشرفت، برقراری تعامل میان فعالیت آموزشی و پژوهشی استاد و طلبه است. بدین معنا که قسمتی از آموزش، به پژوهش اختصاص یابد و رابطه و انس طلبه با دیگر منابع فرا درسی و غیر درسی - البته با نظارت استاد - بیشتر گردد. این امر سبب آگاه شدن طلبه با دیگر ابعاد علوم حوزوی و شکوفا شدن استعداد های او می شود. شکی نیست که این امر، مستلزم وجود اساتیدی ماهر و آگاه به مسیر می باشد. از این روست که برای ارتقاء سطح اساتید و پیشرو شدن ایشان نیز باید برنامه ای طراحی نمود؛ که الحمدلله با طراحی و اجرای جشنواره علامه شعرانی (ره) ویژه اساتید، مقدمات رسیدن به این مهم فراهم گردید. نکته ای که نباید از آن غافل شد، این است که گاه عدم بهره گیری مناسب از امکانات و فرصت ها، خسارت های جبران ناپذیری به بار می آورد. جامعه کنونی ما از یک سو، تشنه دریافت معارف است و از طرفی، سرعت پیشرفت علم و انتقال اطلاعات، لحظه به لحظه رو به افزایش است. از این رو، باید مراقب باشیم از قافله علم عقب نیفتیم و با تنبلی خودمان ظرفیت های ایجاد شده را ضایع نکنیم. جشنواره علامه حلی (ره)، یکی از بسترهای مناسب برای ارائه و بهره برداری از داشته هایمان است. فرصتی که برای اساتید و طلاب ایجاد شد و الحمدلله رشد بسیار خوبی در این چند سال اخیر داشت. برای رسیدن به وضعیت مطلوب باید از تمام ظرفیت های موجود بهره برداری کرد و با ایجاد فضای هم اندیشی مناسب، به بهترین طرح ها دست یافت و در موقعیت مناسب، آن را اجرایی نمود. حوزه علمیه خاتم الاوصیاء (عج) همراه تمام مسئولین و طلابش برای تعالی بخشیدن به این امر، اعلام آمادگی می کند و در جهت نیل به اهداف بلند معاونت پژوهش، حاضر به ارائه خدمات پژوهشی در حد توان می باشد. امید است که بتواند سهمی در این رخداد اخیر داشته باشد. در اینجا از تمام مسئولین مرکز مدیریت، مخصوصاً مسئولین محترم معاونت پژوهش و برگزار کنندگان جشنواره علامه حلی (ره) و زحمات ایشان تشکر می نمایم.

جشنواره علامه حلی^(ع)؛ تبلور جلوه‌های رویش

در یادداشتی از حجت الاسلام والمسلمین رضا حاجی آقایی
مدیر مدرسه علمیه امام صادق^(ع) دماوند

علوم اسلامی، با غنا و گستره وسیعی که دارد بسیاری اندیشمندان و متفکران جهانی را در طول تاریخ به تأمل و تحقیق درباره قابلیت‌ها و دامنه مطالعات آن واداشته و هر روز بر غنا و وسعت گرایش‌های مختلف آن افزوده می‌شود و این مهم وظیفه دین پژوهان معاصر را بسیار سنگین می‌کند. از همین رو بنیان نگاه پژوهشی و اجتهادی باید از همان سال‌های نخست تحصیل، در ذهن جویندگان علوم دینی قرار داده شود تا ایده‌آل «علم اسلامی» به تحقق برسد. «قل هل یستوی الذین یعلمون و الذین لا یعلمون إنما یتذکر اولوالالباب» (زمر/۹) مدرسه علمیه امام صادق^(ع) دماوند، از دیرباز یکی از مهم‌ترین اولویت‌های خود را در کنار آموزش‌های مرسوم، تقویت روحیه پرسش‌گری و تحقیق در طلاب جوان، با تأکید بر فضای صمیمیت و رفاقت میان اساتید و شاگردان قرار داده است و این سبب شده به لطف الهی مقوله نگارش و تحقیق، همواره به صورت یک فرهنگ و ارزش دیرینه حوزوی در فضای مدرسه مطرح باشد. این روحیه در مجله «مرآت» به عنوان یکی از اولین نشریات خودجوش مدارس علمیه کشور تبلور یافته است هرچند در سال ۹۲ به دلایلی روند پژوهش در مدرسه با افول روبرو شد و سمت معاونت پژوهش در مدرسه خالی بود، اما امسال به لطف الهی، دوباره روحیه تحقیق در طلاب عزیز فزونی گرفت که می‌توان استقبال گرم طلاب از جشنواره علامه حلی^(ره) و رشد ده برابری اثار ارسالی مدرسه دماوند در کنار افزایش کیفی مقالات و همچنین تشکیل پرونده پژوهشی برای طلاب را از جلوه‌های این رویش قلمداد نمود. این جانب ابتدا از طلاب عزیزمان در مدرسه دماوند به خاطر جدی انگاشتن اولویت‌های جدید مدرسه در امر پژوهش و احیای روح تحقیق تشکر ویژه می‌کنم؛ همچنین از معاونت محترم پژوهش مدرسه دماوند به خاطر تلاش‌های وافر و راهنمایی طلاب در نگارش مقالات، قدردانی می‌کنم. در پایان نیز از معاونت محترم پژوهش استان، حضرت حجه الاسلام والمسلمین سماوات که همواره دلسوز مقوله پژوهش طلاب بوده‌اند و هم چنین کلیه دست اندرکاران جشنواره وزین علامه حلی «قدس سره»، تشکر ویژه دارم و موفقیت روز افزون برای این عزیزان آرزومندم.

احیاء سنت‌های اصیل حوزوی

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین ناصر پناهی
مدیر مدرسه علمیه حضرت عبدالعظیم حسنی^(ع)

وجود شاخصه‌هایی اصیل، همچون «پژوهش محوری و پرورش مآلی»، از رموز پایداری و پویایی حوزه‌های علمیه شیعه محسوب می‌شود که در گذر حوادث تاریخ، به واسطه دلسوزی عالمانی فرهیخته و عامل به شریعت ناب محمدی (ص) وحدت و یکپارچگی خود را حفظ نموده و ظرف تشنه جان طلاب جوان را سیراب نموده است. در این میان، برگزاری جشنواره علامه حلی (ره) می‌تواند نقش محوری خود را در احیاء سنت‌های اصیل حوزوی و رشد و تعالی حوزه و حوزویان ایفاء نماید. برای رسیدن به این غایت، لازم است معیارهایی رعایت گردد که ضمن ارتقاء کیفی و رقابت‌پذیری با سایر جشنواره‌ها، بتوان خطوط اصلی جهت‌گیری‌های علمی و تحقیقی را ترسیم نمود، که از جمله آن‌ها می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود: ۱- تخصصی شدن موضوعات؛ ۲- توجه به موضوعات کاربردی روز بر پایه نیاز سنجی؛ ۳- تقویت مهارت‌های پژوهشی ضمن آشنایی با شیوه‌های مختلف تحقیق؛ ۴- نشر آثار فاخر؛ ۵- استعداد سنجی؛ ۶- فرهنگ سازی پژوهشی؛ ۷- ایجاد سامانه‌های پژوهشی؛ ۸- تشکیل هیأت‌های علمی، انجمن‌ها، حلقه‌های پژوهشی و...

نیل به عناوین یاد شده، نیازمند سیاست‌گذاری‌های کلان و برنامه‌ریزی‌های دقیق با هم‌فکری صاحب نظران است. این جشنواره، گرچه تا کنون حرکت تکاملی داشته است، ولی تا رسیدن به نقطه اوج و هم‌آوردی با بسیاری از جشنواره‌های علمی و پژوهشی، راه بسیار دارد و آنچه سبب امید است وجود انگیزه‌ها و استعداد‌های نهفته در جان طلاب جوان است. باید اعتراف نمود که در دوره‌های اخیر، برخی حوزویان به جهت تقلید از دیگران و عدم باور به داشته‌های خود، دچار رکود شده‌اند. برگزاری جشنواره علامه حلی (ره) شاید پایانی برای این نوع نگاه و بازگشتی به اصل باشد؛ مشروط به آنکه خود نیز مبتلا به این دیدگاه نشود؛ چون شیوه‌های نشانه‌گذاری نقشه راه در حوزه، متفاوت و متمایز از سایر مراکز علمی است. دگرزدگی می‌تواند آفتی بزرگ برای جشنواره باشد خصوصاً جایی که بحث رقابت‌پذیری نیز مطرح است.

توقعات و تقدمات روحانیت در تبلیغ دین با ابزار آموزش و پژوهش

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین محمد حسین معزی
مدیر مدرسه علمیه امام حسن (ع) لواسان

بی‌تردید، وظیفه اصلی روحانیت شیعه که برگرفته از تعالیم گران‌سنگ انبیاء و اولیای گرامی دین است، تبلیغ صحیح دین و آموزه‌های آسمانی است. وجود مقدس امیرمؤمنان علی(ع) در خطبه اول نهج البلاغه در تبیین وظیفه انبیاء الهی و هدف بعثت رسولان می‌فرماید: «خداوند، پیامبران خود را در میان مردم مبعوث فرمود، رسولان خود را پی در پی گسیل داشت تا میثاق فطرت توحیدی را از آنان بازجویند و نعمت‌های از یاد رفته خدا را یادشان آورند و با تبلیغ حقایق توحیدی احتجاج کنند و خرده‌های مدفون ایشان را بر آنان باز نمایند».

روحانیت شیعه با عنایت به گام نهادن در مسیر حضرات مقدس انبیاء و اولیاء و اوصیاء نیز از این مهم نباید دور گردند. امام صادق(ع) می‌فرماید: «عالمان شیعه در مرزهایی که شیطان و ایادی او در پشت آن‌ها کمین کرده اند پاسداری داده و آن‌ها را از اینکه بر شیعیان ناتوان هجوم برند، باز می‌دارند و اجازه نمی‌دهند که شیاطین و پیروان او و دشمنان اهل بیت بر ضعفای شیعه تسلط یابند پس هر کس از شیعیان ما که برای این موضوع نصب شود از کسانی که با روم و ترک و خزر در جهادند هزار هزار مرتبه برتر است؛ زیرا او از ادیان شیعیان و دوستداران ما دفاع می‌کند و آن از بدن‌های ایشان»
«ابزارهای تبلیغ» و «نیازها» دو عاملی است که باید بر اساس شرایط زمان درباره آن‌ها بازنگری صورت داد. تطبیق ابزارها با نیازها و پیام‌ها، مقدماتی را می‌طلبد.

توقعات

۱. توقع اصلی از تبلیغ دین و مبلغان آن، آگاهی و فهم صحیح پیام و محتوای آن و سپس آشنایی به نحوه انتقال است؛ ۲. مبلغ موفق، خود در ابتدا آموزنده است. باید خوب بیاموزد و درک کند. بشناسد و بسنجد؛ ۳. مبلغ دین که در مقامی پس از اولیاء، گام بر می‌دارد، همه تجلیات دین نیست، بلکه خود نیز دریافت کننده آن پیام است؛ ۴. مبلغ دین باید پیام خود را با ساده‌ترین شکل انتقال دهد؛ ۵. آراستگی ظاهری لازم است، اما در تبلیغ کافی

نیست. پس پذیرش باطنی، امری است واجب یعنی خود به سخنی که می‌گوید بایستی ایمان داشته باشد؛ آنگاه است که در مقام ابلاغ، توانایی اثرگذاری را صدچندان می‌بیند. ع مبلغ باید فرزند زمانه خود باشد؛ نیاز و پیام را به درستی بشناسد.

تقیّدات

۱. مبلغ دین، مقید است به حفظ و صیانت از اصالت و گوهر دین؛ پس دردمند است آنگاه که گوهر راستین مورد هجوم است؛ غم دار است آن زمان که کیان دین ملوک است؛ از این روی، مبلغ دین، هدفدار است در ابلاغ اصیل‌ترین و صحیح‌ترین‌ها؛ ۲. مبلغ دین، مقید است به حفظ شئون مقام خویش که پرهیزکاری، پاک‌دستی، خدا ترسی، مردم داری، حق‌خواهی و عدالت محوری است. ۳. مبلغ دین، آنگاه که بین خود و هدفش تردید نمود، بایستی هدف را برتری دهد؛ دیگر، خودی برای خود قائل نباشد و خود را در هدف ذوب ببیند؛ ۴. مبلغ دین، مقید به حفظ حریم است؛ حریم پیام و حریم گیرنده و تناسب پیام و پیام گیرنده را برای شرایط محیط و زمان بایستی همسو ببیند. ۵. مبلغ دین، مقید به باز شناسی ابزار در محیط ابلاغ است؛ ع مبلغ دین، مقید به حفظ روحیه و استواری است؛ که دستور، استقامت است.

آموزش و پژوهش، ابزار ابلاغ

۱. به هر صورت، اگر ابلاغ پیام دین خدا را، از مهم‌ترین رسالت‌های علما بدانیم، نیاز است از بهترین ابزارها بهره ببریم؛ پژوهش، اساسی‌ترین رکن محتوای تبلیغ و تطبیق آن با نیازهای زمان است. ۲. بیاموزیم و در این مسیر، آموزش دهیم؛ ۳. علم دین را از سرچشمه پاک آن بجوییم؛ ۴. از تلاش برای آموختن، از طریق بهترین شیوه‌ها مایوس نشویم؛ ۵. دقت در فهم و تطبیق را فدای سرعت در کسب نکنیم؛ ع آموزش، نخستین قدم است پس باید محکم برداشته شود؛ ۷. پس از آموختن، نیاز اصلی، حفظ روحیه پرسش و پرسشگری و تلاش برای یافتن پاسخ است؛ ۸. مبلغ پرتوان، آن است که هیچ لحظه‌ای خود را از فهم آراء، تفاسیر و شرح‌های عالمانه بر محتوا بی نیاز نداند؛ لذا مبلغ دین، بایستی خوب بیاموزد و در این مسیر، هیچ گاه خود را از مسلح شدن به توان‌های مضاعف، بی نیاز نداند.

اوج شرافت قلم و نویسندگی، در اسلام تبلور یافته است

در یادداشتی از حجت الاسلام والمسلمین حسن قاسمی
مدیر سابق مدرسه علمیه امام رضا(ع)

«ن والقلم و ما یسطرون»: «قسم بر قلم و قسم بر هر آنچه که می‌نگارند». خدای سبحان در قرآن کریم، برخی از مخلوقات عظیم و شگفت انگیز خود را با سوگند یاد کرده است و از آن موارد نعمت قلم می‌باشد که این خود حکایت از آن دارد که نعمت قلم نیز از جمله نعمت‌های عظیم خداوند است که به بشر عنایت شده است.

قلم، پیوند دهنده تاریخ گذشته به آینده است و حافظ داشته‌های انسان و علوم بشر و ضابط افکار علماء و اندیشمندان برای همیشه دوران می‌باشد. قلم، مونس تنهایی دانشمندان و رازدار اسرار اهل سرّ و عرفان و اسلحه نافذ عالمان نستوه و مجاهد است. قلم، حقایق و اسرار درون آدمی را اظهار و برای آیندگان ثبت و ماندگار می‌نماید؛

سطور نگارش یافته قلم عالمان در اعصار، پل ارتباط اندیشه‌ها و نردبان صعود و ارتقاء تفکر و تعقل آدمیان است و به مثابه خان گسترده‌ای است به بلندای تاریخ بشر که خواننده به یک‌باره، جمیع فرزندان پیشین را صاحب سفره و خود را میهمان توفیق یافته آن می‌انگارد؛ میهمانی که فرصت اندیشیدن و درنگ را به هر مقداری که بخواهد دارد و می‌تواند به میزان توان و استعدادش بهره‌مند گردد.

خداوند سبحان در سوره مبارکه علق، ذات اکرمش را اینگونه توصیف فرموده است: «الذی علم بالقلم»، «آن خدایی (ام) که با قلم تعلیم می‌نماید». خداوند با این بیان، عمل معلم را مقدس انگاشته و به خود نسبت داده است؛ همان‌گونه که مجاهدت شخص مجاهد و قتال او و تیر انداختن او را در آیه مبارکه: «و ما رمیت اذ رمیت و لکن الله رمی»، و نظایر آن، به خود نسبت می‌دهد و این انتساب، خود حاکی از شرافت و قداست عمل معلم و قلمی است که در دست می‌گیرد و آموزش می‌دهد.

منزلت و مرتبه نویسندگی در پیشگاه خداوند متعال، امری خطیر تبیین شده است و ثواب جزیلی بر آن مترتب گردیده است؛ هم‌چنان که پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: «هرگاه مؤمن بمیرد و یک برگه که روی آن علمی نوشته شده باشد از خود بر جای گذارد، روز

قیامت آن برگه پرده میان او و آتش می‌شود و خداوند تبارک و تعالی به ازای هر حرفی که روی آن نوشته شده، شهری هفت برابر پهناورتر از دنیا به او می‌دهد» (امالی الصدوق).
فرهیختگان حوزه می‌بایست با سلاح قلم، همچون مرزبانان غیور و تک تیراندازان ماهر، با دقت و سرعت و مهارت از مرزهای عقیدتی و اندیشه‌های اسلام عزیز حراست نمایند و نیز با بال قلم، مرزهای فکری مخالفین را در نوردند و بر آنان یورش برند و عرصه را بر آنان تنگ نمایند.

طلاب عزیز می‌بایست از ابتدائی که در مسیر تحصیل قدم می‌گذارند با قلم و کتابت ملازم باشند. سیره عملی علمای بزرگ و نامدار و صاحبان آثار فاخر و سترگ، همچون علامه حلی، علامه مجلسی، و محدثان بزرگی چون شیخ صدوق و شیخ عباس قمی و بسیاری دیگر از فرزندگان بزرگ، بر آن بود که هیچ‌گاه قلم و دوات و کاغذ را در سفر و حضر از خود جدا نمی‌ساختند و آن را از قوت شب برای خود لازم‌تر می‌دانستند. لذا شخص نویسنده، به صرف قلم‌فرسائی و اوراق سیاه نمودن و جابجائی و تغییر یافته‌ها و آثار دیگران، بدون قصد و غرض عقلائی و تولید علم و دانش، در پیشگاه خداوند ماجور نمی‌باشد و چه بسا در مواردی موجب وزر و وبال می‌گردد.

در کلامی دیگر از حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله، از رویدادهای بد آخرالزمان این ویژگی را بر می‌شمارد که در آن زمان، علم رخت بر می‌بندد اما قلم رواج پیدا می‌کند؛ گویا رسول خدا، نوشتن بدون در نظر گرفتن محتوا و تولید علم را مورد نکوهش قرار داده و تقبیح می‌نماید.

طلاب علوم دینی و معارف الهی، بیش از دیگران می‌بایست مراقبت نمایند چون آنچه را می‌نویسند به طور مستقیم با دین مرتبط می‌باشد؛ لذا باید نویسندگی را به نیکوئی فرا گیرند، و با دید بازاری و تجارت، و با هدف ارتزاق، به آن نگاه نکنند، بلکه آنچه را که از حقائق و معالم الهی فرا گرفته‌اند را برای رضای خداوند و نشر دین، به خوبی بنویسند؛ در غیر این صورت از نوشتن پرهیز نمایند؛ همان‌طور که سکوت از تکلم در مواردی بهتر است ترک کتابت نیز در برخی موارد، از کتابت سزاوارتر می‌باشد. همان‌طور که امروزه فضای مجازی از پهنه و گسترده‌گی جهانی برخوردار است، نشر اثر نیز به همان اندازه از حساسیت بالاتری برخوردار است؛ لذا حضور فرهیختگان حوزه، برای بهره‌مندی بهتر و بیش‌تر از این تکنولوژی مدرن، امری است ضروری و اجتناب ناپذیر؛ لکن تقوی و مراقبت مضاعفی را می‌طلبد.

یادداشت معاونان پژوهش
مدارس علمیہ برادران

حضور در جشنواره علامه حلی^(ره)؛ حرکتی در طول اجتهاد است

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین مجید محمدی
مسئول پژوهش مدرسه علمیه فیلسوف الدوله

جشنواره‌های پژوهشی، معمولاً با این حکمت و غرض برگزار می‌شوند که زمینه ایجاد و تقویت انگیزه در محققان و پژوهشگران برای تولید علم و ارتقای سطح علمی را فراهم می‌آورند؛ جشنواره علامه حلی(ره) نیز تا حد بسیار زیادی در این امر موفق و مؤثر واقع شده و توانسته در میان اساتید و طلاب مدارس علمیه استان شور و اشتیاق مضاعفی ایجاد نماید؛ یکی از مهم‌ترین تفاوت‌های جشنواره علامه حلی(ره) با دیگر جشنواره‌های علمی در کشور، آن است که شرکت کنندگان در این جشنواره، طلاب علوم دینی هستند که در آینده علمی خود، وظیفه استخراج و استنباط گزاره‌های دینی را بر عهده دارند؛ از این جهت، شأن جشنواره علامه حلی(ره)، نسبت به دیگر جشنواره‌های علمی، شأن ویژه‌ای است و از جایگاه رفیعی برخوردار است. اما نکته مهم و اساسی در این جشنواره آن است که طلاب مدارس علمیه، حضور در این رقابت علمی را نه هدف، بلکه زمینه‌ای برای افزایش انگیزه و ارتقاء مهارت‌های پژوهشی خود قلمداد نمایند؛ باید توجه داشته باشیم که تلاش علمی طلاب در جریان این جشنواره با بحث تولید علم و نظریه‌پردازی در سایر علوم، نباید خلط و اشتباه بشود؛ زیرا طبق مبانی و مقدماتی که با دلیل عقل و نقل اثبات شده، استنباط دین، نیازمند ابزار و مقدمات فراوانی است که در حالت عادی امکان کسب آن در بازه زمانی طولانی میسر می‌گردد. لذا متصدیان این جشنواره باید در نظر داشته باشند، طلابی که در این جشنواره به‌عنوان پژوهشگر شناخته می‌شوند این طور تصور نکنند که نظریات و نتایجی که آن‌ها در پایان مقالات ارائه می‌دهند، همان رأی و نظر اسلام است؛ زیرا اگر این گونه تلقی شود، دچار خطای علمی و معرفتی شده و مانع از رشد علمی ایشان در حوزه اجتهاد دینی شود.

اسلام، اهل تفکر و جستجوگران حقیقت را بسی مرع نموده است

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین سید حجت حسینی
معاون پژوهش مدرسه علمیه امام خمینی (ره) تهران

ضرورت پژوهش در عصر حاضر بر کسی پوشیده نیست. همان طور که یافتن قول حق در میان انبوه آراء گوناگون که انسان امروزی با آن مواجه است، بدون پژوهش مقدور نیست، دستیابی به دانش که از مؤلفه‌های اقتدار در جهان امروز است نیز بدون انجام پژوهش‌های جدی در عرصه‌های مختلف علمی ممکن نیست. دین مبین اسلام، با دعوت از پیروان خود به سؤال و تفکر، آنان را متوجه امر پژوهش نموده است و اهل تفکر و جستجوگران حقیقت را بسی مدح نموده است. پرورش پژوهشگران بزرگ در دامن تمدن بزرگ اسلامی را باید از ثمرات این فرهنگ ازשמند دانست. بر این اساس، تدوین یک برنامه مدون و اجرایی برای آشنا کردن دانشجویان با مهارت پژوهش، از مهم‌ترین دغدغه‌های تمام مراکز علمی و پژوهشی بوده است. در این میان مراکز علمی حوزوی نیز با ایجاد پژوهشکده‌ها، برگزاری جشنواره‌ها و برپایی کرسی‌های آزاد اندیشی و همایش‌های علمی درصدد تحقق این امر بوده‌اند. مدیریت حوزه علمیه تهران، چند سالی است با برگزاری جشنواره علامه حلی (ره)، جشنواره علامه شعرانی (ره) و معرفی اساتید جهت آموزش پژوهش به مدارس، سهم مهمی در تحقق این امر داشته است. حوزه علمیه امام خمینی (ره)، ایجاد روحیه پژوهش و ایجاد مهارت در آن را کانون توجه خود در تدوین برنامه‌ها قرار داده و با دعوت از شخصیت‌های علمی پژوهشی در رشته‌های مختلف، برگزاری کارگاه‌ها و همایش‌ها و مناظرات علمی، سعی نموده گام‌های مثبتی در تحقق این امر بردارد؛ از جمله اقدامات انجام شده در سال تحصیلی جاری در این مدرسه، اجرای برنامه‌های ذیل می‌باشد: ۱. ایجاد کارگروه‌های علمی در رشته‌های قرآن و حدیث، فقه و اصول، منطق و فلسفه، تاریخ، کلام و ادبیات عرب با حضور اساتید مشاور پژوهشی؛ ۲. برگزاری سالانه جشنواره علمی میرداماد، جهت ارائه پژوهش‌های برتر و تقدیر از پژوهشگران برتر مدرسه؛ ۳. چاپ مقالات طلاب در فصلنامه «ژرفا»؛ ۴. برگزاری کارگاه‌های آموزش روش تحقیق و آشنایی با منابع ادبیات عرب؛ ۵. برگزاری سلسله جلسات «آشنایی با صفحاتی از تاریخ اندیشه سیاسی اسلام»؛ ۶. برگزاری کارگاه «آشنایی با منهج فقهی اصولی شهیدین».

نقش بی‌بیل اساتید در الگوسازی پژوهشی برای طلاب

در یادداشتی از علیرضا منصوری
مسئول پژوهش مدرسه علمیه خاتم الاوصیاء (عج)

تلاش مستمر و خستگی‌ناپذیر مسئولین پژوهش مدیریت حوزه علمیه تهران، قابل تقدیر است. جشنواره علامه حلی (ره) اکنون در مرحله‌ای بسیار خوب قرار دارد و مسیر را برای رشد طلاب هموار نموده است. اکنون که بنده از آن به «مرحله خارج شدن از پيله» تعبیر می‌کنم، وقت آن است که زیبایی‌های تلاش مسئولین و طلاب، در محیطی وسیع به منصفه ظهور گذاشته شود. با وجود تمام این تلاش‌ها، هنوز جای یک ساختار منسجم و هدفمند در فضای حوزه خالی است؛ ساختاری که هر چه زودتر باید طراحی گردد و مراقب باشیم دچار فرصت‌سوزی نشویم. در حال حاضر، با کمی جستجو در منابع علمی، به راحتی مشاهده می‌کنیم که در نظام آموزشی و پژوهشی حوزه، نه تنها مقالات فراوانی نوشته شده بلکه همایش و سمینارهای متعددی برگزار شده است. پس جای هیچ بهانه‌ای برای نبود برنامه و نرم‌افزار مناسب وجود ندارد. در حوزه‌های علمیه، فرهیختگانی حضور دارند که هر یک به تنهایی می‌توانند الگوی مناسبی برای رشد کمی و کیفی پژوهش باشند. پس مشکل را در جای دیگری باید جستجو نمود.

سؤال اساسی این است که چرا با این همه برنامه و هزینه، سطح پژوهشی حوزه به حد مطلوب نمی‌رسد؟! بنده در این مورد، شخصاً با اساتید و پژوهشگران مختلفی مشورت و حتی مصاحبه کرده‌ام. بیان تفصیلی نتیجه همه این گفتگوها برایم بسیار دشوار است ولی در این مجال به اهم نتایج این گفتگوها اشاره می‌کنم:

۱- پژوهش یک فرایند است؛ فرایند رسیدن به مطلوب. از این رو، بیشتر از آنکه بخواهد معرفت باشد، یک مهارت است؛

۲- برخی از این مشکلات به شیوه آموزش بر می‌گردد. آموزش مقدم بر پژوهش است. طلبه تا زمانی که به آموزش نگاه صحیحی نداشته باشد به پژوهش نمی‌تواند برسد. تمرکز بیش از حد به آموزش صرف، آسیب‌هایی را متوجه پژوهش‌گری در حوزه‌های علمیه نموده است؛ اساتید، مستقیم‌ترین الگوی طلاب هستند. آیا اساتید، توان علمی و عملی و فرصت مناسب برای یاری‌رسانی به طلاب را دارند؟ به نظر می‌رسد که در این زمینه، مشکلاتی وجود دارد؛

۳- یکی از عوامل رکود روحیه علمی و پژوهشی در حوزه‌های علمیه، عدم اعتماد و بی‌مهری مسئولین و اساتید حوزه‌های علمیه، به یکدیگر است. کمتر دیدم استاد یک حوزه با استاد یک حوزه دیگر، با یکدیگر تعامل علمی و ارتباط و تبادل فکری داشته باشند، چه آنکه استاد یک حوزه در یک شهر با استاد دیگری در شهر یا کشور دیگر ارتباط داشته باشد؛ در حالی که سنت بزرگان سلف حوزه، داشتن چنین ارتباطاتی بوده است؛

۴- با توجه به اهمیت جایگاه اساتید در ایجاد رونق علمی و انگیزشی در حوزه‌های علمیه، پیشنهاد می‌شود مسئولین، پیش و بیش از طلاب، به برنامه‌ریزی برای سامان دادن وضعیت اساتید مدارس علمیه اهتمام ورزند؛ استادی که خود، اهل پژوهش، مقاله نوشتن و تعامل علمی با جامعه درون حوزوی و برون حوزوی نیست و فاقد انگیزه علمی است، چگونه می‌تواند مسیر پژوهش را برای طلبه تنویر و هموار نماید؟

در زمینه سامان یافتن وضعیت پژوهش، چند پیشنهاد به نظر می‌رسد:

۱- تهیه سند چشم انداز پژوهش برای حوزه علمیه استان تهران. این سند باید در عین کلی بودن، اهداف قابل دسترسی را برای حداقل دو بازه زمانی کوتاه، ترسیم نماید و پس از تصویب، به مدارس ابلاغ شده تا معاونت‌های مدارس علمیه؛ به عنوان بازوان معاونت پژوهش استان، به اجرای آن بپردازند؛

۲- استفاده از طلاب برتر جشنواره علامه حلی (ره) به عنوان همیار پژوهش در مدارس علمیه. پیشنهاد می‌شود طرحی تصویب گردد تا بر اساس آن، هر کدام از طلاب برگزیده ادوار پیشین جشنواره، مسئولیت مشاوره و راهنمایی دواثر علمی را بر عهده گرفته و حق الزحمه نیز دریافت کنند؛

۳- تقویت روحیه پژوهش و کار جمعی در بین طلاب و ایجاد زمینه برای کشف استعداد‌های برتر و حمایت از آن‌ها. در این بین نقش کانون‌های علمی و فعال نمودن آن‌ها باید در دستور کار قرار گیرد؛

۴- ایجاد یک پژوهشکده مستقل، زیر نظر معاونت پژوهش استان؛

۵- ایجاد یک پل ارتباطی بین معاونت‌های پژوهش مدارس، توسط معاونت پژوهش استان، تا از این طریق، معاونت‌ها تجربیات خود در امر آموزش و پژوهش را به اشتراک گذارند و زمینه برای فعالیت بین مدارس فراهم گردد.

مدرسه علمیه خاتم الاوصیاء (عج)، در تمام ابعاد پژوهش، حاضر به همکاری و دریافت و انتقال تجربیات جهت برگزاری نشست‌های تخصصی و دوره‌های آموزش روش تحقیق و امور مربوط به آن است.

ضرورت تحول در برنامه های علمی مدارس

در یادداشتی از آقای سید امیر اشرف واقفی
مسئول پژوهش مدرسه علمیه مشکات

مسأله هم‌دوشی آموزشی و پژوهش در حوزه علمیه، مسأله «چگونگی» و از جنس «مسائل روشی» است؛ طبعاً هر کس برای اظهار نظر و تعیین تکلیف نسبت به این «هم‌دوشی» ابتدا باید تکلیف خود را با «مطلب لم» و پیش از آن «مطلب ما» پژوهش روشن کرده باشد. در تبیین چستی پژوهش، برای تقریب به ذهن، و در یک کلام، می‌توان گفت که پژوهش، در واقع نوعی اجتهاد است؛ اگر مجتهد با استفراغ وسع، به سراغ منابع می‌رود تا با استفاده از ادله بتواند مسأله‌ای از مسائل شرعی را روشن و حکمی از احکام الهی را استنباط نماید و چنان در جستجوی خود، جهد به خرج می‌دهد که یأس عن الفحص حاصل آید، پژوهشگر نیز با بذل نهایت تلاش و توان، می‌کوشد در فرایندی نظام‌مند، مسأله‌ای از مسائل مرتبط با یک یا چند دانشی که در آن آموزش دیده و بدان مسلط است را پاسخ دهد.

پژوهشگر علوم دینی، گاه در پی آن است که معنای یک لفظ، یا تعریف یک مفهوم، و یا مصداقی از مصادیق آن را معین نماید؛ گاه می‌خواهد از لابلای متون، روابط میان امور ذهنی یا واقعیات خارجی را، آنگونه که هست، بیابد، و سپس به تبیین علل و عوامل آن بپردازد؛ و گاه مسأله او توجیه، اثبات، ابطال، یا معنادار کردن و نشان دادن معقولیت گزاره‌ها و آموزه‌های دینی و برداشت‌های مختلف از آن است؛ در همه این حالات، پژوهشگر با منابع متعدد و انبوه داده‌ها، رشته‌های مختلف علمی مدعی، رویکردهای متنوع علمای پیشین، و روش‌های مختلف حل مسأله روبرو است که هر روز هم بر تعداد آن‌ها افزوده می‌شود. انتظار می‌رود طلبه در دوره آموزشی خود توانایی و مهارت انجام این مهم را بدست آورد، و الا در بهترین حالت، صرفاً محموله حجیمی از محفوظات را بر دوش خود حمل می‌کند، که متعلق آن، پاسخ‌های گذشتگان به مسائل عهد خود است.

باید گفت که پژوهش به یک معنا، کارویژه اصلی هر علم آموز، و علت غایی آموزش است. این عبارت مختصر، باید راهبرد اصلی و رکن هر حوزه علمیه قرار گیرد؛ راهبردی که برای هر یک از اضلاع حوزه علمیه معنای خاص خود را به همراه خواهد داشت. از منظر یک طلبه،

معنای این عبارت آن است که «باید در دوران طلبگی کارهایی انجام دهد، کتاب‌هایی بخواند، دوره‌هایی ببیند، و در محضر اساتیدی تلمذ کند» که به او توان پژوهش در عرصه‌های مختلف علوم اسلامی را انتقال بدهند. از منظر معاونت آموزش یا برنامه‌ریزان علمی حوزه، معنای این عبارت آن است که «برنامه‌های آموزشی، کتاب‌ها، اساتید و ابزارهای آموزشی مختلفی که به کار گرفته می‌شود، باید در نهایت از طلبه یک پژوهشگر عمومی یا تخصصی در گستره علوم اسلامی بسازد».

اکنون جا دارد هر دست‌اندرکار به این مسأله بپایاندیشد که آیا عوامل دست‌اندرکار آموزش‌های حوزوی در سطوح خرد و کلان، و به طور خاص در سطح یک مدرسه علمیه، همگی در همین راستا حرکت می‌کنند؟ نسبت پژوهش و آموزش در یک نهاد آموزشی حوزوی چه باید باشد و اکنون چیست؟ آیا پژوهش ضمیمه آموزش است؟ آیا آموزش و پژوهش هم‌دوش یکدیگرند و هر یک بخشی از مسئولیت پرورش طلبه آرمانی را بر عهده دارند؟

بر خلاف تصور مشهور، پژوهش، نه فعالیتی هم‌چون دیگر فعالیت‌ها یا امور مربوط به نظام آموزشی، و یا جریانی هم‌عرض آن، بلکه باطن و جان و روح نظام آموزشی حوزه علمیه و فعالیت‌های آموزشی طلبه است و باید چنین باشد. بدین ترتیب نظام آموزشی زمانی می‌تواند «خوب»، «مطلوب»، «اثربخش»، و یا «کارآمد» تلقی شود که روح پژوهش بر آن حاکم باشد و اهداف پژوهشی را برآورده سازد. اگر بخواهیم این مطلب را ملاک و ضابطه ارزیابی یادگیری‌های فردی و جمعی طلاب، شیوه تدریس اساتید، و برنامه ریزی آموزشی مدرسه قرار دهیم، آنگاه باید خود را برای تغییر و تحولات اساسی آماده سازیم.

اینجا است که اهمیت اقداماتی چون برگزاری جشنواره‌های پژوهشی مشخص می‌شود. در حقیقت از آنجا که مبادی تصویری و تصدیقی و انگیزشی، نقطه آغاز همه افعال را رقم می‌زنند، اقدامات کلان از این دست می‌تواند در شکل دهی یا تغییر شکل این مبادی مؤثر باشد و استمرار و جریان آن در طول زمان، به تدریج زمینه تحول در زمینه پژوهش را فراهم کند. شور و شوق، جنب و جوش، و فضای ذهنی‌ای که به یمن برگزاری جشنواره علامه حلی طی سال‌های اخیر در سطح مدارس علمیه نسبت به پژوهش مشاهده می‌شود، به تدریج دغدغه آن و دستیابی به توانمندی و مهارت‌های مربوط را به یک نیاز و مطالبه عمومی همه طلاب و اساتید تبدیل می‌کند و زمانی که «تشنگی حاصل شد» طلاب و مدارس به صورت خودکار و خودجوش مسیر تحقق نیازهای مزبور را فراهم خواهند آورد.

همایش های علمی و نشریات، به مثابه ضور رایج گفتمان علمی

در یادداشتی از آقای محسن حسین زاده
مسئول پژوهشی مدرسه علمیه امام صادق (ع) دماوند

بررسی اجمالی تاریخ سیر تطور اندیشه های بشر، چه در حوزه علوم طبیعی و چه حوزه علوم انسانی، یک نکته را روشن می کند و آن اینکه، در هر مقطع زمانی که غنای محیط علمی و تضارب آراء در یک جامعه بیشتر شده، احتمال ظهور اندیشه های بدیع و پیش برنده دانش، به همان میزان فزونی یافته است. از نمونه های بارز این مقاطع تاریخی، می توان به یونان پیش از میلاد، قرن ۴ و ۵ هجری در تمدن اسلامی و قرن ۱۲ و ۱۳ میلادی در آستانه رنسانس اشاره کرد؛ گویی تولید علم، پیوند عمیقی با غنا و تنوع محیط نظریه پردازی دارد.

اگر در گذشته، تضارب آراء، بیشتر به شکل کرسی های گفتمان و مناظره بوده، امروزه دو قالب همایش های علمی و نشریات، به مثابه ضور رایج گفتمان علمی شناخته شده است. طبیعی است ایجاد روح مشارکت علمی در جشنواره ها و افزایش مهارت پژوهش، از اولویت های مراکز علمی و محیط های آموزشی خواهد بود. آسیب شناسی وضعیت تولید علم در ایران، دو نکته را روشن می سازد: اول اینکه باید همه لوازم تولید علم، از جمله موضع بی طرفی و عدم وجود گرایش های از پیش جهت دهنده، به نحو کامل و نه شعاری رعایت شود و دوم اینکه تولید علم ممکن است با تلقی کمی به نوعی فعالیت اداری فروکاسته شود و کیفیت آثار تولیدی در نظر گرفته نشود و این مسئله ای است که هم در حوزه و هم دانشگاه که گام های چشمگیری در طبقه بندی کردن فرایند تولید علم برداشته اند، باید به شدت مورد توجه قرار گیرد تا با اتخاذ سیاست های پژوهش محوری از تولید کارهای صرفاً صوری پرهیز شود. در کشور ما ایران اگر حوزه و دانشگاه متکفل تولید علم هستند، سبک مطالعه پژوهش محور باید جایگزین سبک رایج امتحانی و اصطلاحاً پاس کردن واحدها شود و طلبه و دانشجو از همان سال های نخست تحصیل با روح پرسش گری و مهارت پژوهشی خو بگیرد.

مدرسه علمیه امام صادق (ع) دماوند از دیرباز محل تردد اندیشمندان حوزوی و

دانشگاهی، از جمله علامه طباطبایی و علامه جعفری تا بزرگانی چون آیت الله جوادی و دکتر محقق بوده و طلاب جوان همیشه با جلسات و مباحثات علمی مأنوس بوده‌اند. امسال شورای سیاست‌گذاری مدرسه با هدف ارتقا سطح پژوهشی طلاب، طرح‌های متفاوتی را در نظر گرفته که اولین جلوه آن در حضور موفق طلاب مدرسه دماوند در جشنواره علامه حلی(ره) پدیدار شد. برخی از این برنامه‌ها عبارتند از:

۱. در نظر گرفتن واحد مستقلی به عنوان واحد جشنواره علامه حلی(ره) در معاونت پژوهش که وظیفه هدایت مراحل نگارش مقاله شامل انتخاب موضوع، انتخاب استاد راهنما، جلسات مشاوره و... را بر عهده دارد؛

۲. تشکیل کارگروه‌های پژوهشی در ۴ رشته کلام، علوم قرآنی، ادبیات عرب و اصول؛

۳. تشکیل پرونده پژوهشی برای تمامی طلاب مدرسه جهت تعیین سطح علمی و رزومه مقالات؛

۴. دعوت از اساتید و نخبگان جهت تدریس روش تحقیق در علوم اسلامی؛

۵. نشریه داخلی برای معرفی پژوهشگر برتر ماه که در هر شماره، یکی از طلاب پژوهشگر موفق را به همراه آثار پژوهشی وی معرفی و از طلاب و اساتید مدرسه درباره نقد و بررسی مقاله وی نظرخواهی می‌کند و در واقع، این نشریه داخلی به صورت تقریبی، شکل نوشتاری جلسات دفاع پایان‌نامه خواهد بود. در این نشریه، ابتدا رزومه علمی طلبه برگزیده معرفی می‌شود و سپس یکی از مقالات موفق وی در تابلوی نشریه قرار می‌گیرد و همزمان از دو تن از اساتید مدرسه درباره کیفیت مقاله وی یادداشتی تهیه می‌گردد. طلاب مدرسه نیز نظرات خود را در ستون ویژه‌ای که در تابلو تعبیه شده ابراز می‌دارند.

برنامه‌های پژوهشی مدرسه معمولاً ابتدای هر تابستان اعلام می‌شود و طلاب عزیز با کلیاتی از طرح‌های جدید آشنا می‌شوند. همچنین، ابتدای هر تابستان، لیستی از موضوعات پیشنهادی برای پژوهش به طلاب ارائه می‌گردد. ان شاء الله در شماره آتی نشریه مرآت، گزارش مفصلی از فعالیت‌های پژوهشی مدرسه ارائه خواهد شد.

در پایان لازم می‌دانم از زحمات و دلسوزی‌های مسئولین جشنواره، به‌خصوص دبیر محترم حجه الاسلام و المسلمین سماوات قدردانی کنم؛ همچنین بابت دلسوزی‌ها و پیگیری برادر اندیشمندم جناب آقای شمس و همچنین زحمات بی‌دریغ برادر ارجمندم جناب آقای ایرانشاهی تشکر ویژه دارم.

پژوهش در کشور ما هنوز جایگاه اساسی خود را پیدا نکرده است

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین روح الله کریمی
معاون پژوهش حوزه عبدالعظیم حسنی^(ع)

پژوهش در کشور ما هنوز جایگاه اساسی خود را پیدا نکرده است. در دنیای غرب، درباره «تبلیغات»، جمله معروفی وجود دارد که گفته می‌شود: تبلیغات هزینه نیست، بلکه سرمایه گذاری است. می‌توان نسبت بین آموزش و پژوهش را نیز چنین بیان کرد که داخل کردن مقوله پژوهش در آموزش، هر چند به ظاهر، تنگ کردن جای آموزش است، اما در اصل، کیفیت آموزش را افزایش می‌دهد و آن را تعمیق می‌کند.

ورود پژوهش در حوزه‌های علمیه به دو شکل می‌تواند انجام شود: اول اینکه وقت خاص و نمره خاصی برای پژوهش در نظر گرفته شود و بدین ترتیب طلاب ملزم به سر و کار داشتن با پژوهش باشند. این حداقل کار ممکن درباره نهادهای پژوهش در حوزه می‌باشد؛ دوم اینکه پژوهش، داخل در امر آموزش شود و به جای این که حجم بالایی از مطالب به طور حفظی و طوطی‌وار خوانده شود، حجم کمتری با طمأنینه و رویکرد پژوهشی خوانده شود و طلبه با مراجعه به کتب مختلف، جواب مسأله را به دست آورد و مقاله کوچکی نیز تولید کند.

البته برای رسیدن به دو مورد مذکور، باید ابتدا زیر ساخت‌های نهادهای پژوهش در بین اساتید، مهیا شود. به اعتقاد بنده، اگر در بین اساتید حوزه‌های علمیه، جو پژوهشی حاکم نباشد، این فضا در میان طلاب به سختی سریان خواهد یافت. حوزه علمیه اگر به جای این که هزار طلبه پژوهشگر تربیت کند، چند استاد پژوهش‌محور تربیت کند، بهره‌وری کار خود را بالا برده است؛ زیرا این چند استاد به نحو بالینی می‌توانند هزار طلبه پژوهشگر تربیت کنند. تجربه ما در چند سال فعالیت در امور پژوهشی نشان می‌دهد طلابی که رتبه‌های برتر جشنواره علامه حلی(ره) را کسب کرده‌اند، تحت تأثیر اساتیدی بوده‌اند که در القاء روحیه پژوهشی بهتر عمل کرده‌اند.

جای بسی تأسف است که حوزه علمیه با وجود عمق علمی بسیار زیاد نسبت به دانشگاه، از تولیدات پژوهشی بسیار کمتری برخوردار است. برای رسیدن به این مهم، باید در

رتبه‌بندی اساتید حوزه، تولیدات پژوهشی آن‌ها حتماً لحاظ شود. حتی می‌توان بسیاری از مزایای اعطایی به اساتید و طلاب را بر اساس میزان و کیفیت پژوهشی آن‌ها قرار داد. در بحث آموزش پژوهش‌محور، توصیه می‌شود مثلاً در درسی مانند لمعه، یکی از ابواب این کتاب به طور پژوهش‌محور تدریس شود. نحوه اجرا به نظر بنده این گونه است که یک یا چند مسأله پژوهشی در آن باب مطرح شود و طلاب به صورت گروهی با مراجعه به کتب فقهی و زیر نظر استاد، به حل آن مسأله بپردازند و در آخر کار، هر گروه یک مقاله از یافته‌های خود ارائه دهد.

در بحث آموزش مقاله‌نویسی طلاب پیشنهاد می‌شود از پایه اول، طلاب، درگیر نوشتن تحقیقات کلاسی شوند. در ابتدای کار می‌توان در حد یک جلسه دو ساعته کلیاتی از روش تحقیق به آن‌ها آموزش داده شود و سپس موضوعاتی از دروس خود انتخاب کنند و در قالب‌های ارائه شده توسط معاونت پژوهش تحقیقی ارائه دهند. پس از آن، اساتید و یا معاون پژوهش به صورت چهره به چهره و مستقیم، اشکالات کار طلبه را به او گوشزد کنند و او به رفع آن‌ها بپردازند. به نظر می‌رسد بهترین راه آموزش پژوهش، علاوه بر آموزش کلاسی، آموزش بالینی و در حین کار می‌باشد. در سال‌های بعد، طلاب می‌توانند سطوح بالاتری از مقاله‌نویسی را فرا گیرند و مقالات سطح بالاتری تولید کنند.

پیوند آموزش و پژوهش

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین علی قنبریان
معاون پژوهش مدرسه علمیه شیخ عبدالحسین

هنگامی که در ترم اول سال تحصیلی ۹۳-۹۴ در دانشگاه علمی کاربردی واحد ۳۴ (مشکوه دانش)، ۱۲ واحد درسی «انسان در اسلام» و «تفسیر موضوعی قرآن» تدریس می‌کردم، از دانشجویان خواستم تا در زمینه قرآنی، تحقیقاتی را در مورد «یاد خدا» و کلید واژه «ذکر» انجام دهند و برای ایجاد انگیزه، وعده دادم که برای تحقیقات آن‌ها ۶ نمره در پایان ترم در نظر خواهم گرفت؛ بگذرم از اینکه برخی از دانشجویان از مقالات و مطالبی که در سایت‌ها و وبلاگ‌ها منتشر شده بود استفاده کرده بودند، نتیجه باور کردنی نبود؛ این دانشجویان که عمدتاً هم متأهل و شاغل بودند، تا پایان ترم، تعداد ۹۲ مقاله به بنده ارسال کردند و انصافاً برخی از مقالات بسیار عمیق بود و معلوم بود که زحمت کشیده بودند. این در حالی بود که بنده فقط هفته‌ای یک جلسه با آن‌ها کلاس داشتم، آن هم کلاسی آموزشی و نه پژوهشی؛ اینجا بود که من معجزه نمره و پیوند آموزش و پژوهش از طریق اختصاص نمره به پژوهش را دریافتم. در حدیثی وارد شده است که: «العلم صید و الكتابة قید، قیدوا قیدوا رحمکم الله تعالی علومکم بالكتابة». (علم صید و شکار است و نوشتن و کتابت قید است؛ علوم خود را -رحمت خداوند بر شما باد- با نگارش، به قید و بند در آورید). این حدیث، اهمیت کتابت و تحقیق و پژوهش را نشان می‌دهد.

مقام معظم رهبری «مَد ظَلَّه العالی» در زمینه اهمیت پژوهش و پیوند آموزش و پژوهش می‌فرمایند: «از جمله، مسأله تغییر بنای آموزش بر مبنای پژوهش - که گفته شد - حرف درستی است [...] منتها شما می‌دانید که این‌طور کارهای بنیانی، زمان می‌طلبد. به‌هر حال فکر، فکر کاملاً درستی است و باید دنبال کرد».

تجربیات تبلیغی و همچنین تجربیات تدریس در حوزه‌های علمی و دانشگاه‌های کشور به بنده ثابت کرده که نبض طلبه و دانشجو نمره است، همان طوری که نبض سربازان وظیفه مرخصی است. بنده بارها در دانشگاه‌ها این تجربه را داشته‌ام که هر زمانی از دانشجویان در زمینه موضوعی از موضوعات درسی تحقیق می‌خواستم و برای تحقیقاتشان هم نمره‌ای

برای پایان ترم لحاظ می‌کردم، دانشجویان با شور و اشتیاق فراوانی مقالاتی را برایم ارسال می‌کردند. البته برای اینکه تحقیقاتشان پربارتر گردد، مجبور می‌شدم که ۱۰ الی ۱۵ دقیقه از ابتدای کلاس را در مورد تحقیق و فواید آن و روش‌های گوناگون تحقیق و استفاده از نرم‌افزارها و اینترنت اختصاص دهم و از طرفی به آن‌ها هشدار دهم که اخلاق پژوهشی را رعایت کنند. علیرغم تأکید بنده بر رعایت اخلاق پژوهش، اتفاقاً گاهی دیده می‌شد که دو نفر، مقاله مشابهی را ارائه می‌کردند که نشان می‌داد هر دونفر یک مقاله را از فضای اینترنت کپی کرده‌اند! اگر ما بتوانیم در حوزه‌های علمی، میان آموزش و پژوهش پیوند زنیم، به موفقیت بزرگی خواهیم رسید. به عنوان نمونه، می‌توان بخشی از نمره قبولی در هر درس حوزوی را به ارائه یک کار تحقیقی و نگارش مقاله اختصاص داد؛ در این صورت، هر کدام از طلاب، در انتهای هر سال تحصیلی، چند کار تحقیقی و مقاله می‌نویسند. این امر می‌تواند در رشد توانمندی‌های پژوهشی طلاب، بسیار مؤثر باشد. متأسفانه برخی مواقع دیده می‌شود که طلبه‌ای که پایه ۱۰ را تمام کرده و به راحتی از عهده امتحانات برآمده، از آنجا که در طول این ۱۰ سال دست به قلم نشده، نمی‌تواند از عهده نگارش پایان‌نامه برآید و در برخی موارد، نگارش پایان‌نامه را نیمه‌کاره رها کرده است.

منابع و مأخذ

۱. احمدی میانجی، علی، ۱۴۱۹ق، «مکاتیب الرسول»، قم، نشر: دار الحدیث، چ اول.
۲. سایت مقام معظن رهبری (مدظله العالی).

آموزش پژوهش محور

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین مهدی گودرزی
مسئول پژوهش مدرسه علمیه امام حسن مجتبی (ع) لوانسان

با توجه به اینکه در سال‌های اخیر، مسئولین پژوهش حوزه‌ها، خصوصاً حوزه تهران، عنایت ویژه‌ای به پژوهش کرده‌اند، لازم است آسیب‌شناسی لازم در مباحث مربوط به پژوهش صورت گیرد. یکی از مباحثی که شاید در میان حوزه‌ها از دیگر مباحث مربوط به پژوهش، کمتر به آن اهتمام شده، توجه به آموزش صحیح و پژوهش محور، به عنوان مقدمه پژوهش است. منشأ برخی از ایراداتی که ممکن است به بسیاری از طلاب در اصل نوشتن مقاله گرفته شود، نوع آموزشی است که حوزه‌ها به طلاب ارائه می‌دهند. در اینجا این سؤال جدی مطرح است که چرا بسیاری از طلاب تمایلی به انجام تحقیقات علمی ندارند؟ شاید یکی از مهم‌ترین عوامل آن، همین کیفیت و نوع آموزش غیر صحیح در بسیاری از حوزه‌های علمیه است. البته شایان ذکر است که پژوهش و آموزش، با یکدیگر رابطه‌ای دو سویه دارند؛ یعنی هر مقدار که به آموزش پژوهش محور و متناسب با مقاطع مختلف تحصیلی، اهمیت داده شود و راهکارهای مناسب برای اجرای صحیح آن اجرا شود، اما به نفس پژوهش، کمتر توجه شود، باز هم در طول زمان، این آموزش، سیر نزولی خواهد داشت و طراوت و دقت علمی در محیط‌های آموزشی رو به کاستی خواهد رفت.

باید روحیه پرسشگری را در طلاب نهادینه کرد. باید به آن‌ها آموخت در هر مسأله‌ای که ذهن‌شان را درگیر می‌کند، سؤال کنند. و البته به مرور زمان، خوب سؤال کردن را به آن‌ها آموخت. در مرحله بعد باید آموخت حتی در مسائلی که دغدغه‌ای در ذهن‌شان ایجاد نکرده، تأمل کنند و به لوازم آن بیندیشند تا استفهام و پرسش، به عنوان مرحله اول پژوهش برای‌شان ایجاد شود. زمانی که در ذهن و نهاد طلبه، پرسشگری نهادینه شد، عملاً مسأله‌سازی هم اتفاق می‌افتد. در مراحل بالاتر، باید آموزش داد که چگونه سؤالات خود را به مسأله تبدیل کنند. اگر بر این روش اصرار بورزیم، قطعاً فوائد فراوانی بر آن مترتب است. امید است با طی این فرایند و برگزاری چنین کارگاه‌هایی، سطح علمی و پژوهشی طلاب، ارتقا یافته و عرصه دانش پژوهی و اثرگذاری علمی برای حوزه‌ها بیش از پیش فراهم گردد.

یادداشت
اعضای گروه علمی

به بهانه جشنواره علامه حلی^(ره)

در یادداشتی از دکتر هادی وکیلی
عضو گروه علمی جشنواره

جشنواره علامه حلی(ره) در سال ۹۴-۹۳، درس‌های بسیاری برای آموختن دارد. تنوع چشمگیر آثار، هم به لحاظ کمی و هم به لحاظ کیفی، نشان از اقبال قابل توجه و گسترده طلاب به سوی ثبت مطالعات و پژوهش‌های خویش در قالب کتاب، پایان‌نامه و مقاله دارد؛ گرچه همین تنوع، در دل خود، بیانگر تفاوت دیدگاه‌ها و سطح کیفی پژوهش‌ها به لحاظ محتوایی نیز می‌باشد؛ اما آنچه در خلال بررسی‌ها و ارزیابی‌های این آثار به دست می‌آید، لزوم توجه به پرورش استعدادها و هدایت کیفی طلاب به سوی پژوهش‌هایی قوی‌تر و موثرتر است. ناگفته نماند که می‌توان این آثار را در سه سطح ترویجی، تقلیدی و تحقیقی، دسته‌بندی نمود. در سطح اول، با آثاری روبرو هستیم که تنها به طرح ناقص و ناپخته موضوعی می‌پردازند و بی آنکه بر ادبیات مربوط به موضوع پژوهش، تسلطی داشته باشند؛ متأسفانه حجم قابل توجهی از آثار جشنواره از این نوع هستند. در سطح دوم، شاهد آثاری هستیم که در مقایسه با دسته اول، از ادبیات قوی‌تری برخوردارند و به طور نسبی، استانداردهای پژوهش را رعایت می‌کنند، اما به لحاظ ابداع ذهنی و ابتکار عمل پژوهشی، صرفاً تقلیدی از نوشته‌های مشابه هستند. در آثار جشنواره از این نوع دوم نیز کم به چشم نمی‌آید. در سطح سوم اما نمونه‌هایی اندک از آن به چشم می‌خورد، نویسنده با نوآوری قلم می‌زند و بر ادبیات بحث تسلط دارد و سخنی شنیدنی اندر میان می‌آورد.

این آثار البته در پابندی به شیوه‌های تحقیق علمی، از سطح یکسانی برخوردار نبودند؛ این امر به خصوص ناشی از کاستی‌هایی است که حوزه‌ها در تعلیم روش‌های روزآمد تحقیق، آن هم در علوم انسانی با آن‌ها درگیر هستند. البته مشکل روش تحقیق، تنها با برگزاری کلاس‌هایی در جهت آموزش روش‌های تحقیق حل نمی‌شود؛ بلکه طلاب باید دست به قلم برند و مرتب بنگارند و این نگاشته‌ها در محک آزمون استادان روش تحقیق، حک و اصلاح و بازنویسی شود.

در بین آثار عرضه شده، از حیث توجه به نیازهای روز جامعه علمی ایران نیز با اختلاف سلیقه نویسندگان مواجه هستیم. برخی از این آثار به خوبی با نیازها و مسائل علمی جامعه، سروکار داشته‌اند و برخی نیز با طرح مباحث ناب انتزاعی و البته به احتمال بسیار زیاد، آرشئونشین، فارغ از

دغدغه‌های مربوط به بایسته‌های تحقیق، به طرح موضوع پرداخته بودند.

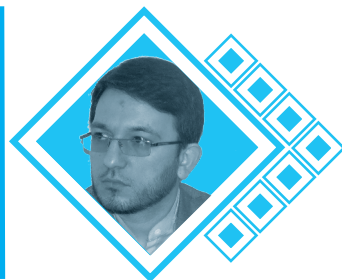
شاید به همین دلیل، تخصصی کردن موضوعات جشنواره و تشکیل کارگروه‌های تخصصی به منظور هدایت اندیشه‌ها و محصولات پژوهشی به تناسب نیاز و علاقه، از ضرورت‌های این جشنواره و حیات علمی-پژوهشی حوزه‌ها باشد. آفتی که استاد شهید مطهری در حوزه‌ها می‌دید همین بود که «دانشگاه امام صادق(ع) به دانشکده فقه و اصول مبدل شده است» و در نتیجه، این دانشکده، نوعی انحصارگرایی علمی و تمرکزافزایی در گرایش‌های موجود در حوزه‌ها را در پی داشته است که نتیجه آن، خود به خود، برخورداری حوزه‌ها از پژوهش‌هایی خاص با تنوعی کم و انعطاف پژوهشی کمتر شده است. ضمن اینکه با تخصصی شدن موضوعات جشنواره، هم کار داوری و ارزیابی آثار دقیق‌تر می‌شود و هم دسته‌بندی محورها و موضوعات مورد علاقه طلاب، سهل‌تر می‌گردد و در نتیجه، مقایسه آن‌ها با فهرست نیازها و ضرورت‌های پژوهشی جامعه، راحت‌تر خواهد شد.

روشن است که راه امکان‌پذیری رقابت جشنواره علامه حلی(ره) با دیگر جشنواره‌های مشابه در این است که اولاً حوزه‌ها در کنار درس و بحث، به شکلی جدی و با بهره‌گیری از استادان فن به امر آموزش پژوهش به طلاب بپردازد؛ ثانیاً به کشف استعدادهای نهفته در بین طلاب و شکوفاسازی آن‌ها مبادرت ورزند و ثالثاً امکان نشر محصول فکری آنان را در قالب‌های علمی رایج به خصوص مجلات علمی، فراهم آورند. در عین حال، مطالعه در مورد دیگر جشنواره‌ها و استفاده از تجربیات و توجه به نقاط قوت و ضعف آن‌ها بتواند خط مشی روشن‌تری را برای جشنواره علامه حلی(ره) رقم بزند.

از طلاب انتظار می‌رود که با روشن ساختن مسیر پیشرفت علمی و تعیین خط مشی‌های پژوهشی و به خصوص تعیین تخصص‌های حوزوی خود و حرکت در مسیرهای تعیین شده بتوانند در هریک از حوزه‌های تخصصی خویش و البته مطابق با نیازهای علمی کشور به نحو عام و حوزه‌های علمی به نحو خاص، انتظارات ناگفته و نانوشته از خود را پاسخ گویند. در این بین، مسئولان و مدیران علمی و پژوهشی حوزه‌ها ضمن اختصاص دادن بخشی قابل توجه از هدایت‌ها و ارشادات علمی طلاب به امور پژوهشی، حلقه مفقوده تولید به مصرف علمی را بیابند. قرن‌هاست که حوزه‌های علمیه از حضور دو راهبرد کلان یعنی «تحصیل» و «تدریس» به عنوان خط مشی‌های اصلی تعلیم و تربیت حوزوی به خوبی بهره می‌برند اما فقدان راهبرد «پژوهش» به عنوان جزء مکمل دو بخش دیگر، حوزه‌ها را وابسته به غیر خود یا فاقد کارایی لازم در پژوهش، ساخته است.

برای محقق شدن، باید عالمانه زیست

در یادداشتی از سید علی شمسی
عضو گروه علمی جشنواره

یک سؤال اساسی این است که تفاوت بنیادین میان پژوهشگران بزرگ و ما، که به طور معمول موفق به انجام پژوهش‌های علمی عمیقی نمی‌شویم در چیست؟ به نظر می‌رسد که فراگرفتن روش یا روش‌های نگارش یافته‌های تحقیق، نمی‌تواند کمکی جدی به ما کند و در عوض، گاه موجب خلل است. آنچه مسلم است این است که تفاوت اساسی میان ما و محققان بزرگ، در نوع زیست ما است؛ آنچه اهمیت دارد، زیستن عالمانه و محققانه است. اینگونه زیست که تنها، روش گردآوری اطلاعات یک محقق و یا روش نگارشی باشد که از او یک محقق ساخته است؛ بلکه ذهن و سراسر شئون حیات او عالمانه است. کارهای پژوهشی یک محقق، برآیند و نمود خود او است. همه محققین و اندیشمندان، آگاهانه و یا نا آگاهانه در شرایط خاصی قرار داشته‌اند؛ باید ماهیت آن شرایط و میزان تأثیر آن را برای خود کشف و شبیه‌سازی کنیم؛ ما باید خود را تربیت کرده و به آنچه حیات ما را بدل به حیاتی عالمانه می‌کند، اقدام کنیم. به طور بسیار خلاصه، مجموعه به کارگیری این راه کارها، می‌تواند برای ما نوعی تربیت علمی رقم بزند:

۱. یک محقق، بیش از آنکه از دانسته‌های خود خشنود باشد، از نادانسته‌های خود، رنج می‌برد؛
۲. یک محقق، حتماً اهل مطالعه است. مطالعه، مهم‌ترین عنصر آگاهی بخشی و زمینه تفکر است؛
۳. یک محقق، همواره میان شبکه دانسته‌های خود، دست به تحلیل و آزمون می‌زند و سازگاری آن‌ها با یکدیگر را مورد سنجش قرار می‌دهد؛
۴. یک محقق همواره سعی می‌کند که ناسازگاری میان دو یا چند یافته و گزاره را به یک سؤال واضح تبدیل کند؛ یافتن و تولید یک سؤال جدی، می‌تواند شروع یک پژوهش عالمانه باشد؛
۵. یک محقق، همواره میان آنچه هست و آنچه باید باشد، تفاوت قائل است؛ گاهی آنچه در ذهن ما است با آنچه واقعیت دارد، بسیار دور و متفاوت است؛
۶. یک محقق، همواره شوق به یادگیری و دانستن دارد؛
۷. یک محقق، هیچ‌گاه یک پرونده علمی را تمام و بسته شده قلمداد نمی‌کند.

نباید پژوهش، نگاهی ابزاری داشت

در یادداشتی از حسین زحمتکش زنجانی
عضو گروه علمی جشنواره

جریان‌شناسی پژوهش در حوزه علمیه استان تهران با توجه به موجی که اکنون در مدارس علمیه، شاهد آن هستیم، چندان دشوار به نظر نمی‌رسد. دیرزمانی پیش از این، فرآیند پژوهش و اصول روش تحقیق، در میان اساتید و طلاب، معمولاً آن‌چنان جدی گرفته نمی‌شد. بی‌تردید آن‌چه را که می‌بینیم، محصول گام‌های بلند و دقیقی است که طی سالیان اخیر، معاونت پژوهش حوزه علمیه تهران برداشته است؛ حضور موفق دو جشنواره بزرگ در عرض یکدیگر (جشنواره پژوهشی علامه شعرانی و جشنواره استانی علامه حلی)، تلاش‌های بی‌وقفه دبیرخانه منشورات و اعزام پیوسته اساتید روش تحقیق به مدارس علمیه، هر کدام به تنهایی، به شکوفایی تفکر پژوهش و نهادینه شدن آن در ضمیر حوزه می‌انجامد. با این حال به نظر می‌رسد ما در این روند، از یک نکته اساسی غفلت ورزیده‌ایم که من به کوتاهی، بدان اشاره می‌کنم.

نگاه ما به پژوهش همچنان نگاه آلی و ابزاری است؛ در حالی که در این محور، پژوهش نیز خود موضوعیت دارد. گاه شاهد آن هستیم که روش تحقیق را به لحاظ آلی بودن، با دانشی چون منطق، هم‌سو می‌دانند. این هم‌جهت‌پنداری هرچند در بدو امر، درست به نظر می‌رسد، اما بعید نیست که آسیب‌هایی را هم در پی داشته باشد (البته اگر قرار باشد منطق را صرفاً دانشی ابزاری بدانیم، بر این منظومه علمی جفا کرده‌ایم). شاید جدا از این تشبیه که در صحت آن، هیچ شکّی نیست، از وجهی دیگر بتوان روش تحقیق را با زبان‌شناسی مقایسه کرد. اکنون در مطالعات نوین، زبان‌شناسی خود از هویتی مستقل برخوردار است و این رویکرد، نتایج و فواید بی‌شماری را نیز در پی دارد. بحث در این زمینه، مجال دیگری می‌طلبد و من به یاری خوانندگان لایزال، در آینده پیرامون آن سخن خواهیم گفت.

در پایان به رسم قدرشناسی و تواضع، مراتب سپاس و ادب خود را به تمامی متصدیان امر (علمی و اجرایی) در جشنواره علامه حلی ابراز می‌دارم و امید آن دارم که حاصل آن، جز پیشرفت علمی در کشور عزیزمان، ایران اسلامی نباشد.

پژوهش، رکنی ضروری، رشد‌دهنده و هویت‌ساز

در یادداشتی از حامد رفیعی
عضو گروه علمی جشنواره

همواره توصیف انسان با قید «جستجوگر» قرین و همراه بوده است. آدمی وقتی حقیقتی را فراچنگ می‌آورد، آرامش می‌یابد. از این روست که پژوهش و پژوهشگری در طول تاریخ بشر استمرار یافته است. انسان‌ها بدون آن که از پژوهش خود سودی حاصل کنند آن را محقق می‌ساختند. وقتی آدمی در برابر سؤالی قرار می‌گیرد که حتی دانستن آن به لحاظ مادی با ندانستن آن مساوی است، چنین جوابی می‌تواند او را آرام کند؛ که انسان همواره جویای شنیدن و یافتن است.

پژوهش نقشی بنیادین و اساسی در حوزه علوم و فنون مختلف دارد که ثمره آن بی‌شبهات به کارکرد جهان‌بینی در یک مکتب نیست. جهان‌بینی جنبه‌های نظری و اعتقادی و نوع نگرش و اندیشه، حوزه هست‌ها و نیست‌های مکتب را تشکیل می‌دهد و در این راستا هدف‌هایی که یک مکتب عرضه داشته و به تعقیب آن‌ها دعوت می‌کند و باید و نیاید‌هایی که انشاء می‌کند و مسئولیت‌هایی که به وجود می‌آورد، همه به منزله نتایج لازم و ضروری همان جهان‌بینی است که عرضه داشته است.

به همین ترتیب، تألیف و ترویج آثار پژوهشی در حوزه‌های گوناگون علوم انسانی و اسلامی، به خصوص عرصه‌هایی که مورد نیاز و سؤال بشر امروز است، با توسعه‌ای که در افق و چشم انداز علوم و معارف ایجاد می‌کند، می‌تواند نوع نگرش و اندیشه و در پی آن نوع عملکرد او را شکل تازه‌ای بخشد.

پژوهش به معنایی که گفته شد به هیچ وجه حیطه خاصی را نمی‌شناسد، بلکه تمام سؤالات بشر را شامل می‌شود. از این روست که آدمیان در هر حادثه‌ای پژوهش را سرلوحه کار خود قرار داده‌اند. این پژوهش از زمان خلقت آدم تا به امروز وجود داشته است، اما در برهه‌های خاصی از زمان، پژوهش معانی و مبادی مختلفی یافته است؛

با گذشت زمان و تغییر ساختار زندگی انسان، تفاوت آثار پژوهشی نیز از حیث کمی و کیفی با نمونه‌های متقدم ضروری می‌نماید و برخورداری نتایج فعالیت‌های پژوهشی از زبانی به روزتر و

بالتبع اجتهادی عمیق‌تر، می‌تواند جامعه نوین انسانی را در کشف مراد دین یاری کند. شناخت و رفع نیازهای روزآمد بشری و رسیدن به حقایق واقعی جهانی که در آن زندگی می‌کنیم ما را به سوی توسل به تحقیقاتی از جنس جامعه مدرن وامی‌دارد.

در این میان، نقش بی‌بدیل حوزه‌های علمیه و طلاب نسبت کشف و شرح آموزه‌های حیات بخش دینی، برجسته‌تر از قبل رخ می‌نماید. مدارس علمیه دینی، با تلفیق روش‌های نوین، همچون برپایی جشنواره‌ها و مسابقات علمی، جهت رشد بهره‌وری از اصول ثابت و پرثمر علمی حوزه، دستاوردهای قابل توجهی را در دهه‌های اخیر کسب نموده‌اند.

ارزیابی آثار ادوار گذشته و بیلان فعالیت جشنواره علامه حلی - به عنوان نمونه‌ای در حال رشد از این روش موفق - نشان می‌دهد که اتفاقات فرخنده پژوهشی طلاب از این دست، با تکیه بر کارکرد تاثیر گذار خود در ایجاد فضای رقابتی علمی، توانسته است طلاب جوان را به سمت تحقیق و پژوهش سوق دهد. همچنین با ترسیم چشم انداز تحصیلی طلاب در قالب فعالیت‌های تحقیقی-پژوهشی، زمینه را برای تغییر دیدگاه طلاب و دست اندرکاران آموزشی از آموزش غیرمنعطف به فراگیری علوم با رویکرد محققانه و پژوهش محور، فراهم آورده است. البته پرواضح است که نیل به این مقام، انتهای مسیر خطیر توسعه و ترویج معارف و حیانی نیست. با توجه به حجم عظیم سؤالات انسان متجدد در عرصه‌های گوناگون آموزه‌ها و معارف دینی، شایسته است اهداف آموزشی-پژوهشی حوزه‌های علوم دینی نیز به صورت روز افزون ارتقا یابد. بر این اساس به نظر می‌رسد بهره‌گیری از راهکارهایی جهت:

رشد سطح آموزش فنون پژوهش؛ شناسایی طلاب مستعد و سرمایه‌گذاری بلندمدت برای این عده جهت تربیت نیروی متخصص و محقق حرفه‌ای؛ جهت دهی موضوعات و مسائل تحقیقات طلاب به سمت تطبیق اندیشه‌های بنیادین، مصداق کاوی، مفهوم پژوهی، شبهه‌شناسی، روش‌شناسی؛ ایجاد فضای گفتگو محور علمی و برگزاری جلسات و کارگاه‌های نقد علمی؛ تشویق طلاب برای ورود به مباحث علمی و موضوعات کمتر پرداخته شده و... می‌تواند در راه افزایش ضریب موفقیت دانش پژوهان حوزه علوم دینی تأثیرگذار باشد.

امید است که با عنایات خداوند متعال و تلاش محققانه طلاب جوان و همدلی دلسوزان عرصه پژوهش طلاب، بتوان از این رهگذر به ایجاد زمینه‌های فراوان برای کشف و ظهور معارف و حقایق نوین در میراث مکتوب و ماندگار اسلامی، کتاب خدا و روایات اهل بیت(ع) ناائل شد.

امروز بدنه حوزه، نیازمند عوامل مولد انگیزه‌های علمی است

در یادداشتی از حجت الاسلام والمسلمین خلعتبری
عضو گروه علمی جشنواره

جشنواره‌های علمی، زمینه رشد کمی و کیفی فعالیت‌های علمی را فراهم می‌آورند. بر همین اساس، سطح آثار ارسالی به دبیرخانه‌های جشنواره‌های علمی، نیز به مرور ارتقاء می‌یابد. هم‌اکنون و در مجموع، کمیت و کیفیت آثار ارسالی به پنجمین جشنواره استانی علامه حلی(ره) استان تهران، در حدی متوسط قرار دارد. آثار تولید شده در مدارس علمیه استان، از حیث تنوع در به کارگیری روش‌های مختلف، ضعیف است؛ البته این ضعف در روش، مختص به حوزه‌های علمیه نیست و به نحوی عمومی، گریبان جامعه علمی ما را گرفته است. میزان توجه به موضوعات کاربردی و مسئله محور نیز از نگاه بنده، در حد متوسطی قرار دارد. هم‌اکنون، آثار طلاب در سطوح مختلف تحصیلی، با هر نوع گرایشی و در هر شکلی، اعم از کتاب، مقاله و پایان‌نامه، در یک مجموعه واحد و به طور کلی، با یک نگاه مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. این مسئله باعث بروز مشکلات و نابسامانی‌هایی در خروجی جشنواره شده است. از این روی، تخصصی و تفکیک شدن آثار ارسالی به دبیرخانه و همچنین تخصصی شدن همه فرآیندهای ارزیابی، امری ضروری و اجتناب ناپذیر است؛ تخصصی شدن آثار و فرآیندهای ارزیابی، می‌تواند اطلاعات مطمئن‌تر و صحیح‌تری از روند کیفی آثار جشنواره به دست دهد. گرچه اکنون جشنواره علامه حلی(ره)، تنها در سطح مدارس علمیه استان، و به طور غیر مستقیم، در سطح حوزه‌های علمیه کشور برگزار می‌شود، ولی شأن آن نباید چیزی پایین‌تر از جشنواره‌های ملی در نظر آورده شود. ملی شدن جشنواره علامه حلی باید توسط مسئولین و سیاست‌گذاران معاونت پژوهش کشور و جشنواره علامه حلی(ره)، به یکی از اهداف معاونت پژوهش حوزه علمیه بدل شود و برای تحقق آن، برنامه‌ریزی و تلاش نمود.

امروز بدنه حوزه نیازمند حضور عواملی است که بتوان از طریق آن‌ها انگیزه پژوهش را در دل و جان مدیران، اساتید و طلاب مدارس علمیه نشانند. در این مسیر، وظیفه معاونت پژوهش استان، بسی سنگین و خطیر است. ایجاد فرآیندهایی که در آن، طلاب مستعد، شناسایی و حمایت گردند، یکی از مهم‌ترین وظایف معاونت پژوهش حوزه علمیه استان تهران است.

پژوهش و ضرورت دغدغه‌سازی حل علمی مسائل و مشکلات واقعی

در یادداشتی از مسعود فهامی
عضو گروه علمی جشنواره

امروزه تحقیق و پژوهش در همه عرصه‌های زندگی بشر، رنگ دیگری یافته و افق‌های جدیدی را گشوده است. شاید سنت شفاهی گذشته که به راحتی برای جمع کثیری از مستمعان اقناع آور بود، دیگر امروز کاربرد کمتری داشته باشد؛ این در حالی است که با رشد فزاینده همه علوم در عرصه‌های مختلف و طرح سئوالات جدی در همه حوزه‌های معرفتی و شناختی، دیگر برای ساده‌ترین سخن نیز به ارائه استدلالی و مستند و محکم نیاز است. همان سنت شفاهی گذشته که عقبه‌ای مستحکم و عمیق و ریشه در مجاهدت‌های عالمانه دارد، می‌بایست اکنون خود را با روش‌های نوین پژوهش همراه کند تا با بهره جستن از ابزارها و رویکردهای جدید علمی و روشی، خود را برای نیازهای عصر نوین آماده سازد؛ و این مهم در سیره عملی ائمه معصومین علیهم السلام به خوبی مشهود بوده است.

در خصوص میزان توجه طلاب به موضوعات کاربردی روز باید این نکته را افزود که متأسفانه برخی از مقالات و پایان نامه‌های ارسالی تا حد زیادی مبتنی بر گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و فارغ از مسائل جامعه و رفع مشکلات آن بود. لذا ضمن توجه به کاربردی بودن موضوعات، توصیه می‌شود جشنواره برای گشایش افق‌های نو و پرهیز از کلی‌گویی، تخصصی گردد.

اگر فعالیت‌های علمی طلاب بر اساس مسئله و مبتنی بر مشکلات واقعی باشد، آنچه که می‌نگارند دیگر صرف گردآوری آثار گذشتگان و یا نگارشی نو از آنچه که پیشتر بوده با قلمی متفاوت نخواهد بود؛ بلکه خوانشی نو و تحلیلی جدید است که به حل مسئله و یا مشکلی از جامعه می‌پردازد؛ مسئولین جشنواره باید همواره بکوشند تا مسائل جدید را شناسایی و با ایجاد زمینه‌های مناسب، آن‌ها را به بخشی از دغدغه‌های اصلی طلاب بدل سازند.

جشنواره علامه حلی (ره) محمل بروز و شناسایی استعدادهای نهفته‌ای است که می‌تواند آینده پر رونق پژوهشی را فراهم آورده و جنبشی نرم‌افزاری در حوزه علوم انسانی اسلامی به وجود آورد. وقع نهادن به این همت‌های به ظاهر کوچک و البته بسیار پر اهمیت و سرنوشت‌ساز، همت و اندیشه بلندی را می‌طلبد که دست اندرکاران این حوزه باید بدان بیش از پیش عنایت کنند.

جشنواره علامه حلی (ره)، خدمات علمی و فرهنگی می‌را ارائه کرده است

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین امیر حسن رفیعی
عضو گروه علمی جشنواره

جشنواره علامه حلی (ره) فرصت ویژه‌ای در اختیار فضلا و طلاب حوزه علمیه نهاده است و خدمات علمی-فرهنگی قابل توجهی را به مجموعه حوزه ارائه داده است؛ با صرف نظر از بیان نقاط قوت و جهت اختصار در کلام، در ضمن ارزیابی مختصر از مجموعه آثار علمی طلاب، به مباحثی اشاره می‌کنم که بتواند در روند پیشرفت علمی جشنواره مؤثر باشد.

الف - ساختار تحقیق، ابتدایی‌ترین و در عین حال اساسی‌ترین عنصر تدوین اثر می‌باشد. برخی از آثار ارائه شده به دبیرخانه جشنواره، اعم از مقاله، تحقیق پایانی و پایان نامه، در نوع پرداختن به بیان مسئله و روش تحقیق و روش تجزیه و تحلیل و ساختار و سر فصل‌ها، دارای ضعف و مشکل بودند. البته عموم پایان نامه‌ها و تحقیق‌هایی که در آن از اساتید راهنما بهره برده بودند، دارای ساختار و روش تحقیقی مناسبی بودند. از این رو، مقالات ارسالی از ضعف روشی بیشتری برخوردار بودند. البته مقالات متعددی نیز به دبیرخانه ارسال شد که هم از لحاظ ساختار شکلی و هم محتوا، از اعتبار بالایی برخوردار بود.

ب - مستند سازی اطلاعات تحقیق، یکی دیگر از مهم‌ترین ارکان تحقیق است. این مهم، در برخی آثار به درستی رعایت نشده بود؛ به نحوی که برخی از اطلاعات، به منابع خود به درستی ارجاع داده نشده بود.

ج - آنچه از برآیند ارزیابی‌های انجام گرفته به دست می‌آید این است که یکی از کاستی‌های آثار ارسالی، بی توجهی به نیازهای معرفتی جامعه و جهان اسلام است. برای برطرف نمودن این کاستی، طلاب محترم باید به دنبال طرح موضوعات مورد نیاز در انتخاب عنوان مقاله و اثر خود باشند. کاربردی بودن موضوعات مقالات ارسالی، مطلب مهمی است که به طور معمول، بدان توجه نشده است. همچنین گاهی موضوع اثر، متناسب با سطح علمی طلبه نبوده است. به طور کلی آثار ارسالی از حیث موضوعات کاربردی، بسیار محدود و ضعیف ارائه شده بودند.

د - تخصصی شدن موضوعات جشنواره نکته قابل توجه دیگری است که می‌توان معایب و محاسنی را برای آن مطرح کرد؛ عدم تناسب علمی برخی موضوعات با سطوح علمی طلاب، از

آفات تخصصی نبودن سطوح جشنواره است.

هـ - جشنواره نباید فقط به جمع آوری آثار و ارزیابی آن‌ها اکتفا کند که این امر موجب رکود و عدم پیشرفت پژوهش‌های ارائه شده می‌شود. تقویت بنیه پژوهشی طلاب و معاونین پژوهش و نظام‌مند سازی فعالیت‌های پژوهشی، ضرورتی است که باید در کنار برگزاری جشنواره، بدان همت گمارد تا ان شاء الله آینده روشنی را پیش رو داشته باشیم. به نظر حقیر، مهم‌ترین وظیفه و رسالت این جشنواره، بالا بردن سطح طلاب در زمینه پژوهش و ایجاد انگیزه و فضای رقابتی سالم است؛ نقص در هر یک از مراحل، مانند عدم ارتقاء سطح علمی و پژوهشی طلاب و نظام‌مند نبودن سطوح طلاب در جشنواره و تخصصی نبودن موضوعات آثار و همچنین ضعف در ارزیابی‌ها، عدم پیشرفت جدی جشنواره و جایگاه نامناسب آن را در پی خواهد داشت.

جشنواره علامه حلی با تجربه‌ای که حاصل برگزاری هفت دوره کشوری و پنج دوره استانی است، در میان جشنواره‌های مختلف در حوزه علوم دینی، از جایگاه خوب و قابل ملاحظه‌ای برخوردار گشته است، هرچند فاصله آن تا جشنواره‌های بین‌المللی و ملی چشمگیر است که با برنامه‌ریزی‌هایی که انجام شده و در حال اجرا است، جشنواره علامه حلی (ره) بتواند از اعتبار کافی در سطح ملی برخوردار گردد.

برگزاری نشست‌های علمی-تخصصی در حاشیه جشنواره و پس از آن، چاپ آثار برتر در مجلات معتبر، حضور مسئولان و محققین برتر در مدارس علمیه استان، تخصصی شدن ارزیابی آثار و مدیریت زمان در نحوه اطلاع‌رسانی و فراخوان مقاله و اخذ و ارزیابی آثار، شناسایی نیروهای علمی و پژوهشگر مدارس و تربیت و رشد آن‌ها در عرصه پژوهش و همچنین ترویج و نشر آثار علمی ایشان می‌تواند در برگزاری هر چه بهتر جشنواره تأثیر مستقیم داشته باشد.

از طلاب عزیز انتظار می‌رود، در ابتدا میزان اهمیت پژوهش را دانسته و با داشتن انگیزه کافی و مناسب در پی تحقیق در باب مسایل روز بوده تا بتوانند رسالت طلبگی خود را در پاسخگو بودن به شبهات دینی به خوبی انجام دهند.

در پایان، از تمامی دست‌اندرکاران پنجمین جشنواره استانی علامه حلی (ره) استان تهران که این فرصت را در اختیار بنده قرار دادند، تشکر و قدردانی می‌کنم. همچنین، از همه عزیزانی که در برپایی این جشنواره تلاش کردند و محققان، طلاب اهل قلم، اساتید و ارزیابان علمی و به خصوص معاونت محترم پژوهش استان تهران و مجموعه کوشا و فعال ایشان، کمال تشکر و قدردانی را دارم و از خدای متعال توفیقات روز افزون ایشان را خواستارم.

خلاقیت در اندیشه مولد نوآوری است

در یادداشتی از حجت الاسلام و المسلمین داوود کمیجانی
عضو گروه علمی جشنواره

یکی از ویژگی‌های مهمی که یک دانش پژوه موفق باید از آن برخوردار باشد خلاقیت در اندیشه است. خلاقیت یکی از پدیده‌های شگرف ذهن انسان (Special Abilities) می‌باشد که تقریباً ماهیت آن ناشناخته مانده است؛ این امر، نوعی توانایی خاص در ارائه طرح‌های جدید می‌باشد که برخی از افراد باهوش و استثنایی از آن برخوردار هستند. باید دانست که خلاقیت، اساس، نقطه آغازین و به اصطلاح، مولد نوآوری است. زیرا نوآوری در واقع تلاش برای تبدیل ایده‌های خلاق به محصول و فرآیند است.

توصیه‌هایی برای یافتن حس خلاقیت

۱. تنوع طلب باشید؛ یکی از موانع بر سر راه خلاقیت شخصی ما، مسیر عادت شده‌ای است که برای خود خلق می‌کنیم. پس خود را از این مسیر بیرون بکشید و راه‌های جدیدی را بیازمایید. آثار پژوهشی بخوانید و فقط به رشته تخصصی خود بسنده نکنید.
۲. از خودتان بپرسید: «چطور می‌توانم بیشتر و بهتر بیاموزم؟»؛ باید توجه داشته باشید که توانایی با برداشت ذهنی مثبت، رابطه مستقیمی دارد. اگر متقاعد شده‌اید که فرصت کم است و باید مهارت‌های خود را بهتر و بیشتر ارتقاء دهید، این دستورالعمل دو مرحله‌ای را انجام دهید: الف- مشتاقانه پیشنهادهای را بپذیرید. چون هر پیشنهاد یک فرصت است؛ ب- روی این نکته تمرکز کنید که «چطور می‌توانم از فرصت‌ها بیشتر استفاده کنم؟» بعضی از این جواب‌ها ممکن است شامل برنامه‌ریزی بهتر، انضباط بیشتر و یا مختصر و مفید کردن فعالیت‌های روزمره، یا کلاً حذف امور غیر ضروری باشد.
۳. ایمان داشته باشید که با توکل به خدا می‌توانید موفق شوید؛ وقتی ایمان داشته باشید که می‌توانید کاری را انجام دهید، ذهن شما خود به خود، راه‌های انجام آن را می‌یابد. ایمان به راه حل، دست یابی به آن را آسان می‌کند، مخصوصاً که طبق اعتقادات ما، مؤمن همیشه حمایت و توفیق الهی را نیز همراه دارد.
۴. افکار نو را پذیرا شوید؛ اجازه ندهید سنت‌های دست و پاگیر، ذهن شما را فلج کنند.

جستجوگر باشید و راه‌های جدید را امتحان کنید. در هر کاری که انجام می‌دهید پیشرو باشید. سه راه برای مقابله با تفکر سنتی می‌توان پیشنهاد کرد: الف- به نظرات افراد توجه کنید و فکرهای جدید را پذیرا شوید؛ و اساساً با افکار منفی مانند «نتیجه نمی‌دهد»، «نمی‌شود»، «بی‌فایده است» مبارزه کنید؛ ب- پیوسته در حال جستجو باشید و خبرهای جدید را پیگیری و یافته‌های نو را امتحان کنید؛ ج- پیشرو باشید، نه دنباله‌رو؛ نگویید: «چون قبلاً از این روش برای انجام کارها استفاده می‌شد، پس در اینجا هم باید طبق همان شیوه عمل کنیم»؛ بلکه در مقابل بگویید: «چطور می‌شود این فعالیت را بهتر از آنچه که در گذشته انجام می‌دادیم، انجام دهیم؟»

۵ دید خود را گسترش دهید؛ در اینجا دو راه برای دریافت محرک‌های ذهنی توصیه می‌شود: الف- با صاحب نظران ارتباط داشته باشید. سعی کنید حداقل با یک گروه علمی که روی مسائل مورد علاقه شما تأثیر می‌گذارند، و با یک گروه که بیرون از حوزه علاقه‌های مطالعاتی شما فعالیت می‌کنند، ملاقات و ارتباط مستمر داشته باشید؛ ب- همه چیز را به پرسش بگیرید. هیچ چیز بی نیاز از نقد نیست. با آزادی کامل هر چیز و همه چیز را به طور مطلق به چالش بگیرید. ۶ سؤال کردن و شنیدن را تمرین کنید؛ انسان‌های بزرگ، بیشتر می‌شنوند و انسان‌های کوچک، بیشتر حرف می‌زنند. این برنامه سه مرحله‌ای را برای تقویت تفکر خلاق، از طریق پرسیدن و شنیدن اجرا کنید: الف- دیگران را تشویق به حرف زدن کنید؛ ب- دیدگاه‌های خود را از طریق پرسش‌هایی که طرح می‌کنید، محک بزنید. اجازه بدهید که دیگران در اصلاح افکارتان به شما کمک کنند؛ ج- به چیزی که طرف مقابل می‌گوید، خوب گوش کنید. گوش کردن به معنای آن است که اجازه دهید حرف‌هایی که زده می‌شود، در ذهنتان رخنه کند.

۷. از ایده‌های خود برداشت عملی داشته باشید و آن‌ها را شکوفا کنید؛ برای این امر، سه راهکار پیشنهاد می‌گردد: الف - نگذارید افکار از ذهنتان فرار کنند. آن‌ها را روی کاغذ بیاورید؛ ب- ایده‌هایتان را مرور کنید. آن‌ها را دائماً در پرونده‌ای که در جریان است (مثل در یک سررسید سال)، ثبت کنید؛ ج- ایده‌هایتان را به کار ببرید و آبیاری کنید. آن‌ها را رشد دهید. راجع به آن‌ها فکر کنید.

همواره باید به خاطر داشته باشیم که صرف به خاطر سپردن این مطالب، هیچ سودی را عایدمان نمی‌کند؛ بلکه باید به این توصیه‌ها عمل کرد. خلاقیت نه تنها نقش مؤثری در رشد فردی دارد بلکه می‌تواند تأثیرات مهم جمعی نیز داشته باشد.

ضرورت معرفت‌پدیدارشناسانه در حوزه پژوهش‌های دینی

در یادداشتی از علی اصغر درلیک
عضو گروه علمی جشنواره

زن را گفت: «آن سپیدی در چشم تو از کی پدید آمد؟» گفت: «از آن زمان که محبت ما در دل تو نقصان گرفت!» (بستان‌العارفین)

۱. بر درستی محبت، صد شهود و دلیل بر زبان آورده‌اند حال آنکه می‌توان بر ناحق بودن آن، در ساحت پژوهش، دو صدچندان افزود. فرآورده‌ی محبت بی‌حدوحصر، تعصب است که نایبایی و فقدان بینش علمی را به ارمغان می‌آورد. نکته‌ای که امسال در عمده آثار ارسالی به پنجمین دوره جشنواره علامه حلی شاهد آن بودیم فقدان نگاهی بی‌طرفانه و منصفانه به مسئله تحقیق بود و اغلب پژوهشگران محترم نتیجه‌ی کار خود را از پیش، روشن ساخته و سازمان منطقی بحث را بنا بر سوگیری پیشینی خود بنیان نهاده بودند. آنچه که در این دوره از نظر گذرانیدیم، همه محبت بود و تعصب و نایبایی علمی، و آنچه که کم دیدیم، بینش بود و قضاوت منصفانه و هر چیز را با عیار علم و منطق سنجیدن.

۲. دآوری و ارزش‌گذاری پیشینی و نآزموده در ساحت دین، محقق را به متکلم و هواخواهی یکجانبه‌نگر مبدل ساخته و او را از سیر و سلوک عقلانی در مسئله مورد نظر خود بازداشته و به ساحت مطالعات الاهیاتی (Theological) سوق می‌دهد. فرانسیس بیکن به درستی بر این امر صحه گذاشت که منطق سنتی و قرون‌وسطایی علم، دیگر نمی‌تواند دریچه ناگشوده‌ای را بر ما مکشوف سازد و اساساً هیچ مجهولی از دل این منطق، معلوم نخواهد شد و بر پژوهشگر است که ذهن خود را از بت‌های چهارگانه‌ی ذهنی - قبيله‌ای، تئاتری، بازاری و غار - رها سازد. سخن او که «انسان همواره آنچه را باور می‌کند که دوست دارد، درست باشد» بر کفه سنگین مطالبات ذهنی و علایق شخصی بر آنچه که به واقع هست، تأکید داشت. علم از آن پس، بر پایه این محور چرخید که محقق باید آنچه را که می‌یابد، بخواهد نه آنچه را که می‌خواهد، بیابد و این متولوژی تازه، در برابر روش‌شناسی قرون وسطایی، که با عنوان مطالعات الاهیاتی رواج یافته بود، منطق تازه علم لقب گرفت.

۲. شاخه‌ی مطالعات دینی (Religious Studies) که به همت متفکرانی چون فردریش

ماکس مولر و کورنلیوس پی. تایله در قرن نوزده پا به عرصه‌ی ظهور گذاشت، با تمسک به رویکرد برون‌دینی، و به تعلیق درآوردن مفروضات معرفتی، درصدد بررسی و ارزیابی بی‌طرفانه و بدون سوگیری مباحث دینی بود و هدف خود را نه داوری، بلکه توصیف دین و عناصر و مؤلفه‌های اساسی آن عنوان کرد. متفکران پیرو این شاخه، جهان مدرن را «عصر گذر از داوری‌های پیشینی» دانسته و تنها وظیفه‌ی علم را توصیف جهان معرفی کردند. از همین روی، ماکس مولر، متفکر و مؤسس برجسته‌ی این سنت، در سخنانی اظهار داشت: «امروز وقت آن رسیده است که به جای پیروی از متکلمان که صرفاً در پی اثبات حقانیت دین خود و بر خطا بودن ادیان دیگر هستند، رهیافتی منصفانه در پیش گیریم؛ رهیافتی که عناصر، الگوها و اصولی را جستجو کند که در همه زمان‌ها و مکان‌ها، و به طور یکسان، در ادیان یافت شود»

۳. متفکران پیرو این شاخه را، از حیث روش، می‌توان دنباله‌روی پدیدارشناسی فلسفی دانست. اساس روش پدیدارشناسی که در اندیشه ادموند هوسرل فربهی یافت، بر تعلیق یا اپوخه‌سازی پدیده‌ها استوار است. این نظریه در مقام روش بر این نظر است که ذهن انسان را از پیش‌فرض‌های غیرعلمی رها ساخته و امکان توصیف و تبیین پدیده‌ها را، بدون هرگونه پیش‌فرض و داوری پیشینی، فراهم سازد. پژوهشگر پدیدارشناس پدیده‌ها را، نه با پرسپکتیو خود، بلکه فی‌ذاته و مطابق با آنچه که هستند مورد کندوکاو قرار می‌دهد.

۴. این اصطلاح بعدها کسانی پیردانیل چانتپی دولا ساوسایه، گاردوس فان درلیو، دبلیو. برد کریستنسن، رودولف اتو و... مورد استفاده قرار گرفت و نام پدیدارشناسی دین را بر خود دید. مطابق این روش، ما باید باورها، آیین و نمادهای ادیان را به ذات خود و بدون هیچ مفروض و تعصبی نگاه کرده و صرفاً به برشمردن مؤلفه‌های اساسی آن اکتفا کنیم. هدف اصلی مطالعات پدیدارشناسانه حذف دیدگاه شخصی و جداسازی روش‌شناسی فرد از جهان‌بینی شخصی او است و اینکه پژوهشگر نباید با مقولات دینی خود، ادیان دیگر را مورد ارزیابی قرار دهد.

۵. حرکت به سوی نگاهی پدیدارشناسانه در تحقیق موجب خواهد شد که افزون بر نگاهی واقع‌بینانه به کاستی‌های پیش‌رو، بتوان از منظری وسیع‌تر به مسئله‌ی تحقیق نظر افکنده و نسبت آن را با سایر مسائل نیز بسنجیم. محقق، با در پراختز کشیدن حب و بغض خود، باید در کاوش جنبه‌های گوناگون مسئله، جهد و جور بیشتری بر خود وارد نماید و هیچ نادانسته‌ای را به میل خود دانسته تلقی نکرده و از پیش، بانگ برنیاورد «اعتقاد من که آن شیرین است».

توجه پژوهش در حوزه، ضرورت تولید علوم و معارف اسلامی

در یادداشتی از حجت الاسلام والمسلمین حجت الله رحمانی
عضو گروه علمی جشنواره

ضمن تشکر و قدردانی از مسئولان و دست‌اندرکاران علمی و اجرایی جشنواره و همچنین همه طلاب برادر و خواهر که در این رقابت علمی شرکت کرده‌اند، چند نکته مختصر در رابطه با آثار ارسالی به جشنواره به نظر می‌رسد که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌کنم:

۱- گرچه تاکنون تلاش‌های فراوانی برای ارتقاء کیفی آثار تولیدی و ارسالی به جشنواره صورت گرفته، ولی همچنان وضعیت اکثر آثار از حیث محتوا، چندان مطلوب نیست و با معیارهای پژوهشی فاصله دارد.

۲- تعداد کمی از آثار بر اساس روش‌های صحیح پژوهشی تدوین شده است. به نظر، تعداد بسیار زیادی از شرکت‌کنندگان جشنواره، با روش تحقیق آشنایی ندارند. از این رو، به نظر می‌رسد که بیش از پیش باید در برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های روش تحقیق، همت جدی گمارد.

۳- خوشبختانه در سال‌های اخیر، به مسائل روز و کاربردی توجه خوبی شده و از این حیث، آثار ارسالی رشد قابل توجهی داشته است.

۴- نیازسنجی‌های پژوهشی، یکی از اموری است که می‌تواند روند آثار ارسالی به جشنواره را به مرور سمت مسئله محوری، کاربردی بودن و ابتنا بر مسائل و مشکلات واقعی، سوق دهد.

۵- باید با نگاه دقیق، علمی و کارشناسانه و بر اساس آسیب‌شناسی دوره‌های قبلی، مسیری پیش‌رونده و رو به رشد برای جشنواره مشخص نمود.

۶- در صورت تغییر روش و برطرف نمودن مشکلات و ضعف‌های فعلی، می‌توان جشنواره علامه حلی (ره) را به جشنواره‌ای قابل رقابت با دیگر جشنواره‌های علمی بدل نمود. اما شرایط کنونی جشنواره، قابل رقابت با جشنواره‌های ملی نیست.

۷- پیش از اینکه از طلاب انتظار داشته باشیم، باید از برنامه‌ریزان آموزشی و اساتید و مدیران محترم انتظار داشته باشیم. اگر پژوهش، به ضرورت نظام حوزه‌های علمیه بدل گردد، شاهد جهش‌های کیفی و کمی چشمگیر در آثار علمی طلاب خواهیم بود که در آینده‌ای نزدیک زمینه تولید دانش و معرفت را فراهم خواهد آورد.

یادداشت مدیران
مدارس علمیه خواهران

پژوهش، بایسته و آیسب‌شناسی آن

در یادداشتی از خانم سیده زهرا میرمؤمنی
مدیر موسسه آموزش عالی حضرت عبدالعظیم^(ع)

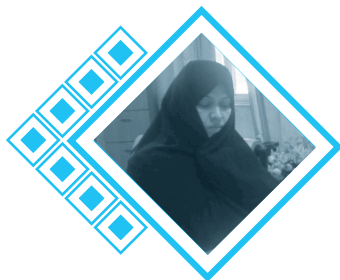
پژوهش، فرآیندی است شامل مطالعه آگاهانه و برنامه‌ریزی شده و روشمند که به هنگام مواجهه با مسئله‌ای صورت می‌پذیرد. الحمدلله در حوزه‌های علمیه خواهران، شاهد توجه و طرح آموزش پژوهش محور هستیم؛ ولی تا رسیدن به مرحله ایده‌آل، فاصله زیادی وجود دارد. با آموزش و شناخت روش‌های نوین تحقیق، می‌توان به تحقق آموزش «تحقیق محور» کمک نمود و مسیر آن را هموار ساخت. اکنون، طلبه، با اهمیت و اصالت یافتن آموزش و حفظ محوری روبروست. امروز در مدارس علمیه به پژوهش توجه چندانی نمی‌شود و بسیاری از اساتید نیز آمادگی کامل برای تدریس بر اساس شیوه آموزش پژوهش محور را ندارند.

برخی از مشکلات و موانع تحقیق بدین شرح است:

۱- پایان‌نامه‌های حوزوی، عمدتاً بر اساس مسئله علمی و ناظر بر چالش‌ها و مشکلات اجتماعی سامان نمی‌یابد؛ ۲- عدم خلاقیت و نوآوری در تحقیقات که ناشی از عدم تفکر است؛ ۳- موازی و هم‌عرض بودن بسیاری از تحقیقات که بخشی از آن ناشی از عدم استفاده از ظرفیت تحقیقات گروهی است.

چند پیشنهاد:

۱. آموزش گام به گام و کاربردی شیوه‌های نوین تحقیق؛ ۲. همچنان که پژوهش یک فرآیند است، آموزش و نهادینه ساختن آن نیز مستلزم صرف زمانی گاه طولانی است. از این رو باید برای نتیجه بخشی برنامه‌های پژوهشی، صبر و تحمل داشت؛ ۳. یک پژوهشگر برای انجام تحقیقات علمی، به ذهنی آرام و مسلط نیازمند است؛ از این رو، مسئولین امر باید نسبت به تأمین نیازهای مالی و معیشتی پژوهشگران، همت گمارند؛ ۴. تمرکز بخشیدن به امور تحقیقاتی در قالب گروه‌ها و هسته‌های پژوهش، با هدف حل مشکلات؛ ۵. اساتید راهنما، باید به عنوان یکی از ارکان اصلی تحقیقات علمی به حساب آیند و فعالیت ایشان، در پرونده پژوهشی ویژه اساتید، ثبت گردد؛ ۶. شناسایی و حمایت از طلاب برگزیده جشنواره؛ ۷. تعامل با سازمان‌ها و نهادهای مختلف برای اخذ سفارش پروژه‌های تحقیقاتی و انجام پژوهش‌های مشترک.

فرهنگ اسلام، با پژوهش کره خورده است

در یادداشتی از خانم زهره وفایی نژاد

مدیر مدرسه علمیه فاطمیه (س) پاکدشت

پژوهش، که در واقع، مسیری برای رسیدن به حقیقت است، به مقدماتی ضروری نیازمند است؛ از جمله علم این مقدمات ضروری، می‌توان به فراگرفتن اصول نظری تحقیق اشاره داشت. به فرموده مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بی درس و بی تحقیق و بی مباحثه، طلبه معنای خودش را از دست می‌دهد.

بهره‌گیری از فناوری‌های روز، همچون نرم‌افزارهای پژوهشی و کتابخانه‌های دیجیتال، فواید و آثار زیادی در عمق بخشی و تسریع انجام تحقیقات علمی دارد. این مهم باید از سوی مرکز مدیریت بیشتر توجه شود و بودجه‌ای در اختیار مدارس جهت تهیه رایانه‌های متعدد قرار گیرد تا طلاب بتوانند از این امکان بهره‌برند.

تا استاد، خود، محقق و اهل قلم نباشد، چگونه می‌تواند روح و انگیزه تحقیق را در طلبه ایجاد کرده و از او حمایت کند؟ بنابراین، توجه به وضعیت اساتید نیز، یکی از ضرورت‌های نهاده‌ی ساختن فرهنگ پژوهش است.

فراخوان جشنواره علامه حلی (ره) یکی از برنامه‌های پژوهشی خوب در جهت ارتقاء فعالیت‌های پژوهشی است. از اموری که می‌تواند در ارتقاء سطح علمی و پژوهشی طلاب، مؤثر باشد، می‌توان به برگزاری کارگاه‌های پژوهش، آموزش مبانی نظری روش تحقیق و همچنین آشنایی با مقاله نویسی و کسب مهارت‌های نویسندگی، اشاره داشت. توجه به نیازهای پژوهشی جامعه، سنجش وضعیت موجود، توانایی‌های طلاب و علایق آن‌ها، باید در هدف‌گذاری‌ها مورد توجه جدی قرار گیرد. کمبود اساتید مجرب در زمینه روش تحقیق و همچنین در دسترس نبودن ایشان، برای طلاب و مدرسی که از تهران فاصله دارند، یکی از معضلات و موانع پیشرفت طلاب در زمینه پژوهش است.

توجه به برگزیدگان و شایستگان تقدیر ادوار گذشته جشنواره و ارائه کارنامه دقیق اثر، می‌تواند روح تحقیق را در میان طلاب جاری سازد و کمک کند تا نواقص و کمبودها مرتفع گردد.

مهارت محوری، عنصر اصلی تحول آفرینی در حوزه

در یادداشتی از خانم خدیجه جلالی
مدیر مدرسه علمیه کوثر تهران

دین، برنامه زندگی انسان برای عبور از دنیا و حرکت به ابدیت است. این برنامه که در کتب آسمانی و سخنان پیامبران آمده، باید توسط یک اسلام‌شناس به درستی تبیین گردد. تبیین صحیح گزاره‌های دین، مستلزم تسلط بر آن است و این تسلط جز از راه تحقیق حاصل نمی‌شود.

امیر المؤمنین علیه‌السلام فرمود: «الحقیقَةُ مَحْوُ الْمَوْهُومِ مَعَ صَحْوِ الْمَعْلُومِ»؛ حقیقت، از بین بردن توهّمات و شفاف سازی آگاهی‌هاست.

یک تحقیق مفید و کاربردی، وقتی سامان می‌یابد که نیاز، مشکل یا مسأله‌ای در میان باشد. برای ارتقای حوزه‌های علمیه، علاوه بر ایجاد شور و وجد معنوی در مخاطبین، می‌بایست با حفظ وضعیت موجود در جهت توسعه علمی و کاربردی کردن مباحث گام برداشت و لازم است که حوزه به دنبال بهبود کیفیت و ایجاد تأثیر عمیق و پایدار باشد. از آن جایی که دانایی محوری به تنهایی تحول آفرین نیست، به استناد «العلمُ یرشدُک و العملُ یرتفعُک» آن چه می‌تواند وضعیت موجود را به سوی وضعیت مطلوب حرکت دهد، «مهارت محوری» است که عنصر اصلی «تحول آفرینی» قرار گرفته است؛ یعنی برای حرکت به سمت وضعیت مطلوب، باید اهداف آموزشی، تحقیقاتی و فرهنگی، از محور «نگرشی و دانشی» ارتقا یافته و به محور «مهارتی» برسند و در محور نگرشی و دانشی، اهداف از سطح «فهم حافظه‌ای» ارتقا یافته و به سطح «فهم کاربردی» تعالی پیدا کند و در محور مهارتی و رفتاری، اهداف از سطح «توانایی» به سطح «مهارت در اجرا» برسند.

چنین حوزه‌ای، مهارت محور است و تلاش اساتید و شاگردان برای تولید اطلاعات لازم برای به کارگیری در عمل است. این طلاب در مواجهه با مردم، از بی سواد گرفته تا متخصصین رشته‌های علمی و تجربی، می‌توانند به سؤال «نظر اسلام در مورد... چیست؟» پاسخ بگویند و در برابر درخواست‌های منطقی چنین نظری، استدلال کنند و نسبت به نقد و شبهات وارده به این نظر، دفاع علمی کنند.

هم سویی آموزش و پژوهش، عامل سکونابی دانش

در یادداشتی از خانم فاطمه ریحانی
مدیر مدرسه علمیه زهرای اطهر (س)

هدف حوزه علمیه تربیت نسلی خلاق و مبلغ و پژوهشگر در مسیر احقاق آرمان‌های دین است. آموزش و پژوهش در صورت هم سویی و هماهنگی، به مثابه دو بال جهت تسریع در امر تحقق اهداف خواهد بود. حوزه برای دست یافتن به اهداف بلند خود، باید نسبت به این مسئله اهتمام بیشتری داشته باشد. همان‌طور که سستی در اهمیت دادن به تحقیق و پژوهش، چیزی جز درجا زدن و عقب ماندن به جا نخواهد گذاشت.

مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در پاسخ به این سؤال که چگونه می‌توان به این وضعیت مطلوب رسید؟ فرمودند: اگر همه قبول کنند که مدیریت حوزه، مسئولیتی در این زمینه داشته باشد و بخشی از کار خودش را شناسایی خلأهای موجود در عرصه تحقیقی قرار دهد و محققان و گروه‌ها و مراکز تحقیقاتی را به سوی نقاط مورد نیاز هدایت کند و جلو انجام کارهای تکراری را بگیرد؛ در مجموع پوشش همه جانه‌ای به وجود خواهد آمد. اما چگونگی میسر شدن این مهم، خود امری است که متخصصین فن را به تأمل فرا می‌خواند تا در این مسیر با برنامه‌ریزی دقیق و موشکافانه، نسلی را تربیت نمایند که بتواند شجره تنومند اسلام را تجهیز نماید تا در سایه آن عقول بشر به سمت تکامل و ایجاد جامعه‌ای امن گام بردارد. با توجه به شرایط و اقصیت‌های موجود در جوامع امروزی، از قبیل چالش‌های فرهنگی، اخلاقی و تربیتی و از همه مهم‌تر، چالش‌های اعتقادی و نیز بالا رفتن سطح ناهنجاری‌های اجتماعی و هم‌چنین بالا رفتن میزان طلاق، یافتن راه کارهای علمی برای برون رفت از این چالش‌ها، جهت استحکام بنیان خانواده‌ها و تربیت فرزندان و جوانان، کاملاً ضروری به نظر می‌رسد؛ بدین لحاظ لازم است در این زمینه، تحقیقات جدی صورت گیرد.

به لحاظ روان‌شناختی، افراد درون‌گرا از ظرفیت بیشتری نسبت به شخصیت‌های برون‌گرا، برای انجام کارهای پژوهشی برخوردارند. هم سویی آموزش و پژوهش، از مهمترین عواملی است که اتحاد آن‌ها، پژوهش‌گر را به فراگرفتن بیشتر و تعمیق فراگرفته‌ها از طریق پژوهش‌های علمی سوق می‌دهد.

پژوهش، نقطه عطفی در تولید علم است

در یادداشتی از خانم فرحناز ریاضی منتظر
مدیر مدرسه علمیه کوثریه

هر جامعه ای از سه قشر افراد تشکیل شده است؛ قشر سفید، قشر سیاه و قشر خاکستری.

- قشر سفید خود به خود راه را طی می کنند، به اهدافی که مدّ نظر آن جامعه است اشراف دارند و هر کدام دغدغه رسیدن به همان اهداف را دارند و به نوعی رهبران آن جامعه در راه رسیدن به آرمان ها می باشند؛

- قشر سیاه، همیشه از اهداف آن جامعه رویگردان هستند و به نوعی با آرمان ها به عناد می پردازند؛

- اما قشر خاکستری، بخش وسیعی از افراد جامعه که در میانه این طیف جا گرفته اند، را تشکیل می دهد؛ یعنی اگر جامعه به سوی کمال پیش برود این گروه نیز خودشان را با آن هماهنگ می نمایند و اگر به سوی زوال برود، باز این گروه همراه هستند.

در جامعه پژوهشی نیز همین قانون حکم فرماست؛ بعضی از افراد، طلایه داران آموزش هستند (جمعیت سفید)، بعضی ذاتاً با هر چه مباحث علمی و پژوهشی است مخالفت دارند (جمعیت سیاه) و بسیاری نیز همان جمعیت خاکستری هستند که اگر سمت و سوی مثبت در جهت پژوهش پیدا کنند، پژوهشگران قابل و توانمند و در آینده تولید کننده علم خواهند بود؛ ولی اگر به این قشر انگیزه داده نشود، متأسفانه، نه تنها در این زمینه تلاشی از خودشان نشان نمی دهند، بلکه ممکن است به سمت و سوی دیگر، یعنی بیزاری و گریز از علم و علمی نگری کشیده شوند و تبعات سنگینی را بر جامعه پژوهشی وارد نمایند.

حوزه های علمیه از قدیم الایام، مهد علم و عالم پروری بوده است و این همان رسالت عظیمی است که خداوند در قرآن کریم به عهده گروهی از مردم قرار داده است «وَلَوْلَا نَفَرٌ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ لَلَّتَفَفَّهُوا فِي الدِّينِ» (سوره مبارکه توبه، آیه ۱۲۲).

باید از دل حوزه‌های علمیه، پژوهشگرانی شایسته و بایسته پرورش یابند تا بتوانند چشم‌انداز صد سال آینده را در تولید علوم دینی به منصه ظهور برسانند. استفاده از پتانسیل این قشر عظیم در معرفی دین و دینداران، می‌تواند راه را برای نسل‌های بعدی جهت دریافت فهم عمیق‌تری از دین و بازنمودن دریچه‌های نویی در علم، فراهم نماید.

پژوهش‌های کاربردی، نیازی جدی و فراگیر

در یادداشتی از خانم طاهره سادات نعیمی
مدیر مدرسه علمیه الزهراء (ع) و اوان

تحقیق (به معنای جستجوی روشمند برای رسیدن به حقیقت و اهداف مورد نظر پژوهشگر)، از موضوعاتی است که دارای اهمیت بسیار است. عملکرد علمای اسلام که بر اساس تعالیم دین، تألیفات فراوانی تا پایان حیات پر برکتشان داشته‌اند، گواه این امر است. با این وجود به نظر می‌رسد که در حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها آنچنان که باید به امر پژوهش پرداخته نمی‌شود. بنابراین لازم است، تدبیرات اساسی در جهت پرداختن به این مهم پدید آید. از این رو پژوهش و توجه عمیق و دقیق به آن برای کلیه دانش پژوهان نه تنها ضروری بلکه لازم و نیازی جدی است.

ضرورت پژوهش در حوزه‌های علمیه

پژوهش‌های کاربردی و اساسی، در میزان توسعه و ارتقای بنیه علمی و تکنولوژیک کشورها، نقش مهمی را ایفا می‌کند؛ زیرا غایت تحقیق در عرصه‌های مختلف و در سطح جامعه، در حقیقت، گسترش دانش و ارائه نتایج کاربردی و راهبردی جهت حل مشکلات و معضلات و مسائل نوپیدای جامعه است که این مهم، از مقاصد اصلی شریعت مبین اسلام می‌باشد.

دین اسلام در قالب آیات و روایات، انسان را به تفکر، تحقیق و پژوهش ترغیب می‌کند. سوگند خداوند متعال به حرمت قلم و نگارش، در اولین آیات نازل شده بر قلب پیامبر (ص) گویای چنین نگرش و تفکری است. بزرگداشت دانش و دانشمندان، مذمت سطحی نگران، تشویق جویندگان و فراگیران دانش در پرتو آیات وحی، گویای این اهمیت است.

لذا مسئولان مربوطه در جهت عملکردی و کاربردی کردن تحقیقات طلاب باید نهایت تلاش خویش را مبذول دارند. مدیران و پژوهشگران خلاق باید در جهت فراهم کردن تمامی منابع، امکانات لازم و تأمین شرایط مساعد، از قبیل تجهیز کتابخانه‌ها، منابع دیجیتالی، اعطای فرصت چاپ مقالات طلاب در نشریات علمی و...، تمام توان خویش به کار برند. این امر، حداقل این فرصت را به طلاب خواهد داد که با دغدغه کمتر و تمرکز فکری دقیق‌تر به امر تحقیق مبادرت ورزند تا تحقیقات کاربردی در جهت حل مسائل مختلف جامعه و پاسخ به نیازها و مشکلات گوناگون انجام شود. در این عرصه مهم و قابل تأمل، اساتید حوزه، نقش کلیدی و حائز اهمیتی را ایفا می‌کنند.

تدریس دروس مختلف حوزوی به سبک پژوهش محور و ترغیب و تشویق طلاب به امر پژوهش، از اقداماتی است که اساتید حوزه در جهت ایجاد انگیزه و ترغیب طلاب به امر نگارش می‌توانند انجام دهند. اساتید روش تحقیق و پژوهش با تبیین جایگاه و شیوه‌های علمی و عملی تحقیق از قبیل: بیان چگونگی نگارش و تبیین موضوع در پژوهش‌های موضوع محور و تبیین مسئله در پژوهش‌های مسئله محور، توجه به پیشینه‌شناسی و قدمت تحقیقات جهت جلوگیری از تحقیقات تکراری و کلیشه‌ای، شفاف‌سازی اهداف خرد و کلان پژوهش و نقش مؤثر آن در پیشرفت جامعه و پیشبرد اهداف آن، می‌توانند، طلاب را در انجام این امر خطیر یاری رسانند.

انتظارات از طلاب

مهمترین وظیفه طلاب در این گستره، در وهله اول، نگرش واقع بینانه و محققانه، تلاش مستمر و مداوم و مطالعه روشمند تمامی دروس منظور شده در سطح تحصیلات حوزوی است. اتکال به خداوند متعال، رعایت اصول اخلاقی قبل از تمامی امور مذکور، از الزامات طلبگی و معیار اصلی ورود به عرصه دین پژوهی است که موجب برکات و توفیقات روزافزون الهی در همه ابعاد زندگی طلاب خواهد شد. از طلاب فرهیخته حوزه‌های علمیه انتظار می‌رود که در جهت کاربردی کردن دانش الهی در محدوده اخلاق، مسائل نوپیدای جامعه و حل معضلات و شبهات عقیدتی گام بردارند و به سوی تحقیق در زمینه موضوعات بدیع، پژوهش‌پذیر و مورد علاقه روی آورند.

از طلابی که به تحصیل در سطوح سه و چهار ارتقا یافته‌اند، انتظار می‌رود که تحقیقات تخصصی در زمینه‌های گوناگون را بدست گرفته و در جهت تبدیل قضایای خارجی به قضایای حقیقیه نهایت تلاش خویش را مبذول نمایند.

جشنواره علامه حلی^(ره) و بروز استعداد های نور حوزه علمیه

در یادداشتی از خانم خاموشی
مدیر مدرسه علمیه الغدیر

قُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِّیْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا
(الاسراء/ ۸۰)

ضرورت پژوهش در همه عرصه های علمی کشور امری واضح است و این ضرورت در حوزه علوم دینی و معارف اسلامی، نسبت به دیگر عرصه های علمی، از اولویت بیشتری برخوردار است. کم توجهی در این زمینه، دین را متهم به ناکارآمدی در عرصه های زندگی اجتماعی بشر می کند؛ کما اینکه برخی افراد، با اتخاذ «نظریه حداقلی» در قلمرو فقه اسلامی، مدعی شدند که دین پاسخگوی همه نیازهای بشری نیست و برای پر کردن این خلأ، باید از قوانین بشری بهره برد؛ حال آنکه طبق آیه «ما فرطنا فی الكتاب من شیء» و همچنین تحقیق و تدقیق در آیات و روایات، نه تنها این نظریه قابل اثبات نیست، بلکه خلاف آن ثابت می شود؛ از آن جهت که دین اسلام، دینی است که در همه ابعاد زندگی بشر از خرد تا کلان و برای همه زمان ها و مکان ها، برنامه ارائه کرده است و با توجه به پویایی فقه شیعه، قابلیت پاسخگویی به همه مسائل و نیازهای روز جامعه وجود دارد.

جهت بهره گیری از اینچنین منبع غنی و عظیمی، وظیفه اصلی بر عهده طلاب علوم دینی است تا با تحقیق و پژوهش در بخش های مغفول مانده و بازنگری مجدد و به روز کردن تلاش های قبلی بتوانند حقیقت و واقعیت کارآمدی دین در همه عرصه ها را به اجرا در آورند. در غیر این صورت، دین در اجتماع منزوی شده و این معارف عظیم و راهگشا در لابلای کتب مهجور خواهد ماند.

ایجاد انگیزه و تقویت روحیه پژوهشی طلاب علوم دینی، اعم از خواهر و برادر، جهت ورود به این عرصه، بسار ضروری است که بحمد الله طی چندین دوره برگزاری جشنواره علامه حلی، گام هایی در این زمینه برداشته شده موفقیت هایی نیز در برداشته است که انتظار می رود با توجه به دقت نظر مدیریت محترم در نظر خواهی از مدیران و معاونین پژوهش مدارس علمیه، شاهد ارتقاء سطح کیفی و کمی جشنواره مذکور باشیم.

آیا در ابتدای امر و در زمان هدف گذاری و تبیین چشم اندازهای جشنواره، مصلحت و نیاز جامعه در نظر گرفته شده است؟ آیا این اهداف و روش ها مشکلی از مشکلات جامعه علمی و دینی و نهایتاً جامعه اسلامی را حل نموده است؟ با توجه به گذشت پنج سال از برگزاری جشنواره استانی، اکنون که در آستانه برگزاری ششمین جشنواره هستیم، چه میزان به هدف نزدیک شده ایم؟ آیا صرف هزینه های مالی سنگین و به کارگیری نیروی انسانی، با اهداف جشنواره همخوانی دارد؟ آیا پرداختن به کمیت باعث ضعف کیفی نگردیده است؟ البته این سخن بدان معنا نیست که به کیفیت آثار توجه نشده یا نمی شود؛ اما صرف وقت و نیروی انسانی در جهت کمی، کیفیت را پایین نمی آورد؟ لذا به نظر می رسد بازنگری در اهداف و چشم اندازها می تواند تا حد زیادی در جهت ارتقاء کیفی جشنواره مؤثر باشد.

توجه به زیر ساخت های علمی در حوزه های علمیه، خصوصاً در حوزه های خواهران ضروری است؛ به این معنا که دروس ارائه شده در حوزه های خواهران، نوعاً به جهت کمی و کیفی به گونه ای طراحی شده که نه تنها پژوهشگر تربیت نمی کند بلکه اساساً انگیزه و میل به انجام پژوهش را در میان طلاب از بین می برد؛ زیرا بانوان طلبه نوعاً وظیفه خطیر همسری و مادری را بر عهده دارند که فشاردگی در ارائه دروس و محدودیت زمانی، عملاً سبب پایین آمدن روند پژوهشی می گردد؛ هرچند نمی توان از کم کاری و بی انگیزگی طلاب در روند فعالیت علمی غفلت کرد.

به نظر می رسد از آنجا که توان افراد در بروز استعدادها و توانایی ها متفاوت است، باید زمینه های بروز کلیه استعدادها فراهم گردد. به طور مثال، برخی از طلاب جوان در زمینه هایی چون جمع آوری مطالب، افرادی موفق هستند اما ممکن است قلم خوبی نداشته باشند و یا در زمینه های سمعی و بصری، چون ساخت کلیپ و... فعال هستند که به نوبه خود تأثیر قابل توجهی در سطح جامعه برجای خواهد گذاشت؛ لذا اگر در روند اجرایی جشنواره تمهیداتی اندیشیده شود که افراد با توانایی های مختلف، توان بروز و ظهور داشته باشند و از ظرفیت های طلاب به نیکی استفاده شود، بسیار مناسب خواهد بود.

به جهت ایجاد انگیزه در طلاب حائز رتبه در جشنواره، شرایط فعالیت علمی پژوهشی و جذب در مؤسسات پژوهشی برای ایشان فراهم گردد. به این ترتیب، طلاب توانمند، پس از اتمام جشنواره، جذب مؤسسات پژوهشی گردیده و ضمن توان افزایی پژوهشی از توان ایشان استفاده می گردد.

یادداشت معاونان پژوهش
مدارس علمیه خاههران

باید موفقیت‌های پیشین حوزه‌های علمی را احیا نمود

در یادداشتی از خانم زهرا فیروزآبادی
معاون پژوهش مدرسه علمیه حضرت عبد العظیم حسنی^(ع)

یکی از اوصاف اصلی آدمی، اندیشه‌ورزی است. تولید فکر و اندیشه‌ورزی، جز در سایه پژوهش و بهره‌گیری از یافته‌های پژوهشی مقدور نمی‌باشد. امروزه آنچه پیشرفت علمی، فرهنگی، اقتصادی و حتی سیاسی یک جامعه را در پی می‌آورد، پژوهش، تولید علم و مدیریت دانش است و از آنجا که حوزه‌های علمیه از دیرباز به عنوان مرکز علمی و پژوهشی شناخته می‌شدند که حتی غرب با بهره‌گیری از اندوخته علمی حوزه‌های شیعی، به پیشرفت‌های بزرگی دست یافت، بررسی علل موفقیت‌های گذشته حوزه‌های علمیه و علل رکود نسبی آن‌ها ضروری است.

حقیقت این است که حوزه علمیه، به عنوان یک مرکز فرهنگی زنده در دنیا، از جایگاهی بی‌بدیل برخوردار گشته است؛ این مرکز، اکنون دچار مشکلاتی است که رشد علم و پژوهش، در گرو رفع این نواقص است. نیاز به رشد علم و پژوهش، به ویژه در حوزه‌های دینی بر کسی پوشیده نیست.

عوامل درونی و بیرونی بسیاری، مانع از شرکت طلاب در فعالیتهای پژوهشی و تحقیقی می‌شود. باشناخت این عوامل می‌توان در رفع آن‌ها تلاش کرد:

عوامل درونی (عوامل مربوط به طلاب):

۱. تقلیدگرایی و عدم شهامت در تحقیق برای تغییر روش‌های رایج؛
۲. سطحی نگری؛
۳. اشتغالات غیرطلبگی و غیر علمی؛
۴. عدم برنامه‌ریزی صحیح؛
۵. عدم آشنایی با شیوه‌های تحقیق؛
۶. ضعف روحیه پرسشگری؛
۷. عدم آشنایی با منابع تحقیق و مهارت منبع‌یابی؛
۸. حجم زیاد واحدهای آموزشی؛
۹. عدم انگیزه، تنبلی و بی‌حوصلگی و توجیهات دیگر؛

۱۰. عدم آگاهی به اهمیت تحقیق، فعالیت یک جانبه داشتن، در جهت آموزش و نمره گرایی. این عوامل، موجب شده است که بارها و بارها، مقام معظم رهبری (مدظله العالی) از خطر ضعف بنیه علمی حوزه‌ها سخن می‌گویند و از آن به عنوان آفت یاد کنند.

عوامل بیرونی (عوامل مربوط به ساختار و مسئولین):

۱. عدم ایجاد انگیزه برای تحقیق در بین طلاب؛
 ۲. تشویق و پشتیبانی از آثار برتر و برگزیده؛
 ۳. آموزش روش‌های جدید پژوهش؛
 ۴. تلاش برای کاربردی نمودن پژوهش‌ها؛
 ۵. برنامه‌ریزی‌های جامع و طولانی مدت در امر پژوهش؛
 ۶. تجدید نظر در روش‌ها و گزینش بهترین روش؛
 ۷. نیاز سنجی‌های علمی و پژوهشی.
- به نظر می‌رسد با رعایت این عوامل از سوی طلاب و مسئولین، بتوان پژوهش را در حوزه‌های علمیه و در بین طلاب نهادینه کرد.

جایگاه پژوهش محوری و ارتقاء توانمندی پژوهشگران

در یادداشتی از خانم اقدس منصوری
معاون پژوهش مؤسسه آموزش عالی حضرت عبدالعظیم (ع)

تحقیق و پژوهش پیرامون موضوعات متنوع و جدید، می‌تواند گره از مشکلات متعددی در جامعه بازگشاید. اگر قبل از تحقیق، آسیب‌شناسی نسبت به ناهنجاری‌های اجتماع صورت بگیرد، می‌توان راهکارهای لازم را ارائه داده و اذهان را درگیر مسأله نمود؛ تحقیقات اینچنینی، کاملاً کاربردی بوده و به رفع موانع و مشکلات کمک خواهد کرد.

مشکل جدی که در این مسیر در حوزه‌های علمیه وجود دارد، آن است که طلاب، با اهداف دقیق پژوهش آشنا نبوده و تحقیقات آن‌ها جنبه کاربردی ندارد. البته وجود کارشناسان تحقیق و آشنا به مسائل و مشکلات اجتماعی، امری اجتناب‌ناپذیر است. به طور معمول، انگیزه رفع موانع و مشکلات در ذهن و ضمیر طلاب وجود دارد ولی عدم حضور کسانی که این انگیزه را به سمت عملی شدن سوق دهند، احساس می‌شود. البته در مواردی نیز امکان عملی تحقیقات میدانی برای طلاب مدارس علمیه فراهم نیست. به هر روی، در میان طلاب مدارس علمیه، طلاب مستعد و توانمند حضور دارند که باید شناسایی و مورد حمایت قرار گیرند.

یکی از مشکلات پس از جشنواره‌ها، این است که طلاب مستعد و برگزیده، مورد حمایت و توجه جدی قرار نمی‌گیرند؛ از این رو، ممکن است آنان انگیزه لازم برای ادامه کار را از دست بدهند. بنابراین، لازم است که با تشویق برای شرکت در کارگاه‌های مختلف پژوهشی، توانمندی آن‌ها را بالا برده تا شاهد استمرار پویایی آن‌ها باشیم. پس، مشکلات همیشه از ناحیه کمبود بودجه نیست؛ بلکه حمایت‌های معنوی نیز در این مسیر لازم است.

یکی دیگر از مشکلات، آموزش محور بودن حوزه‌های علمیه است، به طوری که طلاب، بیشتر وقت خود را صرف آموزش می‌نمایند. باید نظارت جدی بر برنامه‌ریزی‌های آموزشی صورت گرفته و مورد بازبینی قرار گیرند. در این زمینه لازم است که از طریق اختصاص بخشی از فعالیت‌های علمی طلاب به آموختن روش‌های تحقیق و انجام تحقیقات علمی روشمند، در راستای تعمیق آموخته‌ها می‌تواند به رشد علمی طلاب مدارس علمیه کمک کند؛ همچنین تشویق و ترغیب اساتید مدارس علمیه نیز می‌تواند در تحقق این هدف بسیار مؤثر افتد.

جشنواره علامه حلی^(ره) باعث ایجاد نشاط و خودباوری در میان طلاب شده است

در یادداشتی از خانم صدیقه خانی
معاون پژوهش مدرسه علمیه فاطمیه^(س) پاکدشت

پژوهش، تلاشی هدفمند و عقلانی در پی کشف حقیقت در پهنه گیتی است. استفاده از اساتید دارای مهارت‌های پژوهشی که به هدایت علمی و تکنیکی طلاب در امر تحقیق و پژوهش همت گمارند، یکی از اصولی‌ترین و مهم‌ترین گام‌های موثر در تعمیق بخشی به پژوهش، در حوزه‌های علمیه خواهد بود؛ این امر تا کنون از سوی مسئولین مورد غفلت واقع شده است.

یکی از عوامل موثر عدم موفقیت طلاب در جشنواره‌ها، کمبود یا نبود استادان خبره و متخصص در زمینه پژوهش است. در دسترس بودن اساتید زبده در امر پژوهش می‌تواند عامل بزرگی در افزایش سطح علمی برگزیدگان جشنواره‌ها داشته باشد. حوزه باید در کنار اهتمام به متون نظام آموزشی، به نهادینه کردن این متون هم دقت نماید؛ این کار، شدنی نیست مگر با توجه به پژوهش و کاربرد آن در بطن نظام آموزشی، به جای آن که در حاشیه نظام آموزشی حوزه باشد. توجه به برگزاری جشنواره‌ها می‌تواند باعث رشد مهارت‌های علمی طلاب و کشف استعدادهای نهان خواهد شد. چنانچه به افرادی که در ادوار گذشته جشنواره کسب مقام نموده‌اند توجه گردد و ضمن ارتقاء بخشیدن به سطح مهارت‌های، از ایشان در آموزش و مشاوره به طلاب مدارس علمیه بهره گرفته شود، هم موجب تشویق و هم ایجاد انگیزه خواهد شد.

اهتمام به آموزش مقاله نویسی، روش‌های تحقیق میدانی و کتابخانه‌ای به صورت کارگاهی در مدارس مختلف استان از سوی مرکز مدیریت و جشنواره علامه حلی^(ره) به عنوان راهی برای رسیدن به افزایش حجم و کیفیت آثار مورد توجه قرار گیرد. جشنواره علامه حلی^(ره) یک محک برای توانمندی‌های پژوهشی طلاب و مدارس علمیه است. پس شایسته است مرکز مدیریت با حمایت بیش از پیش از پژوهش با تجهیز مدارس به نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای پژوهشی، برای ارتقاء پژوهش اهتمام ورزد. برگزاری جشنواره علامه حلی^(ره) باعث ایجاد شور، نشاط، استعدادیابی و خودباوری در طلاب می‌گردد. از طلاب نیز انتظار می‌رود بیش از پیش به کسب تخصص و مهارت در زمینه پژوهش اهتمام ورزند و نویسندگی را به عنوان یک رسالت الهی مورد توجه قرار دهند.

قدرت تفکر و تولید علم، یکی از شاخصه‌های جامعه پیشرفته است. شخصی می‌تواند به شناسایی و حل مسائل و مشکلات در همه زمینه‌ها اقدام کند که خود، اهل تفکر و تحقیق است. رشد تفکر و عقلانیت در فرد و تبدیل شدن آن به یک فرهنگ، مرهون انجام پژوهش‌های دقیق، منطقی و اخلاقی است. روشمندی پژوهش‌های علمی، می‌تواند تا حدود بسیار زیادی، صحت و سلامت یک اثر علمی را تضمین کند؛ از این رو، روش‌شناسی در بحث پژوهش بسیار مهم است.

پژوهش زمانی که منجر به کشف یک حقیقت، پاسخ به یک سؤال و یا نظریه‌پردازی شود، در واقع، کاربردی می‌گردد و این امر نیازمند عقلانیت آزاد، رها شدن از تعصب‌های نابجا، رهایی از جمود و قشری‌گرایی است. خداوند در آیه ۱۷ و ۱۸ سوره مبارکه الزمر می‌فرماید: «فَبَشِّرْ عِبَادِ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ [...]». دین اسلام کسی را مسلمان واقعی می‌داند که در رسیدن به حقایق، از عقل و فکر خود استفاده کرده باشد. خدای تعالی به رسول مکرم اسلام، حضرت محمد(ص) می‌فرماید: به بندگانم، آن‌ها که سخن‌ها(ی حق و باطل) را می‌شنوند و سپس از نیکوترین آن پیروی می‌کنند، مژده بده. بشارت در این آیه، از آن کسانی است که حق را با تحقیق و بررسی می‌پذیرند.

بنابراین، می‌توان گفت که پرسش درباره آنچه را که نمی‌دانیم و به دنبال حقیقت بودن، آن چیزی است که قرآن کریم، ما را بدان سفارش نموده است. در حدیثی از معصوم علیه السلام، در رابطه با اهمیت سؤال این نکته ذکر شده که وقتی کسی سؤال می‌پرسد، حداقل ۴ نفر به رشد معرفتی و دینی می‌رسند: ۱- سوال کننده ۲- پاسخ دهنده ۳- مستمعین ۴- کسانی که بنیان آن جلسه گفتگو را بنا گذاشته‌اند.

به نظر می‌رسد کرسی‌های آزاد اندیشی و مناظرات با تحریک عقلانیت و ایجاد مسئله و دغدغه برای پژوهشگر، مجال مناسبی برای پژوهش‌های مؤثر ایجاد می‌نماید.

ضرورت تدوین نقشه راه پژوهش، در حوزه علمیه

در یادداشتی از خانم شیرین حسین آبادی
معاون پژوهش مدرسه علمیه نور الزهرا (س)

اصلی‌ترین وظایف حوزه‌های علمیه پرورش طلاب در زمینه تدریس، تبلیغ و تحقیق می‌باشد. مدیران مدارس علمیه و اساتید پژوهشگر می‌بایست از ابتدای امر، طلاب حوزه‌ها را بر این مهم گوشزد نموده و متذکر شوند. اما پژوهش در این میان از گستره‌ای افزون‌تر برخوردار است؛ چراکه یک مبلغ و مدرس واقعی، باید به راستی یک محقق نیز باشد. لازمه نهادینه ساختن فرهنگ پژوهش در میان طلاب مدارس علمیه، حضور اساتید و مدیرانی پژوهشگر در مدارس علمیه است.

آماده سازی طلاب برای دستیابی به پژوهش‌های نوین

عصر صفوی، عصر شکوفایی علم و دانش در ایران بوده است. علمای بزرگ و نامداری چون شیخ بهایی و ملاصدرا، میرداماد و... در این دوران می‌زیسته‌اند. اما این روند به تدریج از عصر قاجار تاکنون، سیری نزولی یافته و کمتر شاهد ظهور شخصیت‌هایی چنین بوده‌ایم. مطالعه زندگی این بزرگان، می‌تواند انگیزه خوبی را در طلاب ایجاد کند. برای آن که در عصر حاضر طلاب مدارس علمیه بتوانند در عرصه جهانی حضوری فعال داشته باشند، وجهانی بیندیشند، باید در تولید علوم اسلامی، تمام سعی و تلاش خود را به کار بندند.

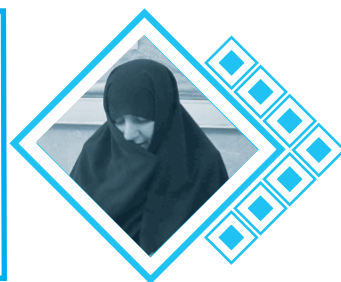
نقشه راه یا ایجاد تمدن اسلامی قوی

آشنایی با علوم جدید، از مهم‌ترین اقدامات و وظایف طلاب مدارس علمیه است. آموزش نقدانه علوم جدید، و ارائه مشاوره‌های تخصصی از جمله مهم‌ترین نیازها به شمار می‌رود. ایجاد کانون‌های علمی، راه‌اندازی نشریات علمی و برگزاری جشنواره‌های علمی چون جشنواره علامه حلی (ره)، برگزاری کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزش روش تحقیق و تربیت نیروی فعال، مستعد و علاقمند به مباحث پژوهشی، می‌تواند زمینه پویایی علمی مناسبی را ایجاد کند. ایجاد تمدن قدرتمند اسلامی جز بر مبنای تحقیقات علمی واقعی، دقیق و عمیق، محقق نخواهد شد؛ تحقیقاتی که بر اساس یک «نقشه راه» حساب شده سامان یابد.

هم‌دوشی آموزش و پژوهش در حوزه‌های علمی

در یادداشتی از خانم فائزه سادات خرمدند
معاون پژوهش مدرسه علمیه زهرا (س)

دنیای کنونی بر محور دانایی بنا شده است و آنچه کشوری را از کشور دیگر متمایز می‌نماید سطح دانش و بهره‌مندی از اندوخته‌های علمی و پژوهشی آن کشور است. بی‌تردید صاحبان قدرت و شکوه در جهان، آن‌هایی هستند که بر علم و دانش مجهزاند و می‌توانند آموخته‌های خود را به نحو شایسته در امور مربوط به زندگی، جاری و ساری نمایند. ناگفته پیداست هرچه اندوخته‌های علمی و دانش مدرن به کمک بشر بیاید و مسیر زندگی را با منطق علم و دانش شکل دهد، مسلماً آثار آن نه تنها در روند کنونی بلکه در آینده آنان نیز تأثیر شگرفی خواهد گذاشت. شاید به همین دلیل است که آموزه‌های دینی ما تأکیدی بسیار بر دانش‌اندوزی و فراگرفتن علم می‌نماید و جلوه انسان کامل را در کسب دانش و به کار بردن آن می‌داند. با این حال، از لحاظ دینی آنچه مقبول و مورد توجه تعالیم الهی است، علم همراه عدالت، معنویت و عقلانیت است. دانشی که مجهز به معنویت و عقلانیت باشد و در به کار بردن آن، عدالت لحاظ شود، حقیقتاً مورد تأیید دین است و آن دانش، بشر را به سوی انسان کامل سوق می‌دهد. همانگونه که در آیات قرآن و گفته‌های بزرگان به کرات به آن اشاره شده، هدف از خلقت انسان، رسیدن به قرب الی الله است که سهم عمده‌ای از این مسیر آموختن همراه تہذب و تزکیه انسانی است.

در بیان کسب علم و شیوه‌های دریافت مباحث علمی، می‌توان به روش‌های متعددی اشاره نمود. در میان متدلوژی‌های موجود، معمولاً آن روش مورد اقبال عمومی و تأیید محققان است که علاوه بر یادگیری، روش‌های حل مسأله نیز در آن لحاظ گردد. به عبارت دیگر، دانش آموز، دانشجو و یا طلبه، آن زمان در مسیر علم‌آموزی قرار می‌گیرند که خود قادر باشند علاوه بر کشف مسأله، روش حل آن و دستیابی به راه حل‌های مناسب را نیز پیدا نمایند. در حقیقت، چنانچه آموزش همراه با پژوهش قرار گیرد، آن زمان میتوان ادعا نمود که دانش‌آموختگان ما محققانی هستند که در هنگام بروز مسئله می‌توانند با استفاده از منابع معتبر و کتب مرجع، به حل مسئله دست یابند.

این موضوع در حال حاضر در قالب دروس مربوط به پژوهش و تربیت دانش‌آموختگان

پژوهش محور مطرح می‌شود؛ اما متأسفانه به دلیل الگوبرداری غلط حوزه از دانشگاه و استفاده از متدلوژی‌های آموزش محور، تربیت یافتگان مراکز علمی ما، افرادی صرفاً با اندوخته‌های نظری هستند که قادر نیستند از آن‌ها استفاده نمایند.

یکی از مهمترین مسائلی که نظام آموزش موجود در حوزه‌ها گریبانگیر آن است تأکید بر آموزش و انتقال مفاهیم توسط استاد و ارائه آن در قالب آزمون‌های کتبی و شفاهی و کسب نمره و رتبه تحصیلی است. اساسی‌ترین ایرادی که به روش آموزشی فعلی وارد است، فراموشی مطالب به دلیل حفظ و انباشت مطالب در ذهن است. در فرایند علم‌آموزی، گفتن، شنیدن و حفظ کردن مطالب، مانعی برای یادگیری، خلاقیت و نوآوری است. این شیوه یادگیری منجر به نتایج نامطلوبی همچون ناتوانی حوزه‌های علمیه در پاسخگویی به بعضی از چالش‌های موجود در جامعه است.

زمانی که طلاب به جای پژوهش در متون اصلی و کشف مطالب جدید، به استفاده از شرح‌ها، تلخیص‌ها و ترجمه‌های بی محتوای موجود روی می‌آورند تا نمره قبولی بگیرند، خلاقیت و کاوشگری، کاملاً کمرنگ شده و توان حوزه‌های علمیه زیر سؤال می‌رود. بهترین راه برای حل این مشکل، اجرای نظام «آموزش پژوهش محور است». برای رسیدن به این مهم، راه کارهای زیر پیشنهاد می‌شود:

۱- ساختار مراکز حوزوی باید به گونه‌ای بازسازی شود که اهتمام به پژوهش، در کنار آموزش قرار گیرد؛ طلبه از سال اول با القای پژوهش آشنا شود و به جای دغدغه امتحان و نمره، دغدغه ارائه آثار پژوهشی معتبر را داشته باشد؛

۲- باید زمان و فرصت کافی برای ایجاد انگیزه پژوهش و انجام آن در نظر گرفت. به دلیل ساختار آموزش محوری در حوزه‌های علمیه، طلاب زمان کافی برای انجام پژوهش‌های بنیادین ندارند و به دلیل نداشتن زمان کافی، از سایر مقالات و پایان نامه‌های نوشته شده، رونوشت می‌کنند و هیچ نوآوری در مقالات آن‌ها دیده نمی‌شود؛

۳- هر کدام از حوزه‌های علمیه، باید حداقل دو تا سه استاد پژوهشگر داشته باشند تا روش‌های پژوهشی را به طلاب آموزش دهند. آموزش مهارت‌های پژوهشی، یکی از مهم‌ترین خلأهای کنونی حوزه‌های علمیه است. استاد پژوهشگر باید هم از نظر محتوایی و هم از نظر روش‌های پژوهشی، طلاب را راهنمایی کند. در یکی دو سال اخیر سعی شده است تا طلاب روش‌های پژوهشی نوین را آموزش ببینند؛ ولی به خصوص در حوزه‌های علمیه خواهران، جای کار بسیار دارد.

«پژوهش» در متن آموزش معنیدار می‌کند

در یادداشتی از خانم سیده کبری قاسمی
معاون پژوهش مدرسه علمیه امام خمینی (ره) رباط کریم

آموزش حوزه‌های علمیه باید از نظامی پویا برخوردار باشد. پژوهش در بطن آموزش معنا پیدا می‌کند و آموزش سرمایه‌های علمی و زمینه‌های تحقیق و پژوهش را فراهم می‌سازد. امروزه در خلال آموزش به طور معمول کمبودهایی احساس می‌شود، یا سؤالاتی در ذهن طلاب بوجود می‌آید که باید با پژوهش کردن به آن‌ها پاسخ داد. از این رو، پژوهش گرچه در خلال آموزش بوجود می‌آید ولی نسبت به آموزش اصالت دارد و زیرساخت آن محسوب می‌شود؛ پژوهش غذای آموزش را تولید می‌کند. از این رو لازم است برای رسیدن به این مهم، نظام آموزش با پژوهش همراه و همدوش شود تا روح پژوهش بر آموزش در حوزه‌های علمیه حاکمیت پیدا کند. تا زمانی که برنامه‌های درسی حوزه‌ها، صرفاً آموزشی باشد، نمی‌توان از فراگیران، انتظار پژوهش‌گرایی داشته باشیم.

در این زمینه، امام صادق(ع) می‌فرماید: «العلم مقرون الی العمل فمن علم عمل و من عمل علم و العلم یهتف بالعمل فان اجابه و الا ارتحل عنه؛ علم با عمل همراه است. هر که به آنچه می‌داند عمل کند، به علم برتری دست می‌یابد و گر نه علم او کم محو می‌شود» (کافی، ج ۱ ص ۴۴).

همچنین مقام معظم رهبری(مدظله العالی) می‌فرمایند: «تحقیق، منبع تغذیه آموزش است. ما اگر تحقیق را جدی نگیریم، باز سال‌های متمادی بایستی چشم به منابع خارجی بدوزیم و منتظر بمانیم که یک نفر در یک گوشه دنیا تحقیقی بکند و ما از او و یا از آثار تألیفی بر اساس تحقیق او استفاده کنیم و آموزش بدهیم. این نمی‌شود؛ این وابستگی است؛ این همان ترجمه‌گرایی و عدم استقلال شخصیت علمی برای یک کشور است».

آموزش و یادگیری به عنوان یک فرهنگ متعالی باید در جامعه نهادینه شود تا بتوان در سایه این فرهنگ به اهداف علمی دست یافت؛ زیرا اگر آموزش در حوزه‌های علمیه به آموزش پژوهش محور تبدیل نشود، یادگیری فراگیران از متون و محتوای درسی به حداقل رسیده و پس از آزمون از حافظه آنان پاک می‌شود؛ در این صورت، سطح شناختی

فراگیران به مرحله بالای ارزش‌یابی نخواهد رسید و خودباوری و اعتماد به نفس آن‌ها تقویت نخواهد شد.

برنامه ریزی نظام آموزشی بر پایه پژوهش محوری

از جمله عواملی که می‌تواند عامل گسترش پژوهش در حوزه‌های علمی باشد، برنامه‌ریزی نظام آموزشی، در جهت آموزش پژوهش محور است. به همین منظور، باید برنامه‌ریزی متون درسی به صورتی باشد که دروس حوزوی با تحقیق و پژوهش همراه باشد. از این رو یکی از عوامل مهمی که موجب درگیرشدن طلاب با مسئله تحقیق و پژوهش می‌شود، توجه صاحب نظران و کارشناسان برنامه‌های درسی با برنامه‌ریزی دقیق به تلفیق آموزش و پژوهش در دروس حوزه برای کلیه پایه‌های تحصیلی بر اساس اهداف و نیاز هر پایه است. محتوای دروس آموزشی باید به گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که انگیزه به تحقیق و پژوهش را در طلاب برانگیزد. علاوه بر قراردادن مفاهیم کلی در هر درس، فعالیت‌های پژوهشی بعد از هر مبحث درسی مطرح شود و آن‌ها را به سمت و سوی تحقیق هدایت نماید.

توجه به آموزش اساتید جهت آموزش، پژوهش محوری

یکی دیگر از عوامل مهم، توجه به آموزش اساتید جهت آموزش پژوهش محور است. برای این کار لازم است اساتید حوزه‌ها، اصول تحقیق و نویسندگی را فرا گرفته و در آن مهارت پیدا کنند؛ چرا که در نظام آموزش پژوهش محور، به طور معمول معلم خود پژوهش‌گر است و نقش اساسی پژوهشی را به عهده دارد. با اجرایی شدن این روش، آگاهی فراگیران افزایش پیدا کرده و استعدادهای بالقوه آن‌ها به بالفعل تبدیل می‌شود. در آخر به برخی از فواید این روش اشاره می‌شود:

۱. موضوع درس بیشتر قابل فهم می‌شود؛
۲. فراموشی مطالب را به حداقل می‌رساند؛
۳. پیشرفت فراگیران را از سطوح ابتدایی دانش به سطوح بالا، ساده‌تر می‌کند؛
۴. برای تفکر عمیق، زمینه‌سازی می‌کند؛
۵. انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان را تقویت می‌کند؛
۶. حاصل پژوهش معلمان در این روش، جنبه کاربردی پیدا می‌کند.

مسأله پژوهش علمی در حوزه های علمی

در یادداشتی از خانم خدیجه حامدی
معاون پژوهش مدرسه علمیه الزهراء (س) و اوان

پژوهش علمی، فرایندی است که در تحقق فرضیه های ذهن خلاق بشر شکل می گیرد و در حوزه علوم دینی از ضرورتی انکار ناپذیر برخوردار است. در چند دهه اخیر، پژوهش و روش های آن، به ویژه در حوزه علوم انسانی، بیشتر مورد توجه اندیشمندان و پژوهشگران قرار گرفته است. اما نگاه کلان به پژوهش در حوزه های مختلف علوم در جامعه اسلامی ایران، نشان می دهد که این فرهنگ برخلاف آموزش، گسترش چندانی نیافته است. لیکن فارغ از نقاط ضعف در این زمینه، حرکت حوزه های علمیه خاهران، رو به رشد بوده و انتظار می رود با سرمایه گذاری در مطالعات گروهی و تدبیر در جهت ارائه این تحقیقات به سایر محققین، این رشد کامل گردد.

خلاقیت و نوآوری در پژوهش

مسأله خلاقیت در حوزه های علمیه خاهران، در ابعاد مختلف علمی-پژوهشی، می تواند نمایان شود. شاید بتوان گفت: شایع ترین آفت در عرصه پژوهش های حوزوی، موازی کاری و عدم عنایت لازم به خلاقیت و پردازش نظریه است. از جمله مؤلفه هایی که می بایست در این راستا مورد توجه محققین و پژوهشگران عرصه دین قرار بگیرد، برخورداری از بینش و بصیرت است. نظام اجتهادی فقه امامیه، همواره امکان بیان آراء و نظرات مخالف و به عبارتی، تضارب آراء را داشته است؛ چرا که عامل اساسی پویایی و انعطاف پذیری اسلام در مواجهه با تحولات و مسائل مستحدثه، همین تضارب آراء است.

آموزش و پژوهش در حوزه علمیه

با تامل در نظام آموزش حوزه های علمیه خاهران در می یابیم که متأسفانه، گفتن، شنیدن و حفظ کردن، ارکان یادگیری را تشکیل داده است. در نظام فعلی، رابطه استاد و شاگرد، رابطه ای صرفاً یک طرفه است. نظام حافظه محور، مانع بروز و ظهور خلاقیت است. به عبارت دیگر، باید در فرایند تدریس، فرصتی ایجاد شود تا فراگیران، نحوه یادگیری را تمرین کنند. خودیادگیری، خوداندیشی، خودباوری، اعتماد به نفس، خود ارزیابی، تفکر انتقادی و تفکر خلاق، نقطه عطف نگرش یادگیری بر اساس نظریه پژوهش محوری است.

یادداشت
اعضای گروه علمی

مهارت تفکر و تحقیق

در یادداشتی از خانم خدیجه جلالی
عضو گروه علمی جشنواره

«عَقِلُوا الْخَبَرَ إِذَا سَمِعْتُمُوهُ عَقْلَ رِعَابَةٍ لَا عَقْلَ رِوَايَةٍ فَإِنَّ رِوَاةَ الْعِلْمِ كَثِيرٌ وَ رُعَاتُهُ قَلِيلٌ»؛
وقتی مطلبی را می شنوید آن را تحلیل و جوانبش را بررسی کنید، نه این که فقط شنونده باشید
و به ذهن بسپارید. افرادی که مطلب را حفظ می کنند زیادند اما افرادی که مطالب را تحلیل
می کنند کم هستند (امیر المؤمنین (ع)، نهج البلاغه، حکمت ۹۸).

تمام تلاش هایی که برای آموزش صورت می گیرد به منظور حرکت دادن انسان به سوی کمال
و ایجاد زندگی مطابق با هدف خلقت است و این مقصود، نیازمند رشد قوای فکری و عقلانی
است. تفکر و تحقیق ابزار زندگی و حرکت به سوی کمال است. آموزشی موفق است که فضای
آن فضای تفکر و تحقیق باشد نه فضای روخوانی و حفظ متون. طالب علمی موفق است که
از ابتدای تحصیل به دنبال «تفکر و تحقیق» باشد. ذهنی که برای کشف حقیقت تلاش کرده
باشد وقتی وارد پژوهش می شود خود به خود به تمام زوایا و جوانب مطالب توجه خواهد کرد؛
زیرا در یک موقعیت مقایسه ای قرار گرفته است. محقق نسبت به موضوع و مسائل آن فکر کرده
و تشخیص هایی را به دست آورده است. وقتی پژوهش می کند؛ یعنی تشخیص خود را درباره
مطالب ارائه می دهد؛ بنابر این ناخود آگاه بین تشخیص محقق و یافته ها مقایسه انجام می شود و
این موقعیت سبب تمرکز و بالا رفتن دقت در دریافت مطالب و تفکر خلاق می گردد.

از آنجا که حوزه عهده دار فهم و تبیین و آموزش و تبلیغ دین است. محورهای اصلی و
پژوهش های اسلام شناسی در حوزه می بایست در حیطه نگرش و قانون اسلام و فرهنگ اسلام
باشد. در مرحله نگرش سازی، ابزارسازی و شناخت «قانون دین» مبتنی بر تفکر و تحقیق است
و در مرحله راهبردسازی «تخصصی کردن علم» مهم است که بتوان به سطح فهم استدلالی
از دین رسید. براین اساس در هر رشته ای برای رسیدن به اهداف آن نیازمند سه ابزار هستیم:

الف) شناخت کلان از آن علم؛ ب) شناخت زبان آن علم؛ ج) شناخت روش تحقیق و تفکر.

اجتناب از رویکرد تحقیق تحمیلی یا نمایشی

در سیستم آموزشی می بایست تحقیق و پژوهش، خمیر مایه اصلی و محوری باشد و از حافظه

محوری اجتناب کرد تا قدرت تحلیل مسایل و انجام پروژه‌های تحقیقاتی برای شناسایی نیازها، رفع کمبودها و آسیب شناسی مشکلات جامعه صورت پذیرد. می‌بایست تحقیق و پژوهش نقش هدایت‌گر و راهنمای فرهنگ در جهت اصلاح امور زندگی باشد.

مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) به ضرورت بازنگری جدی و علمی و توجه به جنبش نرم افزاری تأکید داشته‌اند؛ با عنایت به همین رویکرد معظم له، اساسی‌ترین اقدام برای ایجاد روحیه پژوهشی، ایجاد تحول اساسی و بنیادین و تخصصی کردن موضوعات است. مرحله دیگر، ساختار تخصصی موضوعات می‌باشد که برای رسیدن به فهم خلاق و مهارت در الگو سازی در برنامه‌های اجرایی اسلامی برای زندگی ظاهری و باطنی، باید به آن توجه نمود.

برخی پیشنهادات پژوهش:

- لزوم توجه به تحقیق و پژوهش در نظام ارزشیابی آموزشی؛
- جهت دهی و روشمند سازی پژوهش‌های کاربردی؛
- توجه به مهارت‌های تفکر و تحقیق و موضوع شناسی؛
- بستر سازی و غنی سازی تحقیق با تأکید بر تناسب موضوعات با نیازهای جامعه؛
- توانمند سازی و حمایت از محققان و پژوهشگران؛
- تعمق بخشی و پژوهش محوری در برنامه‌ریزی های علمی؛
- ارائه روش‌های سودمند و هدفمند و همسو با نیاز جامعه؛
- لزوم توجه به پژوهش گران و پشتوانه محکم مسئولین.

آیندهای روشن فرا روی جشنواره علامه حلی(ره)

ضمن تشکر از کلیه دست اندرکاران، امیدوارم جشنواره با توجه به مطالب مذکور، در آینده از غنای علمی ویژه برخوردار گردد؛ اما برای رونق بخشی به آن، سیاست‌گذاری برای رسیدن به وضعیت مطلوب و ایده‌ال، ضروری است. نکته اساسی این است که اکثر پژوهش‌ها، فیش برداری و تلخیص است نه تحلیل و تدقیق! این مهم‌ترین آسیب تحقیقات علمی می‌باشد؛ بنابه فرمایش آیه الله جوادی آملی: «این مسئله موجب رواج فرهنگ مصرف گرایی است نه کالبد شکافی».

در پژوهش‌ها، پابندی به روش‌های تحقیق کاربردی ضعیف است. از نقاط قوت آن، وجود منابع و محتوای دست اول و حضور اساتید است که با جهت دهی می‌توان در زمینه کاربردی کردن موضوعات گامی مؤثر برداشت. نکته دیگر اینکه نظام پژوهشی حوزه به مهندسی دقیق تری نیاز دارد تا بتواند همسو با تحولات علوم پیش رود؛ و إلا در صورت عدم بازآفرینی عقب خواهد ماند.

شان پژوهش، فرآیند تولید علم است

در یادداشتی از خانم ام البنین خالقیان
عضو گروه علمی جشنواره

ضمن تشکر و قدردانی از زحمات تمامی دست اندرکاران جشنواره علامه حلی، در ارزیابی اجمالی آثار ارسال شده به جشنواره که توسط اینجانب انجام گرفت، غالباً آثار از حیث محتوا، ضعیف و از سبک و ساختار و غنای محتوا و خلاقیت و نوآوری، کم بهره به نظر می‌رسید و ردپای نویسنده و قلم وی در آثارش کمتر دیده می‌شد. اگر چه مقالات ساختار ظاهری آثار معمولاً رعایت شده بود، ولیکن غالباً محتوایی علمی نداشته و ضوابط دقیق در نوشتن هیچکدام از موارد مذکور رعایت نشده بود. علی‌رغم وجود چنین وضعیتی، مقالاتی هم دیده می‌شد که علاوه بر اینکه از ساختار و انسجام مطالب و چارچوب محتوایی خوبی برخوردار بودند و از منابع متعدد و غنی، کاملاً مرتبط و دست اول استفاده شده بود، تحلیل‌ها، نظریات و نقدهای نویسنده نیز مشهود و قابل تحسین بود.

آثار ارسال شده به جشنواره، غالباً مقاله و پایان نامه بود که غالباً به روش کتابخانه‌ای تدوین شده بود. با توجه به اینکه موضوعات پیشنهادی جشنواره، قابلیت تحقیق پیمایشی و پژوهش‌های میدانی را داشت، ولی عملاً تحقیقاتی که بر اساس روش میدانی انجام شده باشد، کمتر به چشم می‌خورد.

بنابراین، اگر انتظار می‌رود تحقیقات طلاب، جدید و کاربردی باشد و در جهت بهینه کردن وضعیت موجود اجتماع بتوان از نتایج آن‌ها بهره برد، باید طلاب از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی، با روش تحقیق میدانی و تجزیه و تحلیل آماری آشنا شوند و انگیزه پیدا کنند تا به چنین تحقیقاتی که البته بسیار پر زحمت نیز هستند اقبال نشان دهند.

با توجه به بسته بودن فضای نوآوری، نظریه پردازی و نقد، هنوز روش علمی تحقیق، لااقل در حوزه علوم اسلامی، منتج و کاربردی نشده و برای تشخیص اینکه چه چیزی نوآوری است و کدام نظریه است و کدام نقد علمی، معیار مشخصی وجود ندارد.

در میان آثار رسیده به جشنواره علامه حلی برخی مقالات ارزشمند که دارای موضوعات کاربردی و به روز و درصدد پاسخگویی به نیازهای جامعه و شبهات مطرح در جامعه تدوین

شده بود، نیز به چشم می‌خورد که نشان دهنده، هوشیاری و دغدغه‌مداری طلاب می‌باشد. غالب آثار ارسالی به جشنواره، در حد آثار علمی-پژوهشی و یا علمی ترویجی نبود. از این رو، برگزاری کلاس‌های روش تحقیق و آشنایی طلاب با شیوه‌های استاندارد مقاله‌نویسی و تولید آثار علمی، ضروری است، چرا که شأن پژوهش، فرآیند تولید علم است، برخلاف بسط اطلاعات دیگران که توسعه است نه پژوهش.

اگر چه شاهد تلاش‌های بسیاری برای برگزاری این جشنواره هستیم و نسبت به سال‌های گذشته روند رو به رشد آن مشهود است، ولی باید گفت این جشنواره در مقایسه با جشنواره‌هایی که وجهه فرا ملی دارند، مسلماً قابل رقابت نمی‌باشند، با این حال در مقایسه با جشنواره‌های داخلی هم تراز از حیث وسعت، در رقابت است و در حدی متوسط قرار دارد.

از طلاب و پژوهشگران انتظار می‌رود، با بالا بردن توان و دانش و مهارت خود و آشنا شدن با روش‌های تحقیق و با انتخاب موضوعات نو، بدیع و غیرتکراری و همسو با نیاز جامعه و با بهره‌مندی از منابع غنی، متعدد، اصیل، دست اول و کاملاً مرتبط، به جمع‌آوری اطلاعات پرداخته و با رعایت اخلاق حرفه‌ای پژوهش و با حوصله و دقت، مراحل تحقیق را طی نمایند. در این راستا لازم است از ساده‌انگاری و شتاب‌زدگی در تحقیقات و پژوهش‌های خود، دوری نموده و امانتداری لازم را مراعات و مستند سازی کنند. مرعوب اسم‌ها و رسم‌ها نشوند تا بتوانند مطالب را نقد و تحلیل کنند. سئوالات اصلی و فرعی را به درستی طراحی نمایند. منبع‌شناسی دقیق داشته باشند و مطالب را مستند و متقن بیان کنند. از خرافات و تعصبات خانوادگی، فرقه‌ای، صنفی، سیاسی و نژادی دوری نمایند. با استفاده از حس کنجکاوی، تجارب، دانش و وقایع زندگی روزمره خود، و با مشاوره با متخصصان مجرب و مراجعه به منابع و مقالات تخصصی و منابع الکترونیکی و ... موضوعی نو، کاربردی، غیر تکراری و دارای اولویت و اهمیت را انتخاب نمایند و اندیشه‌های خود را در موضوعات کلی به سؤال تبدیل نمایند و سپس به اصلاح و ویرایش آن‌ها پرداخته و به مسأله تحقیق دست پیدا کنند و تحقیقی مسأله محور را پی ریزی کنند.

در این راستا، تعیین طرح دقیق، عنوان مناسب، پیشینه سازی مسأله، فرضیه یابی و روش‌شناسی مسأله مورد انتظار است. باشد تا بتوانند اثری دارای نوآوری در شیوه و سبک و محتوا داشته باشند. نظریه‌ای را به بار بنشانند، به گسترش دانش کمک کرد، و پاسخ‌گویی مسائل جامعه و شبهات آن باشند و به نحوی از انحاء به تولید علم بپردازند.

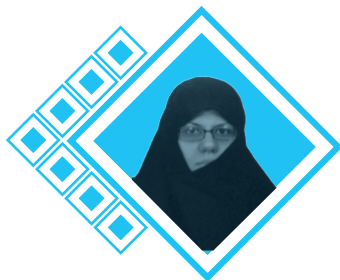
جشنواره علامه حلی^(ره) و ضرورت های پیش رو

در یادداشتی از خانم زهرا امی
عضو گروه علمی جشنواره

برگزاری جشنواره استانی علامه حلی(ره)، حرکت میمون و مبارکی است که اکنون، حوزه علمیه تهران، علی رغم ضعف ها و کاستی های موجود، از ثمرات آن بهره مند گردیده است. با این وصف، چند نکته در رابطه با آثار ارسال شده به دبیرخانه جشنواره، قابل ذکر است:

۱. تنوع در به کارگیری انواع روش های تحقیق، چندان به چشم نمی آید. به طور طبیعی، روش کتابخانه ای، رایج ترین روش تحقیق در علوم انسانی به شمار می آید و آثار پنجمین جشنواره علامه حلی نیز عمدتاً بر مبنای همین روش سامان یافته بودند.
۲. متأسفانه غالب آثار بر اساس یک مسئله، حل مشکل و با رویکردی کاربردی نبوده است. غالباً آثار با موضوعاتی تکراری و محدود به مسائل فردی و محلی بوده است.
- ۳- تخصصی شدن و محوربندی کردن پژوهش ها از نظر محتوا و ساختار و نیز سطح بندی کردن شرکت کنندگان بر عمق پژوهش ها می افزاید. حرکت به سمت تخصصی شدن موضوعات و تفکیک تنوع شرکت کنندگان، یکی از ضرورت های پیش روی جشنواره است.
۴. اهداف جشنواره، در عمل با ابهام هایی مواجه است. به طور مثال، هنوز کاملاً روشن نیست که این جشنواره به دنبال نوآوری است یا به دنبال ایجاد انگیزه یا هر دو! مسلماً، ارزیابی و داوری نهایی آثار بر اساس هر کدام از این سه مورد، متفاوت خواهد بود و فرم های ویژه ارزیابی نیز با مؤلفه ها و اولویت های متفاوتی تهیه خواهد شد.
۵. انتظار می رود طلاب به ویژه پایه های چهارم به بالا با اخلاق پژوهش آشنا شده و از نقل قول از آثار دیگران، بدون ذکر منبع پرهیز کنند. اما متأسفانه هنوز در برخی موارد مشاهده می کنیم که التزام اخلاقی کافی به این مهم رعایت نمی شود؛
۶. از طریق تشویق طلاب به مطالعه کتب غیر درسی، آشنایی با چالش های فکری- اعتقادی جوانان، تواضع علمی و دوری از دگماتیسم و جزم گرایی، آشنایی با روش های مختلف حل مسئله، آشنایی با مهارت های تفکر انتقادی و تفکر خلاق، بالا بردن توانمندی های فردی از طریق حضور در کارگاه های پژوهش و... می توان مسیر پیشرفت پژوهشی را فراهم آورد.

جشنواره علامه حلی^(ره) و رونق فضای علمی در حوزه های علمی

در یادداشتی از خانم فاطمه فلاح

عضو گروه علمی جشنواره ها

جشنواره علامه حلی (ره) یک از مجامع علمی است که می تواند به روحیه تتبع و پژوهش کمک کرده و سبب ایجاد زمینه هایی مناسب برای شکوفایی استعدادها، برانگیختن خلاقیت علمی طلاب و بهره گیری از توانمندی ایشان در تقویت و تحقق فضای علمی و بالتبع، تقویت و تحکیم حوزه های علمی شود. در مورد کیفیت آثار باید گفت آثار ارسالی از حیث محتوا متفاوت بودند، اما آنچه بنده ارزیابی کردم عمدتاً متوسط رو به ضعیف بود که حتی در برخی موارد، خصوصاً مقالات، شیوه نگارش رعایت نشده بود؛ هر چند روش مندی را در تحقیقات پایانی بیشتر شاهد بودیم. اکثر آثار جمع بندی بود و نوآوری خاصی در آن ها مشاهده نشد که این مساله شاید به خاطر سطح تحصیلات شرکت کنندگان که اغلب سطح ۲ بودند، می باشد. از نظر استفاده از موضوعات کاربردی و بروز، رشد قابل ملاحظه ای دیده می شود که البته این مساله ناشی از این است که دست طلاب برای ارسال آثار با هر موضوعی باز گذاشته شده است.

با مطالعه آثار ارسالی عمده ضعف را در نگارش متن و بازنویسی متون توسط خود نویسندگان و نداشتن آشنایی با شیوه مقاله نویسی یافتیم. مدارس علمیه می توانند با تشکیل انجمن های علمی و فعال نگاه داشتن آن ها، برگزاری کرسی های آزاداندیشی، آموزش مهارت های جانبی همچون روش تحقیق، نویسندگی و فیش برداری به این مهم کمک کنند. طلاب نیز با تفکر و طرح سوال و تبدیل آن به موضوعات پژوهشی و شرکت در انجمن های علمی و حضور در کارگاه های آموزشی و پژوهشی و مطالعه آثار فاخر می توانند انتظار به حق رهبر معظم انقلاب مبنی بر منطبق کردن خودمان و تلاش و فعالیت علمی مان را با نیازهای جامعه، جامه عمل بپوشانند.

به نظر می رسد برای ایجاد انگیزه در بین طلاب علاوه بر اهدای جوایز و تجلیل از محققین با وزارت علوم هماهنگی شود که برای مقالات برگزیده درجه علمی تعیین گردد تا نویسندگان بتوانند از ثمره علمی خود در دانشگاه ها و ادامه تحصیلات بهره مند شوند.

جشنواره علامه حلی (ره): تجلی جنبش علمی در حوزه علمیه تهران

در یادداشتی از خانم فاطمه محمد
عضو گروه علمی جشنواره

آثار متعددی که در جریان ارزیابی از نظر گذشت، با عناوینی علمی و بعضاً بدیع و نوآورانه ارائه شده بودند که گویای علاقمندی طلاب جوان به مهم‌ترین مسائل علمی و چالش‌های روز بود؛ اما متأسفانه محتوای آثار در بیشتر موارد، توسط خود نویسنده، پرورانه نشده بود. البته، با وجود پابندی طلاب به رعایت شئونات ظاهری تحقیق، اما اکثر آثار با فقدان ساختار منطقی در محتوای متن و ضعف عبارت‌پردازی توسط مؤلف، مواجه بوده است. طلاب جوان و متفکر ما در کنار بعد نظری و علمی، باید همواره سعی نمایند تا در ابعاد عملی و پاسخگویی به مسائل روز توانمند گردند؛ لذا تشویق و ترغیب ایشان، و استعانت‌شان در راه تحقیق و پژوهش، از تکالیفی است که بر عهده مسئولان و متولیان پژوهش در حوزه‌های علمیه است. برگزاری همایش‌ها و جشنواره‌های علمی پرباری چون جشنواره علامه حلی (ره)، می‌تواند در فراهم آوردن زمینه‌های رشد علمی طلاب، بسیار مؤثر باشد. بطور کلی، با توجه به ارزیابی‌های انجام شده، می‌توان اعلام داشت که سطح علمی مقالات، تحقیقات پایانی و پایان‌نامه‌ها، که به مرحله ارزیابی تفصیلی راه یافته بودند، پربار و مطمئن نظر بوده و حتی می‌توان اذعان داشت که سطح علمی آثار برگزیده، قابل رقابت با مقالات و تحقیقات سطح بالا در دیگر مراکز علمی کشور است؛ اما جای بسی تأسف و تأثر است که به طور معمول، طلاب ما از قلم فرسایی هراسان هستند و صرفاً به نقل اقوال و آراء دیگران بسنده می‌کنند.

به این ترتیب، از آنجا که نام و آوازه جشنواره علامه حلی (ره) فراگیر شده و طلاب اهل فکر و خوش ذوق را به رقابتی علمی فرا می‌خواند، برماست که با توجه به نیازسنجی جامعه در وهله اول و سپس نیازسنجی طلاب در مسائل مبتلابه روز، به تداوم چنین محافلی همت گماریم. «نقد» و تلاش برای «ارائه نوآوری در موضوع تحقیق» دو موضوع بسیار پر اهمیتی هستند که زمینه تولید علم را فراهم می‌آورند؛ مع‌الأسف، این دو موضوع بسیار مهم، در میان طلاب مدارس علمیه، چندان مورد توجه قرار نگرفته است.

تحقیقات علمی پایه و اساس تدریس و تبلیغ است

در یادداشتی از خانم خدیجه حاجی نصیری
عضو گروه علمی جشنواره‌ها

قبل از هر چیز از مسئولین و دست اندرکاران جشنواره علامه حلی (ره) به مناسبت برپایی و احیای تحقیق و پژوهش در مدارس علمیه، تشکر و قدردانی می‌کنم. برپایی جشنواره‌های علمی، می‌تواند در ایجاد روحیه تحقیق و پژوهش در طلاب مؤثر واقع شود و با اهدای جوایز، آنان را در این امر مهم تشویق و ترغیب نماید؛ اما برای هرچه پربار شدن جشنواره علامه حلی (ره)، در این زمینه نکات و پیشنهادهایی را مطرح می‌نمایم:

۱. آثار ارسالی، از نظر کمی قابل توجه می‌باشد؛ اما از نظر کیفی و محتوای علمی، در سطح متوسطی قرار دارد.

۲. معمولاً آثار ارسالی به دبیرخانه توصیفی و گردآوری بوده و تنها معدودی از آن‌ها از ارزش علمی-پژوهشی برخوردار بودند.

۳. آثار از سطوح مختلف طلاب پذیرفته می‌شود؛ در صورتی که می‌بایست از هم تفکیک شده و معیارهای سنجش از لحاظ کیفی، نسبت به سطوح مورد نظر، رتبه‌بندی و تدوین شود.

۴. عمده آثار، تکراری و موضوع محور بودند در حالی که انتظار می‌رود آثار ارسالی به جشنواره، مسئله محور و کاربردی باشند.

۵. غالب خروجی حوزه‌های علمیه، مبلغ و مدرس هستند و کمتر طلبه‌ای در وادی تحقیق وارد می‌شود در حالی که پایه و بنیان تبلیغ و تدریس، تحقیق است؛ روح تحقیق باید در حوزه‌های علمیه تقویت شود.

۶. باید روش‌های صحیح تحقیق علمی به طلاب آموزش داده شود. معاونین پژوهش مدارس علمیه نیز باید خود، محقق باشند.

۷. پالایش اولیه آثار باید در خود مدارس انجام شود و آثار برگزیده به جشنواره ارسال گردد تا هم در هزینه و هم در وقت صرفه‌جویی گردد.

۸. موضوع آثار ارسالی، از پویایی مناسبی برخوردار نیست. اکثر آثاری که فرستاده می‌شود، آثاری است که قبلاً روی آن‌ها کار شده است.

لزوم، همویی جشنواره علامه علی (ره) بانیان علمی

در یادداشتی از خانم فاطمه سروی
عضو گروه علمی جشنواره‌ها

با توجه به ضرورت‌های جامعه علمی و نیاز به تولید علم و نظریات کاربردی، تلاش برای غنی‌سازی محتوای آثار پژوهشی طلاب در جشنواره علامه علی (ره) از ضروریات محسوب می‌شود. همین امر زمینه‌ای می‌شود تا طلاب پژوهشگر رویکردی محتوایی به پژوهش داشته باشند و ثمره این نگاه منجر به آن می‌شود که هرچه بیشتر به موضوعاتی که جنبه کاربردی بیشتری دارد و از سویی مناسب با نیاز جامعه و منطبق با مسائل روز است پرداخته و در نتیجه در اولیت کار پژوهشی قرار گرفته و با درایت از تکراری بودن و غیر کارآمد بودن بسیاری از موضوعات تحقیقی اجتناب شود.

برای نیل به این هدف، پیشنهاد می‌شود طلاب خلاق را شناسایی کرده و جهت آموزش آن‌ها از اساتید مجرب پژوهشی استفاده کند. حضور طلاب، استقبال از ایده و افکار نو، آشنایی با مؤسسات پژوهشی و مجلات معتبر در حوزه دین و برگزاری جشنواره‌های علمی پژوهشی، آینده‌ای درخشان برای حوزویان رقم زده و همانگونه که رهبر فرزانه فرمودند، تحقیق و پژوهش که نیاز حوزه‌های علمیه است هرچه پر بارتر در صحنه رقابت علمی تحقیقی وارد بشود، از طلاب گرانقدر انتظار می‌رود به فرمایش قرآن و سیره اهل بیت و در راستای امر و ولایت، جهت احیای امر دین علم و آموزه‌های خود را با پژوهش و تحقیق غنا و دوام بخشیده و نوآوری و بروز رسانی، زبان قابل فهم، نیاز سنجی جامعه و پیام رسانی جهانی را در اولویت علم آموزی قرار بدهند؛ همان گونه که رسالت دین اسلام، رسالتی جهانی است.

برای نیل به این هدف، توجه به چند نکته ضروری است:

۱- اساتید محترم پژوهش، از کیفیت جشنواره و ضوابط و دستورالعمل‌های لازم، آگاهی کافی داشته باشند؛ ۲- برخی موضوعات ضروری، کارشناسی شده و به عنوان موضوعات پیشنهادی به طلاب علاقه‌مند ارائه شود؛ ۳- برگزاری کلاس‌های روش تحقیق، دقیقاً در راستای اهداف جشنواره با استفاده از اساتید مجرب، از ضروریات است؛ ۴- توجه به طلاب پژوهشگر، جهت ارسال تحقیقات کلاسی، با رعایت اخلاق علمی و اصول پژوهشی.

جشنواره علامه حلی^(ره) زمینه احیاء سنت تحقیق و نویندگی

در مدارس علمیه

در یادداشتی از خانم کبری فرجی

عضو گروه علمی جشنواره‌ها

ضرورت برگزاری جشنواره‌های علمی و کاربرد آن‌ها

برگزاری جشنواره‌های علمی معمولاً با هدف آزمون میزان توانمندی‌های علمی شرکت‌کنندگان و همچنین میزان توفیق برنامه‌ریزان در برنامه‌های طراحی شده در حوزه مربوطه است. قاعداً معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه برادران و خواهران استان تهران، با همین هدف مهم، جشنواره را پیش می‌برد. اما لازم است پس از برگزاری جشنواره، به تحلیل ساختار موضوع و محتوای آثار پرداخته شود تا بتوان وضعیت فعلی را نسبت به وضعیت قبلی ارزیابی کرد و میزان پیشرفت فعالیت‌های مدنظر را سنجید و با آسیب‌شناسی فعالیت‌ها، نواقص آن را برطرف نمود.

ساختار و کیفیت آثار ارسالی به پنجمین جشنواره

آثار ارسالی از بُعد ساختاری از قوت لازم برخوردار نبود. از بُعد محتوایی نیز می‌توان گفت: توجه به مسائل جدید، گستره موضوع تحقیق و توجه به کاربردی و نو بودن موضوع، تحلیل و تبیین و نقد منطقی و روشمند، ارائه استدلال‌های مناسب و قوی و ارائه دستاوردهای مشخص، در آثار ارسالی، قابل توجه نبود. با توجه به اینکه عمده آثار از نوع تحقیقات کتابخانه‌ای است و به گردآوری مطالب از منابع و متون پرداخته شده، از روش تحقیق خاصی بهره نبرده است. در برخی آثار عدم رعایت اخلاق پژوهشی، عدم استفاده از منابع متعدد و متقن، عدم استفاده از روش‌های جدید و یا حداقل صحیح ارجاع دهی، عدم انسجام منطقی و ارتباط منطقی اجزای مقاله با یکدیگر نشانگر ناآگاهی و یا عدم بهره‌گیری طلاب از روش‌های مختلف تحقیق می‌باشد. علی‌رغم ضعف‌هایی که در ساختار و محتوا دیده می‌شد، به طور کلی موضوعات از تنوع خوبی برخوردار بود. اما به دلیل عدم رعایت شیوه‌های صحیح تحقیق، دستاورد خاصی را به دنبال نداشته است.

جشنواره علامه حلی (ره) در قیاس با سایر جشنواره‌ها

جشنواره علامه حلی (ره)، سیر ارتقایی خوبی را طی این چند سال داشته است و ان شاء الله در آینده نیز با افق دید وسیع مسئولان و جدیت آن‌ها در این کار، از توفیقات بیشتری برخوردار خواهد بود؛ اما لازمه این امر توجه به چند نکته است:

الف - معمولاً «پژوهش» در مدارس علمیه، در قیاس با «آموزش»، دچار بی مهری و برخی نگاه‌های نادرست شده است. رواج و احیاء مجدد سنت و فرهنگ تحقیق در حوزه‌های علمیه، مستلزم ضروری دانستن این سنت، از بالاترین سطوح حوزه تا طلاب مدارس علمیه است؛ اساتید مدارس علمیه، باید با تقویت روحیه پژوهشی در خود و طلاب، نخستین سنگ بنای شکل‌گیری پژوهش‌های علمی را ایجاد کنند. ب - اساتید مدارس علمیه نیز باید از طرقی به انجام فعالیت‌های علمی و تولید آثار پژوهشی، مبادرت ورزند. ج - جشنواره علامه حلی (ره) در سطح مدارس علمیه خاوران و برادران کاملاً شناخته شده است و از جایگاه نسبتاً خوبی برخوردار است؛ اما پس از گذشت چند سال از برگزاری آن در سطح مدارس علمیه و طی مراحل اولیه و احیاناً رفع نواقص احتمالی، بهتر است جشنواره با مشارکت چند نهاد علمی و آموزشی دیگر برگزار شود تا سطح علمی جشنواره علامه حلی (ره) با جشنواره‌های سایر نهادهای آموزشی مقایسه و ارزیابی شود.

توجه به معنویات، در کنار مسائل علمی و توجه به مشکلات جامعه

راحت طلبی، روزمره‌گی، مدرک‌گرایی، سطحی‌نگری و عدم توجه کافی به معنویات، از جمله آسیب‌ها و آفات است که ممکن است طالب علم را دچار مشکل کند. از این‌رو، توجه جدی به مسائل معنوی و علمی و توجه دادن طلاب به مسائل اساسی و مشکلات واقعی در حوزه‌های مختلف، از مهم‌ترین وظایف مسئولان، مدیران و اساتید حوزه‌های علمیه است.

ارتقاء مهارت نویسنده

نویسنده‌گی یک مهارت است که دستیابی و پیشرفت در آن نیاز به فراگیری خرده مهارت‌هایی دارد. مهارت تندخوانی و مهارت نحوه استفاده از کتاب‌ها و منابع دیجیتال، از جمله این مهارت‌ها است. ارائه واحدهای درسی و برگزاری کارگاه‌های مهارت نویسنده‌گی در همان سال‌های ابتدایی تحصیل در مدارس علمیه، می‌تواند بسیار راه‌گشا باشد.

در این راستا پیشنهادات دیگری نیز ارائه می‌شود: آموزش مکاتبه‌ای مقاله نویسی؛ راه‌اندازی صدای پژوهش جهت پاسخگویی به سوالات پژوهشگران؛ راه‌اندازی نشریه پژوهشی در سطح مدارس جهت انتشار مقالات اساتید و طلاب؛ راه‌اندازی مدرسه پژوهش که در ایام تعطیلات دوره‌های روش تحقیق در آن‌ها برگزار گردد؛ تشکیل تیم‌های پژوهشی و انجام تحقیقات میدانی به منظور بررسی مسائل و موضوعات مبتلا به حوزه‌ها و اتخاذ تصمیم و برنامه‌ریزی بر مبنای آن‌ها؛ طراحی برنامه مستمر تحقیقاتی در کنار سایر برنامه‌های درسی طلاب.

آمار برتر
خواهران

نام پژوهشگر: خانم فاطمه بیرامی
مدرسۀ علمیه: مدرسۀ علمیه بانو امین
گرایش علمی: علوم انسانی (مرتبط با حوزه دین)
رتبه: دوم
امتیاز: ۸۵
سطح: دو

بررسی اشارات قرآنی و روایی در شعر مهدوی انقلاب اسلامی

چکیده

مسئله مهدویت همزمان با آغاز شعر پارسی، به شکل پراکنده و غالباً با قرائت اهل تسنن، در آثار منظوم وجود داشته است. این موضوع با تأسیس صفویه و با رنگ و بوی شیعی قوت می‌گیرد. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، با توجه به رویکرد انقلاب و امام به مهدویت و همچنین تحت تأثیر اندیشمندانی نظیر مطهری و شریعتی، قرائتی متفاوت با گذشته، از انتظار و مهدویت در جامعه مطرح شد و شعرا نیز مثل سایر آحاد جامعه تحت تأثیر این فضا، دست به آفرینش مضامینی متفاوت با گذشته زدند. شاعران با بهره‌گیری از آیات و روایات، جریان تازه‌ای از شعر مهدوی را ایجاد کردند. مولودیه‌ها، اشعار فراق و انتظار و سرانجام اشعار عدالتخواهانه و ترسیم مدینه فاضله‌ی مهدوی، سه حوزه‌ی اصلی شعر مهدوی انقلاب اسلامی را تشکیل می‌دهند.

یادداشت

شعر مهدوی از دیرباز در ادبیات فارسی ظهور و بروز داشته است و شاعران فارسی‌گو اعم از شیعه و سنی این موضوع را به صورت آشکار یا مستعار در اشعار خود منعکس کرده‌اند. در ادبیات انقلاب اسلامی نیز شعر مهدوی به خاطر تحول اندیشگی یا فرهنگی ادبیات جایگاه ویژه‌ای یافت و شاعرانی که در فضای انقلاب تنفس کرده‌اند تأثیری مستقیم و غیرمستقیم از آن پذیرفته‌اند. این پژوهش بر آن بود که اشارات قرآنی و روایی و همچنین پشتوانه معرفتی و فکری شعر مهدوی عصر انقلاب را واکاوی کند. جشنواره علامه حلی (ره) طلاب را دعوت می‌کند که گام‌های بلندتری در زمینه پژوهش و رفع ابهامات ذهنی خود برداشته و از طلاب جهت ارتقاء سطح علمی خود دعوت می‌نماید و در واقع به طلاب امیدی می‌دهد که شروعی باشد برای کارهای پژوهشی بزرگتر. جای امثال علامه حلی‌ها در بین طلاب خالی است و امید داریم که این جشنواره بتواند کاری کند که طلاب در حدی بتوانند در مسیر علامه‌ها قدم بردارند.

نام پژوهشگر: خانم مریم خلیل دخت
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه حضرت زینب (س) شاهد تهران
گرایش علمی: فقه و حقوق اسلامی
رتبه: سوم
سطح: دو
امتیاز: ۸۱,۷۵

بررسی مقایسه‌ای تبعیض (عقیده و مذہب، جنس) در حقوق بشر و قوانین کیفری اسلام (حدود و قصاص، دیات)

چکیده

با نگاهی به قوانین کیفری اسلام و مقایسه با آن حقوق بشر، متوجه تفاوت‌هایی بین مسلمان و غیرمسلمان و مرد و زن می‌شویم اما عاملی که باعث به وجود آمدن این تفاوت بین مسلمان و غیرمسلمان شده است، کرامتی است که اسلام برای انسان‌ها قائل است. با بررسی اهداف مجازات‌ها در اسلام و غرب، درخواست می‌یافت که اسلام در پیش‌بینی مجازات‌ها به همه ابعاد آن‌ها توجه کرده است، در صورتیکه، این قوانین هزار و چهارصد سال پیش، وضع شده‌اند. وقتی شبهه تبعیض بین زن و مرد را در قوانین کیفری اسلام، همراه با مبانی اسلامی و غربی، مورد مقایسه و بررسی قرار می‌دهیم، متوجه می‌شویم که این تفاوت‌ها بر اساس حکمت‌های واقعی است و نمی‌توان نام این تفاوت را تبعیض گذاشت.

یادداشت

برخود لازم می‌دانم که از بنیاد پژوهش مرکز مدیریت خواهران به جهت برگزاری این قبیل جشنواره‌ها تشکر نمایم؛ چرا که نفس برگزاری چنین جشنواره‌هایی، فرصتی است تا پژوهش‌های طلبه‌ها مورد مطالعه و بررسی قرار گیرند و زحمات آن‌ها فقط با یک دفاعیه پایان نپذیرد. همچنین باید این نکته را هم متذکر شد که طلبه‌ها برای نوشتن پژوهش‌هایی با موضوع حقوقی، فقهی و سایر موضوعاتی که کتابخانه‌های حوزوی از آن غنی نیستند، مجبور به استفاده از کتابخانه‌های دیگر هستند که جامع‌ترین آن‌ها کتابخانه ملی است ولی متأسفانه این کتابخانه طلبه‌های سطح دو را به سختی عضو می‌کند که همین موضوع دسترسی به کتابهای غنی را برای طلاب پژوهشگر دشوار می‌سازد و به نظر حقیر، همین دسترسی سخت به منابع، از جمله موانع مهم برای پژوهش طلاب به شمار می‌رود.

نام پژوهشگر: خانم مرضیه آسیابان	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه مشکات اندیشه	
گرایش علمی: فقه و حقوق اسلامی	
رتبه: سوم	سطح: دو
امتیاز: ۸۰,۵	

بررسی تطبیقی کنوانسیون حقوق کودک با میثاق حقوق کودک در اسلام

چکیده

سوال اصلی رساله پیش رو این است که آیا می توان میثاق حقوق کودک در اسلام را گام مؤثری در حمایت از کودکان مسلمان و ارتقاء وضعیت آنان تلقی کرد؟ نخست سیر تهیه و تدوین کنوانسیون حقوق کودک، مفاد آن، حق شرط کشورهای اسلامی بر کنوانسیون و زمینه و نحوه شکل گیری میثاق و مفاد آن مورد توجه قرار گرفته است و سپس تعریف کودک، اصول عدم تبعیض، منافع عالیه کودک، حق حیات، احترام به دیدگاه های کودک و سازوکارهای اجرایی و نظارتی در کنوانسیون و میثاق مورد بررسی تطبیقی قرار گرفته است. در پایان نیز اشکالات وارد بر کنوانسیون حقوق کودک و میثاق حقوق کودک در اسلام مطرح و پیشنهادهائی در جهت نزدیک شدن بیشتر میثاق به دیدگاه های اسلام و رفع بعضی نواقص آن، ارائه شده است.

یادداشت

بسیاری از نیازهای فکری و فرهنگی جامعه اسلامی باید از حوزه علمیه تأمین و به جامعه تزریق شود. متأسفانه حوزه تاکنون نتوانسته به نحو مطلوبی این نیاز را پاسخ دهد درحالی که یکی از مطالبات اصلی مقام معظم رهبری از حوزه و حوزیان این مطلب است. جشنواره علامه حلی (ره) فضایی برای عرضه توانایی علمی و پژوهشی طلاب فراهم کرده است و ترویج و فرهنگ سازی امر پژوهش، فعال سازی حوزویان و طلاب جوان، شناسایی بضاعت حوزه در جریان آزمایشی و تمرینی تولید دانش، شناسایی استعداد های فعال در این عرصه، و تقدیر از طلاب جوان فعال در امر پژوهش از رویکردهای مهم برگزاری این جشنواره بوده است. براساس این رسالت و رویکرد، شایسته است که متولیان جشنواره با اهتمام جدی مسائل مورد نیاز جامعه در عرصه های علوم اسلامی و انسانی و موضوعات فرهنگی را رصد نمایند و با سمت و سو دادن به پژوهش های حوزویان و طلاب در فعال کردن پاسخگویی به نیازهای دینی جامعه نقش آفرینی کنند.

نام پژوهشگر: خانم زینب تیموری	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه الزهراء (س) ری	
گرایش علمی: اصول فقه	
رتبه: سوم	سطح: دو
امتیاز: ۸۰،۲۵	

کاربرد اصول علمیه در بیع

چکیده

اصول علمیه اصطلاحاً قواعدی است که مجتهد به هنگام شک در حکم عملی، و در صورت عدم دسترسی و فقدان دلیل بیانگر حکم واقعی، به آن رجوع می‌کند. دین مبین اسلام با احترام به مالکیت شخصی افراد، دستاورد هر کس را متعلق به خود او می‌داند اما گاه دیده شده است که برخی معاملات با موازین شرعی مطابقت نداشته و در انجام آن‌ها و در نتیجه ملکیت شخصی حاصل از آن برای افراد شک حاصل می‌شود. این پژوهش نمونه‌هایی از چنین معاملاتی را بیان کرده و چگونگی معیار صحت و بطلان آن‌ها را مورد اشاره قرار داده است که از بین نمونه‌های ذکر شده، و با تکیه بر موضوع هر یک از این ادله و دلیل حجیت آن‌ها، مشخص شد که کاربرد اصل استصحاب در این موارد بیش از سایر ادله بوده است. این پژوهش با استفاده از روش توصیفی، کاربردی و تحلیلی به بیان نمونه‌هایی چند از این نوع کاربردها پرداخته است.

یادداشت

برای نگارش این مقاله، به طور اختصاصی منابعی وجود نداشت که از ارتباط دو علم فقه و اصول و کاربرد ادله فقهاتی در حکم فقهی بیع سخنی به میان آورده باشد و به همین جهت، جستجو و یافتن نمونه‌ها و مصداق‌هایی از این نوع کاربردها بسیار سخت و مشکل بود. علاوه بر این، دسترسی به کتب قدیمی و دست اول نیز از دیگر دشواری‌هایی این تحقیق بود، و نیز ملزم بودن به استفاده این کتاب‌ها در خود کتابخانه‌ها و خارج نکردن آن‌ها نیز کار را دشوارتر می‌ساخت. جشنواره علامه حلی توانسته است تا حد مطلوبی، طلاب را در زمینه پژوهش و تحقیق تشویق نماید. سخن آخر اینکه امید است که مرکز و اساتید بخش پژوهش، دوره‌هایی جهت آموزش ساختار درست یک مقاله و پژوهش علمی برای طلاب و دانشجویان برگزار نماید.

نام پژوهشگر: خانم نسرين نوري
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه کوثر ورامین
گرایش علمی: علوم حدیث و درایه
رتبه: شایسته تقدیر
سطح: دو
امتیاز: ۷۷

حدیث منزلت در قرآن و حدیث

چکیده

سند حدیث منزلت در میان صحاح معتبره متفق علیه است. مخصوصاً که دو صحیح بخاری و مسلم از آن سخن به میان آورده است. حدیث منزلت به سه طریق نقل شده طریق اول را صحیح بخاری و مسلم و دو طریق دیگر را غیر از صحاح سته نقل کرده اند. حدیث از لحاظ الفاظ مختلف است. اما در عین حال از نظر معنا همه طرق متحد است. دلالت حدیث به این حقیقت واقف است که وزارت، خلافت و ولایت حضرت هارون و علی (ع) الهی و مقدس است یعنی در تعیین این دو خواسته الهی نقش مهم داشته است. وقتی خواسته الهی در چنین امر دخیل بود قهراً اهلیت در امر وزارت و خلافت و ولایت در کار است. حاصل آنکه بین مشبه به (هارون) و مشبه (علی ^(ع)) ویژگی های فراوانی بوده و هست.

یادداشت

پذیرفتن آثار در سه قالب و ارزیابی آنها بر اساس رتبه تحصیلی و نیز رقابت گسترده بین طلاب در جشنواره علامه حلی زمینه ساز انجام این تحقیق بوده است. نکته ای که در اینجا باید به آن اشاره کرد این است که طلاب عزیز فرصت ها را غنیمت شمرده و نعمت تفکر و اندیشیدن که خداوند متعال به انسان ارزانی داشته، را قدر بدانند و از آن در راه به دست آوردن علم و گره گشایی از مشکلات فکری، عقیدتی و حل شبهات جامعه استفاده نمایند. لازم است که طلاب گرامی در طول تحصیل همزمان با فراگیری و آموزش علم، به پژوهش و تحقیق بپردازند تا بعد از فراغت از تحصیل یک مبلغ و پژوهشگر موفق و انسان آگاه به دین باشند. در پایان، از مسئولین پژوهشی این درخواست را دارم که در راستای مهارت افزایی طلاب در زمینه اصول و مهارت های تحقیق و پژوهش، و آشنایی ایشان با موضوعات نو و کاربردی و نیز معرفی اساتید مجرب و متخصص همکاری لازم را مبذول دارند.

نام پژوهشگر: خانم سکینه کربلایی	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه حضرت عبدالعظیم حسنی (ع)	
گرایش علمی: علوم انسانی (مرتبط با حوزه دین)	
رتبه: شایسته تقدیر	سطح: دو
امتیاز: ۷۶,۲۵	

تأثیر مزاج بر رفتار انسان در طب اسلامی

چکیده

طب اسلامی مجموعه تعالیم انبیاء و ائمه (ع) پیرامون بهداشت و درمان است که در روایات گوناگون ذکر شده است. طب اسلامی بر آن دسته اقوال، اعمال و عادات پیامبر اکرم (ص) که با سلامت روح و روان مرتبط بوده و اکنون با عنوان «طب نبوی» شناخته می‌شود، استوار یافته است. در این تحقیق نخست امور طبیعی را بررسی کرده و سپس تأثیر مزاجها بر رفتار و اخلاقیات انسان‌ها را مورد ارزیابی قرار داده‌ایم و در نهایت این نکته به اثبات رسیده است که طب اسلامی از برخی جهات همچنان امتیازات بارزی بر علم پزشکی و روانشناسی رایج دارد. این طب را امروزه طب یونانی یا ابن‌سینایی می‌خوانند و خود یکی از شاخه‌های علوم سنتی اسلامی به حساب می‌آید که جایگاه برجسته‌ای در زندگی بسیاری از مسلمین یافته است.

یادداشت

خوشبختانه روز به روز بر شمار علاقه‌مندان به علم طب اسلامی افزوده می‌شود، افرادی که سعی بر این دارند که روش و رفتار زندگی خود را بر مبنای آن قرار دهند. امید است که محققان گرانقدر بتوانند با تلاش و دلسوزی فراوان این موضوع، یعنی تأثیر مزاج بر رفتار انسان در طب اسلامی، را در بسیاری از علوم مانند روانشناسی، علوم اجتماعی و غیره کاربردی کرده و به این نکته عنایت داشته باشند که با الهام‌گیری از این دیدگاه در دستیابی به اهداف والای خود موفق‌تر خواهند بود. جشنواره علامه حلی به علت اطلاع‌رسانی ضعیف، در بنده انگیزه‌ای برای ارسال این تحقیق ایجاد نکرد. لذا از مسئولین گرامی جشنواره درخواست می‌شود که با اطلاع‌رسانی بهتر از طریق مسئولین محترم، شور و انگیزه بیشتری در طلاب علاقمند ایجاد نمایند تا با ارسال آثار خود به این جشنواره بتوانند آن‌ها را در اختیار دیگران قرار دهند و خوانندگان نیز بتوانند از آن تحقیقات بهره‌مند شوند.

نام پژوهشگر: خانم فاطمه حسینی
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه مشکات اندیشه
گرایش علمی: فلسفه و منطق
رتبه: شایسته تقدیر
امتیاز: ۷۷
سطح: دو

شیخ اشراق و مسئله وجود ذهنی (جایگاه وجود ذهنی در معرفت شناسی سهروردی)

چکیده

شیخ اشراق از موافقان نظریه وجود ذهنی به شمار می‌رود که برای اثبات آن براهینی نیز اقامه نموده است. سهروردی به تمایز عالم ذهن و عین، و وجود صور معقوله در ذهن اذعان می‌کند اما معتقد است که صورت معقوله نمی‌تواند ملاک ادراک و تعقل انسان باشد. ادراک حقایق از نظر سهروردی با شهود مستقیم و بی‌واسطه نفس حاصل می‌شود که او آن را علم اشراقی می‌نامد. ملاک ادراک از نظر سهروردی علم اشراقی نفس است و صورت معقوله که همراه با علم اشراقی در ذهن حاصل می‌شود و به عقیده شیخ اشراق وجودی مثالی دارد، تبعی و ثانوی به حساب می‌آید. نفس با علم اشراقی به درک اشیاء نائل می‌شود و در این هنگام بر اساس برهان شیخ اشراق صورت شیء در ذهن وجود پیدا می‌کند. بنابراین اعتقاد سهروردی به وجود ذهنی با علم اشراقی ناسازگار نبوده و قابل جمع است.

یادداشت

برگزاری جشنواره‌های علمی و پژوهشی هم‌چون جشنواره علامه حلی با ارزیابی دقیق و موşkافانه، چند دستاورد ارزشمند دارد: ۱- با ایجاد فضایی برای عرضه‌ی و ارائه پژوهش‌های حوزوی، انگیزه خوبی در طلاب و پژوهشگران ایجاد می‌کند تا آموزش حوزوی را با رویکرد جدی پژوهشی دنبال کنند؛ ۲- مدیران آموزش و پژوهش حوزه‌های علمیه را ترغیب می‌کند تا با برنامه‌ریزی، طلاب را برای ارائه‌ی کارهای پژوهشی و بالابردن سطح علمی آن‌ها آماده نمایند؛ تحقیقات حوزوی را به سمت کیفی شدن و عمق یافتن و رویکردهای کاربردی پیش می‌برد. پژوهش‌های حوزوی یا تحقیقات دانشگاهی در موضوعات الهیات و معارف اسلامی، معمولاً با مشکلات عمومی پژوهش‌های علوم انسانی روبروست. دشواری امر نظریه‌پردازی در علوم انسانی، موازی کاری را در پی دارد که گریختن از این آفت، کار محقق را سخت می‌کند.

نام پژوهشگر: خانم مهدیه فرخ
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه مشکات
گرایش علمی: فقه و حقوق اسلامی
رتبه: شایسته تقدیر
سطح: دو
امتیاز: ۷۵,۷۵

حمایت از حق نفقه زوج در فقه امامیه

چکیده

از جمله حقوق مالی زوجین، نفقه زوج است که در صورت دوام عقد و تمکین زوجه به عنوان حقی بر عهده زوج می‌باشد. نفقه زوج عبارت است از فراهم نمودن نیازهای همسر، اعم از خوراک و پوشاک و مسکن و خادم و نیاز به پزشک، گرچه زن خود نیز از تمکن مالی برخوردار باشد. وظیفه مرد است که در مقابل تمکین زن، به او نفقه دهد و دارا بودن زن و عدم دارا بودن وی در آن تأثیری ندارد و اگر مرد در صورت تمکین زن، از ارائه نفقه به او امتناع ورزد، بنابر مبانی فقهی، توسط حاکم ملزم به پرداخت نفقه می‌شود. ادله وجوب نفقه زوج شامل آیات و روایات و اجماع است. مشهور فقها شرط وجوب نفقه زوج را دایمی بودن عقد و تمکین کامل زوجه می‌دانند. این پژوهش سیر بحث «حق نفقه زوج» در میان فقه شیعه را مورد بررسی قرار داده و احکام و حدود نفقه آن را که شامل ادله، اسباب، شرایط وجوب نفقه و ... را مورد بررسی قرار می‌دهد و در نهایت، نشوز زوج، استنکاف زوج متمکن از نفقه و استنکاف زوج غیر متمکن از نفقه زوج را تبیین کرده است.

یادداشت

از جمله محدودیت‌های این تحقیق، نداشتن امکان دسترسی به همه کتب فقهی و کتابخانه‌های مجهز بود که مرکز تحقیقات علوم اسلامی در نرم‌افزار «جامع فقه اهل البیت علیهم‌السلام- کتابخانه‌ی تخصصی فقه» این مشکل را حل نموده است. یکی از فرصت‌های خوبی که جشنواره علامه حلی (ره) به وجود آورده، ترغیب و تشویق طلاب برادر و خواهر به امر پژوهش و تحقیق در حوزه علوم اسلامی و فرهنگ‌سازی امر پژوهش در حوزه‌های علمیه است که زمینه مناسبی برای ظهور استعداد افراد پژوهشگر و مطالعه تخصصی این پژوهش‌ها توسط اساتید و افراد خبره و نقد و بررسی آثار پژوهشگران را بوجود آورده است. حضوره گسترده هر ساله پژوهشگران خود گواه بر این مدعاست.

نام پژوهشگر: خانم زهرا خداینده لو
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه امام حسن مجتبی (ع) تهران
گرایش علمی: فقه و حقوق اسلامی
رتبه: شایسته تقدیر
سطح: دو
امتیاز: ۷۵,۵

بررسی ادله فقهی ممنوعیت و مشروعیت تلقیح مصنوعی

چکیده

تلقیح مصنوعی عبارت است از آستن کردن زن با ریختن منی مرد در رحم او به وسیله آلات پزشکی، بدون عمل مقاربت و نزدیکی. عده‌ای از فقها به صورت مطلق حکم به حرمت لقاح مصنوعی داده و عده‌ای هم به صورت مشروط حکم صادر کرده و فقط تلقیح با بیگانه را حرام دانسته‌اند. از آنچه گذشت می‌توان چنین نتیجه گرفت که اکثر دلایل و مستندات که در مقام اثبات ممنوعیت تزریق اسپرم بیگانه در رحم زن و تلقیح مصنوعی زن ارائه شده است، برای اثبات آشکار و قطعی مدعی کافی به نظر نمی‌رسد ولی در مجموع، و با توجه به دلایل مزبور و مفاد آیات و روایات، بدون تردید می‌توان گفت که عمل تلقیح مصنوعی زن با اسپرم بیگانه، جایز نیست. این تحقیق با هدف بنیادی و به روش توصیفی-تحلیلی و گردآوری اطلاعات اسناد و مدارکی صورت گرفته و مطالب آن به شیوه متنی و کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده است.

یادداشت

روش این تحقیق به صورت توصیفی تحلیلی و گردآوری اطلاعات اسناد و مدارکی بوده و به شیوه متنی و کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده است. از جمله محدودیت‌هایی که در زمینه نگارش این تحقیق وجود داشت، می‌توان به کمبود منابع فقهی اشاره کرد. در پایان از دست اندرکاران برگزاری جشنواره سپاس‌گذاری نموده و خاطر نشان سازم که امسال، در قیاس با سال گذشته، تبلیغات و پیگیری‌ها بیشتر شده و این موضوع در اشتیاق طلاب به بالابردن سطح کیفی تحقیقات اثر گذار بوده است. امید است که هر سال کیفیت کار بالاتر رفته و رشد چشم‌گیری در این زمینه داشته باشیم و طلاب بیشتر به مباحث روز و مبتلا به بپردازند و در زمینه فقه و اصول، نیز شاهد تحقیقات چشم‌گیر و مؤثری باشیم.

نام پژوهشگر: خانم سیده زهرا موسوی	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه حضرت حجت(عج) تهران	
گرایش علمی: اخلاق و تربیت	
رتبه: شایسته تقدیر	سطح: دو
امتیاز: ۷۵.۵	

اخلاق کارگزاران از منظر امیرالمومنین (علیه السلام)

چکیده

کارگزاران حکومت به سبب موقعیت ویژه‌ای که دارند، همیشه در معرض خطر گرفتار شدن به آفت‌ها و سوء استفاده از موقعیتند. ابتدا بنیان‌های اخلاقی کارگزاران مطرح شده و در ادامه اخلاق فردی آن‌ها بررسی شده و به حلم، سخاوت، ساده زیستی و... پرداخته شده است. سپس آفات اخلاقی کارگزاران و آن دسته از علل و عواملی که سدکننده مسیر تحقق اهداف یا حتی کندکننده دستیابی به اهداف حکومت است، مورد بررسی قرار گرفته است. در نهایت، نیز راه‌های پیشگیری از این انحرافات و نحوه برخورد حضرت با کارگزاران متخطی تبیین شده است. حکومت پس از گزینش افرادی با صلاحیت باید برای آن‌ها ناظرانی امین قرار دهد، و پس از یک نظارت دقیق نیاز به ارزشیابی است تا کارگزاران کارآمد، ارتقا یافته و با مدیران ضعیف برخورد شود.

یادداشت

این رساله بنابر این امر که در صدد بیان نقطه نظر اسلام پیرامون اخلاق کارگزاران است، به اعتبار ماهیت و روش، تاریخی-توصیفی و به اعتبار موضوع، دینی-اخلاقی است. پژوهش یکی از عناصر اصلی حوزه‌های علمیه به حساب می‌آید و جشنواره علامه حلی (ره) با هزاران مقاله در سال، به خوبی توانسته است زمینه پژوهش در بین حوزویان فراهم و طلاب علاقمند به پژوهش را فراهم سازد. جشنواره علامه حلی (ره) جایگاه مناسبی جهت شناسایی استعدادهای علمی طلاب است. هر مقدار که یک اثر علمی مورد نقد قرار گیرد بر وثاقت و اعتبار آن افزوده می‌شود که این جشنواره چنین فرصتی را برای طلاب فراهم ساخته است. در پایان حمد و ستایش فقط خدا را سزااست که بر ما منت نهاد و توفیق داد تا چند صباحی بر خوان معرفت و اندیشه علوی مهمان و ریزه خوار خوان احسانشان باشیم و از دریای بیکران اندیشه‌های والای علوی جرعه‌ای بنوشیم.

نام پژوهشگر: خانم مرضیه مظفری
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه الزهرا (س)
گرایش علمی: فقه و حقوق اسلامی
رتبه: شایسته تقدیر
سطح: دو
امتیاز: ۷۵,۲۵

حق دسترسی به اطلاعات محیط زیستی از منظر اسلام

چکیده

حق دسترسی به اطلاعات محیط زیستی، ارتباط تنگاتنگی با حق برخورداری از سلامت محیط زیست یعنی حقوق بنیادینی چون حق سلامتی و حیات در سطح فردی، گروهی، محلی، ملی و جهانی و پایداری منابع مختلف زنده و غیرزنده محیط زیست دارد. در این تحقیق، ابتدا مبانی، باورها، اصول محیط زیستی در اسلام، تعاریف و واژگان کلیدی آن مورد توجه واقع شده و سپس ضمن انعکاس موضوع در قوانین و مقررات داخلی و بعضاً خارجی، تلاش شده است که ابعاد آن روشن و اهم دیدگاه‌های موجود درباره آن مورد تبیین واقع شوند. در نهایت، پس از جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات عمومی و همچنین رجوع به منابع قرآنی و روایی، و بررسی مبانی عقلی و تجزیه و تحلیل آن‌ها، نیز با توجه به شرایط و اوضاع و احوال فعلی محیط زیست دیدگاه «شفافیت» بر گرایش «اسرارگرایی» ترجیح داده شده است. تحقیق مذکور، به صورت کیفی و کتابخانه‌ای انجام شده است و روش آن توصیفی-تحلیلی بوده است.

یادداشت

از جمله مشکلات پیش روی این تحقیق، نو بودن موضوع در سطح جهانی و نبود و کمبود اطلاعات و معلومات درباره حق دسترسی به اطلاعات محیط زیستی به زبان فارسی بود که کار نگارش آن را با دشواری مواجه ساخت. جشنواره‌هایی مانند علامه حلی، افزون بر اینکه موجب تبادل اطلاعات پژوهشی در میان پژوهشگران می‌شوند، باعث طرح موضوعات جدید شده و فضای خوبی را برای ایده‌های جدید فراهم می‌سازد. با توجه به اینکه درباره حق دسترسی به اطلاعات محیط زیستی از منظر اسلام کمتر بحث شده بر لزوم مطالعه و تحقیقات بیشتر در این خصوص تاکید می‌شود؛ و لازم است این موضوعات از سوی محققان داخلی بیشتر مورد مطالعه قرار گیرد.

نام پژوهشگر: خانم افسانه قربانی	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه کوثر تهران	
گرایش علمی: تفسیر و علوم قرآنی	
رتبه: شایسته تقدیر	سطح: دو
امتیاز: ۷۵,۲۵	

نقش طهارت باطن در فهم قرآن از دیدگاه آیات و روایات

چکیده

قرآن دارای ظاهر و باطنی است، ظاهر قرآن کریم را عموم مردم می‌فهمند ولی تا مرتبه‌ای از طهارت باطنی در شخص وجود نداشته باشد پذیرش قرآن به عنوان کتابی آسمانی و التزام به ظواهر آن صورت نمی‌گیرد. شاید بتوان گفت که تزکیه و اخلاص و تقوا از لوازمی هستند که در این مسیر می‌شود از آن‌ها استفاده کرد. قرآن کریم بطون متفاوتی دارد که فهم هر بطن، مرتبه‌ای از طهارت را می‌طلبد و بالاترین فهم متعلق به کسانی است که بر اساس اراده تکوینی خداوند به بالاترین مرتبه از مراتب طهارت رسیده‌اند. عوامل رسیدن به این طهارت، فکری و اعتقادی و اخلاقی و عملی است که با فقدان هر کدام از این عوامل مرتبه طهارت نیز در فرد متفاوت می‌شود.

یادداشت

پژوهش و پژوهشگری در طول تاریخ بشر استمرار یافته است و انسان‌ها بدون آن که از پژوهش خود سودی حاصل کنند آن را محقق می‌ساختند. هنگامی که آدمی در برابر سؤالی قرار می‌گیرد که حتی دانستن آن به لحاظ مادی با ندانستن آن مساوی است، چنین جوابی می‌تواند او را آرام کند؛ چه اینکه انسان همواره جویای شنیدن و یافتن است. جشنواره علامه حلی در راستای تقویت انگیزه پژوهش، شناسایی نخبگان و تلاش علمی طلاب جوان حوزه‌های علمیه و تشویق آنان توانسته است گام‌های مهم و مؤثری را در جهت هدفمند نمودن اقدامات پژوهشی در راستای تعالی اندیشه‌ها بردارد. این جشنواره عمدتاً به جهت‌دهی فعالیت‌های پژوهشی طلاب به سمت نیازهای پژوهشی و نیز کمک به کاربردی کردن علوم اسلامی از طریق شناسایی مسائل و نیازهای حوزه‌های علمیه، جامعه و نظام اسلامی پرداخته است و نیز با سیاست‌گذاری‌های دقیق توانسته است در جهت اهتمام به نیازهای علمی و پرداختن به موضوعات روز و کارآمد و تخصصی متناسب با سطح علمی جشنواره مشارکت اساتید، مدیران، طلاب و فضایی حوزه‌های علمیه را جلب نماید.

نام پژوهشگر: خانم عطیه محتجبی	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه مشکات اندیشه	
گرایش علمی: علوم انسانی (مربوط با حوزه دین)	
رتبه: شایسته تقدیر	سطح: دو
امتیاز: ۷۵	

نقش مدیران شهری در ارتقای مدیریت شهری

چکیده

مسئله هویت شهری از جمله پیچیده‌ترین و بحث‌انگیزترین مباحث در حوزه مدیریت شهری به حساب می‌آید و چگونگی ایجاد و یا ارزیابی آن، سوالی است که محققین بسیاری را به ارائه پاسخی مناسب و درخور برای آن ترغیب کرده است. این تحقیق پیرامون موضوع هویت شهری شهرری انجام گرفته است و برای این منظور، تعداد ۷۳ پرسش‌نامه بین ساکنین و غیرساکنین شهرری توزیع شده است. نتایج حاصله نشان می‌داد که عملکرد شهرداری شهرری به بهبود نسبی عوامل مصنوع (مانند ایجاد امکانات و تسهیلات فرهنگی، آموزش شهروندی، تأسیس سرای محله و ...) در هویت شهری شهرری منجر شده است اما باوجود این، بین فضای اطراف حرم حضرت عبدالعظیم و فضای مذهبی حرم تناسبی به چشم نمی‌خورد. همچنین نتایج تحقیق نشان داده است که تحصیلات، جنسیت و سن با عوامل فرهنگی رابطه‌ای وجود ندارد.

یادداشت

این اثر پژوهشی با دغدغه فرهنگی نسبت به هویت شهری تهیه شده بود و البته با توجه به احساس تعلق خاطری که محقق نسبت به محل زندگی خود داشته و با التفات به محوری بودن نقش حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام؛ انتخاب شد. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی است و از نظر روش گردآوری داده‌ها، تحقیق توصیفی و از نوع موردکاوی است. در روند تحقیق ابتدا مطالعه کتابخانه‌ای و اسنادی در موضوع مدیریت شهری و هویت شهری صورت گرفت. با تسلط نسبی بر ادبیات موضوع، ۷۳ پرسشنامه بین ساکنین تهران توزیع شد و پس از تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده با نرم‌افزار SPSS به عمل آمد. با توجه به این که جشنواره علامه حلی مختص طلاب حوزه‌های علمیه بود، انگیزه اینجانب برای شرکت در این جشنواره بیشتر شد چرا که با اهداف و دغدغه‌های فرهنگی اینجانب هماهنگی بیشتری داشت.

آمار برتر برادران

نام پژوهشگر آقای علی صداقت	
مدرسه علمیه مدرسه علمیه امام علی بن ابیطالب (ع)	
گرایش علمی علوم انسانی (مرتبط با حوزه دین)	
رتبه دوم	سطح سه
امتیاز ۸۵	

شمول گرایی فراگیر (نظریه نجات از دیدگاه ملاصدرا)

چکیده

تاکنون سه دسته نظریه عمده به نام‌های انحصارگرایی، شمول گرایی و کثرت گرایی در باب مقوله نجات اخروی انسان در مباحث کلامی قدیم و جدید، شناخته شده است. این تحقیق، در پی پاسخ به این پرسش است که آیا می‌توان نظریه صدرالدین شیرازی درباره نجات را در یکی از این دسته‌ها جای داد یا این که صدرا، مانند بسیاری از ابداعات فلسفی خود، در اینجا نیز سخنی تازه دارد. در این تحقیق نشان داده خواهد شد که ایشان، براساس مبانی هستی‌شناسانه و انسان‌شناسانه خود، و پس از تقسیم انسان‌ها به چهار دسته کلی در عالم آخرت، به قرار گرفتن هر دسته در مرتبه‌ای مشخص از نجات قائل می‌شود که این مراتب، از اسفل السافلین تا اعلیٰ علیین را در بر می‌گیرد. این به معنای نجات تمام نوع بشر است اما مفهومی که صدرا از نجات در عام‌ترین سطح آن ارائه کرده، چیزی غیر از تعاریف متداول این مفهوم است. در نهایت، به مقایسه این نظریه با دیدگاه‌های سه‌گانه رایج در حوزه نجات‌شناسی پرداخته و نشان داده می‌شود که قول صدرا را به هیچ عنوان نمی‌توان در یکی از این دسته‌بندی‌ها قرار داد و به این ترتیب، مشخص می‌شود که نظر او در این باب را باید به عنوان بدیلی برای این نظریات به حساب آورد که می‌توان آن را «شمول گرایی فراگیر» نام نهاد.

یادداشت

به نظر می‌رسد که جشنواره علامه حلی (ره)، خصوصاً در دوره اخیر، توانسته است نشاط خوبی را در عرصه پژوهش در حوزه‌های علمیه بر پا کرده و تعداد بسیار زیاد آثار رسیده به دبیرخانه که رسماً اعلام گشته، مؤید این حقیقت است. امید است مسئولان ذی ربط با پیگیری جدی جهت اعلام این جشنواره برای ارتقای جشنواره علامه حلی (ره) به عنوان یکی از جشنواره‌های معتبر ملی، نظیر فارابی و خوارزمی، این حرکت مبارک را به منزل مقصود رسانند.

نام پژوهشگر: آقای علیرضا مزینانی	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه فیلسوف الدوله	
گرایش علمی: فلسفه و منطق	
رتبه: سوم	سطح: یک
امتیاز: ۸۲	

بررسی یقینی بودن متواترات از دیدگاه ابن سینا

چکیده

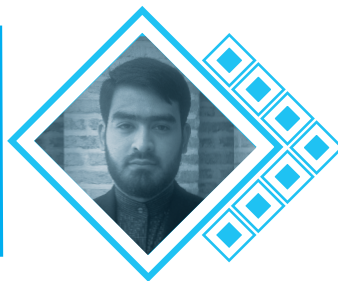
ابن سینا در کتب منطقی خود، ذیل مبحث مبادی قیاس، به قسمی اشاره می‌کند که ضرورتاً مورد تصدیق واقع شده و متواترات را یکی از مصادیق این قسم که برهان ساز است، به حساب می‌آورد. تطبیق قسم مذکور بر متواترات، اشکالات فراوانی از جمله «ضروری نبودن» همه مصادیق متواترات را در پی خواهد داشت. لذا چاره‌ای جز جرح نظر ابن سینا در یقینی دانستن متواترات، باقی نخواهد ماند. به دو گونه، می‌توان با اشتباه مذکور روبرو شد؛ نخست آن که به معنای لفظی یقین تمسک نموده و مراد از معنای مصطلح «یقین» در کلام او را، مطابق اصطلاح «قطع» در لسان علمای اصول دانست. قرائنی از جمله اصالت بخشی به یقین، معتبر ندانستن تعداد شاهدین در اثبات تواتر قضایا و نفی امکان قانع کردن دیگران، این نظریه را تقویت می‌کند. از سوی دیگر، بنابر تعریف اصطلاحی یقینیات، می‌توان قائل به خروج متواترات از مصادیق یقینیات شد. مثالهای نقض فراوان برای تطبیق اصطلاح یقینیات بر متواترات و همچنین نکات ظریفی در کلمات سایر علمای منطق از جمله علامه حلی در این باب، قول دوم را تایید می‌کند. لازم به ذکر است که نوشتار پیش‌رو به روش کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده است.

یادداشت

یکی از محدودیت‌های قلم زنی در علوم معقول، مخصوصاً فلسفه و منطق که کمتر مورد عنایت علما و محصلین حوزوی قرار دارد، صعوبت فهم کلام بزرگان و کم‌یابی شروح و حواشی کتب ایشان است. آن چه در اثنای تحقیق، به منزله دری برای پژوهشگر، ارزشمند است، وجود اساتید محترمی است که اصطلاحات غامض قدما را تبیین می‌فرمایند. به نظر می‌رسد برنامه‌ریزی منسجم و کارآمد برای اهل قلم و دیدار با نویسندگان موفق می‌تواند به رشد کیفی مقالات کمک شایانی نماید.

نام پژوهشگر: آقای محمود پرویزی	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه فیلسوف الدوله	
گرایش علمی: اصول فقه	
رتبه: سوم	سطح: یک
امتیاز: ۸۰,۵	

نقد و بررسی تبادر از دیدگاه امام خمینی (ره) و شهید صدر

چکیده

اندیشمندان مسلمان به منظور استنباط احکام شرعی، از علوم مختلفی استفاده می‌کنند؛ در این میان، علم اصول از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بحث الفاظ از مناقشه‌برانگیزترین مسائل مطروحه در این علم به شمار می‌رود که مبحث چپستی علامت حقیقت و مجاز، و به صورت جزئی‌تر نقش تبادر و دلالت‌اش بر حقیقت یا مجاز بودن استعمالات لفظ در معنایش، محل بحث و مناقشه فراوان قرار گرفته است. به باور اصولیون، «تبادر»، یا از حاقّ لفظ و یا به واسطه قرینه رخ می‌دهد. تبادر در صورتی که متخذ از حاقّ لفظ باشد، نشانگر حقیقت بودن لفظ در معنای موضوع‌له است و اگر تحقق آن به واسطه قرینه باشد، علامت حقیقت به شمار نخواهد رفت. به این ترتیب، نگارنده با تأمل در آراء دو عالم معاصر، حضرت امام خمینی (ره) و آیت الله سید محمد باقر صدر (ره)، در تلاش است تا با تعریف تبادر؛ تبیین نظریه شهید صدر (ره) و امام خمینی (ره) در خصوص علامت بودن یا نبودن تبادر، برای معنای حقیقی، به بررسی و نقد این دو نظریه بپردازد. با توجه به این که در مقام اثبات، حقیقت تبادر انسباق معنا با وساطت یک لفظ، از حاقّ لفظ و بدون هیچ قرینه‌ای است، تردید حضرت امام در مقام ثبوت صحیح به نظر می‌رسد.

یادداشت

جشنواره علامه حلی (ره)، توانسته موجی از شور و اشتیاق به تحقیق و نویسندگی را در میان طلاب مدارس علمیه ایجاد کند؛ این شور و شوق توانسته است تا نظر اساتید مکرم مدارس علمیه را نیز جلب نموده و ایشان را نیز به نیکی همراه کند. قطعاً توجه جدی اساتید مکرم حوزه‌های علمیه به مسائل پژوهشی، نقشی تأثیرگذار و بی‌بدیل در پیشبرد اهداف علمی و پژوهشی بر عهده دارد که نمی‌توان از آن غافل شد. ضمن تشکر از همه اساتید و مسئولین مدارس علمیه و همه دست‌اندرکاران جشنواره علامه حلی (ره) امیدوارم حوزه علمیه، در تحقق اهداف علمی توفیق یابد.

نام پژوهشگر: آقای رضا محمد رضایی	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه فیلسوف الدوله	
گرایش علمی: اصول فقه	
رتبه: سوم	سطح: یک
امتیاز: ۸۰,۲۵	

بررسی جواز تقلید ابتدایی از میت از منظر صاحب کفایه

چکیده

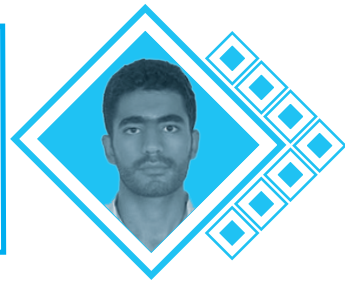
رجوع شخص جاهل به عالم، امری بدیهی، طبیعی، فطری و بی نیاز از دلیل است. تقلید از فرد مجتهد در مسائل دینی، از جمله مصادیق این رجوع به حساب می آید. یکی از راههای رجوع به عالم و اخذ دین از او، تقلید ابتدایی از مجتهد میت است؛ روشی که مورد اختلاف صاحب نظران بوده و هر طیفی با ذکر ادله ای نظر خود را در مورد آن اظهار داشته است. قائلین به جواز با تمسک به استصحاب، اطلاق ادله لفظی، انسداد باب علم و سیره متشرعه، حکم به صحت چنین تقلیدی کرده اند. میرزای قمی سردمدار این دسته محسوب می شود که در تقلید احکام الهی بین مجتهد زنده و مرده فرق نمی گذارد. اگرچه با غور در ادله، صحت این نظر به اثبات می رسد، ولی اکثر قریب به اتفاق علمای اصولی، قائل به عدم جواز برای چنین تقلیدی شده اند. عمده اشکال این بزرگان اصل حرمت تبعیت از ظنی است که جواز تکیه بر آن ثابت نشده است.

یادداشت

جشنواره علامه حلی (ره) در چند سالی که در استان تهران برگزار می شود، توانسته شور و شوق وافر را در میان طلاب استان ایجاد کرده و زمینه را برای احیای جریان علمی در حوزه تهران فراهم آورد. جشنواره علامه حلی (ره) پیوند و ارتباط علمی و پژوهشی خوبی را میان طلاب و اساتید برقرار سازد، پیوندی که تا پیش از برگزاری جشنواره، صرفاً محدود به متون آموزشی در حوزه علمیه بوده است. از زمانی که جشنواره برگزار شده، جهشی در قدرت تحقیق و پژوهش طلاب در متون دینی ایجاد گردیده است. در آخر، در خواست دارم حمایت های مادی و معنوی از طلاب اهل قلم را بیشتر کنند و با برگزاری اردوهای علمی تفریحی، اعطای جوایز ارزنده، و برگزاری جلسات آموزشی و تخصصی پژوهش؛ رغبت بیشتری برای طلاب در راستای نویسندگی و مقاله نویسی ایجاد کنند.

نام پژوهشگر: آقای محمد خلیلی
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه مشکات
گرایش علمی: فقه و حقوق اسلامی
رتبه: سوم
امتیاز: ۸۰,۲۵
سطح: یک

شیب عمومیت اصل ملاک مند بودن جعل احکام فقهی

چکیده

فقه‌های اهل سنت قیاس را به عنوان یک روش و منبع معرفتی در اجتهادات خود قلمداد کرده‌اند. باوجوداین، تشیع با استناد به قیاس در اجتهاد، مخالف بوده است؛ به گونه‌ای که یکی از ویژگی‌های بارز فقه شیعه، مخالفت با قیاس محسوب می‌شود. روایات متعدد اهل بیت(ع)، همچون روایت ابان بن تغلب از امام صادق(ع) در مورد دیه قطع انگشتان، مخالفت با قیاس را به یکی از ضروریات تفقه تبدیل کرده است؛ اما از سوی دیگر، این قبیل روایات به دستاویزی برای غیرعقلانی نشان دادن فقه شیعی نیز تبدیل شده است؛ چرا که فی‌المثل در همین روایت دیه قطع چهار انگشت از سه انگشت کمتر اعلام می‌شود. نویسنده در این مجال، به تثبیت اصل «ملاک عقلانی داشتن احکام الهی» و ردّ شبهه «غیرعقلی بودن احکام فقهی» پرداخته است. ادعای نگارنده آن است که اصل کلی «مطابق ملاک بودن احکام»، همواره رعایت شده و نظامی کاملاً عقلانی، با قید آگاهی شارع، بر قانونگذاری دینی حاکم است.

یادداشت

جشنواره علامه حلی(ره) گامی مفید و رو به جلو است که البته به تکامل نیاز دارد. جشنواره باید تلاش کند طلاب را به پژوهش‌های مبتنی بر مشکلات و مسائل واقعی و نه صرفاً آموزشی تشویق نماید؛ در حال حاضر، نوعی «مقهوریت» در استانداردهای روشی جشنواره دیده می‌شود؛ از تأکید بیش از حد بر مزیت‌های قالب مقاله تا کپی برداری تقلیدی از استانداردهای جهانی، از این دست است. جشنواره علامه حلی(ره) به زودی تبدیل به یک هنجار و ارزش در گفتمان طلاب خواهد شد. اما حوزه سازمانی چند ساحتی است که هر کس به فراخور علایق و استعدادهای شخصی خویش، زمینه‌ای را اعم از پژوهش، تبلیغ، قضاوت و... بر می‌گزیند.

نام پژوهشگر: آقای علی ملک دوست

مدرسه علمیه: مدرسه علمیه حضرت عبدالعظیم حسنی (ع)

گرایش علمی: فلسفه و منطق

رتبه: شایسته تقدیر سطح: یک

امتیاز: ۷۷,۱۲۵

بررسی صورت‌های متجّ نادیده گرفته شده در اشکال اربعه قیاس

چکیده

آیا صورت‌های منتج در اشکال اربعه قیاس، تنها محدود به مواردی است که در کتب منطقی نام برده شده یا صورت‌های منتج دیگری نیز وجود دارد که به آن‌ها توجهی نشده است؟ آیا شروطی که برای رسیدن به نتیجه در اشکال اربعه استفاده می‌شود، صرفاً همین شروط مذکور در کتب منطقی است و یا شروط دیگری هم برای انتاج یک قیاس در اشکال اربعه وجود دارد؟ نگارنده قصد دارد با بررسی تمام حالت‌هایی که با نقض شروط اشکال اربعه به دست می‌آید، مشخص کند که آیا حالتی وجود دارد که شروط مذکور برای اشکال اربعه در آن رعایت نشده باشد و در عین حال منتج باشد؟ نگارنده سعی کرده تا توسط نسب اربعه نشان دهد که چه حالت‌های منتجی در قیاس وجود دارد که کتب منطقی نسبت به ذکر آن‌ها اهمال کرده‌اند.

یادداشت

خوانش آثار قلمی طلاب توسط دیگران، خصوصاً آن‌که همراه با تشویق و نقد باشد، یکی از قدرتمندترین مشوق‌هایی است که می‌تواند به تداوم راه نویسندگی کمک کند. وقتی یک طلبه می‌بیند که برخی از اساتید که در جشنواره علامه حلی (ره) به ارزیابی آثار طلاب اشغال دارند، به تحقیق او اهمیت می‌دهند، آن را به دقت مطالعه می‌کنند و با انصاف، به ذکر نقاط قوت و ضعف اثر، اهتمام دارند، بیش از پیش، به تحقیق، ترغیب می‌شود. توجه اساتید مکرم مدارس علمیه نیز که سنگ بنای انگیزش و تولید تحقیقات علمی محسوب می‌شود نیز نقشی ضروری و بی‌بدیل در این مسیر دارد؛ کما اینکه بنده، ایده تحقیق خود را از جناب آقای کریمی، استاد مکرم مدرسه علمیه حضرت عبدالعظیم (ع) گرفتم و بر اساس آن شروع به کار کردم. جا دارد که از اساتید دلسوزی که در مدارس علمیه وظیفه آموزش علمی طلاب را بر عهده دارند تشکر و قدردانی کنم.

نام پژوهشگر: حجت الاسلام حمیدرضا بدر	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه امام خمینی (ره) تهران	
گرایش علمی: فلسفه و منطق	
رتبه: شایسته تقدیر	سطح: دو
امتیاز: ۷۶,۲۵	

بررسی صدق در علم حصولی و نتیجه آن در اصالت وجود

چکیده

علم حصولی، فرآیندی متشکل از دو جزء محسوب می‌شود که جزء اول آن تحقق دو شیء مستقل از یکدیگر و جزء دوم آن انطباق این دو شیء با یکدیگر است. انطباق این دو شیء با یکدیگر، که رکن اصلی این فرآیند به شمار می‌رود، صدق نامیده می‌شود. به عبارت دیگر، معلوم بالذات و معلوم بالعرض طرفین صدقی هستند که نزد عالم محقق می‌شود. اما فرآیند علم حصولی به عینیات خارجی که عبارت است از غیبی‌بیت معلوم بالذات ذهنی از معلوم بالعرض خارجی، در مرحله صدق با مشکلی جدی مواجه است. این غیبت در صورتی برطرف می‌شود که حیثیت «بودی» معلوم بالعرض با حیثیت «بودی» معلوم بالذات متحد یا واحد شود. در این صورت، حیثیت نمودی معلوم بالذات همان حیثیت نمودی معلوم بالعرض می‌شود و نمود مبتنی بر بود خارجی شکل می‌گیرد. ولی در تقریری که حکماء از علم حصولی دارند، «بود» دو معلوم یا از هم غایبند یا اتحاد کافی برای تحقق نمود را ندارند. بررسی مسئله صدق در علم حصولی در مبحث اصالت وجود تأثیر مهمی دارد و آن اینکه تقریرات نفادیه اصالت وجود در مقام تقریر باطل به شمار می‌روند و تقریر استاد فیاضی هم در مقام اثبات ناتمام و باطل است.

یادداشت

در پنجمین جشنواره علامه حلی کشور، ۷۰۰۹ اثر شرکت کردند که از این تعداد، فقط ۷۵ اثر شایسته تقدیر شده‌اند؛ به عبارت دیگر، فقط ۱ درصد از کل مقالات، نمره بالای ۷۰ کسب کرده‌اند؛ از نظر کمی نیز، آثار برگزیده تمام ادوار جشنواره، ۸ درصد استاندارد جهانی از نظر کمیت است. این آمار نشان می‌دهد که امر پژوهش در حوزه‌های علمیه به صورت یک جریان مشخص وجود ندارد. در حال حاضر، حمایت از جشنواره علامه حلی (ره) امری ضروری است و آینده حوزه در دست جوانانی است که از فرودگاه این جشنواره به پرواز در خواهند آمد.

نام پژوهشگر: آقای مصطفی بابازاده	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه فیلسوف الدوله	
گرایش علمی: کلام	
رتبه: شایسته تقدیر	سطح: یک
امتیاز: ۷۶	

تکوینی یا تشریعی بودن اراده در آیه تطهیر

چکیده

اراده برای خداوند متعال به دو صورت تکوینی و تشریعی قابل فرض است. اراده تکوینی درواقع به معنای خلق کردن و اراده تشریعی به معنای وضع قوانین نسبت به موجودات و رسیدن به هدف آفرینش آمده است. اراده الهی بیان شده در آیه شریفه ۳۳ سوره مبارکه احزاب (آیه تطهیر)، از جمله آیاتی است که اهل سنت و تشیع در مورد اراده الهی قصدشده در آن اختلاف نظر دارند. شیعیان با تکیه بر تکوینی بودن اراده در آیه مذکور، قائل به عصمت اهل بیت بوده و این آیه را در زمره ادله نقلی بر عصمت اهل بیت می شمارند. اما اهل سنت، به سبب پذیرش تشریعی بودن اراده در آیه، مفهوم آن را اینگونه تفسیر می کنند که خداوند متعال برای دوری اهل بیت از گناه، در عالم تشریع قوانینی را وضع کرده است. بنا براین تفسیر، اراده الهی بر دور کردن اهل بیت از گناه مزیتی برای آن ها محسوب نمی شود. اما با توجه به مفهوم حصر و ناسازگاری آن با اراده تشریعی، باید به وجود اراده الهی اذعان داشت.

یادداشت

تحقیق و پژوهش، میراث اصیل حوزه های علمیه، از بدو تأسیس تاکنون بوده و جزئی از هویت علمی آن، باقی خواهد ماند؛ گرچه در چند دهه اخیر به دلیل بروز برخی کاستی ها و مشکلات، دچار خلل و رکودی نسبی شده و مورد کم توجهی قرار گرفته است. طبیعتاً وجود تشکیلات منظم و منسجمی که بتواند زمینه بروز و ظهور استعداد های علمی پژوهشی را در نهاد حوزه فراهم آورد، می تواند کمک شایانی به حفظ این میراث گران سنگ حوزه بنماید. در این میان، تبلیغات مناسب برای ترویج فرهنگ پژوهش در میان طلاب و اساتید مکرم مدارس علمیه، امری لازم و بی بدیل است.

نام پژوهشگر: آقای حمید پناهی	
مدرسۀ علمیه: مدرسۀ علمیه جامعۀ امیر المؤمنین (ع)	
گرایش علمی: کلام	
رتبه: شایسته تقدیر	سطح: یک
امتیاز: ۷۵،۷۵	

نقد و بررسی دیدگاه وهابیت در زمینه شفاعت طلبی

چکیده

اعتقاد به «اصل شفاعت در آخرت در چارچوب اذن الهی» از عقاید مسلم اسلامی بوده که هیچ کس نمی‌تواند به آن خدشه وارد کند. سؤالی که طرح می‌شود این است که آیا در این دنیا می‌توان از شفاعتی چون پیامبر اکرم (ص) و ائمه معصومین (ع)، طلب شفاعت نمود؟ مشروعیت این امر، تا قرن هشتم مورد وفاق همه مسلمانان بود و تنها از نیمه قرن هشتم به بعد، برخی از اهل سنت که وهابیت نام گرفتند، با آن به مخالفت برخاسته و مشروعیت آن را زیر سؤال بردند. در منطق وهابیت هر کس از شافعان خود، حتی پیامبر (ص)، به طور مستقیم طلب شفاعت کند مشرک بوده و جان و مال آن‌ها مباح اعلام میشود. نگارنده با توجه به این مسأله، درصدد است تا دیدگاه وهابیت در رابطه با شفاعت را مطرح کرده و استدلال‌های آنان در رابطه با منع شفاعت‌طلبی را مورد بررسی و نقد قرار دهد.

یادداشت

امروز، اعتقادات شیعیان، مورد هجوم شبهات مختلف اعتقادی واقع شده و بر این حجم‌ها افزوده می‌شود. حوزه‌های علمیه شیعی، متکفل اصلی پاسخگویی به مسائل دینی و به خصوص، حل شبهات اعتقادی است. توانمندی برای پاسخ به شبهات، ملزومات متعدد و مختلفی دارد؛ یکی از این ملزومات، توان نویسنده‌گی و انجام پژوهش‌های علمی است. از این روی به نظر می‌رسد که جشنواره مبارک علامه حلی (ره) می‌تواند به خوبی، زمینه تحقق این اهداف و ارتقای مهارت‌ها را فراهم آورد. برگزاری جشنواره علامه حلی (ره) قطعاً گامی موثر در جهت ترغیب طلاب دانش‌پژوه به شمار می‌رود؛ ولی هم‌چنان جای خالی برگزاری اردوها و کلاس‌های آموزش روش تحقیق حس می‌شود؛ هم‌چنین لازم است که ضرورت انجام پژوهش در میان طلاب، تبیین گردد.

نام پژوهشگر: آقای مهدی نیکجو

مدرسه علمیه: مدرسه علمیه امام حسن مجتبی (ع) لواسان

گرایش علمی: فقه و حقوق اسلامی

رتبه: شایسته تقدیر سطح: یک

امتیاز: ۷۵,۵

انحصار یا عدم انحصار زکات در اشیاء تعدد در منابع مالی دولت اسلامی

چکیده

در هر عصر و زمانی هر حکومت، برای پیشبرد اهداف خود به منابع مالی احتیاج دارد و به صورت طبیعی حکوت اسلامی نیز از این قاعده مستثنی نبوده است. در اسلام، انفال، فئ، خمس، زکات و... از منابع مالی دولت اسلامی برشمرده شده است. در این پژوهش زکات، به عنوان یکی از مهم‌ترین منابع مالی دولت اسلامی به لحاظ انحصار یا عدم انحصار آن در اشیاء تسعه، محل نظر قرار گرفته است. نویسنده با بررسی آیات قرآن به این نتیجه رسیده است که منابع زکات منحصر در اشیاء تسعه نبوده و به صورت مطلق تمام اموال انسان، محکوم به پرداخت زکات می‌باشد. همچنین اخباری که از معصومین (ع) در این باره صادر شده، به لحاظ محتوا بسیار در تعارض با یکدیگر قرار دارند. به جهت رفع تعارض، از سوی فقهای بزرگوار راه حل‌هایی ارائه گردیده است که به نظر می‌رسد بهترین نظریه جهت رفع تعارض، وابستگی منابع زکات به نظر حاکم اسلامی می‌باشد.

یادداشت

برای اینکه هر تحقیقی به نتایج معقولی برسد، مقدمات زیادی لازم دارد. توان علمی مناسب، در اختیار داشتن منابع اطلاعاتی کافی و در دسترس بودن صاحبان علم و اساتید فن، از جمله این مقدمات ضروری هستند که به نظر من، در وجود این سه مقدمه، مشکلاتی وجود دارد. فضای آموزشی حوزه با مشکلات عدیده‌ای مواجه است، به نحوی که نمی‌تواند به صورت جدی تربیت کننده اهل علم و تحقیق باشد. جشنواره علامه حلی (ره)، نقش مکمل را در ایجاد روحیه تحقیق در طلاب ایفا می‌کند و باید توجه داشت که به تنهایی نمی‌تواند طلبه را محقق بار بیاورد. اگر علمای سلف در تولید علم رنج برده‌اند، به دلیل تعهد به دین و ارزش ذاتی علم بوده است.

نام پژوهشگر: آقای رشید قاسمی	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه خاتم الاوصیاء (عج)	
گرایش علمی: فقه و حقوق اسلامی	
رتبه: شایسته تقدیر	سطح: یک
امتیاز: ۷۵,۵	

ایذاء در فقه جعفری

چکیده

از مباحث پر رویداد در زندگی بشر که حتی در بین مسائل مبتلا به، از اولویت بالایی برخوردار است، موضوع «آزار رساندن» به سایر هموعان و فراتر از آن، سایر موجودات زنده می‌باشد. مسئله ایذاء در دانش فقه، که متکفل بیان حکم، برای رویدادنی‌های زندگی هر موجود مختاری است، مورد بررسی دقیق قرار گرفته است. ولی از آنجا که شرایط و حالات رخ داده‌ای حیات موجود مختار، متفاوت است، در این مقاله سعی شده به صورتی جامع، با استفاده از نظریات فقهی پرداخته شود تا به فروعات مختلف قابل طرح، پاسخ داده شود. با توجه به عدم پرداختن فقهی به صورت مستقل به مسئله ایذاء، نفس پیوستگی مطالب این مقاله نوآوری در مباحث فقهی به شمار می‌رود. موضوع جدیدی که این نوشتار به آن پرداخته، بررسی قاعده فقهی بودن بحث ایذاء و اثبات آن می‌باشد. جاگرفتن قاعده فقهی ایذاء در بین قواعد فقهی دیگر می‌تواند فصل جدیدی را در نگاه فقهی به بسیاری از فروعات فقهی گشوده و با توجه به اجتماعی بودن مسئله ایذاء راه را برای نزدیک شدن به سبک زندگی اسلامی مسلمانان هموارتر کند.

یادداشت

عدم دسترسی به کتابخانه‌های تخصصی و نیز عدم پشتیبانی مالی از طلاب پژوهشگر و اهل قلم مدارس علمیه، از جمله نقص‌هایی است که در حوزه پژوهش وجود دارد. به نظر می‌رسد که تأسیس و راه‌اندازی مرکز پژوهشی ویژه طلاب و فضایی حوزه علمیه استان تهران، می‌تواند در نهادینه ساختن فرهنگ پژوهش، بسیار مؤثر باشد که لازم است مسئولان محترم پژوهش استان و مسئولین، مدیران مدارس علمیه به این مسئله توجه کافی مبذول دارند.

نام پژوهشگر: آقای فاضل صراف پور

مدرسه علمیه: مدرسه علمیه آیت الله مجتهدی (ره)

گرایش علمی: کلام

رتبه: شایسته تقدیر سطح: یک

امتیاز: ۷۵,۵

زرتشت، آیین توحید یا شرک؟

چکیده:

یکی از مسائل مورد نزاع محققان در ارتباط با دین زرتشت، مسئله «توحید» و «شرک» در این آیین کهن ایرانی است. متن اوستا از لحاظ زمانی، به دو بخش «اوستای کهن» و «اوستای نوین» تقسیم می‌شود. در گاهان که تنها بخش باقی مانده اوستای کهن است، شاهد توحید در مزدا پرستی هستیم؛ ولی این توحید در یسنه‌ها و یشت‌ها تبدیل به شرک می‌شود و دنیایی پر از ایزدان. نگارنده کوشیده است که با استفاده از متن اوستا، نظریه‌ای جدید درباره توحید در این دین ارائه نماید.

یادداشت

جشنواره‌هایی مانند جشنواره علامه حلی (ره) می‌توانند با ایجاد بسترهای رقابت و زمینه‌های تمرین و تجربه‌اندوزی، به گسترش امر مغفول مطالعات هدفمند و پژوهش در میان طلاب کمک شایانی نمایند. پژوهش تنها در بوته نقد و داوری است که رشد پیدا کرده و بارور می‌شود. وجود جشنواره‌های علمی و به خصوص، جشنواره علامه حلی (ره) می‌تواند کاستی‌های پژوهش طلاب را بر طرف سازد و فعالیت‌های پژوهشی طلاب را در مسیر صحیح هدایت نماید. البته از آنجا که به طور منطقی، مطالعه، مقدم بر تحقیق است، لذا گسترش روحیه برنامه‌ریزی و انس با کتاب و مطالعه، لازمه رونق هر چه بیشتر این دست جشنواره‌هاست؛ امری که متأسفانه به خاطر سنگین‌بودن برنامه‌های نظام آموزش رسمی حوزه، بین بسیاری از طلاب مهجور مانده است و توجه چندانی به این مقوله نمی‌شود. درواقع، هرچه تعداد طلاب اهل مطالعه ما بیشتر باشد به همان نسبت شاهد اهتمام بیشتری نسبت به مقوله پژوهش و مقاله‌نویسی خواهیم بود.

نام پژوهشگر: آقای محمد رضا کلاتر نیستانی	
مدرسه علمیه: مدرسه علمیه امام خمینی (ره) تهران	
گرایش علمی: فلسفه و منطق	
رتبه: شایسته تقدیر	سطح: یک
امتیاز: ۷۵٫۵	

استدلال به حدیث تمسک برای خروج فلاسفه از تشیع و نقد آن

چکیده

فلسفه اسلامی نماد پیشرفت علم در نخستین سده‌های تمدن اسلامی، محسوب می‌شود که همواره جایگاه منحصر به فردی را در بین متفکرین به خود اختصاص داده است. اما همیشه این بحث در نخستین نگاه به فلسفه اسلامی مطرح می‌شود که آیا روی آوردن به قرائت متون و کتب صاحب نظران پیش از اسلام، با استناد به این علم، مصداق تمسک به منبعی غیر از اهل بیت نیست؟ و اینکه با روی آوردن به این قبیل علوم، تفکرات باطل در میان تفاسیر توحیدی جای نمی‌گیرد؟ به وجود آمدن این قبیل پرسش‌ها موجب شد که برخی از مسلمانان منتقد سرسخت تعلیم و تعلم فلسفه شوند و در رد فلسفه و کاربست آن در فهم مسائل دینی، به احتجاج و استدلال به آیات و روایات روی آورند. آنچه این مقاله به دنبال آن است، نقد و بررسی استدلال مخالفین فلسفه به روایت تمسک است که به نص خویش رجوع به غیر اهل البیت را منجر به خروج از تشیع تلقی می‌کنند. مقاله حاضر درصدد اثبات این نکته است که روایت مذکور ضعیف‌السند بوده و نمی‌توان با استناد به آن گفت که رجوع به غیر اهل البیت مصداق خروج از تشیع است.

یادداشت

چشنواره علامه حلی (ره) همیشه به عنوان یک مشوق خوب برای ایجاد رغبت و انگیزه در طلاب برای نوشتن و تحقیق کردن بوده و هست. همین دل‌گرمی که کسانی هستند تا اثر علمی و نوشته شما را به عنوان یک مخاطب متخصص بخوانند، بررسی و نقد نمایند و با توجهاتشان به نوشته شما ارزش نهند، جای بسی دلگرمی، سپاس و تشکر است. گاهی اوقات، توجه صرف به مسائل آموزشی، بدون الزام به تحقیق محتوای آموزشی، به جای کمک نمودن به عرصه پژوهش و انجام پژوهش‌های علمی، موجب لطمه به آن می‌گردد.

نام پژوهشگر: حجت الاسلام حمزه احمدی

مدرسه علمیه: مدرسه علمیه دارالمبلغین فلسفی

گرایش علمی: علوم انسانی (مرتبط با حوزه دین)

رتبه: شایسته تقدیر سطح: یک

امتیاز: ۷۵,۲۵

تبیین و نقد عقاید اهل حق

چکیده

«اهل حق»، در لغت به معنای «خاندان درست» است؛ اما در اصطلاح به کسانی اطلاق می‌شود که به گمان خویش، مرحله شریعت و طریقت را طی کرده و به مرحله حقیقت رسیده باشند. از کتاب‌های اهل حق می‌توان دریافت که در قرن هفتم هجری قمری شخصی به نام «سلطان اسحاق» تمام عقاید اهل حق را به صورت شعر گردی جمع‌آوری نموده است؛ پس او را می‌توان مؤسس مکاتبه‌ای این فرقه نامید. اهل حق شعبی از غلاتند که دارای آداب و رسوم و عقاید فراوانی هستند؛ از جمله مهم‌ترین عقاید اهل حق در اصول و فروع دین عبارتند از: اندیشه مظهریت، نظریه تناسخ، عدم عصمت پیامبران، نذر و نیاز به جای اعمال عبادی، رفتن به جم‌خانه به جای مسجد، عدم اعتقاد به تولد و تبری، گذاشتن سبیل و غیره. نویسنده معتقد است که هر یک از این عقاید، برخلاف نص صریح آیات و روایات است؛ و شخصی که آگاهانه آن‌ها را بپذیرد، ضروری دین را انکار نموده است.

یادداشت

جشنواره علامه حلی(ره) با هدف شناسایی و انتخاب برترین آثار پژوهشی طلاب جوان مدارس علمیه و تشویق و حمایت از طلاب پژوهشگر و اهل قلم راه‌اندازی شده و به وظیفه خود عمل می‌کند. برگزاری جشنواره علامه حلی(ره) در استان تهران، توانسته است شور و شوق به نویسندگی و انجام پژوهش‌های علمی را در میان طلاب استان ایجاد نماید. طلاب جوان مدارس علمیه تهران، هر ساله در انتظارند تا در فرصتی مناسب، آثار خود را به دبیرخانه جشنواره ارسال کنند. از اساتید و علمای بزرگوار مدرسه علمیه دارالمبلغین آیت الله فلسفی و عزیزان و بزرگواران و دست‌اندرکاران عزیز جشنواره علامه حلی(ره)، کمال تشکر و سپاسگزاری را دارم.

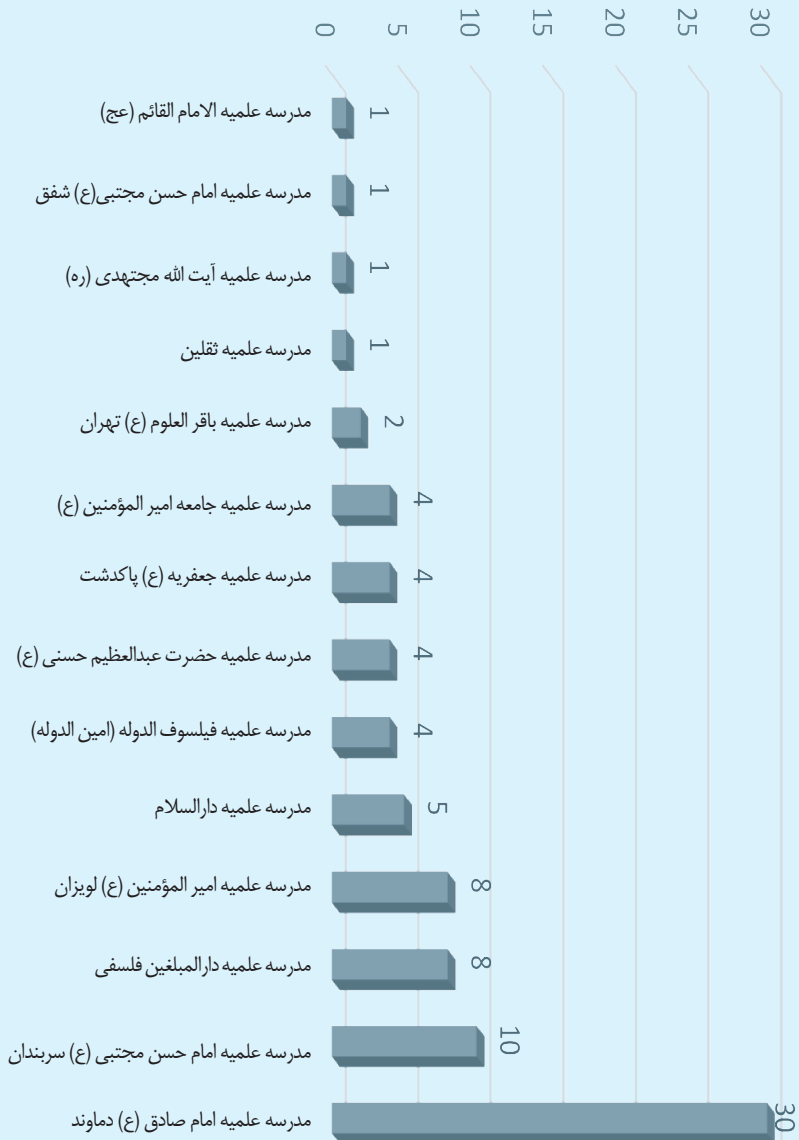
آمار برتر
تحقیقات کلاسی

سخن دبیرخانه پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران

شوق دستیابی به حقایق امور و کشف نایافته‌ها، رکن و فصل هویت انسانی است. حال، چنانچه این کنجکاوی در مسائل علمی و توأم با جدیت و بهره‌گیری از نتایج حاصله باشد، به گشودن مرزهای دانش و معرفت منتهی می‌گردد. بررسی اجمالی تاریخ حوزه‌های علمیّه و زندگی علمای دینی از آغاز دوره اسلامی تاکنون، بیانگر این واقعیت است که حوزیان، نه تنها با فعالیت‌های علمی و کنجکاوی‌های عالمانه بیگانه نبوده‌اند، بلکه ژرف‌اندیشی و تفکر و تحقیق، همواره رکن علم و علم‌آموزی در حوزه‌های علمیّه بوده و هیچ‌گاه مرزی میان آموزش و تحقیق، وجود نداشته و این هر دو، شأنی از شئون علم، علم‌آموزی و عالم‌پروری بوده است. از این روی، تحقیق و پژوهش همواره رکنی جدانشدنی از هویت آموزش، و پیش‌برنده آن بوده است. طلاب علوم دینی در گذشته، از ابتدای تحصیل، از طریق ممارست و اهتمام به حاشیه نویسی، شرح و تلخیص نویسی و دیگر فعالیت‌های اینچنین، در نگارش متون علمی و ادبی، کسب تجربه می‌کرده و بر مهارت خود می‌افزودند. بنابراین، بر اساس سنت علمی حوزه، لازم است تا زمینه‌ای فراهم آید تا طلاب مبتدی، از بدو ورود به مدارس علمیّه، مهارت‌های نگارشی خود را بهبود بخشند؛ توجّه به این امر مهم، مسئولان جشنواره را بر آن داشت تا فرهنگ نویسندگی و تحقیق را در سطح مدارس علمیّه تهران فراگیر کرده و تمهیداتی را فراهم آورند تا همه پایه‌های تحصیلی، به خصوص، پایه‌های ابتدایی، بتوانند در جشنواره علامه حلی (ره) حضور یابند. تعداد تحقیقات کلاسی شرکت‌کننده در پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) نسبت به دوره پیشین، کاهش داشته ولی در عوض، بر تعداد مقالات اضافه گردیده است؛ این، بدان معنا است که طلابی که در دوره‌های پیشین جشنواره، با ارسال تحقیقات کلاسی، در جشنواره شرکت کرده بودند، کسب تجربه نموده و تلاش کرده‌اند در این دوره با ارسال مقاله در یک رقابت علمی شرکت کنند و این مایه بسی مسرت و نشان‌دهنده توفیق سیاست‌های تشویقی و حمایتی معاونت پژوهش حوزه علمیّه استان تهران است.

معرفی تحقیقات کلاسی برتر مدارس علمیه استان تهران پنجمین جشنواره علامه حلی (ره) استان تهران

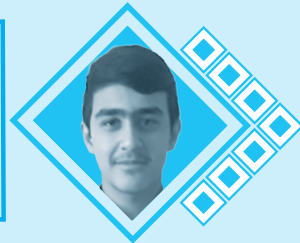
نام پژوهشگر: آقای محمد ملا عباسی

مدرسه علمیه: امام صادق (ع) دماوند

نام اثر: بررسی اجمالی نبوت عامه و خاصه

سطح: یک

امتیاز: ۴۱

نام پژوهشگر: آقای مسعود ساداتی

مدرسه علمیه: امیر المومنین (ع) لویزان

نام اثر: تلخیص کتاب قرآن در قرآن

سطح: یک

امتیاز: ۳۳

نام پژوهشگر: آقای رسول قاسمی

مدرسه علمیه: باقر العلوم (ع) تهران

نام اثر: حروف غیر عامل

سطح: یک

امتیاز: ۳۲,۵

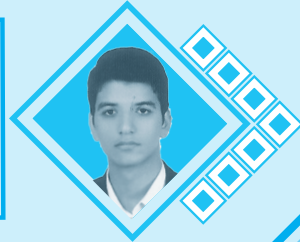
نام پژوهشگر: آقای سید علی سجادی

مدرسه علمیه: فیلسوف الدوله (امین الدوله)

نام اثر: تجزیه و ترکیب ده آیه ی ابتدایی سوره مبارکه لقمان

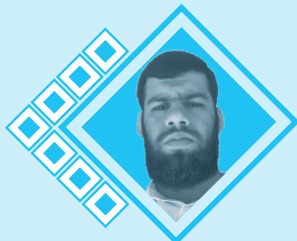
سطح: یک

امتیاز: ۳۱

نام پژوهشگر: آقای سجاد آجرلو
مدرسه علمیه: دارالسلام
نام اثر: آداب تعلیم و تعلم
سطح: یک
امتیاز: ۳۰

نام پژوهشگر: آقای امین کریمی ملاطی
مدرسه علمیه: امام صادق (ع) دماوند
نام اثر: اجزاء در امارات و اصول با کشف خلاف به وسیله حجت معتبر
سطح: یک
امتیاز: ۳۰

نام پژوهشگر: آقای امیر حسین رمضانی
مدرسه علمیه: باقر العلوم (ع) تهران
نام اثر: اجزاء در امارات و اصول با کشف خلاف به وسیله حجت معتبر
سطح: یک
امتیاز: ۳۰

نام پژوهشگر: آقای صادق شایگان جعفری
مدرسه علمیه: دارالمبلغین فلسفی
نام اثر: تلخیص کتاب ولایت فقیه امام خمینی (ره)
سطح: یک
امتیاز: ۳۰

نام پژوهشگر: آقای مصطفی بحریان
مدرسه علمیه: دارالمبلغین فلسفی
نام اثر: تلخیص خدمات اسلام به ایران
سطح: یک
امتیاز: ۳۰

نرم افزار ناد

در یادداشتی از محمدعلی پیوندی
مسئول نرم افزار

شاید آیندگان، از قرنی که ما در آن زندگی می کنیم، به عنوان «قرن پیشرفت و توسعه فن آوری» یاد کنند. سال هایی که در آن پیشرفت تکنولوژی در عرصه های مختلف از علوم پزشکی گرفته تا امور مهندسی، ساخت و تولید تا ارائه خدمات، و ... به طور چشمگیری بروز پیدا کرده است. امروزه در کشورمان، شاهدیم که بسیاری از امور، برای دریافت خدمات دولتی یا خصوصی، به سادگی قابل انجام هستند و استفاده از خدمات الکترونیکی به طور قابل توجهی افزایش یافته است که کاملاً متأثر از پیشرفت تکنولوژی در عرصه رایانه است. کاربرد روزافزون اینترنت و بکارگیری سخت افزار و نرم افزارهای مرتبط، باعث شده است تا نه تنها امروزه اموری از قبیل ثبت نام در دانشگاه ها و سمینارها، و همچنین بسیاری از کارهای زمانبر دهه های گذشته، به صورت اینترنتی انجام می شود، بلکه واژه نام آشنای بانکداری الکترونیک، که جهت پرداخت صورتحساب، انتقال وجه، پرداخت قبوض و... تسهیلات قابل توجهی را فراهم می کند و یا عبارت دولت الکترونیک، به فرهنگ لغاتمان اضافه شده است، پرواضح است که این پیشرفت ها، باعث کاهش چشم گیر مراجعات حضوری، کاهش حجم ترافیک، کاهش آلودگی هوا در شهری های بزرگ و بسیاری مزایای دیگر شده است.

مدیریت داده های انبوه مربوط به طلاب، نیاز به استفاده بهینه از تکنولوژی برای بهبود روند فعالیت های اداری و مدیریتی حوزه دارد. با این رویکرد، معاونت پژوهش استان تهران، با استفاده از پیشرفت های تکنولوژیکی روز دنیا، راه اندازی نرم افزاری جهت مدیریت امور مرتبط با این معاونت را در نظر گرفته و بنا دارد تا آن شاء... نسبت به تهیه و تولید این نرم افزار در راستای کنترل و نظارت بر امور جاری خود اهتمام ورزد. در همین راستا، از ابتدای سال ۱۳۹۴، توسعه نرم افزاری تحت عنوان «نرم افزار معاونت امور پژوهش و دانش آموختگان استان تهران»، که با نام اختصاری «نماد» از اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۳ جهت کنترل امور مرتبط با دانش آموختگان استان تهران تهیه شده بود، در دستور کار معاونت پژوهش استان تهران نیز قرار گرفت. این نرم افزار که تاکنون در اموری از قبیل، اعطای وام ها، کنترل و نظارت بر وضعیت شهریه ها، وضعیت نظام وظیفه و درخواست خروج از کشور برای تعامل با سازمان نظام وظیفه عمومی، بکار گرفته شده است، در حال حاضر در حال توسعه جهت بکارگیری و کنترل جشنواره های

است که هر ساله توسط معاونت پژوهش استان تهران برگزار می‌شود.

این پروژه تا کنون با پیشرفت ۵۰ درصدی همراه بوده و برخی از امکانات و مزایایی که مقرر است در این نرم افزار توسعه داده شود، به شرح زیر است؛

- ۱- کنترل و نظارت بر ثبت نام شدگان در جشنواره‌های مختلف
 - ۲- کنترل و نظارت بر پرونده‌های ارزیاب‌هایی که هر ساله در جشنواره‌های مختلف استان، اقدام به ارزیابی آثار نموده‌اند
 - ۳- نظارت بر آثار ارائه شده جهت شرکت در هر جشنواره، و همچنین امکان ضمیمه فایل Word و Pdf اثر
 - ۴- کنترل مراحل مختلف هر اثر از ابتدای شرکت در جشنواره تا بررسی ریز نمرات اخذ شده در هر مرحله از ارزیابی، ارائه گزارشات پویا و ...
 - ۵- امکان جستجوی پیشرفته در هر یک از بخش‌های نویسندگان، ارزیابان و آثار
 - ۶- کنترل و نظارت بر آثار کپی برداری شده، مشابه و یا تکراری
 - ۷- بررسی شرایط شرکت کنندگان در جشنواره به طوریکه نرم افزار بر ثبت آثار و نویسندگان، اعم از کنترل سن نویسنده، کنترل تعداد آثار قابل قبول هر فرد و ... نظارت دارد.
 - ۸- ایجاد تنظیمات و تعیین معیارهای هر مرحله و نمرات قابل قبول در هر مرحله از ارزیابی‌ها توسط دبیر اجرایی بر اساس آئین نامه جشنواره موردنظر
 - ۹- ملاحظه آثار و ثبت نمرات اثر به صورت اینترنتی توسط ارزیابان
 - ۱۰- امکان نظارت دبیر علمی جشنواره بر وضعیت نمره دهی هر ارزیاب و امتیاز اخذ شده توسط هر اثر
 - ۱۱- کنترل وضعیت آثار و مراحل مختلف اثر از ابتدای ثبت اثر تا مرحله پایانی به صورت هوشمند توسط نرم افزار
 - ۱۲- امکان نظارت دقیق دبیر اجرایی، بر فرآیند جشنواره
 - ۱۳- امکان ایجاد پرونده پژوهشی برای شرکت کنندگان در هر جشنواره
 - ۱۴- امکان اضافه کردن جشنواره‌های جدید و ...
- امید است با عنایات حضرت حق، نرم افزار «نماد» جهت بهبود هر چه بیشتر مدیریت جشنواره‌های استان، که از خردادماه سال ۱۳۹۴ آغاز خواهد شد، در معاونت پژوهش استان تهران به نحو مطلوب بکار گرفته شود.

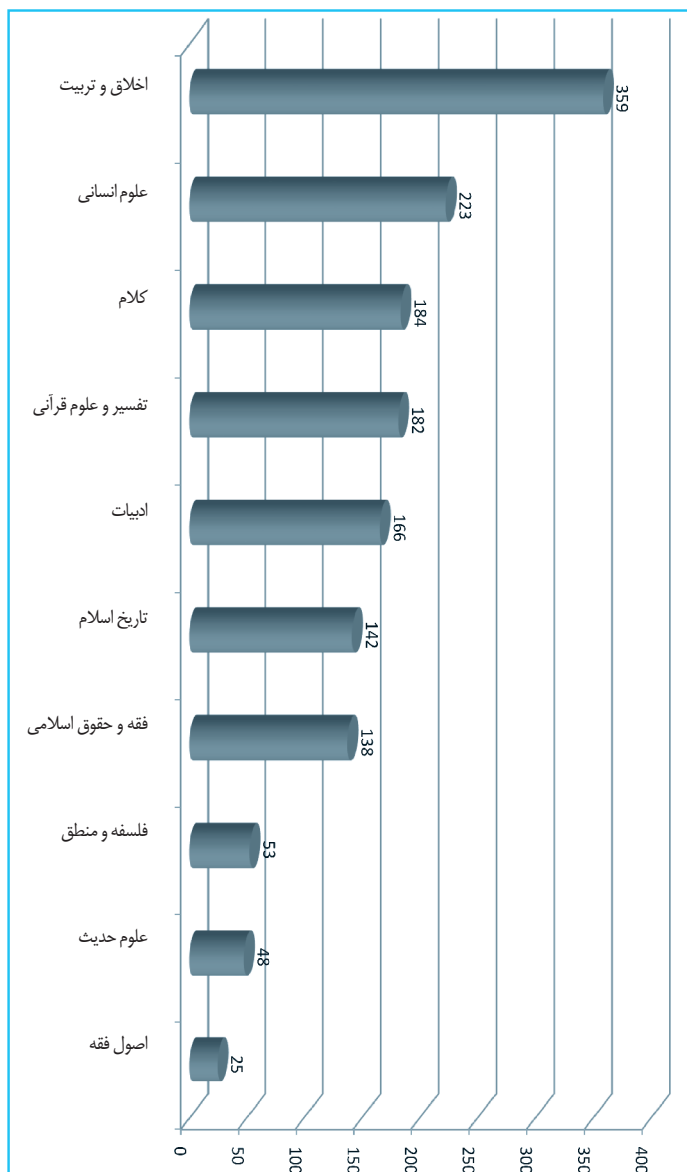
گزارش و آمار کلی

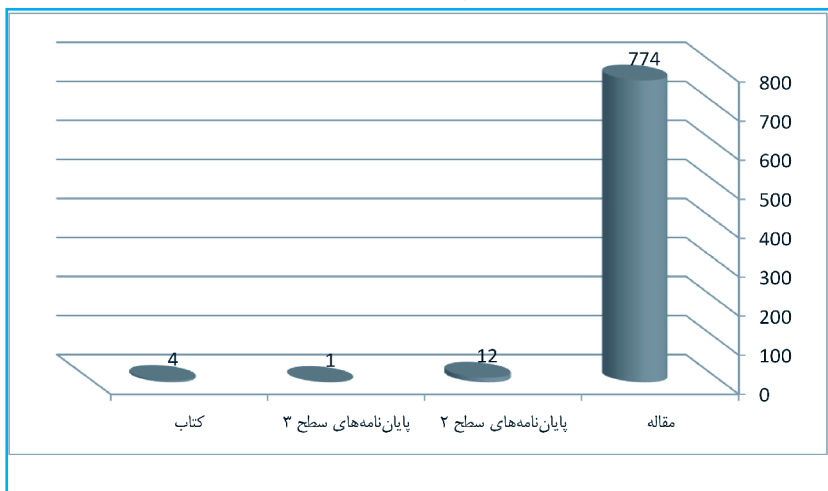
پنجمین جشنواره علامه علی (ره) استان تهران در یک نگاه

تعداد	برادران	خواهران	جمع کل
شرکت کنندگان	۶۸۴	۶۳۶	۱۳۲۰
آثار ثبت شده در دبیرخانه	۷۹۱	۷۲۹	۱۵۲۰
آثار فاقد شرایط اولیه	۸۶	۱۲	۹۸
آثار راه یافته به بخش کلاسی	۸۳	۰	۸۳
آثار راه یافته به مرحله تفصیلی یک	۱۶۹	۲۱۰	۳۷۹
آثار راه یافته به مرحله تفصیلی دو	۴۲	۵۹	۱۰۱
آثار شایسته تقدیر	۹	۹	۱۸
آثار برگزیده	۵	۴	۹

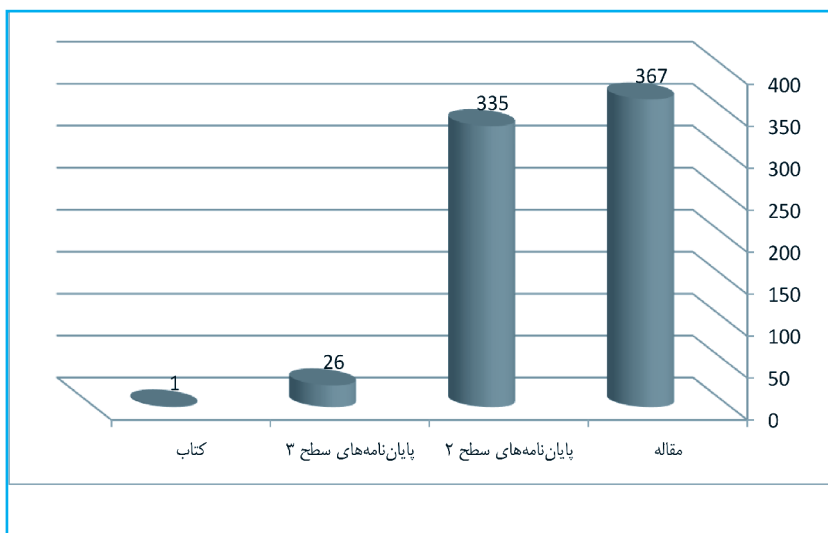
تعداد آثار به تفکیک گروه علمی

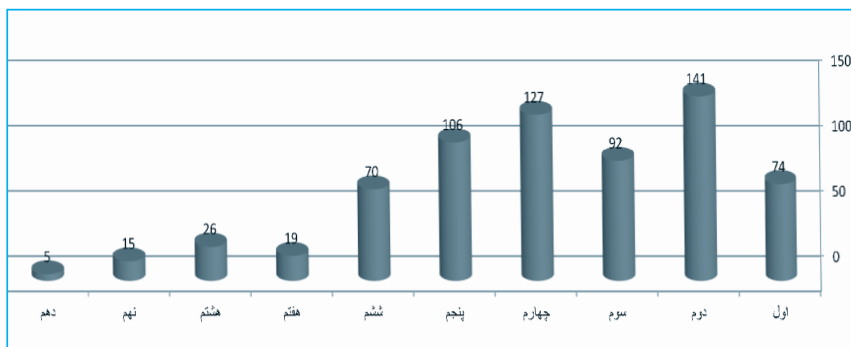
قالب آثار برادران

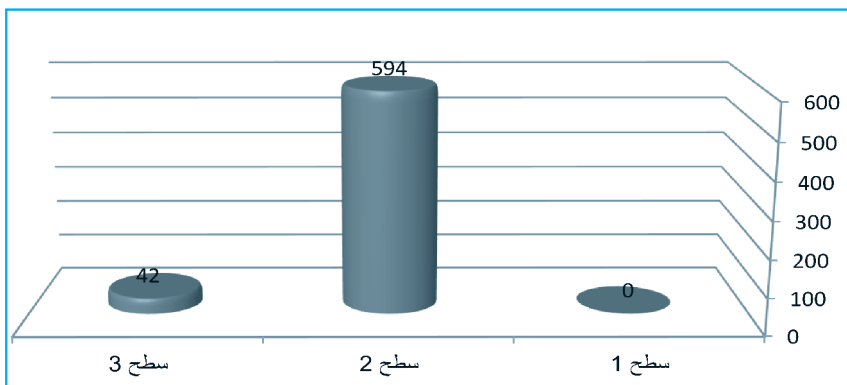
قالب آثار خواهران

آمار ارسالی به تفکیک پایه تحصیلی برادران

آمار ارسالی به تفکیک سطح تحصیلی خواهران

صورت تفصیلی ملاکهای ارزیابی فعالیت مدارس علمیه در جثواره علامه علی (ره)

الف- ملاک تعداد آثار ارسالی به دبیرخانه

(نسبت تعداد آثار به کل طلاب مدرسه علمیه):

۱- زیر ۵ درصد = ۱۰ امتیاز	۱۲- ۵۵ تا ۶۰ درصد = ۴۵۰ امتیاز
۲- ۵ تا ۱۰ درصد = ۲۵ امتیاز	۱۳- ۶۰ تا ۶۵ درصد = ۵۰۰ امتیاز
۳- ۱۰ تا ۱۵ درصد = ۵۰ امتیاز	۱۴- ۶۵ تا ۷۰ درصد = ۵۵۰ امتیاز
۴- ۱۵ تا ۲۰ درصد = ۷۵ امتیاز	۱۵- ۷۰ تا ۷۵ درصد = ۶۰۰ امتیاز
۵- ۲۰ تا ۲۵ درصد = ۱۰۰ امتیاز	۱۶- ۷۵ تا ۸۰ درصد = ۶۵۰ امتیاز
۶- ۲۵ تا ۳۰ درصد = ۱۵۰ امتیاز	۱۷- ۸۰ تا ۸۵ درصد = ۷۰۰ امتیاز
۷- ۳۰ تا ۳۵ درصد = ۲۰۰ امتیاز	۱۸- ۸۵ تا ۹۰ درصد = ۷۵۰ امتیاز
۸- ۳۵ تا ۴۰ درصد = ۲۵۰ امتیاز	۱۹- ۹۰ تا ۹۵ درصد = ۸۰۰ امتیاز
۹- ۴۰ تا ۴۵ درصد = ۳۰۰ امتیاز	۲۰- ۹۵ تا ۱۰۰ درصد = ۸۵۰ امتیاز
۱۰- ۴۵ تا ۵۰ درصد = ۳۵۰ امتیاز	۲۱- از ۱۰۰ به بالا = ۹۰۰ امتیاز
۱۱- ۵۰ تا ۵۵ درصد = ۴۰۰ امتیاز	

ب- ملاک میانگین نمرات اجمالی:

۱- بین ۵ تا ۱۰ امتیاز	۱۱- بین ۵۰ تا ۵۵ = ۱۰۰ امتیاز
۲- بین ۱۰ تا ۲۰ امتیاز	۱۲- بین ۵۵ تا ۶۰ = ۱۱۰ امتیاز
۳- بین ۱۰ تا ۱۵ = ۳۰ امتیاز	۱۳- بین ۶۰ تا ۶۵ = ۱۲۰ امتیاز
۴- بین ۱۵ تا ۲۰ = ۴۰ امتیاز	۱۴- بین ۶۵ تا ۷۰ = ۱۳۰ امتیاز
۵- بین ۲۰ تا ۲۵ = ۴۰ امتیاز	۱۵- بین ۷۰ تا ۷۵ = ۱۴۰ امتیاز
۶- بین ۲۵ تا ۳۰ = ۵۰ امتیاز	۱۶- بین ۷۵ تا ۸۰ = ۱۵۰ امتیاز
۷- بین ۳۰ تا ۳۵ = ۶۰ امتیاز	۱۷- بین ۸۰ تا ۸۵ = ۱۶۰ امتیاز
۸- بین ۳۵ تا ۴۰ = ۷۰ امتیاز	۱۸- بین ۸۵ تا ۹۰ = ۱۷۰ امتیاز
۹- بین ۴۰ تا ۴۵ = ۸۰ امتیاز	۱۹- بین ۹۰ تا ۹۵ = ۱۸۰ امتیاز
۱۰- بین ۴۵ تا ۵۰ = ۹۰ امتیاز	۲۰- بین ۹۵ تا ۱۰۰ = ۱۹۰ امتیاز
۱۱- ۵۰ تا ۵۵ درصد = ۴۰۰ امتیاز	

ج- ملاک تعداد قبولی اجمالی:

به ازای هر ۱ اثر = ۲۵ امتیاز

د- ملاک تعداد قبولی تفصیلی ۱:

به ازای هر ۱ اثر = ۵۰ امتیاز

ه- ملاک تعداد شایسته تقدیر و دارای رتبه:

۱ - به ازای هر شایسته تقدیر = ۷۵ امتیاز	۳ - به ازای هر رتبه دوم = ۱۵۰ امتیاز
۲ - به ازای هر رتبه سوم = ۱۰۰ امتیاز	۴ - به ازای هر رتبه اول = ۲۰۰ امتیاز

و- ملاک میزان همکاری با دبیرخانه جشنواره:

۱ - ارسال به موقع آثار:

الف: ضعیف = ۵ ب: متوسط = ۱۰ ج: خوب = ۲۰ د: عالی = ۳۰

۲ - پرینت آثار:

الف: ضعیف = ۵ ب: متوسط = ۱۰ ج: خوب = ۲۰ د: عالی = ۳۰

۴ - ثبتنام دقیق آثار:

الف: ضعیف = ۵ ب: متوسط = ۱۰ ج: خوب = ۲۰ د: عالی = ۳۰

ه- تذکر:

تنها مدارسی در رقابت قرار می گیرند که حداقل ۱۰ اثر در دوره در حال برگزاری به دبیرخانه جشنواره علامه حلی (ره) استان ارسال کرده باشند.

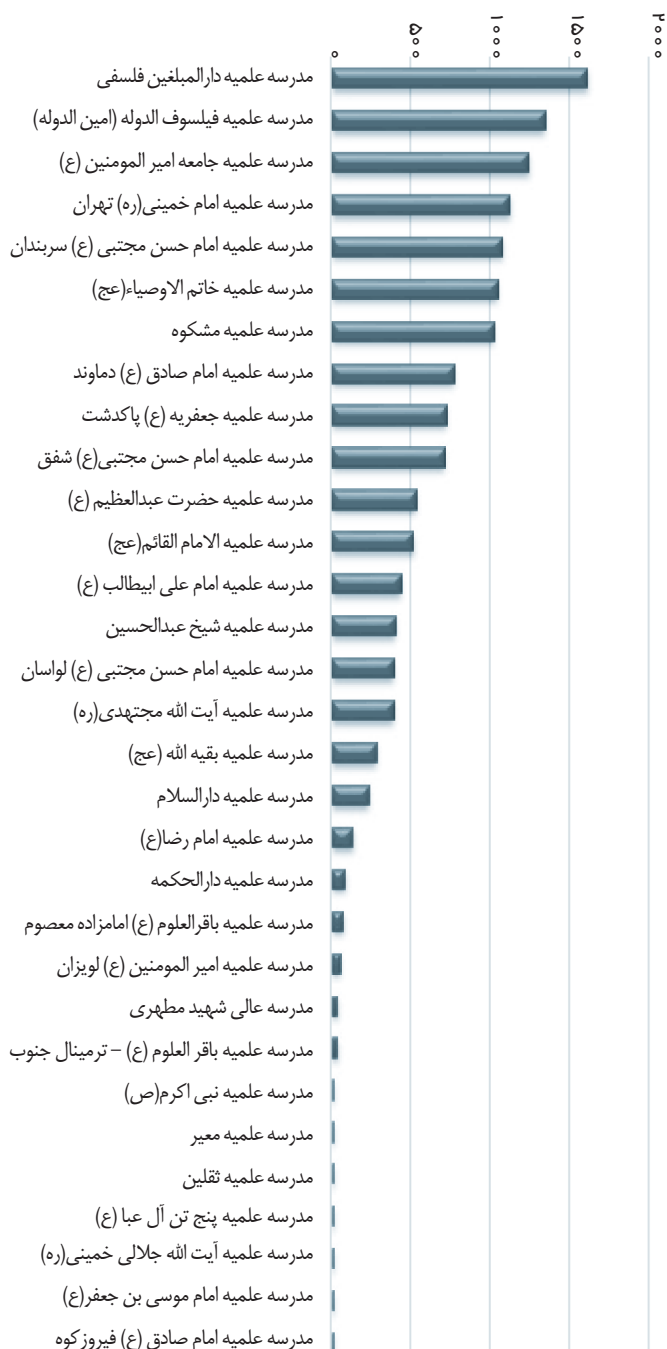
آمار و امتیاز
مدارس برادران

رتبه مدارس علییه برادران در پنجمین بشواره علامه علی (ره) استان تهران

رتبه	شهر	نام مدرسه	تعداد طلاب	شركت كنندگان	آثار ارسالی	فاقد شرایط اولیه	راه یافته به ارزیابی تفصیلی	شایستگیان تقدیر	تعداد برگزیدگان	امتیاز نهایی
۱	تهران	دارالمبلغین فلسفی	۸۴	۵۳	۷۸	۸	۲۲	۱	۰	۱۶۶۵
۲	تهران	فیلسوف الدوله (امین الدوله)	۱۳۲	۲۴	۲۴	۴	۱۴	۱	۳	۱۳۴۵
۳	شهرری	جامعه امیرالمومنین (ع)	۲۲۸	۹۸	۱۰۰	۴	۲۲	۱	۰	۱۳۱۵
۴	تهران	امام خمینی (ره)	۲۱۸	۲۵	۲۶	۰	۱۸	۲	۰	۱۱۲۰
۵	سربندان	امام حسن مجتبی (ع)	۷۶	۵۸	۸۸	۱۰	۳	۰	۰	۱۱۰۰
۶	تهران	خاتم الاوصیاء (عج)	۹۲	۳۹	۴۰	۰	۱۴	۱	۰	۱۰۴۵
۷	تهران	مشکوه	۹۲	۱۶	۲۱	۲	۱۰	۰	۱	۱۰۲۰
۸	دماوند	امام صادق (ع)	۸۰	۳۳	۴۹	۳۰	۵	۰	۰	۷۷۰
۹	پاکدشت	جعفریه (ع)	۱۲۲	۷۵	۷۶	۴	۴	۰	۰	۷۲۵
۱۰	تهران	امام حسن مجتبی (ع) شفق	۶۰	۳۲	۳۵	۱	۶	۰	۰	۷۱۰
۱۱	شهرری	حضرت عبدالعظیم (ع)	۱۴۹	۳۶	۳۷	۴	۵	۱	۰	۵۵۵
۱۲	تهران	الامام القائم (عج)	۲۴۰	۴۵	۴۵	۱	۱۳	۰	۰	۵۱۵
۱۳	تهران	امام علی ایبطالب (ع)	۴۶	۱	۳	۰	۳	۰	۱	۴۳۵
۱۴	تهران	شیخ عبدالحسن	۱۱۲	۱۵	۲۱	۰	۶	۰	۰	۴۰۰
۱۵	لوسان	امام حسن مجتبی (ع)	۱۱۷	۱۶	۱۸	۰	۲	۱	۰	۳۹۰
۱۶	تهران	آیت الله مجتهدی (ره)	۲۶۹	۱۵	۱۶	۱	۵	۱	۰	۳۹۰
۱۷	تهران	بقیه الله	۱۳۶	۳۵	۳۶	۰	۲	۰	۰	۲۸۰
۱۸	تهران	دارالسلام	۱۱۰	۲۶	۲۶	۵	۱	۰	۰	۲۳۵
۱۹	تهران	امام رضا (ع)	۱۹۵	۱	۴	۱	۲	۰	۰	۱۳۵
۲۰	تهران	دارالحکمه	۴۵	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۸۵
۲۱	تهران	باقر العلوم (ع) امامزاده معصوم	۱۱۰	۹	۹	۰	۲	۰	۰	۷۵
۲۲	تهران	امیرالمومنین - لویزان	۹۹	۱۲	۱۲	۸	۰	۰	۰	۵۵
۲۳	تهران	باقر العلوم (ع)	۱۵۹	۴	۴	۲	۱	۰	۰	۳۵
۲۴	تهران	مدرسه عالی شهید مطهری	-	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۳۵
۲۵	فیروزکوه	امام صادق (ع)	۵۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۱۰
۲۶	تهران	امام موسی بن جعفر (ع)	۷۲	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۱۰
۲۷	تهران	آیت الله جلالی خمینی	۲۳۱	۲	۳	۰	۰	۰	۰	۱۰
۲۸	تهران	بیج تن آل عبا (ع)	۵۵	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۱۰
۲۹	تهران	تقلین	۷۴	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۱۰
۳۰	تهران	معیر	۶۳	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۱۰
۳۱	تهران	نبی اکرم (ص)	۷۷	۲	۴	۰	۱	۰	۰	۱۰
۳۲	تهران	آزاد	-	۵	۹	۰	۶	۰	۰	-
جمع			۳۳۲۵	۶۸۴	۷۹۱	۸۸	۱۶۹	۹	۵	-

مدرسه علمیه الامام القائم (عج)				
امتیاز	آمار	معیار		
۷۵	۲۴۰	تعداد طلبه		
	۴۵	مجموع آثار		
	۰	فاقد شرایط اولیه		
	۱	آثار راه یافته بخش کلاسی		
	۴۴	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی		
		درصد مشارکت در جشنواره	۱۸,۷۵	
۱۲۰	۶۳,۶۱	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)		
۲۷۵	۱۱	راه یافته به تفصیلی ۱		
	۰	راه یافته به تفصیلی ۲		
	۰	شایسته تقدیر		
	۰	رتبه		
۴۵	۵	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه	
	۲۰	پرینت آثار		
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۵۱۵		جمع کل امتیازات		

مدرسه علمیه امام حسن مجتبی (ع) لواسان				
امتیاز	آمار	معیار		
۷۵	۱۱۷	تعداد طلبه		
	۱۸	مجموع آثار		
	۰	فاقد شرایط اولیه		
	۰	آثار راه یافته بخش کلاسی		
	۱۸	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی		
		درصد مشارکت در جشنواره	۱۵,۱۸	
۱۲۰	۶۲,۱۳	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)		
۵۰	۲	راه یافته به تفصیلی ۱		
۵۰	۱	راه یافته به تفصیلی ۲		
۷۵	۱	شایسته تقدیر		
۰	۰	رتبه		
۲۰	۵	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه	
	۵	پرینت آثار		
	۱۰	ثبت نام دقیق		
۳۹۰		جمع کل امتیازات		

مدرسسه علمیه امام حسن مجتبی (ع) شفق				مدرسسه علمیه امام خمینی (ره) تهران			
امتیاز	آمار	معیار		امتیاز	آمار	معیار	
۴۵۰	۶۰	تعداد طلبه		۵۰	۲۱۸	تعداد طلبه	
	۳۵	مجموع آثار			۲۶	مجموع آثار	
	۰	فائق شرایط اولیه			۰	فائق شرایط اولیه	
	۱	آثار راه یافته بخش کلاسی			۰	آثار راه یافته بخش کلاسی	
	۳۴	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی			۲۶	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۵۸,۳۳	درصد مشارکت در جشنواره			۱۱,۹۲	درصد مشارکت در جشنواره	
۱۰۰	۵۴,۲۳	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ از ۱۰)		۱۴۰	۷۲,۹۲	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ از ۱۰)	
۱۲۵	۵	راه یافته به تفصیلی ۱		۴۵۰	۱۸	راه یافته به تفصیلی ۱	
۰	۰	راه یافته به تفصیلی ۲		۲۵۰	۵	راه یافته به تفصیلی ۲	
۰	۰	شاخصه تقدیر		۱۵۰	۲	شاخصه تقدیر	
۰	۰	رتبه		۰	۰	رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع		۸۰	۳۰	ارسال به موقع	
	۵	پربینت آثار			۳۰	پربینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق			۲۰	ثبت نام دقیق	
۷۱۰		جمع کل امتیازات		۱۱۲۰		جمع کل امتیازات	

مدرسه علمیه آیت الله مجتهدی (ره)				
امتیاز	آمار		معیار	
۷۵	۲۶۹		تعداد طلبه	
	۱۶		مجموع آثار	
	۰		فاقد شرایط اولیه	
	۱		آثار بخش کلاسی	
	۱۵		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
۱۲۰	۵,۹۴		درصد مشارکت در جشنواره	
	۶۶,۴۳		میانگین نمرات اجمالی (حد اقل ۱۰ اثر)	
	۵		راه یافته به تفصیلی ۱	
	۱		راه یافته به تفصیلی ۲	
	۱		شایسته تقدیر	
۰	۰		رتبه	
۴۵	۵	ارسال به موقع	همکاری با دبیرخانه	
	۲۰	پرینت آثار		
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۳۹۰			جمع کل امتیازات	

مدرسه علمیه حضرت عبدالعظیم (ع)				
امتیاز	آمار		معیار	
۱۰۰	۱۴۹		تعداد طلبه	
	۳۷		مجموع آثار	
	۰		فاقد شرایط اولیه	
	۴		آثار بخش کلاسی	
	۳۳		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
۱۰۰	۲۴,۸۳		درصد مشارکت در جشنواره	
	۵۱,۰۳		میانگین نمرات اجمالی (حد اقل ۱۰ اثر)	
	۵		راه یافته به تفصیلی ۱	
	۲		راه یافته به تفصیلی ۲	
	۱		شایسته تقدیر	
۷۵	۰		رتبه	
۵۵	۵	ارسال به موقع	همکاری با دبیرخانه	
	۳۰	پرینت آثار		
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۵۵۵			جمع کل امتیازات	

مدرسۀ علمیه خاتم الانبیاء (عج)				مدرسۀ علمیه دارالمبلغین فلسفی			
امتیاز	آمار	معیار		امتیاز	آمار	معیار	
۳۰۰	۹۲	تعداد طلبه		۸۰۰	۸۴	تعداد طلبه	
	۴۰	مجموع آثار			۷۸	مجموع آثار	
	۰	فاقد شرایط اولیه			۰	فاقد شرایط اولیه	
	۰	آثار راه یافته بخش کلاسی			۸	آثار راه یافته بخش کلاسی	
	۴۰	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی			۷۰	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۴۳,۴۷	درصد مشورت در جشنواره			۹۲,۸۵	درصد مشورت در جشنواره	
۱۳۰	۶۷,۳۲	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)		۱۲۰	۶۴,۴۶	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۳۵۰	۱۴	راه یافته به تفصیلی ۱		۵۵۰	۲۲	راه یافته به تفصیلی ۱	
۱۵۰	۳	راه یافته به تفصیلی ۲		۵۰	۱	راه یافته به تفصیلی ۲	
۷۵	۱	شایسته تقدیر		۷۵	۱	شایسته تقدیر	
۰	۰	رتبه		۰	۰	رتبه	
۴۰	۵	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه	۷۰	۳۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه
	۵	پرینت آثار			۲۰	پرینت آثار	
	۳۰	ثبت نام دقیق			۲۰	ثبت نام دقیق	
۱۰۴۵		جمع کل امتیازات		۱۶۶۵		جمع کل امتیازات	

مدرسه علمیه شیخ عبدالحسین				
امتیاز	آمار		معیار	
۷۵	۱۱۲		تعداد طلبه	
	۲۱		مجموع آثار	
	۰		فاقد شرایط اولیه	
	۰		آثار بخش کلاسی	
	۲۱		آثار رهیافته به ارزیابی اجمالی	
۱۲۰	۱۸,۷۵		درصد مشارکت در جشنواره	
	۶۲,۰۴		میانگین نمرات اجمالی (حد اقل ۱۰ اثر)	
	۱۵۰		رهیافته به تفصیلی ۱	
	۰		رهیافته به تفصیلی ۲	
	۰		شایسته تقدیر	
۵۵	۰		رتبه	
	۳۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیرخانه	
	۵	پرینت آثار		
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۴۰۰			جمع کل امتیازات	

مدرسه علمیه فیلسوف الدوله (امین الدوله)				
امتیاز	آمار		معیار	
۷۵	۱۳۲		تعداد طلبه	
	۲۴		مجموع آثار	
	۰		فاقد شرایط اولیه	
	۴		آثار رهیافته بخش کلاسی	
	۲۰		آثار رهیافته به ارزیابی اجمالی	
۱۲۰	۱۸,۱۸		درصد مشارکت در جشنواره	
	۶۳,۸۳		میانگین نمرات اجمالی (حد اقل ۱۰ اثر)	
	۳۵۰		رهیافته به تفصیلی ۱	
	۴۰۰		رهیافته به تفصیلی ۲	
	۷۵		شایسته تقدیر	
۲۵	۳		رتبه	
	۱۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیرخانه	
	۵	پرینت آثار		
	۱۰	ثبت نام دقیق		
۱۳۴۵			جمع کل امتیازات	

مدرسہ عالمیہ امام حسن مجتبی (ع) سربندگان			
امتیاز	آمار	معیار	
۹۰۰	۷۶	تعداد طلبہ	
	۸۸	مجموع آثار	
	۰	فائقہ سرباط اولیہ	
	۱۰	آثار راہ یافتہ بخش کلاسی	
	۷۸	آثار راہ یافتہ بہ از رزنامی اجمالی	
	۱۱۵,۷۸	درصد مشارکت در جشنوارہ	
۹۰	۴۵,۹۷	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ نفر)	
۷۵	۳	راہ یافتہ بہ تفصیلی ۱	
۰	۰	راہ یافتہ بہ تفصیلی ۲	
۰	۰	شاہستہ تقدیر	
۰	۰	رتبہ	
۳۵	۱۰	ارسال بہ موقع	همکاری با دبیر خانہ
	۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۱۱۰۰		جمع کل امتیازات	

مدرسہ عالمیہ امام صادق (ع) دماوند			
امتیاز	آمار	معیار	
۴۵۰	۸۰	تعداد طلبہ	
	۴۹	مجموع آثار	
	۳۰	فائقہ سرباط اولیہ	
	۳۰	آثار راہ یافتہ بخش کلاسی	
	۱۹	آثار راہ یافتہ بہ از رزنامی اجمالی	
	۵۵,۲۶	درصد مشارکت در جشنوارہ	
۱۱۰	۵۸,۳۳	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ نفر)	
۱۲۵	۵	راہ یافتہ بہ تفصیلی ۱	
۵۰	۱	راہ یافتہ بہ تفصیلی ۲	
۰	۰	شاہستہ تقدیر	
۰	۰	رتبہ	
۳۵	۵	ارسال بہ موقع	همکاری با دبیر خانہ
	۱۰	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۷۷۰		جمع کل امتیازات	

مدرسه علمیه امیر المومنین (ع) لویزان			
امتیاز	آمار	معیار	
۲۵	۹۹	تعداد طلبه	
	۱۲	مجموع آثار	
	۸	فاقد شرایط اولیه	
	۸	آثار راه یافته بخش کلاسی	
	۴	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۱۲,۱۲	درصد مشارکت در جشنواره	
۰	۰	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۰	۰	راه یافته به تفصیلی ۱	
۰	۰	راه یافته به تفصیلی ۲	
۰	۰	شایسته تقدیر	
۰	۰	رتبه	
۳۰	۵	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه
	۲۰	پرینت آثار	
	۵	ثبت نام دقیق	
۵۵		جمع کل امتیازات	

مدرسه علمیه بقیه الله (عج)			
امتیاز	آمار	معیار	
۱۵۰	۱۳۶	تعداد طلبه	
	۳۶	مجموع آثار	
	۰	فاقد شرایط اولیه	
	۰	آثار راه یافته بخش کلاسی	
	۳۶	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۲۶,۴۷	درصد مشارکت در جشنواره	
۶۰	۳۲,۲	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۵۰	۲	راه یافته به تفصیلی ۱	
۰	۰	راه یافته به تفصیلی ۲	
۰	۰	شایسته تقدیر	
۰	۰	رتبه	
۲۰	۵	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه
	۵	پرینت آثار	
	۱۰	ثبت نام دقیق	
۲۸۰		جمع کل امتیازات	

مدرسه علمیه جعفریه (ع) پاكدشت				
امتیاز	آمار	معیار		
۵۰۰	۱۲۲	تعداد طلبه		
	۷۶	مجموع آثار		
	۴	فاقد شرایط اولیه		
	۴	آثار راه یافته بخش کلاسی		
	۷۲	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالي		
۸۰	۶۲,۲۹	درصد مشارکت در جشنواره		
	۴۳,۷۲	میانگین نمرات اجمالي (حداقل ۱۰ اثر)		
	۴	راه یافته به تفصیلی ۱		
۰	۰	راه یافته به تفصیلی ۲		
۰	۰	شاخصه تقدیر		
۰	۰	رتبه		
۴۵	۵	ارسال به موقع		
	۲۰	پربینت آثار	همکاری با دبیرخانه	
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۷۲۵		جمع کل امتیازات		

مدرسه علمیه جامعه امیر المومنین (ع)				
امتیاز	آمار	معیار		
۳۰۰	۲۲۸	تعداد طلبه		
	۱۰۰	مجموع آثار		
	۰	فاقد شرایط اولیه		
	۴	آثار راه یافته بخش کلاسی		
	۹۶	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالي		
۱۲۰	۴۳,۸۵	درصد مشارکت در جشنواره		
	۶۰,۶۶	میانگین نمرات اجمالي (حداقل ۱۰ اثر)		
	۲۲	راه یافته به تفصیلی ۱		
۵۵۰	۴	راه یافته به تفصیلی ۲		
۲۰۰	۱	شاخصه تقدیر		
۷۵	۰	رتبه		
۷۰	۱۰	ارسال به موقع		
	۳۰	پربینت آثار	همکاری با دبیرخانه	
	۳۰	ثبت نام دقیق		
۱۳۱۵		جمع کل امتیازات		

مدرسه علمیه دارالاسلام				
امتیاز	آمار	معیار		
۱۰۰	۱۱۰	تعداد طلبه		
	۲۶	مجموع آثار		
	۰	فاقد شرایط اولیه		
	۵	آثار بخش کلاسی		
	۲۱	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی		
۱۰۰	۲۳,۶۳	درصد مشارکت در جشنواره		
	۲۸,۴۷	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)		
	۰	راه یافته به تفصیلی ۱		
	۰	راه یافته به تفصیلی ۲		
	۰	شایسته تقدیر		
۰	۰	رتبه		
۳۵	۵	ارسال به موقع	همکاری با دبیرخانه	
	۱۰	پرینت آثار		
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۲۳۵		جمع کل امتیازات		

مدرسه علمیه مشکوه				
امتیاز	آمار	معیار		
۱۰۰	۹۲	تعداد طلبه		
	۲۱	مجموع آثار		
	۲	فاقد شرایط اولیه		
	۰	آثار بخش کلاسی		
	۱۹	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی		
۱۴۰	۲۲,۸۲	درصد مشارکت در جشنواره		
	۷۱,۴۲	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)		
	۱۰	راه یافته به تفصیلی ۱		
	۸	راه یافته به تفصیلی ۲		
	۱	شایسته تقدیر		
۰	۰	رتبه		
۵۵	۵	ارسال به موقع	همکاری با دبیرخانه	
	۳۰	پرینت آثار		
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۱۰۲۰		جمع کل امتیازات		

جدول امتیازات
مدارس خواهران

رتبه‌مدارس علمیه خواهران در پنجمین جشنواره علامه علی (ره) استان تهران

رتبه	شهر	نام مدرسه	تعداد طلاب	شرکت کنندگان	آثار ارسالی	فاقد شرایط اولیه	راه یافته به ارزیابی تفصیلی	شایستگان تقدیر	تعداد برگزیدگان	امتیاز نهایی
۱	ری	حضرت عبدالعظیم (ع)	۱۷۳	۷۰	۹۱	۳	۲۲	۱	۰	۱۵۸۰
۲	پاکدشت	فاطمیه	۱۸۱	۶۴	۶۴	۰	۲۱	۰	۰	۹۴۰
۳	تهران	الزهرا (س)	۱۶۰	۲۲	۲۲	۰	۱۲	۱	۰	۸۵۰
۴	تهران	امام حسن مجتبی (ع)	۲۵۳	۲۱	۲۱	۰	۹	۱	۰	۷۴۰
۵	ری	الزهراء (س)	۲۷۰	۲۰	۲۰	۰	۸	۰	۱	۷۰۰
۶	تهران	کوثر	۱۴۸	۲۲	۲۲	۱	۱۰	۱	۰	۷۰۰
۷	دماوند	حضرت معصومه (س)	۷۰	۱۴	۱۴	۰	۷	۰	۰	۶۲۵
۸	رباط کریم	امام خمینی (ره)	۱۲۳	۲۳	۲۸	۰	۷	۰	۰	۶۲۰
۹	تهران	مشکات اندیشه	۱۰۸	۷	۱۰	۰	۴	۲	۱	۶۱۵
۱۰	تهران	زهراى اطهر (س)	۱۶۹	۳۴	۵۸	۰	۱۰	۰	۰	۶۰۵
۱۱	تهران	نورالزهراء (س)	۹۵	۲۳	۲۷	۱	۷	۰	۰	۵۹۰
۱۲	ورامین	کوثر	۱۵۱	۲۴	۳۳	۱	۸	۱	۰	۵۸۰
۱۳	تهران	حضرت زینب (س) شاهد	۷۰	۱۰	۱۰	۰	۵	۰	۱	۵۴۰
۱۴	تهران	فاطمه الزهرا (س)	۲۵۱	۱۸	۱۸	۰	۷	۰	۰	۵۲۵
۱۵	تهران	حضرت خدیجه (س)	۱۲۱	۱۲	۱۷	۱	۵	۰	۰	۵۲۰
۱۶	تهران	کوثریه	۲۳۷	۲۴	۲۵	۰	۸	۰	۰	۵۱۵
۱۷	تهران	بانو امین	۱۷۰	۱۲	۱۲	۰	۳	۰	۱	۵۰۵
۱۸	پیشوا	فاطمیه	۱۰۸	۱۲	۱۲	۰	۵	۰	۰	۵۰۰
۱۹	تهران	قاسم ابن الحسن (ع)	۱۸۲	۱۶	۱۶	۰	۸	۰	۰	۴۵۰
۲۰	تهران	حضرت فاطمه (ع)	۱۳۴	۱۸	۱۸	۰	۶	۰	۰	۴۲۵
۲۱	تهران	مشکوة	۶۷	۹	۹	۲	۴	۱	۰	۴۱۰
۲۲	تهران	حجت (عج)	۱۵۰	۱۲	۱۲	۰	۲	۱	۰	۴۰۵

رتبه مدارس علمی نواهران در پنجمین جشنواره علامه علی (ره) استان تهران

رتبه	شهر	نام مدرسه	تعداد طلاب	شركت كنندگان	آثار ارسالی	فاقد شرایط اولیه	راه یافته به ارزیابی تفصیلی	شایستگان تقدیر	تعداد برگزیدگان	امتیاز نهایی
۲۳	تهران	کریمه اهل بیت (س)	۱۹۲	۱۳	۱۳	۰	۴	۰	۰	۳۸۰
۲۴	واوان	الزهراء (ع)	۱۴۲	۱۷	۲۲	۰	۴	۰	۰	۳۸۰
۲۵	تهران	قاسم بن الحسن (ع) سطح سه	۱۸۱	۸	۱۰	۰	۴	۰	۰	۳۶۰
۲۶	تهران	العابدیر	۱۲۸	۲۷	۳۵	۰	۲	۰	۰	۳۵۵
۲۷	شهر قدس	باقر العلوم (ع)	۱۷۰	۱۹	۱۹	۱	۲	۰	۰	۲۵۵
۲۸	تهران	زینب کبری (س)	۱۶۸	۵	۵	۰	۳	۰	۰	۲۲۰
۲۹	تهران	فاطمیه	۱۸۲	۱۱	۱۱	۲	۰	۰	۰	۱۵۰
۳۰	تهران	حضرت عبدالعظیم (ع) سطح سه	۱۲۳	۲	۵	۰	۲	۰	۰	۱۴۵
۳۱	تهران	حضرت فاطمه (س) سطح سه	۹۳	۵	۶	۰	۳	۰	۰	۱۳۵
۳۲	تهران	قبا	۱۱۱	۸	۸	۰	۲	۰	۰	۱۱۰
۳۳	ری	نجمه خاتون (س)	۱۲۲	۵	۶	۰	۱	۰	۰	۹۵
۳۴	تهران	موسسه کوثر سطح سه	۱۸۹	۵	۶	۰	۲	۰	۰	۹۵
۳۵	نسیم شهر	بقیه الله (عج)	۳۴	۵	۵	۰	۰	۰	۰	۸۵
۳۶	تهران	حضرت معصومه (س)	۵۴	۸	۸	۰	۰	۰	۰	۸۵
۳۷	بومهن	الزهراء (س)	۷۸	۳	۳	۰	۱	۰	۰	۷۰
۳۸	تهران	حضرت خدیجه (س)	۷۵	۳	۳	۰	۱	۰	۰	۷۰
۳۹	تهران	مرکز تخصصی قبا سطح سه	۷۲	۱	۱	۰	۱	۰	۰	۷۰
۴۰	تهران	ام ابیها (س)	۵۶	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۴۵
۴۱	شهریار	نرجس خاتون (س)	۶۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۴۵
۴۲	تهران	ولی عصر (عج)	۷۸	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۴۵
		جمع		۶۳۶	۷۲۹	۱۲	۲۱۰	۹	۴	

الزهره (س) - ری			
امتیاز	آمار		معیار
۲۵	۲۷۰		تعداد طلبه
	۲۰		مجموع آثار
	۰		فاقد شرایط اولیه
	۲۰		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی
	۷,۴۱		درصد مشارکت در جشنواره
۱۴۰	۷۰,۴۵		میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)
۲۰۰	۸		راه یافته به تفصیلی ۱
۲۰۰	۴		راه یافته به تفصیلی ۲
۰	۰		شایسته تقدیر
۱۰۰	۱		رتبه
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری بادیبر خانه
	۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۷۰۰			جمع کل امتیازات

الزهره (س) قهران			
امتیاز	آمار		معیار
۵۰	۱۶۰		تعداد طلبه
	۲۲		مجموع آثار
	۰		فاقد شرایط اولیه
	۲۲		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی
	۱۳,۷۵		درصد مشارکت در جشنواره
۱۴۰	۷۳,۲۸		میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)
۳۰۰	۱۲		راه یافته به تفصیلی ۱
۲۵۰	۵		راه یافته به تفصیلی ۲
۷۵	۱		شایسته تقدیر
۰	۰		رتبه
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری بادیبر خانه
	۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۸۵۰			جمع کل امتیازات

الزهر ا (س) واوان			
امتیاز	آمار	معیار	
۷۵	۱۴۲	تعداد طلبه	
	۲۲	مجموع آثار	
	۰	فائق شرایط اولیه	
	۲۲	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۱۵,۴۹	درصد مشارکت در جشنواره	
	۶۲,۹۳	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۱۲۰	۴	راه یافته به تفصیلی ۱	
۱۰۰	۱	راه یافته به تفصیلی ۲	
۵۰	۰	شایسته تقدیر	
۰	۰	رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	
	۵	پربینت آثار	همکاری با دبیر خانه
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۳۸۰		جمع کل امتیازات	

الغدير			
امتیاز	آمار	معیار	
۱۵۰	۱۲۸	تعداد طلبه	
	۳۵	مجموع آثار	
	۰	فائق شرایط اولیه	
	۳۵	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۲۷,۳۴	درصد مشارکت در جشنواره	
	۶۰,۰۴	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۱۲۰	۲	راه یافته به تفصیلی ۱	
۵۰	۰	راه یافته به تفصیلی ۲	
۰	۰	شایسته تقدیر	
۰	۰	رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	
	۵	پربینت آثار	همکاری با دبیر خانه
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۳۵۵		جمع کل امتیازات	

امام خمینی (ره) رباط کریم				امام حسن مجتبی (ع)			
امتیاز	آمار	معیار		امتیاز	آمار	معیار	
۱۰۰	۱۲۳	تعداد طلبه		۲۵	۲۵۳	تعداد طلبه	
	۲۸	مجموع آثار			۲۱	مجموع آثار	
	۰	فاقد شرایط اولیه			۰	فاقد شرایط اولیه	
۱۱۰	۲۸	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی		۱۳۰	۲۱	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۲۲,۷۶	در صد مشارکت در جشنواره			۸,۳۰	در صد مشارکت در جشنواره	
	۵۶,۷۳	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)			۶۹,۴	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۱۷۵	۷	راه یافته به تفصیلی ۱		۲۲۵	۹	راه یافته به تفصیلی ۱	
۲۰۰	۴	راه یافته به تفصیلی ۲		۲۵۰	۵	راه یافته به تفصیلی ۲	
۰	۰	شایسته تقدیر		۷۵	۱	شایسته تقدیر	
۰	۰	رتبه		۰	۰	رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع		۳۵	۱۰	ارسال به موقع	
	۵	پرینت آثار			۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق			۲۰	ثبت نام دقیق	
۶۲۰		جمع کل امتیازات		۷۴۰		جمع کل امتیازات	

باقی‌العلوم (ع) شهر قدس				بانو امین			
امتیاز	آمار	معیار	جمع کل امتیازات	امتیاز	آمار	معیار	جمع کل امتیازات
۵۰	۱۷۰	تعداد طلبه		۲۵	۱۷۰	تعداد طلبه	
	۱۹	مجموع آثار			۱۲	مجموع آثار	
	۱	فائق شریعت او لبه			۰	فائق شریعت او لبه	
	۱۸	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی			۱۲	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۱۱،۱۸	درصد مشارکت در جشنواره			۷،۰۶	درصد مشارکت در جشنواره	
۱۲۰	۶۳،۶۴	میانگین نمرات اجمالی (حدائق ۱۰ اثر)		۱۲۰	۶۳،۶۳	میانگین نمرات اجمالی (حدائق ۱۰ اثر)	
۵۰	۲	راه یافته به تفصیلی ۱		۷۵	۳	راه یافته به تفصیلی ۱	
۰	۰	راه یافته به تفصیلی ۲		۱۰۰	۲	راه یافته به تفصیلی ۲	
۰	۰	شایسته تقدیر		۰	۰	شایسته تقدیر	
۰	۰	رتبه		۱۵۰	۱	رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه	۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه
	۵	پرینت آثار			۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق			۲۰	ثبت نام دقیق	
۲۵۵				۵۰۵			

حضرت حجت (عج)				
امتیاز	آمار		معیار	
۲۵	۱۵۰		تعداد طلبه	
	۱۲		مجموع آثار	
	۰		فاقد شرایط اولیه	
	۱۲		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۸,۰۰۰		درصد مشارکت در جشنواره	
۱۲۰	۶۴,۶۷		میانگین نمرات اجمالی (حد اقل ۱۰ اثر)	
۵۰	۲		راه یافته به تفصیلی ۱	
۱۰۰	۲		راه یافته به تفصیلی ۲	
۷۵	۱		شایسته تقدیر	
۰	۰		رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه	
	۵	پوینت آثار		
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۴۰۵			جمع کل امتیازات	

حضرت خدیجه (س)				
امتیاز	آمار		معیار	
۵۰	۱۲۱		تعداد طلبه	
	۱۷		مجموع آثار	
	۱		فاقد شرایط اولیه	
	۱۶		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۱۴,۰۵		درصد مشارکت در جشنواره	
۱۱۰	۵۸,۳۴		میانگین نمرات اجمالی (حد اقل ۱۰ اثر)	
۱۲۵	۵		راه یافته به تفصیلی ۱	
۲۰۰	۴		راه یافته به تفصیلی ۲	
۰	۰		شایسته تقدیر	
۰	۰		رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه	
	۵	پوینت آثار		
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۵۲۰			جمع کل امتیازات	

حضرت زینب شاهد (س)			
امتیاز	آمار	معیار	
	۷۰	تعداد طلبه	
	۱۰	مجموع آثار	
	۰	فائده‌سویان اولیه	
۵۰	۱۰	آثار راه‌یافته به ارزشیابی اجمالی	
	۱۴,۲۹	درصد مشارکت در جشنواره	
۱۳۰	۶۷,۱	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۱۲۵	۵	راه‌یافته به تفصیلی ۱	
۱۰۰	۲	راه‌یافته به تفصیلی ۲	
۰	۰	شایسته تقدیر	
۱۰۰	۱	رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری بادیبر خانه
	۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۵۴۰		جمع کل امتیازات	

حضرت عبدالعظیم (ع) - ری			
امتیاز	آمار	معیار	
	۱۷۳	تعداد طلبه	
	۹۱	مجموع آثار	
	۳	فائده‌سویان اولیه	
۴۰۰	۸۷	آثار راه‌یافته به ارزشیابی اجمالی	
	۵۲,۶۰	درصد مشارکت در جشنواره	
۱۲۰	۶۰,۴	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۵۵۰	۲۲	راه‌یافته به تفصیلی ۱	
۴۰۰	۸	راه‌یافته به تفصیلی ۲	
۷۵	۱	شایسته تقدیر	
۰	۰	رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری بادیبر خانه
	۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۱۵۸۰		جمع کل امتیازات	

حضرت فاطمه (س)				
امتیاز	آمار	معیار		
۵۰	۱۳۴	تعداد طلبه		
	۱۸	مجموع آثار		
	۰	فاقد شرایط اولیه		
	۱۸	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی		
	۱۳,۴۳	درصد مشارکت در جشنواره		
۱۴۰	۷۰,۸۱	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)		
۱۵۰	۶	راه یافته به تفصیلی ۱		
۵۰	۱	راه یافته به تفصیلی ۲		
۰	۰	شایسته تقدیر		
۰	۰	رتبه		
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	ارسل به موقع	جمع کل امتیازات
	۵	پوینت آثار	پوینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	ثبت نام دقیق	
۴۲۵				

حضرت معصومه (س) – دماوند				
امتیاز	آمار	معیار		
۷۵	۷۰	تعداد طلبه		
	۱۴	مجموع آثار		
	۰	فاقد شرایط اولیه		
	۱۳	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی		
	۲۰,۶۰۰	درصد مشارکت در جشنواره		
۱۴۰	۷۲,۱۲	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)		
۱۷۵	۷	راه یافته به تفصیلی ۱		
۲۰۰	۴	راه یافته به تفصیلی ۲		
۰	۰	شایسته تقدیر		
۰	۰	رتبه		
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	ارسل به موقع	جمع کل امتیازات
	۵	پوینت آثار	پوینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	ثبت نام دقیق	
۶۲۵				

زهراى اطهر (س)				
امتیاز	آمار		معیلر	
۲۰۰	۱۶۹		تعداد طلبه	
	۵۸		مجموع آثار	
	۰		فاقد شرایط اولیه	
	۵۸		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالى	
	۳۴,۳۲		در صد مشارکت در جشنواره	
	۱۲۰	۶۳,۸	میانگین نمرات اجمالى (حداف ۱۰ اثر)	
۲۵۰	۱۰		راه یافته به تفصیلى ۱	
۰	۰		راه یافته به تفصیلى ۲	
۰	۰		شایسته تقدیر	
۰	۰		رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه	
	۵	پرینت آثار		
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۶۰۵			جمع کل امتیازات	

فاطمه الزهرا – تهران				
امتیاز	آمار		معیلر	
۲۵	۲۵۱		تعداد طلبه	
	۱۸		مجموع آثار	
	۰		فاقد شرایط اولیه	
	۱۸		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالى	
	۷,۱۷		در صد مشارکت در جشنواره	
	۱۴۰	۷۲,۸۱	میانگین نمرات اجمالى (حداف ۱۰ اثر)	
۱۷۵	۷		راه یافته به تفصیلى ۱	
۱۵۰	۳		راه یافته به تفصیلى ۲	
۰	۰		شایسته تقدیر	
۰	۰		رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه	
	۵	پرینت آثار		
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۵۲۵			جمع کل امتیازات	

فاطمیه پاکدشت			
امتیاز	آمار	معیار	
۲۵۰	۱۸۱	تعداد طلبه	
	۶۵	مجموع آثار	
	۰	فاقد شرایط اولیه	
	۶۵	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۳۵,۹۱	درصد مشارکت در جشنواره	
۱۳۰	۶۸,۳۳	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۵۲۵	۲۱	راه یافته به تفصیلی ۱	
۰	۰	راه یافته به تفصیلی ۲	
۰	۰	شایسته تقدیر	
۰	۰	رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری بادیبرخانه
	۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۹۴۰		جمع کل امتیازات	

فاطمیه پیشوا			
امتیاز	آمار	معیار	
۵۰	۱۰۸	تعداد طلبه	
	۱۲	مجموع آثار	
	۰	فاقد شرایط اولیه	
	۱۲	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۱۱,۱۱	درصد مشارکت در جشنواره	
۱۴۰	۷۰,۹۶	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۱۲۵	۵	راه یافته به تفصیلی ۱	
۱۵۰	۳	راه یافته به تفصیلی ۲	
۰	۰	شایسته تقدیر	
۰	۰	رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری بادیبرخانه
	۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۵۰۰		جمع کل امتیازات	

فاطمیه (س) - تهران					قاسم بن الحسن (ع)				
امتیاز	آمار		معیار		امتیاز	آمار		معیار	
۲۵	۱۸۲		تعداد طلبه		۲۵	۱۸۲		تعداد طلبه	
	۱۱		مجموع آثار			۱۵		مجموع آثار	
	۲		فاقد شرایط اولیه			۰		فاقد شرایط اولیه	
	۹		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی			۱۵		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۶,۰۴		درصد مشارکت در جشنواره			۸,۲۴		درصد مشارکت در جشنواره	
۹۰	۴۹,۱۱		میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)		۱۴۰	۷۰,۳		میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۰	۰		راه یافته به تفصیلی ۱		۲۰۰	۸		راه یافته به تفصیلی ۱	
۰	۰		راه یافته به تفصیلی ۲		۵۰	۱		راه یافته به تفصیلی ۲	
۰	۰		شایسته تقدیر		۰	۰		شایسته تقدیر	
۰	۰		رتبه		۰	۰		رتبه	
۳۵	۱۰		ارسال به موقع		۳۵	۱۰		ارسال به موقع	
	۵		پرینت آثار			۵		پرینت آثار	
	۲۰		ثبت نام دقیق			۲۰		ثبت نام دقیق	
۱۵۰			جمع کل امتیازات		۴۵۰			جمع کل امتیازات	

کریمه اهل بیت (ع)			
امتیاز	آمار	معیار	
۲۵	۱۹۲	تعداد طلبه	
	۱۳	مجموع آثار	
	۰	فاقد شرایط اولیه	
	۱۳	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۶,۷۷	درصد مشارکت در جشنواره	
۱۲۰	۶۴,۸۵	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۱۰۰	۴	راه یافته به تفصیلی ۱	
۱۰۰	۲	راه یافته به تفصیلی ۲	
۰	۰	شایسته تقدیر	
۰	۰	رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	
	۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۳۸۰		جمع کل امتیازات	

کوثر - تهران			
امتیاز	آمار	معیار	
۵۰	۱۴۸	تعداد طلبه	
	۲۲	مجموع آثار	
	۱	فاقد شرایط اولیه	
	۲۱	آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی	
	۱۴,۸۶	درصد مشارکت در جشنواره	
۱۴۰	۷۰,۳۸	میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)	
۲۵۰	۱۰	راه یافته به تفصیلی ۱	
۱۵۰	۳	راه یافته به تفصیلی ۲	
۷۵	۱	شایسته تقدیر	
۰	۰	رتبه	
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	
	۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۷۰۰		جمع کل امتیازات	

کوثر - ورامین				
امتیاز	آمار	معیار		
۱۰۰	۱۵۱	تعداد طلبه		
	۳۳	مجموع آثار		
	۱	فاقد شرایط اولیه		
	۳۲	آثار راه یافته به ارزیابی اجمali		
	۲۱,۸۵	در صد مشارکت در جشنواره		
۱۲۰	۶۲,۹۳	میانگین نمرات اجمali (حدافل ۱۰ اثر)		
۲۰۰	۸	راه یافته به تفصیلی ۱		
۵۰	۱	راه یافته به تفصیلی ۲		
۷۵	۱	شایسته تقدیر		
۰	۰	رتبه		
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه	
	۵	پرفیت آثار		
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۵۸۰		جمع کل امتیازات		

کوثریه				
امتیاز	آمار	معیار		
۵۰	۲۳۷	تعداد طلبه		
	۲۵	مجموع آثار		
	۰	فاقد شرایط اولیه		
	۲۵	آثار راه یافته به ارزیابی اجمali		
	۱۰,۵۵	در صد مشارکت در جشنواره		
۱۳۰	۶۸,۸۲	میانگین نمرات اجمali (حدافل ۱۰ اثر)		
۲۰۰	۸	راه یافته به تفصیلی ۱		
۱۰۰	۲	راه یافته به تفصیلی ۲		
۰	۰	شایسته تقدیر		
۰	۰	رتبه		
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیر خانه	
	۵	پرفیت آثار		
	۲۰	ثبت نام دقیق		
۵۱۵		جمع کل امتیازات		

مشکات اندیشه				مرکز تخصصی تفسیر و علوم قرآنی قاسم بن الحسن (ع)			
امتیاز	آمار		معیار	امتیاز	آمار		معیار
۲۵	۱۰۸		تعداد طلبه	۲۵	۱۸۱		تعداد طلبه
	۱۰		مجموع آثار		۱۰		مجموع آثار
	۰		فاقد شرایط اولیه		۰		فاقد شرایط اولیه
	۱۰		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی		۱۰		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی
۱۳۰	۹,۲۶		درصد مشارکت در جشنواره	۱۵۰	۵,۵۲		درصد مشارکت در جشنواره
	۶۶,۲۵		میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)		۷۵,۷		میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)
	۴		راه یافته به تفصیلی ۱		۴		راه یافته به تفصیلی ۱
	۳		راه یافته به تفصیلی ۲		۱		راه یافته به تفصیلی ۲
۷۵	۱		شایسته تقدیر	۰	۰		شایسته تقدیر
۱۰۰	۱		رتبه	۰	۰		رتبه
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیرخانه	۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیرخانه
	۵	پرینت آثار			۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق			۲۰	ثبت نام دقیق	
۶۱۵			جمع کل امتیازات	۳۶۰			جمع کل امتیازات

نورالزهرا (س)			
امتیاز	آمار		معیار
۱۵۰	۹۵		تعداد طلبه
	۲۷		مجموع آثار
	۱		فاقد شرایط اولیه
	۲۶		آثار راه یافته به ارزیابی اجمالی
	۲۸,۴۲		درصد مشارکت در جشنواره
۱۳۰	۶۹,۲۹		میانگین نمرات اجمالی (حداقل ۱۰ اثر)
۱۷۵	۷		راه یافته به تفصیلی ۱
۱۰۰	۲		راه یافته به تفصیلی ۲
۰	۰		شایسته تقدیر
۰	۰		رتبه
۳۵	۱۰	ارسال به موقع	همکاری با دبیرخانه
	۵	پرینت آثار	
	۲۰	ثبت نام دقیق	
۵۹۰			جمع کل امتیازات

نفرات برتر

ردیف	نمایش نهایی	داوری	تفصیلی ۲	تفصیلی ۱	اجمالی	مدرسه علمیه	نویسنده	نام اثر	کد اثر
دوم	۸۵		۸۳	۸۷	۷۵	بانو امین تهران	فاطمه پیرامی	بررسی اشارات قرآنی و روایی در شعر مهدوی انقلاب اسلامی	۶۲۸۴۴
سوم	۸۱,۷۵		۸۰,۵	۸۳	۷۷	حضر ت زینب «س» شاهد تهران	مریم خلیل دخت	بررسی مقایسه ای تبعیض در حقوق بشر و قوانین کیفری	۶۳۳۶۸
سوم	۸۰,۵		۸۲	۷۹	۸۴	مشکات اندیشه تهران	مرضیه آسیابان	بررسی تطبیقی کنوانسیون حقوق کودک با میناق حقوق کودک در اسلام	۶۴۳۹۵
سوم	۸۰,۲۵		۸۴,۵	۷۶	۷۵	الزهراء «س» ری	زینب تیموری	کاربرد اصول عملیه در تبع	۶۴۱۱۵
شایسته تقدیر	۷۷		۷۵	۷۹	۷۷	کوثر ورامین	نسرین نوری	حدیث منزلت در قرآن و حدیث	۶۰۵۲۶
شایسته تقدیر	۷۶,۲۵		۷۶,۵	۷۶	۷۵	حضر ت عبدالعظیم «ع» ری	سکینه کربلایی	تأثیر مزاج بر رفتار انسان در طب اسلامی	۵۴۳۵۹
شایسته تقدیر	۷۶		۷۱	۸۱	۷۵	مشکات اندیشه تهران	فاطمه حسینی	شیخ اشراق و مسئله وجود ذهنی	۶۳۳۶۰
شایسته تقدیر	۷۵,۷۵		۷۹,۵	۷۲	۹۵	مشکوة تهران	مهدیه فرخ	حمایت از حق فقه زوجه در فقه امامیه	۶۴۴۴۹
شایسته تقدیر	۷۵,۵	۶۳	۶۳	۸۸	۷۵	امام حسن مجتبی «ع» تهران	زهرا خداوندلو	بررسی ادله فقهی ممنوعیت و مشروعیات تلقیح مصنوعی	۶۰۸۱۷
شایسته تقدیر	۷۵,۵		۷۸	۷۳	۸۰	حجت «عج» تهران	سیده زهرا موسوی	اخلاق کارگران از منظر امیر المومنین علی علیه السلام	۵۹۲۸۰
شایسته تقدیر	۷۵,۲۵		۶۹	۸۱,۵	۷۶	الزهراء «ع» تهران	مرضیه منقری	حق دسترسی به اطلاعات محیط زیستی از منظر اسلام	۶۵۴۴۶
شایسته تقدیر	۷۵,۲۵		۷۹,۵	۷۱	۷۵	کوثر تهران	افسانه قربانی	نقش طهارت باطن در فهم قرآن از دیدگاه آیات و روایات	۶۳۹۸۶
شایسته تقدیر	۷۵		۷۴	۷۶	۷۵	مشکات اندیشه تهران	عطیه مجتبی	نقش مدیریت شهری در ارتقای مدیریت شهری	۶۴۴۶۱

کد اثر	نام اثر	نویسنده	مدیر سوابق	اجمالی	تفصیلی ۱	تفصیلی ۲	داوری	امتیاز	رتبه
۹۳۰۱۸۴۵	شمول گرانی فراگیر (نظریه به بحث از دیدگاه ملامتدرا)	علی صداقت	امام علی ابن ابیطالب (ع)	۹۹	۷۸	۹۲		۸۵	دوم
۹۰۲	بررسی یقینی بودن متواترات از دیدگاه ابن سینا	علیرضا مینانی	فیلسوف الاوله	۸۹,۵	۸۵	۶۵	۷۹	۸۲	سوم
۸۹۳	نقد و بررسی بنادر از دیدگاه امام خمینی (ره) و شهید صدر	محمود پرویزی	فیلسوف الاوله	۸۶	۸۶	۷۵		۸۰,۵	سوم
۸۹۶	بررسی جواز تقلید ابتدایی از میت از منظر صاحب گفایه	رضا محمدرضائی	فیلسوف الاوله	۸۶	۷۷	۸۳,۵		۸۰,۲۵	سوم
۹۳۰۴۱۹۱	عقلائیات احکام قضایی (۱)	محمد خلیلی	مشکوئه	۷۵	۹۱,۵	۶۴	۶۹	۸۰,۲۵	سوم
۱۱۰۴	بررسی صورتیهای منتج فادیده گرفته شده در اشکال اربعه قیاس	علی ملک دوست	حفیظت عبدالعظیم (ع)	۸۴	۸۱,۲۵	۷۳		۷۷,۱۲۵	شایسته تقدیر
۹۳۰۳۰۰۰	بررسی صورتیهای منتج فادیده گرفته شده در اشکال اربعه قیاس	حمیدرضا بدر	امام خمینی (ره) تهران	۸۷	۸۲,۵	۷۰		۷۶,۲۵	شایسته تقدیر
۹۰۹	تکوینی یا تشریعی بودن اراده در آیه تطهیر	مصطفی باقرزاده	فیلسوف الاوله تهران	۸۱,۵	۸۳	۶۹		۷۶	شایسته تقدیر
۹۳۰۳۹۶۷	نقد و بررسی دیدگاه وهابیت در زمینه شفاعت طلبی	حمید پناهی	جامعه امیرالمومنین (ع)	۸۰	۷۷,۵	۷۴		۷۵,۷۵	شایسته تقدیر
۹۳۰۴۶۴۰	انحصار یا عدم انحصار زکات در اشیا تسعة در منابع مالی	مهدی نیکجو	امام حسن مہتبی (ع) لوازسان	۹۸	۷۱	۸۰		۷۵,۵	شایسته تقدیر
۹۳۰۴۵۰۹	نقد و بررسی دیدگاه وهابیت در زمینه شفاعت طلبی	رشید قاسمی	خاتم الاولیاء (عج)	۷۶,۵	۷۴	۷۷		۷۵,۵	شایسته تقدیر
۹۳۰۳۱۱۳	از نشسته، آیین توجید یا شرک؟	فاطم صراف پور	آیت الله مہتدی (ره)	۷۸	۷۵	۷۶		۷۵,۵	شایسته تقدیر
۹۳۰۳۷۲۷	استدلال به حدیث تمسک برای خروج فلاسفه از تسبیح	محمد رضا کلانتر	امام خمینی (ره) تهران	۸۰	۷۵	۷۶		۷۵,۵	شایسته تقدیر
۹۳۰۱۹۶۹	تبیین و نقد عقاید اهل حق	حمزه احمدی	دارالمبغین فلسفی	۸۶	۷۶,۵	۷۴		۷۵,۲۵	شایسته تقدیر

رتبه	کد اثر	نام اثر	نویسنده	حوزه علمیه	امتیاز
۱	۸۸۶	بررسی اجمالی نبوت عامه و خاصه	محمدعلای عباسی	امام صادق (ع) - دماوند	۴۱
۲	۱۱۵۶	تلخیص کتاب قرآن در قرآن	مسعود ساداتی	امیر المومنین - لوزان	۳۳
۳	۵۲۴	حروف غیر عامل	رسول قاسمی	باقر العلوم (ع) - تریمینال جنوب	۳۳٫۵
۴	۹۱۸	تجزیه و ترکیب ده آیه ای ابتدایی سوره مبارکه لقمان	سید علی سجادی	فیلسوف الدوله (امین الدوله)	۳۱
۵	۹۳۰۳۷۷۵	آداب تعلیم و تعلم	سجاد آجرو لو	دار السلام	۳۰
۶	۸۴۷	اجزاء در امارات و اصول با کشف خلاف به وسیله جهت معتبر	امین کریمی ملاطی	امام صادق (ع) - دماوند	۳۰
۷	۱۲۹۰	تعارض رای شیعه و سنی در مورد آیه و نحو قسمت الی المرافق	امیر حسین رمضان	باقر العلوم (ع) - تریمینال جنوب	۳۰
۸	۹۳۰۲۸۶۶	تلخیص کتاب ولایت فقیه امام خمینی (ره)	صادق شایگان جعفری	دار المبلغین فلسفی	۳۰
۹	۹۳۰۳۱۷۴	تلخیص خدمات اسلام به ایران	مصطفی بحر یان	دار المبلغین فلسفی	۳۰